

Мао Цзе-дун

ИЗБРАНИ
ПРОИЗВЕДЕНИЯ

ИЗДАТЕЛСТВО НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

Пролетарии от всички страни, съединявайте се!

МаоЦзе-дун

ИЗБРАНИ
ПРОИЗВЕДЕНИЯ

毛澤東選集

第二卷

№ 13772

МаоЦзе-дун

ИЗБРАНИ
ПРОИЗВЕДЕНИЯ

ТОМ

2

Превели от руски:
Донка Данчева и Димитър Попиванов

Значителният обем на 2-я том от китайското издание на Избраните произведения на др. Мао Цзе-дун не позволи на издателството да го издаде на руски език в един том и поради това на руски той ще излезе в два тома — 2-и и 3-и. Във връзка с това общият брой на томове на руското издание се увеличава.

От руското издателство

ПЕРИОДЪТ НА ВОЙНАТА
СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ
АГРЕСОРИ

(I)

**ПОЛИТИЧЕСКАТА ЛИНИЯ,
ПРАКТИЧЕСКИТЕ МЕРОПРИЯТИЯ
И ПЕРСПЕКТИВИТЕ НА БОРБАТА
СРЕЩУ НАСТЪПЛЕНИЕТО
НА ЯПОНИЯ***

(23 юли 1937 година)

** На 7 юли 1937 г. японските империалисти, възнамерявайки с въоръжена сила да заграбят целия Китай, провокираха инцидент при Лугоу-цю. Китайският народ единодушно настояваше за отпор срещу японските завоеватели. Чан Кай-ши дълго се бави и едва десет дни след започването*

на събитията излезе с интервю в Лушан, в което обяви за започването на войната срещу завоевателите. Той пристъпи към това, защото върху него оказваше натиск целият народ, а също и поради това, че действията на японските завоеватели нанасяха сериозен ущърб на интересите на английските и американските империалисти в Китай и на интересите на едрите помешници и едрата буржоазия, непосредствен представител на които беше самият той. Но в същото време чанкайшисткото правителство продължаваше по старому да преговаря с японските бандити и дори одобри ония мероприятия по така нареченото „мирно уреждане“, за които завоевателите се споразумяха с местните власти. Едва когато японските бандити на 13 август започнаха голямото настъпление срещу Шанхай и Чан Кай-ши не беше вече в състояние да запази своето господство в Югоизточен Китай, той беше принуден да окаже съпротива на завоевателите. Обаче и след това, чак до 1944 г., Чан Кай-ши не прекратяваше опитите тайно да се споразумее с японците за мир.

В продължение на цялата война Чан Кай-ши, отрекъл се напълно от своето изявление в лушанското интервю, че „щом се започва война, цялата страна — открай докрай, целият народ — от мало до голямо, всеки, който и да бил той, ще бъде длъжен да води война срещу завоевателите, защитавайки родната земя“, винаги се обявяваше против всеобщата народна война, за която се изискваше мобилизирането на всички сили на народа и провеждаше реакционната политика на пасивна съпротива срещу Япония и на активна борба против комунистите и народа. В настоящото произведение другарят Мао Цзе-дун, като говори за две линии, за две системи от практически мероприятия и за две перспективи, показва именно тази борба между линията на Китайската комунистическа партия и линията на Чан Кай-ши в периода на войната.

I. ДВЕ ЛИНИИ.

Още на другия ден след започването на събитията при Лугоуцяо¹, 8 юли, Централният комитет на Китайската комунистическа партия се обърна към цялата страна с декларация, която съдържаше призив за война срещу японските завоеватели. В тази декларация се казваше:

„Съотечественици! Бейпян и Тянцизи са в опасност! Северен Китай е в опасност! В опасност е националното съществуване на китайския народ! Ние имаме само един изход — обцонационалната война срещу японските завоеватели. Ние настояваме да бъде даден незабавно решителен отпор на настъпващата японска армия, настояваме за незабавна подготовка, за да посрещнем напълно въоръжени новите крупни събития. Цялата страна отгоре додолу трябва още сега да се откаже от всякакви сметки за някаква възможност да живеем в мир с японските бандити. Съотечественици! Ние трябва да прославяме и подкрепяме героичната съпротива на частите на Фин Чжи-ан. Ние трябва да прославяме и подкрепяме декларацията на властите на Северен Китай, които заявиха, че са решени да живеят или да умрат заедно с отечеството. Ние настояваме генерал Сун Чже-юан незабавно да приведе в бойна готовност целия 29-ти корпус² и да го отправи на фронта за отпор срещу завревателите. Ние настояваме Централното правителство в Нанкин да окаже реална помощ на 29-и корпус; незабавно да предостави свобода на патриотичното движение на народните маси в цялата страна и да съдействува за изразяване волята на народа за борба срещу врага; правителството незабавно да приведе в бойна готовност всички сухопътни, морски и въздушни сили на Китай за отпор срещу врага; незабавно да очисти страната от спотаилите се предатели и изменници на родината, както и от японските шпиони, и по такъв начин да укрепи тила. Ние призоваваме целия народ с всички сили да подпомогне свещената отбранителна война срещу японските завоеватели. Нашите лозунги са: „Да защитим с оръжие в ръка Бейпин, Тянцизи и целия Северен Китай! Да защитаваме родната земя до последна капка кръв! Китайски народ, правителство и армия! Да се сплотим в едно и да издигнем нерушимата Велика стена на

единния национален фронт за отпор срещу агресията на японските бандити! Нека гоминданът и комунистическата партия в тясно сътрудничество дадат отпор на новото настъпление на японските бандити! Да изгоним японските бандити от Китай!“

Така стои въпросът за политическата линия.

На 17 юли в Лушан* г. Чан Кай-ши даде интервю. Това интервю, в което беше провъзгласена линията на подготовка за отпор срещу японските завоеватели, беше първата в продължение на много години правилна декларация на гоминдана по въпросите на външната политика. Ето защо то беше посрещнато с радост от нас и от всички съотечественици.

В това интервю бяха поставени четири, условия за уреждане инцидента при Лугоуцяо:

„1. Никакво уреждане не трябва да накърнява суверенитета на Китай или да нарушава целостта на неговата територия.

2. Недопустимо е никакво незаконно изменение на административното устройство на провинциите Хебей и Чахър.

3. Недопустимо е заменяването по чиего и да било настояване на местните чиновници, назначени от централното правителство.

4. Недопустимо е никакво ограничаване на сегашния район на разположение на 29-и корпус.“

В заключителната част на интервюто се казва:

„Правителството взе съвършено твърда линия и зае твърда позиция по отношение инцидента при Лугоуцяо. Ние си даваме отчет, че в обстановката, която се създава след влизането на цялата страна във войната, ни остава само да бъдем готови на жертви докрай и че никой не се опитва да остане настрана. Щом се започва война, цялата страна — открай докрай, целият народ — от мало до голямо, всеки, който и да бил той, ще бъде длъжен да води война срещу завоевателите, защитавайки родната земя.“

Така стои въпросът за политическата линия.

Такива са имащите историческо значение политически декларации на гоминдана и на комунистическата партия по повод на събитията при Лугоуцяо. Общото за двете декларации е изискването да се води решително война срещу японските завоеватели и да се борим против съглашателството и отстъпките.

* Курортно място в околията Цзюцзян, провинцията Цзянси; по онова време лятна резиденция на Чан Кай-ши.

Такава е първата линия, провъзгласена в отговор на настъплението на Япония — линия правилна.

Обаче възможно е да бъде взета друга линия. В продължение на последните месеци националните предатели и прояпонските елементи в Бейпин-Тянцзинския район доста се активизираха, опитват се да въздействуват на местните власти в Бейпин и Тянцзин, за да ги принудят да подкрепят японските искания, подриват линията на решително водене война срещу японските завоеватели и настояват за съглашение и отстъпки. Това е извънредно опасно явление.

Тази линия на съглашателство и отстъпки противоречи коренно на линията на решително водене на война срещу японските завоеватели. Ако на политиката на съглашателство и отстъпки не бъде сложен край, тя ще доведе до това, че Бейпин, Тянцзин и целият Северен Китай изцяло ще попаднат в ръцете на врага и целият народ ще се окаже пред огромна опасност. Всеки трябва да се отнесе към това с най-голяма сериозност.

Офицери и войници, воини-патриоти от 29-ти корпус, сплотете се, борете се против съглашателството и отстъпките, сражайте се решително срещу японските завоеватели!

Патриоти от Бейпин, Тянцзин и целия Северен Китай, сплотете се, борете се против съглашателството и отстъпките, обявявайте се за решително водене на войната срещу японските завоеватели!

Съотечественици, патриоти от целия Китай, сплотете се, борете се против съглашателството и отстъпките, обявявайте се за решително водене на войната срещу японските завоеватели!

Г-н Чан Кай-ши и всички патриотично настроени членове на гоминдана, ние се надяваме, че ще се придържате твърдо към провъзгласената от вас политическа линия, ще изпълните своите обещания, ще се борите срещу съглашателството и отстъпките, решително ще водите война срещу японските завоеватели и ще отговорите с дело на гаврите на врага.

Армии на цял Китай в това число и Червената армия! Подкрепяйте декларацията на г. Чан Кай-ши, борете се против съглашателството и отстъпките, сражайте се решително срещу японските завоеватели!

Всички комунисти като един човек, честно провеждайки в живота своята декларация и същевременно решително подкрепяйки декларацията на г. Чан Кай-ши, са готови заедно с членовете на гоминдана и с всички съотечественици да защитават родната земя до последна капка кръв, да се борят срещу всякакви колебания, лутания, съглашателство и отстъпки и решително да водят война срещу японските завоеватели.

2. ДВЕ СИСТЕМИ ОТ ПРАКТИЧЕСКИ МЕРОПРИЯТИЯ

След като се взе линия на решително водене на война срещу японските завоеватели, необходимо е да се осъществи цяла система от практически мероприятия и едва тогава могат да бъдат постигнати целите.

Какви са тези мероприятия? Ето най-важните от тях:

1. Обща мобилизация на всички въоръжени сили на страната. Нужно е да приведем в бойна готовност нашата постоянна армия, която наброява повече от два милиона души — всички сухопътни, морски и въздушни сили, включително армията на централното правителство, местните войски и Червената армия; незабавно да отправим главните сили на армията на фронта за отбрана на родината като оставим известна част от нея в тила за поддържане на реда; да възложим командването на отделните направления на военачалници, предани на националните интереси; да свикаме Съвет на националната отбрана, за да определи стратегическата линия и да осигури единството на волята в бойните действия; да преустроим политическата работа в армията така, че да се постигне единение между командирите и бойците и между армията и народа; да определим, че част от стратегическите задачи се възлага на партизанските сили, при което партизанските действия трябва да се координират с действията на редовните войски; да очистим армията от националните предатели; да мобилизираме резерви със съответна численост, да ги обучим и подготвим за изпращане на фронта; доколкото е възможно да засилим снабдяването на войските със снаряжение и продоволствие.

В съответствие с общата линия на решително водене на войната срещу японските завоеватели е необходимо да

се разработят планове за изпълнение на посочените по-горе военни задачи. Китай има не малко войски, но без да се осъществяват тези планове, е невъзможно да се победи врагът. При съчетаване на съответните политически и материални условия нашите въоръжени сили не ще имат равни на себе си в Източна Азия.

2. Всеобща мобилизация на народа. Нужно е да се предостави свобода на патриотичното движение, да се освободят политическите затворници, да се отмени „Извънредният закон за наказанията за престъпления срещу републиката“³ и „Правилникът за цензурата на печата“⁴, да се легализират съществуващите патриотични организации, да се разшири мрежата от патриотични организации сред различните слоеве на населението — работници, селяни, делови кръгове, интелигенция; да се въоръжат народните маси с цел за самоотбрана и съдействие на армията в нейните бойни операции. Казано накратко, нужно е да се предостави на народа свобода да изразява своите патриотични чувства. Народът и армията, със своята обединена мощ ще нанесат смъртен удар на японския империализъм. Да водиш национална война, без да се опираш на широките народни маси, значи неизбежно да се окажеш в невъзможност да одържиш победа. Нека печалната участ на Абисиния⁵ ни послужи за предупреждение. Който искрено се стреми към решително водене на война срещу японските завоеватели, той не може да пренебрегва необходимостта от всеобщата мобилизация на народа.

3. Преустройство системата на държавното управление. За да се постигне единение на органите на властта с народните маси, нужно е да се допуснат до участие в управлението на държавните работи различните партии и групи, а също и авторитетни представители на населението и да се очистят органите на властта от спотаилите се в тях прояпонски елементи и национални предатели. Борбата срещу японските завоеватели е голямо дело, малък брой хора не ще се справи с него; да се заловиш за работа, която не ти е по силите, значи да я провалиш. Правителството, ако то е истинско правителство на националната отбрана, е длъжно да се опира на народните маси и да осъществява принципите на демократическия централизъм. То трябва да бъде демократическо и същевременно

централизирано. Най-силни правителства са именно такива правителства. Националното събрание трябва да бъде истински представител на народа, трябва да стане висш орган на властта; то трябва да насочва политиката на държавата и да определя политическата линия и плановете на борба срещу японските завоеватели, за спасението на родината.

4. Външна политика, подчинена на задачите на борбата срещу японските завоеватели. Не бива да предоставяме на японските империалисти никакви изгоди и отстъпки; напротив, нужно е да конфискуваме принадлежащото им имущество, да анулираме нашите дългове към Япония, да ликвидираме японската агентура, да изгоним японските шпиони. Нужно е незабавно да сключим военно-политически съюз със СССР, да установим тясно разбирателство с него, като с най-надеждната, най-могъщата държава, най-способна да окаже помощ на Китай във войната срещу японските завоеватели. Нужно е да спечелим съчувствието на Англия, САЩ и Франция в нашата борба и да успеем да получим помощ от тях на условия, осигуряващи запазването на суверенните права на Китай върху неговата територия. В борбата за победа над японските завоеватели ние трябва да се опираме главно на собствените си сили, но ние не ще минем и без помощ отвън: като провеждаме политика на самоизолация, ние бихме действували в интерес на врага.

5. Да провъзгласим програма от мероприятия за подобряване живота на народа и незабавно да пристъпим към нейното осъществяване. Нужно е да започнем с такива минимални мерки като отменяването на тежките непосилни данъци и налози, снижаване арендата за земята, ограничаване лихварството, подобряване материалните жизненни условия на работниците, подобряване жизнените условия на войниците и младшия команден състав, подобряване жизнените условия на дребните служащи, подпомагане пострадалите от стихийни бедствия. Всички тези нови мерки ще доведат до повишаване покупателната способност на населението, до разцвет на търговията, до оживяване на паричното обръщение; те абсолютно с нищо не могат, въпреки уверенията на някои, да подкопаят държавните финанси. Тези нови мерки ще осигурят неограни-

ченото нарастване на силите на съпротивата срещу японските завоеватели и ще укрепят базата на правителството.

6. Просвета, подчинена на задачите на националната отбрана. Нужно е коренно да променим старата насока и цялата система на народното образование, като се откажем от всичко неактуално и нецелесъобразно; печат, издателско дело, кино, театър, литература и изкуство — всичко трябва да бъде подчинено на интересите на националната отбрана; да забраним на националните предатели да водят своята пропаганда.

7. Финансова и икономическа политика, подчинена на задачите на борбата срещу японските завоеватели. Финансовата политика трябва да се основава на принципа, „който има пари — дава“, и на принципа за конфискуване имуществото на японските империалисти и на националните предатели, а икономическата политика — на принципа на бойкотиране японските стоки и всемерно поощряване пласмента на отечествените стоки — всичко за борбата срещу японските завоеватели. Обедняването на държавната хазна е следствие от неправилното ръководене на работите. А ако се проведе новата политика, отговаряща на интересите на народа, възможността за обедняване на хазната ще бъде изключена. В страна с такава обширна територия и такова многобройно население приказките за безизходно икономическо и финансово положение са същинска глупост.

8. Да сплотим целия китайски народ, правителството и армията и да издигнем нерушимата Велика стена на единния национален фронт. Провеждането в живота линията на война срещу японските завоеватели и провеждането на посочените по-горе мероприятия се основава на този обединен фронт. Основа на основите е тясното сътрудничество между гоминдана и комунистическата партия. Правителството, армията, партиите, групите и целият наш народ трябва да се сплотят на основата на това сътрудничество между двете партии. Лозунгът „Искрено да се сплотим и с общи усилия да спасим родината“ трябва не само да се произнася красиво, но и така да се осъществява на практика, че да ти е драго да гледаш. Ако ще се сплотяваме, да се сплотяваме както трябва. Взаимна измама и подозрения тук не трябва да има. Към въпроса трябва

да се подхожда широко, да не се подменя с дребнавости. Дребнавостта, интригантството, бюрократизмът, а-кюизмът* не водят до никъде. Те са непригодни дори срещу врага, а да ги прилагаш срещу своите съотечественици е просто смешно. Във всеки въпрос има главно и неглавно положение, при което неглавното трябва да бъде подчинено на главното. Гражданите на нашата страна трябва да поразмислят, като изхождат от главното, и само тогава ще им бъде лесно да придадат на своите мисли и действия истинска насока. Който сега не прояви макар и известна искреност по въпроса за сплотяването, той, като остане насаме, трябва, слагайки ръка на сърцето си, да почувствува срам, дори ако другите не са се отвратили от него с погнуса.

Тази система от мероприятия, с които се цели да бъде осъществена линията на решително водене на войната срещу японските завоеватели, може да наречем осем програмни положения.

Провеждането в живота на изложените мероприятия трябва да съпътствува осъществяването на линията на решително водене на войната, иначе победата във войната е немислима, иначе японската агресия в Китай не ще има край, Китай не ще може да направи никога нищо на Япония и в края на краищата неизбежно ще го постигне участта на Абисиния.

Хората, които искрено подкрепят линията на решително водене на войната срещу японските завоеватели, трябва да проведат в живота тази система от мероприятия. За да проверим дали един човек искрено подкрепя решителното водене на войната, трябва да узнаем готов ли е да приеме и да провежда в живота тази система от мероприятия.

Но съществува и друга система от мероприятия, противоположна във всички свои части на тази, която е изложена по-горе.

Не обща мобилизация на всички въоръжени сили, а отказване от нея или оттегляне на войските в тила.

* Виж бележка 15 към произведението „Задачите на Китайската комунистическа партия през периода на антияпонската война“ в том I на настоящото издание.

Не предоставяне свободи на народа, а потискане на народа.

Не правителство на националната отбрана, изградено върху принципа на демократическия централизъм; а деспотично правителство от бюрократи, компрадори, тухао, лешен и помешчици.

Не външна политика, подчинена на задачите на борбата срещу завоевателите, а политика на кокетничене с Япония.

Не подобряване живота на народа, а както и по-рано изцеждане всичките му сокове, за да пъшка в мъки и да няма сили за борба срещу завоевателите.

Не народно образование, подчинено на задачите на националната отбрана, а образование, възпитаващо колониални роби.

Не финансова и икономическа политика, подчинена на задачите на борбата срещу японските завоеватели, а предишната, неизменна или дори още по-пагубна финансова и икономическа политика, изгодна не за родината, а за врага.

Не създаване на Великата стена на единния антияпонски национален фронт, а разрушаването ѝ или фалшивите, двуличнически брътвежи за „силотвяване“.

Практическите мероприятия произтичат от политическата линия. Шом се провежда линия на непротивене, то и всички практически мероприятия отразяват това непротивене. В това отношение ние вече имаме поуки от последните шест години. А ако вземем линия на решително водене война срещу японските завоеватели, не може да не се осъществи цяла система от мероприятия, съответстващи на тази линия, не може да не проведем в живота изложените по-горе осем програмни положения.

3. ДВЕ ПЕРСПЕКТИВИ

А какви са перспективите? Този въпрос вълнува всички.

Ако осъществим първата линия и проведем в живота първата система от мероприятия, пред нас положително ще се открие перспективата за изгонване на японските империалисти и за раждането на разкрепостен, свободен

Китай. Поражда ли това някакви съмнения? Аз смятам, че не.

Ако бъде осъществявана втората линия и се проведе в живота втората система от мероприятия, нас сигурно ни застрашава перспективата. Китай да бъде окупиран от японските империалисти и китайският народ да бъде превърнат в роби, на които ще бъде определена съдбата на работен добитък. Поражда ли това някакви съмнения? Аз смятам, че също не.

4. ИЗВОДИ

На всяка цена трябва да осъществим първата линия, да проведем в живота първата система от мероприятия, да завоюваме първата перспектива.

На всяка цена трябва да се борим против втората линия, да се борим против втората система от мероприятия, да предотвратим втората перспектива.

Всички членове на гоминдана и на комунистическата партия, които обичате своята родина! Сплотете се в едно, за да осъществим решително първата линия, да проведем в живота първата система от мероприятия, да завоюваме първата перспектива, за да се борим решително против втората линия, да се борим против втората система от мероприятия, да предотвратим втората перспектива!

Съотечественици-патриоти, патриотични армии, патриотични партии и групи от цялата страна! Сплотете се в едно, за да осъществим решително първата линия, да проведем в живота първата система от мероприятия, да завоюваме първата перспектива, за да се борим решително против втората линия, да се борим против втората система от мероприятия, да предотвратим втората перспектива!

Да живее националнореволуционната война!

Да живее националното освобождение на Китай!

Б Е Л Е Ж К И

¹ Лугоуцяо се намира на малко повече от 10 километра югозападно от Пекин. На 7 юли 1937 г. войските на японските агресори нападнаха разположения в този район китайски гарнизон.

Под влиянието на господстващия тогава в страната бурен подем на целия китайски народ, който настояваше за отпор срещу Япония, китайският гарнизон оказа съпротива на завоевателите. От този момент именно започна героичната осемгодишна война на китайския народ срещу японските завоеватели.

- 2 29-и корпус влизаше в състава на Северозападната гоминданска армия, която първоначално беше командувана от Фин Юй-сян; по това време тази армия се намиреше в района на провинциите Хебей и Чахар. Сун Чже-юан беше командир на 29-и корпус, а Фин Чжи-ан — командир на една от неговите дивизии.
- 3 На 31 януари 1931 г. гоминданското правителство издаде така наречения „Извънреден закон за наказания за престъпления срещу републиката“. Обвинението в „престъпления срещу републиката“ се използваше като предлог за преследвания и убийства на патриоти и революционери. Този закон предвиждаше крайно жестоки репресии.
- 4 „Правилникът за цензурата на печата“ („Обща програма от мероприятия по цензурата на печата“) беше въведен от гоминданското правителство през август 1934 г., за да задуши гласа на народа. „Правилникът“ предвиждаше „ръкописите, предназначени за публикуване в печата, да се представят задължително за преглед“. Това означаваше, че всеки материал, предназначен за публикуване във вестниците в районите на гоминданското господство, трябваше да бъде подложен преди напечатването му на преглед от гоминданската цензура. Цензорът можеше най-произволно да реже и да задържа ръкописа.
- 5 Виж § 8 на произведението „Задачите на Китайската комунистическа партия през периода на антияпонската война“ в том I на настоящото издание.

ЗА МОБИЛИЗИРАНЕ НА ВСИЧКИ СИЛИ ЗА ЗАВОЮВАНЕ ПОБЕДАТА ВЪВ ВОЙНАТА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ*

(25 август 1937 година)

** Тезиси за пропагандисти и агитатори, написани от другаря Мао Цзе-дун през август 1937 г. за централните партийни органи, ръководещи пропагандата и агитацията. Тия тезиси бяха приети от разширеното съвещание на Политбюро на Централния комитет на ККП, състояло се в Лочуан, в северната част на провинцията Шенси.*

Събитията от 7 юли при Лугоуцяо бяха началото на широко настъпление на японския империализъм навътре в Китай. Съпротивата, оказана от китайските войски при Лугоуцяо, стана начало на войната срещу японските завоеватели в общодържавен мащаб. В резултат на това, че завоевателите продължават неудържимо да настъпват, че целият китайски народ се вдигна на решителна борба, националната буржоазия се склони за отпор срещу японските завоеватели, Китайската комунистическа партия настойчиво издига и решително провежда в живота политиката на единен антияпонски национален фронт и тази политика се поддържа от цялата страна — в резултат на всичко това управляващите кръгове на Китай след събитията при Лугоуцяо започнаха да преминават от политиката на непротивене на Япония, която те провеждаха от времето на „събитията от 18 септември“, към политиката на водене война срещу японските завоеватели, а китайската революция в своето развитие се издигна от започнатия с „движението от 9 декември“* етап на прекратяване гражданската война и подготовка за война срещу японските завоеватели на етапа на фактическото водене на тази война. Повратът в политиката на гоминдана, набелязъл се по времето на сианските събития и третия пленум на ЦИК на гоминдана, а също и интервюто, дадено от г. Чан Кай-ши на 17 юли в Лушан по въпроса за съпротивата срещу Япония, и редицата мерки, предприети от

* Виж бележка 8 към произведението „Задачите на Китайската комунистическа партия през периода на антияпонската война“ в том I на настоящото издание.

него в областта на националната отбрана — всичко това заслужава одобрение. Всички войски, намиращи се на фронта — сухопътни войски, авиация, местни формирования, — започнаха да оказват решителна съпротива на врага, проявявайки при това героизма, присъщ на китайския народ. Китайската комунистическа партия изпраща от цялата си душа своя национално-революционен привет на всички патриотични армии и на всички съотечественици-патриоти.

II

Но наред с това гоминданското ръководство, продължавайки и след събитията при Лугоуцяо порочната политика, която то водеше от времето на „събитията от 18 септември“, пак върви към съглашателство и отстъпки¹, задушават активността на патриотичните армии, потиска патриотичното движение на народа за спасението на родината. Няма никакво съмнение, че след завземането на Бейпин и Тянцизи японските империалисти, опирайки се на своите въоръжени орди, вдъхновявайки се от моралната подкрепа на германския и италианския империализъм, използвайки колебанията на британския империализъм и отчуждеността на гоминдана от широките трудещи се маси, както и по-рано ще се придържат към своя курс на разгръщане голямо настъпление, ще пристъпят към осъществяване на набелязаните от тях оперативни планове 2-и и 3-и етап, ще разгърнат яростно настъпление срещу целия Северен Китай и срещу другите райони на страната. Огънят на войната вече обхваща провинцията Чахар, Шанхай и други места. За да спасим отечеството от гибел, да дадем отпор на настъплението на наглите завоеватели, да защитим Северен Китай и приморските райони на страната, да освободим Бейпин, Тянцизи и Североизтока, целият китайски народ, а също и гоминданското ръководство трябва напълно да осъзнае поуките, които произтичат от загубата на Североизтока, Бейпин и Тянцизи, да извлече поука от печалната участ на Абисиния, която загуби своята национална независимост, да си изясни историята на победносната борба на СССР против чуждестранните врагове², да усвои опита на Испа-

ния, отбраняваща успешно Мадрид³; необходимо е да се сплотим тясно и да воюваме докрай, за да защитим отечеството.

Отсега нататък задачата сѐ състои в това — да мобилизираме всички сили за завоюване победата във войната срещу японските завоеватели. Решаващо значение тук има пълният и коренен поврат в политиката на гоминдана. Днешната промяна в политиката на гоминдана по въпроса за войната срещу японските завоеватели заслужава одобрение; Китайската комунистическа партия и целият китайски народ я очакваха много години. Ние приветствуваме тази промяна. Обаче в политиката на гоминдана по въпросите за мобилизирането на масите и провеждането на политическите преобразования все още не се вижда никакъв поврат. Гоминданът по същество както и по-рано не желае да даде свобода на народното движение срещу японските завоеватели, както и по-рано не желае да проведе преустройство на правителствения апарат върху основата на новите принципи, както и по-рано не провежда курс на подобряване жизнените условия на народа, а в своите отношения с комунистическата партия все още не е пристъпил към искрено сътрудничество. Ако в така критичния момент, когато над страната и народа е надвиснала заплахата от гибел, гоминданът и за в бъдеще упорито се придържа към своята предишна политика и не пожелае бързо да се откаже от нея, това ще нанесе извънредно голяма вреда на войната. Някои гоминданци казват: ето, видите ли, ще победим във войната и тогава ще се заемем с политическите преобразования. Те смятат, че може да се спечели победа над японските завоеватели, ако войната бъде водена единствено само от правителството. Това не е вярно. Ако войната бъде водена единствено само от правителството, в такава война ще бъдат възможни само отделни успехи, но да се одържи пълна победа над японските бандити, ще бъде невъзможно. Да завоюваме окончателна победа над японските бандити е възможно само във всеобща национална война. А за да стане тази всеобща национална война факт, необходим е пълен и коренен поврат в политиката на гоминдана, необходимо е цялата страна отгоре надолу с общи усилия да проведе докрай програмата на съпроти-

ва срещу Япония, т. е. програмата за спасението на родината, проникната от духа на трите народни революционни принципа и трите основни политически установки, които издигна сам Сун Ят-сен в периода, когато между гоминдана и комунистическата партия за пръв път беше установено сътрудничество.

III

Китайската комунистическа партия, ръководейки се от най-искрени подбуди, предлага на гоминдана, на целия китайски народ, на всички партии, на всички групи, на всички слоеве от населението, на всички армии на нашата страна състоящата се от 10 точки програма за спасението на родината, програма за пълната победа над японските завоеватели. Китайската комунистическа партия е твърдо уверена, че само пълното, искреното и решителното осъществяване на тази програма ще ни даде възможност да защитим родината и да победим японските завоеватели. В противен случай отговорността ще падне върху ония, които ще се хващат упорито за старото и със своето бездействие ще погубят цялото дело. Когато страната бъде поробена, ще бъде вече късно да се разкайваме.

Ще приведем програмата за спасението на родината, състояща се от 10 точки:

1. Да разгромим японския империализъм:

Да скъсаме дипломатическите отношения с Япония, да изгоним японските длъжностни лица, да арестуваме японските шпиони, да конфискуваме японското имущество в Китай, да се откажем от нашите дългови задължения по отношение на Япония, да анулираме договорите, сключени с Япония, да отнемем всички японски концесии.

Да се сражаваме до последна капка кръв, като защитаваме Северен Китай и приморските райони на страната.

Да се сражаваме до последна капка кръв за освобождението на Бейпин, Тянцин и Североизтока.

Да изгоним японските империалисти от Китай.

Да се борим против всякакви колебания и съглашателства.

2. Всеобща военна мобилизация на страната:

Да мобилизираме всички сухопътни, морски и въздушни сили на страната, да разгърнем войната срещу японските завоеватели в общодържавен мащаб. Да се борим против установката за пасивни, чисто отбранителни действия. Да приемем установката за активни, независими, инициативни бойни действия.

Да учредим постоянен Съвет на националната отбрана, който да обсъжда и приема плановете за националната отбрана и да набелязва установките за водене на военните действия.

Да въоръжим народа, да разгърнем партизанска война срещу японските завоеватели във взаимодействие с операциите на редовната армия.

Да преустроим политическата работа в армията така, че да осигурим сплотяването на командирите и бойците в едно.

Да сплотим в едно армията и народа, да развиваме активността на армията.

Да окажем помощ на Обединената Североизточна антияпонска армия, да дезорганизираме тила на врага.

Да поставим всички войски, които водят войната срещу японските завоеватели, при еднакви условия по отношение на снабдяването.

Да създадем в страната военни окръзи, да мобилизираме целия народ за участие във войната и с това постепенно да осъществим преминаването от системата на наемна армия към системата на задължителната военна служба.

3. Всеобща мобилизация на народа:

Да предоставим на целия народ, с изключение на националните предатели, свобода на словото, печата, събранията и съюзите за борба срещу японските завоеватели, за спасението на родината, свобода за въоръжен отпор срещу врага.

Да отменим всички стари закони и разпореждания, които сковават патриотичното движение на народа, да издадем нови, революционни закони и разпореждания.

Да освободим всички политически затворници — патриоти и революционери, да премахнем забраната от дейността на партиите.

Целият китайски народ трябва да се мобилизира и да се въоръжи, за да участва във войната срещу японските завоеватели; който има сили — нека отдаде силите си, който има пари — нека даде пари, който има оръжие — нека даде оръжие, който има знания — нека отдаде знанията си.

Осъществявайки принципите на националното самоопределение и автономия, да мобилизираме монголското, мюсюлманските и другите национални малцинства за съвместна борба срещу японските завоеватели.

4. Да преустроим системата на държавното управление:

Да свикаме Национално събрание, което трябва да се състои от истински представители на народа, което да приеме истинска демократична конституция, да определи линията на борба срещу японските завоеватели, за спасението на родината, да избере правителство на националната отбрана.

В правителството на националната отбрана трябва да се включат революционни елементи от всички партии, групи и народни организации и да се изгонят от него прояпонските елементи.

Правителството на националната отбрана трябва да бъде изградено върху принципа на демократическия централизъм: то трябва да бъде демократическо и същевременно централизирано.

Правителството на националната отбрана трябва да провежда революционна политика на борба срещу японските завоеватели и за спасението на родината.

Да въведем местното самоуправление, да изкореним ограбването на държавната хазна и рушветчийството, да създадем свободен от корупция апарат на властта.

5. Външна политика, подчинена на задачите на борбата срещу японските завоеватели:

Да сключим съюзи против агресията, както и съглашения за взаимна военна помощ в борбата срещу японските завоеватели с всички държави, които се обявяват против агресивната политика на Япония, при условия, осигуряващи запазването на суверенните права на Китай върху своята територия.

Да подкрепяме международния фронт на ~~мира~~ да се борим срещу германо-японо-италианския фронт на агресията.

Да се обединим с работническо-селските маси на Корея и Япония за борба срещу японския империализъм.

6. Военновременна финансова и икономическа политика:

В основата на финансовата политика трябва да лежи принципът: „който има пари — дава“; собствеността на националните предатели се конфискува и се изразходва за покриване разходите по воденето на войната срещу японските завоеватели. Икономическата политика трябва да бъде насочена към привеждане в ред и разширяване на производството за отбрана, развитие на селското стопанство, осигуряване със собствени сили снабдяването на страната през военното време с необходимата продукция; към всемерно поощряване пласмента на отечествените стоки, подобряване качеството на местната продукция, пълно забраняване продажбата на японски стоки, обуздаване на спекулантите, борба срещу спекулантските машинации.

7. Подобряване жизнените условия на народа:

Да подобрим материалното осигуряване на работниците, служащите, работниците по просветата и на военнослужащите — участници в борбата срещу завоевателите.

Да предоставим известни облекчения на семействата на военнослужащите — участници в борбата срещу завоевателите.

Да отменим тежките непосилни данъци и налози.

Да намалим арендата за земята и лихвения процент.

Да оказваме материална помощ на безработните.

Да регулираме снабдяването с продоволствие.

Да оказваме помощ на пострадалите от стихийни бедствия.

8. Народно образование, подчинено на задачите на борбата срещу японските завоеватели:

Да отменим старата система на образование и старите учебни програми и да въведем нова система и нови програми, имащи за цел възпитанието в духа на борбата срещу завоевателите и на спасението на родината.

9. Укрепване тила, като очистим страната от националните предатели, изменници на родината и прояпонски елементи.

10. Сплотяване на цялата нация в името на борбата срещу японските завоеватели:

Върху основата на сътрудничеството между гоминдана и комунистическата партия да създадем единен антияпонски национален фронт, който да обедини всички партии и групи, всички слоеве на населението и всички армии на нашата страна и да възглави войната; искрено да се сплотим и с общи усилия да спасим родината.

IV

Необходимо е да се откажем от установката за водене на войната срещу японските завоеватели единствено само със силите на правителството и да осъществим установката за всеобща национална война. Правителството трябва да се сплоти с народа, напълно да възроди революционния дух на Сун Ят-сен, да проведе в живота изложената по-горе програма и да се бори за пълна победа във войната. Китайската комунистическа партия и ръководените от нея народни маси и въоръжени сили ще действуват най-решително върху основата на посочената програма в челните позиции на борбата срещу японските завоеватели и ще отдадат всичката си кръв до последна капка в защитата на отечеството. Провеждайки последователно в живота набеязания от нея курс, Китайската комунистическа партия е готова да застане на линията на фронта заедно с гоминдана и другите партии и групи в страната, за да може ръка за ръка, сплотили се в едно, да създадем нерушимата Велика стена на единния национален фронт заради победата над ненавистните японски бандити, заради борбата за независим, свободен, щастлив нов Китай. В името на постигането на тази цел е необходимо решително да се борим против капитулантско-съглашателските теории на националните предатели и същевременно против поражението, проповедниците на което твърдят, че е невъзможно да се одържи победа над японските завоеватели. Китайската комунистическа партия е твърдо уверена, че при условия че се осъществят всичките

десет точки от изложената по-горе програма, победата над японските бандити може да бъде завоювана. Нека само 450-те милиона наши съотечественици единодушно напрегнат своите усилия и тогава окончателната победа ще бъде на страната на китайския народ!

Долу японския империализъм!

Да живее националнореволуционната война!

Да живее независим, свободен, щастлив нов Китай!

Б Е Л Е Ж К И

- 1 Виж обяснението към заглавието на произведението „Политическата линия, практическите мероприятия и перспективите на борбата срещу настъплението на Япония“, включено в настоящия том.
- 2 Виж „История ВКП(б). Краткий курс, гл. VIII“.
- 3 В 1936 г. германските и италианските фашисти чрез испанския фашист — милитариста Франко, започнаха агресивна война срещу Испания. Испанският народ под ръководството на правителството на Народния фронт се вдигна на героична война, защитавайки демокрацията от агресията. Най-голямо ожесточение тази война достигна при отбраната на столицата на Испания — Мадрид. Упоритата отбрана на Мадрид започна през октомври 1936 г. и продължи 2 години и 5 месеца. В резултат на помощта, която оказаха на агресорите Англия, Франция и другите империалистически държави със своята лицемерна политика на „невмешателство“, а също и в резултат на разкола вътре в Народния фронт през март 1939 г. Мадрид падна.

ПРОТИВ ЛИБЕРАЛИЗМА

(7 септември 1937 година)

Ние сме за активна идеологическа борба, тъй като тя представлява оръжието, с помощта на което се постига вътрешното сплотяване на партията и другите революционни организации, което осигурява тяхната боеспособност. Всеки комунист, всеки революционер трябва да се ползува от това оръжие.

А либерализмът отхвърля идеологическата борба и стои на позициите на безпринципния мир. Това поражда гнил, еснафски стил на работа, който довежда отделни звена и отделни членове на партията и на другите революционни организации до политическо загняване.

Либерализмът се проявява в различни форми:

1. Известно е, че някои постъпва неправилно, но само защото ти е познат, земляк, съученик, интимен приятел, любим човек, стар съслужител или подчинен, ти не водиш с него принципно борба, а му позволяваш да действа и за в бъдеще в същия дух само за да запазиш спокойствието и дружбата; или пък леко го посъмриш, но не разрешаваш въпроса докрай само за да бъде всичко тихо и гладко. В резултат се нанася вреда и на целия колектив, и на даденото лице.

2. Ти си позволяваш безотговорна критика зад гърба, но не поставяш решително въпросите пред организацията; не говориш в лицето, а разправяш зад гърба; на събрания мълчиш, а след събранията се занимаваш с бръщолеvene. В твоето съзнание вместо принципите на колективизма цари либералната разпуснатост.

3. Ако въпросът не се касае лично до тебе, ти се стараеш да се държиш от него колкото се може по-далеч;

знаейки предварително, че хората не са прави, ти считааш за благоразумно да говориш по-малко: мъдрецът, казваш, страни от злото само за да не би сам да сгреша.

4. Ти не се подчиняваш на указанията и своето лично мнение поставяш над всичко; искаш организацията да се грижи за тебе, но не желаяш да признаваш дисциплината на организацията.

5. Ти не водиш борба против неправилните възгледи, не ги оспорваш в интерес на сплотеността, в интерес на движението напред, на уреждането на работата, а се занимаваш с лични нападки, интриги, с разчистване на лични сметки, стремиш се да си отмъщаваш.

6. Ти чуваш погрешни съждения, но не влизаш в спор; нещо повече, дори и за контрареволуционни разговори не съобщаваш, а се отнасяш към тях равнодушно като че нищо не се е случило.

7. Ти не водиш пропаганда и агитация сред масите, не действуваш, не се запознаваш с положението, не разпитваш, не вземаш присърце насъщните интереси на населението, към всичко се отнасяш равнодушно. Ти забравяш, че си член на комунистическата партия и се смъкваш до равнището на обикновения еснаф.

8. Виждайки постъпки, нанасящи вреда на интересите на масите, ти не се възмущаваш от тях, не убеждаваш, не пресичаш, не водиш разяснителна работа, а ги търпиш, гледаш на тях през пръсти.

9. Ти се отнасяш към работата несериозно, работиш без определен план, без определена насока, работиш недобросъвестно, не си даваш много зор, ден да мине — друг да дойде.

10. Считайки се за заслужил революционер, ти се кичиш със своя стаж, но с големите работи не се справяш, а от малките страници, не запряташ ръкави, към просветата се отнасяш немарливо.

11. Като извършиш грешка и след като вече си я разбрал, ти все пак не искаш да я изправиш и по такъв начин проявяваш либерализъм по отношение на самия себе си.

Могат да се изброят още редица примери, но изброените единадесет са главните.

Всичко това са прояви на либерализма.

В колектив от революционери либерализмът е крайно вреден; той е своего рода разяждащо начало, което предизвиква разпадане на единството, отслабване на спойката, пасивност в работата, идейна безпътица. Либерализмът довежда до това, че в редовете на революционерите не се чувствува здрава организация и дисциплина, изгубва се възможността последователно и докрай да се провежда политическата линия, и партийната организация се откъсва от масите, които тя ръководи. Това е особено вредна тенденция.

Източниците на либерализма се крият в користната, егоистична природа на дребната буржоазия, която поставя на пръв план личните интереси, а интересите на революцията измества на втори план. Оттук именно се ражда либерализмът в идеологията, в политиката и в организационните въпроси.

Либералите разглеждат положенията на марксизма като абстрактни догми. Те са за марксизма, но нямат намерение да го осъществят на практика или пък нямат намерение да го осъществят напълно; те не възнамеряват да заменят своя либерализъм с марксизма. Те са запасени и с марксизъм, и с либерализъм: на думи са марксисти, а на дело — либерали. За хората — марксизма, а за тях — либерализма. В техния багаж се среща и едното, и другото, за всеки има свое употребление. Така са устроени мозъците на някои хора.

Либерализмът е една от проявите на опортюнизма; той коренно противоречи на марксизма. Либерализмът — това е пасивност; той обективно подпомага врага. Затова нашите врагове ще бъдат доволни, ако в нашата среда се запази либерализмът. Такава е природата на либерализма и в редовете на революционерите той не трябва да има място.

Проникнати от активния дух на марксизма, ние трябва да преодолеем либерализма с неговата пасивност. Комунистът трябва да бъде искрен, предан и активен, интересите на революцията трябва да бъдат за него по-скъпи от живота му, той трябва да подчини личните си интереси на интересите на революцията; всякога и навсякъде той трябва да отстоява правилните принципи, да води неуморна борба против всякакви неправилни възгледи и

постъпки и с това да укрепва колективността в живота на партията и връзката на партията с масите; той трябва да се грижи за интересите на партията и на масите повече, отколкото за интересите на отделната личност, да се грижи за другите повече, отколкото за себе си. Само такъв човек е достоен да се нарече комунист.

Всички верни, искрени, активни, твърди комунисти трябва да се сплотят за борба против либералните тенденции сред част от членовете на партията и да постигнат тези хора да тръгнат по правилния път. Тази е една от задачите на нашата борба на идеологическия фронт.

**НАСЪЩНИТЕ ЗАДАЧИ, ВЪЗНИКНАЛИ
СЛЕД УСТАНОВЯВАНЕТО НА СЪТРУДНИЧЕ-
СТВОТО МЕЖДУ ГОМИНДАНА И КОМУНИ-
СТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ**

(29 септември 1937 година)

Още през 1933 г. Китайската комунистическа партия публикува декларация, в която заявяваше за своята готовност да сключи с всички части на гоминданските войски съглашение за съвместна борба срещу японските завоеватели върху основата на три условия: прекратяване настъплението срещу Червената армия, предоставяне свободи на народните маси и въоръжаване на народните маси. Това беше направено, защото след събитията от 18 септември 1931 г. най-важната задача за китайския народ стана борбата срещу настъплението на японския империализъм в Китай. Обаче тогава не успяхме да постигнем поставената от нас цел.

През август 1935 г. Китайската комунистическа партия и китайската Червена армия се обърнаха към всички партии и групи и към всички съотечественици с призив да създадат Обединена антияпонска армия и правителство на националната отбрана за съвместна борба срещу японския империализъм¹. През декември същата година Китайската комунистическа партия взе решение за създаване съвместно с националната буржоазия единен антияпонски национален фронт². След това през май 1936 г. командването на Червената армия публикува телеграма, в която изискваше от нанкинското правителство да прекрати гражданската война поради съвместната борба срещу японските завоеватели³. През август 1936 г. Централният комитет на Китайската комунистическа партия изпрати до ЦИК на гоминдана писмо, в което настояваше гоминданът да прекрати гражданската война и да се създаде единен фронт от двете партии за съвместна борба срещу японския

империализъм⁴. През септември 1936 г. комунистическата партия взе решение, в което издигна лозунга за създаване на единна демократическа република в Китай⁵. Комунистическата партия не се ограничаваше с декларации, телеграми, писма и решения; тя нееднократно водеше преговори с гоминдана чрез специално изпратени представители; обаче и това не даде резултати. И едва с възникването на сианските събития в края на 1936 г. упълномощеният представител на Китайската комунистическа партия успя в преговорите с ръководството на гоминдана да постигне съглашение по най-важния тогава политически въпрос — за прекратяването на гражданската война между двете партии — и да постигне мирно разрешаване на сианския конфликт. Това беше крупно събитие в историята на Китай и оттогава се появи необходимата предпоставка за възобновяване сътрудничеството между двете партии.

На 10 февруари тази година, в навечерието на третия пленум на ЦИК на гоминдана, Централният комитет на Китайската комунистическа партия с цел да се установи конкретно сътрудничество между партиите изпрати до пленума телеграма, в която разгърнато изложи своите предложения⁶. В тази телеграма комунистическата партия настояваше гоминданът да поеме следните пет задължения: да прекрати гражданската война, да въведе демократически свободи, да свика Националното събрание, побързо да завърши подготовката за войната срещу японските завоеватели, да подобри жизнените условия на народа. Комунистическата партия от своя страна поемаше пред гоминдана следните четири задължения: да прекрати противопоставянето на едната власт на другата, да преименува Червената армия, да установи в революционните опорни бази демократически режим на нови начала, да прекрати конфискуването на помешчическата земя. Това беше също важна политическа стъпка, тъй като иначе установяването на сътрудничество между двете партии несъмнено би се забавило и това би попречило крайно много на по-скорошното завършване на подготовката за война срещу японските завоеватели.

След това в преговорите беше постигнато известно сближение на гледищата на двете партии. По всички въ-

проси, като изработването на обща политическа програма на двете партии, отменяването на забраната на масовото движение, освобождаването на политическите затворници, преименуването на Червената армия и т. н., комунистическата партия внесе нови, по-конкретни предложения. Макар че публикуването на общата програма, отменяването на забраната на масовото движение, признаването на новия режим върху територията на революционните опорни бази и досега да не са осъществени, заповед за преименуването на Червената армия в 8-ма националнореволюционна армия (в съответствие с номерацията на войсковите съединения, сражаващи се на фронта, тя се нарича също 18-а армейска група) е вече публикувана — приблизително четири месеца след падането на Бейпин и Тинцзян. Декларацията на Централния комитет на Китайската комунистическа партия за установяване сътрудничество между двете партии, предадена на гоминдана още на 15 юли, и текстът на беседата на Чан Кай-ши за легализиране на комунистическата партия, който, според уговорката, трябваше да бъде публикуван заедно с декларацията, също вече са публикувани, макар и с голямо закъснение (което не може да не предизвика съжаление); те бяха публикувани от гоминданската телеграфна агенция „Чжунъянше“* на 22 и 23 септември в момента на най-напрегнато положение на фронта. Комунистическата партия в своята декларация и Чан Кай-ши в своята беседа обявиха за установяването на сътрудничество между двете партии и с това положиха необходимата основа на великото дело на съвместната борба на двете партии в името на спасението на родината. Декларацията на комунистическата партия не само ще послужи като основа за сплотяването на двете партии, но и ще стане основа на основите на великото сплотяване на целия народ. Чан Кай-ши в своята беседа призна легалното положение на комунистическата партия в страната и посочи необходимостта от сплотяване за спасението на родината. Това е много добре. Все пак той още не се е отказал от присъщото на гоминдана високомерие и не прояви необходимата самокритичност, а това не може да ни задоволи. Обаче

* „Сентрал нюс“.

както и да било единният фронт на двете партии е вече провъзгласен. Това открива нова ера в историята на китайската революция, то ще окаже огромно, много дълбоко влияние върху хода на китайската революция и ще изиграе решаваща роля в разгромването на японския империализъм.

Като се започне от 1924 г., в хода на революцията в Китай решаваща роля играят взаимоотношенията между гоминдана и комунистическата партия. Върху основата на сътрудничеството между двете партии, които се ръководеха от определена програма, се разгърна революцията от 1924—1927 г. За някакви две-три години това доведе до огромни успехи в делото на революцията, на което Сун Ят-сен отдаде четиридесет години от своя живот, но което така и не можа да завърши. Тези успехи се изразиха в създаването на революционна база в провинцията Гуандун и в победата на Северния поход. Такъв беше резултатът от създаването на единния фронт между двете партии. Обаче някои хора се оказаха неспособни твърдо да се придържат към революционните принципи и в самия онзи момент, когато революцията вече приближаваше към своя край, разцепиха единния фронт на двете партии, което доведе до поражение на революцията и даде възможност на външния враг да осъществи своето нахлуване. Такъв беше резултатът от разцепването на единния фронт на двете партии.

Отново създаденият сега от двете партии единен фронт означава започване на нов период на китайската революция. И макар все още някои да не разбират историческите задачи и великите перспективи на този единен фронт и все още да предполагат, че неговото създаване представлява само принудителна, предприета само за заблуждаване, и временна мярка, обаче именно благодарение на този единен фронт колелото на историята ще придвижи китайската революция на съвсем нов етап. Ще може ли Китай да излезе от сегашната дълбока и сериозна национална и социална криза ще зависи от това, как ще се развива този единен фронт. Новите доказателства за това положение са вече налице.

Първото доказателство се заключава в това, че щом Китайската комунистическа партия за пръв път пред-

ложи политиката на единния фронт, тази политика веднага беше подкрепена от целия народ. Това показва към какво са устремени надеждите на народа.

Второто доказателство се състои в това, че мирното разрешаване на сианския конфликт и прекратяването на войната между двете партии изведнаж предизвика в страната небивало сплотяване на всички партии, всички групи, всички слоеве от населението и на всички армии, макар това сплотяване да е още съвсем недостатъчно от гледна точка на изискванията на войната срещу японските завоеватели, особено ако се има предвид, че въпросът за единението на правителството с народа и досега още основно не е разрешен.

Третото и най-ярко доказателство се състои в това, че войната срещу японските завоеватели е започната в общодържавен мащаб. Сегашният ход на тази война не може да ни задоволи, тъй като въпреки нейния общодържавен характер участие в нея вземат само правителството и армията. Ние още отдавна изтъквахме, че ако водим войната по този начин, не ще можем да победим японския империализъм. И все пак войната срещу чуждоземните завоеватели в общодържавен мащаб — такава война, каквато не сме виждали през последните сто години — вече започна. Без установяването на вътрешен мир, без сътрудничество между двете партии, това би било невъзможно. Ако някога, когато единният фронт между двете партии беше разцепен, японските бандити успяха лесно, без един изстрел да завладеят четиритях североизточни провинции*, сега, когато единният фронт между двете партии е създаден отново, те вече не ще могат да заграбят китайска земя иначе освен с цената на кръвопролитни боеве.

Четвъртото доказателство е откликът в чужбина. Работническо-селските маси и комунистическите партии от целия свят подкрепят издигнатата от Китайската комунистическа партия политика за единен антияпонски фронт. След установяването на сътрудничество между гоминдана и Комунистическата партия народите от целия свят, и особено на Съветския Съюз, ще започнат още по-активно да помагат на Китай. Китай и СССР вече

* Провинциите Ляонин, Гирин, Хейлунцзян и Жехе.

склучиха договор за ненападение⁷ и може да се надяваме, че и за в бъдеще отношенията между двете страни ще се укрепват.

Като изхождаме от всички приведени доказателства, ние можем да твърдим, че развитието на единния фронт ще открие пред Китай пътя към светлото и велико бъдеще, т. е. към разгрома на японския империализъм и към създаването на единна демократична република в Китай.

Обаче единният фронт не ще може да изпълни тази велика задача, ако застине в сегашното си състояние. Единният фронт между двете партии трябва да се развива по-нататък, тъй като създаденият сега единен фронт не е още пълнокръвен и здрав.

Ограничава ли се единният антияпонски национален фронт с двете партии — гоминдана и комунистическата партия? Не, той представлява единен фронт на цялата нация; двете партии са само част от този единен фронт.

Единният антияпонски национален фронт — това е единен фронт на всички партии, всички групи, всички слоеве от населението и на всички армии, единен фронт на всички патриоти на страната — работници, селяни, войници, интелигенция и делови кръгове. Фактически единният фронт все още не е излязъл зад пределите на двете партии, още не са вдигнати, не са раздвижени, не са организирани и не са въоръжени широките маси на работниците, селяните, войниците, градската дребна буржоазия и много други патриоти. Това е най-сериозната проблема на преживявания от нас момент, тя е сериозна, защото даденото обстоятелство се отразява върху положението на нещата на фронта, като не ни позволява да печелим победи. Сега вече не бива и няма защо да скриваме, че по целия фронт от Северен Китай до провинциите Цзянсу и Чжецзян възникна сериозна криза. Сега въпросът е, как да преодолеем тази криза. Единственият път към нейното преодоляване е осъществяването на завета на Сун Ят-сен „да вдигнем народните маси“. Този негов предсмъртен завет говори, че въз основа на четиридесетгодишен опит Сун Ят-сен е дошъл до дълбокото убеждение, че целите на революцията могат да се постигнат само по този път. А на какво основание тогава някои хора така упорито се отказ-

ват от осъществяването на този завет? А на какво основание тогава в такъв остър, критичен момент, когато въпросът се поставя за живота или смъртта на родината, някои хора все още не се решават да осъществят този завет? За всекиго е ясно, че политиката на диктата и репресиите е в разрез с принципа, изразен в думите „да вдигнем народните маси“. Ако войната срещу японските завоеватели бъде водена само от правителството и армията, тогава ще бъде съвсем невъзможно да се одържи победа над японския империализъм. Затова ние още през май тази година на всеуслишание предупреждавахме управляващата партия — гоминдана, като изтъквахме, че ако народът не се вдигне на война срещу японските завоеватели, ние ще споделим печалната участ на Абисиния. Това изтъкваха не само комунистите, но и много други прогресивни граждани в различни части на нашата страна, както и редица далновидни членове на гоминдана. Обаче политиката на диктата остана неизменна. В резултат правителството е откъснато от народа, армията е откъсната от народа, в армията командирите са откъснати от бойците. Ако не стане единният фронт пълнокръвен, като се въвлекат в него народните маси, кризата на фронта неизбежно ще се изостря, а няма да отслабва.

Сегашният единен антияпонски фронт и досега още няма призната от двете партии и официално публикувана политическа програма, която би заменила гоминданската политика на диктат. Понастоящем гоминданът продължава да прилага по отношение на народните маси същите обичайни методи, които той прилагаше в продължение на последните десет години. В нищо — като се почне с правителствения апарат, порядките в армията и политиката по отношение на народните маси и се свърши с финансите, икономиката и народното образование — не са извършени никакви съществени промени и се запазват същите методи, които са съществували в продължение на последните десет години. При това в страната станаха промени, и то доста значителни: прекратяването на гражданската война и започването на единодушна съпротива срещу японските завоеватели. Прекрати се гражданската война между двете партии и се започна войната срещу завоевателите в общодържавен мащаб. Това е крупно изменение в поли-

тическата обстановка в Китай, което се започна от времето на сианските събития. Обаче предишните, обичайни методи и досега не са изменени. И ето че се получава разрыв между това, което се измени, и това, което остана неизменено. Предишните методи бяха удобни само за провеждане на съглашателска политика вън и за потъпкване на революцията вътре в страната. Понастоящем същите обичайни методи се прилагат и за противодействие срещу настъплението на японския империализъм и затова на всяка крачка се оказват несъстоятелни и разкриват всички свои слаби страни. Ако въобще не искаш да водиш война, няма защо и да се говори, но щом се хващаш — а ти вече си се хванал и си се сблъскал със сериозна криза на фронта, — трудно е дори да си представиш опасностите, които те заплашват, ако не пожелаеш да действуваш по новому. За борбата срещу японските завоеватели е необходим пълнокръвен единен фронт, а следователно нужно е да се мобилизира и въвлече в единния фронт целият народ. За борбата срещу японските завоеватели е необходим здрав единен фронт, а следователно нужна е обща програма. За единния фронт общата програма ще бъде ръководство за действие и същевременно своего рода рамки, които строго ще регулират действията на всички партии, групи, слоеве от населението, на армиите — на всички организации и на всички хора, които влизат в единния фронт, и само тогава ще може да се говори за здрава сплотеност. Ние се обявяваме против старите рамки, защото те не са пригодени за националнореволюционната война. Ние приветствуваме създаването на нови рамки вместо старите, а именно — публикуването на обща програма и установяването на революционен ред. Това е необходимо и само то отговаря на изискванията на войната срещу японските завоеватели.

Какво представлява общата програма? Това са трите народни принципи на Сун Ят-сен и състоящата се от 10 точки „Програма за съпротивата срещу Япония и за спасението на родината“, издигната от комунистическата партия на 25 август⁸.

В своята декларация за установяването на сътрудничество между гоминдана и комунистическата партия Китайската комунистическа партия заяви: „Трите народни

принципа на Сун Ят-сен са необходими за днешния Китай и нашата партия е готова да води борба за тяхното пълно осъществяване“. На някои ще се стори странно, че комунистическата партия е готова да осъществява трите народни принципа на гоминдана. Като пример може да послужи Чжу Цин-лай от Шанхай⁹, който изрази своите съмнения по този повод на страниците на едно от шанхайските периодични издания. Тези хора омятат, че комунизмът и трите народни принципа на Сун Ят-сен са несъвместими. Това е формален подход към въпроса. Комунизмът ще бъде осъществен на по-нататъшен етап от развитието на революцията. А на сегашния етап китайските комунисти не си и правят илюзия относно осъществяването на комунизма, а искат да проведат в живота, както е предопределено това от хода на историческото развитие, принципите на националната революция и принципите на демократическата революция. Именно тези бяха основните мотиви, които подбудиха комунистическата партия да излезе с предложение за създаването на единен антияпонски национален фронт и на единна демократична република. Що се отнася до трите народни принципа още преди десет години, в периода на съществуването на първия единен фронт между двете партии, комунистическата партия и гоминданът на I-ия конгрес на гоминдана решиха заедно да ги осъществят и в периода 1924—1927 г. трите народни принципа се осъществяваха върху огромна част от територията на нашата страна от всеки предан комунист и всеки предан член на гоминдана. За нещастие в 1927 г. единният фронт беше разцепен и оттогава започна периодът на десетгодишната борба на гоминдана против осъществяването на трите народни принципа. При това цялата политика, която се провеждаше от комунистическата партия в продължение на тези десет години, както и по-рано, напълно съответствуваше на революционния дух на трите народни принципа и на трите основни политически установки на Сун Ят-сен. Нямамо е нито един ден, когато комунистите да не са се борили срещу империализма, а това е последователно осъществяване на принципа на национализма; също така демократическата диктатура на работниците и селяните не е нищо друго освен последователно осъществяване принципа на на-

родовластието; а аграрната революция е последователно осъществяване принципа на народното благоденствие. А защо комунистическата партия сега заявява, че се отказва от демократическата диктатура на работниците и селяните и спира конфискацията на помещицеската земя? Както вече отдавна разяснявахме, това се прави съвсем не защото този режим и тези мероприятия въобще са ненужни, а защото въоръжената агресия на японския империализъм предизвика изменения в отношенията между класите вътре в страната и обединението на цялата нация, на всички слоеве от населението за борба срещу японския империализъм стана необходимо и възможно. Не само в Китай, но и в целия свят се появи необходимостта и възможността да се създаде единен антифашистки фронт за съвместна борба срещу фашизма.

Именно затова ние сме за създаването на единен национален демократичен фронт в Китай. Върху тази основа именно ние предложихме да се замени демократическата диктатура на работниците и селяните с демократическата република на съюза на всички слоеве от народа. Провеждането на аграрната революция под лозунга „на всеки орач — свое поле“ — това е именно политиката, предложена на времето от Сун Ят-сен. И ако сега ние прекратяваме провеждането на тази политика, ние вършим това, за да сплотим още по-голям брой хора за борба срещу японския империализъм, а не защото Китай не се нуждае от разрешаването на аграрния въпрос. Ние се изказахме съвсем недвусмислено по въпроса за обективните причини за изменяването на нашата политика и изтъкнахме, че то е обусловено от изказванията на момента. Именно защото Китайската комунистическа партия, основавайки се на принципите на марксизма, последователно се придържаше към общата програма на първия единен фронт между гоминдана и комунистическата партия, т. е. към трите революционни народни принципа, и развиваше тази програма по-нататък — именно поради това тя можа в критическия момент на острата опасност за нашата нация, когато силен враг нападна нашите граници, своевременно да предложи политиката на единен национален демократичен фронт — единствената политика, която е в състояние да спаси страната от поробване — и неуморно да осъще-

ствява тази политика. Сега въпросът не е в това, вярва или не вярва комунистическата партия в трите революционни народни принципа, осъществява ли ги тя или не, а, обратно, в това, вярва ли или не вярва гоминданът в трите революционни народни принципа, осъществява ли ги или не. Сега задачата се състои в това, да се възроди революционният дух на трите народни принципа на Сун Ят-сен в цялата страна и след като бъдат изработени върху тяхната основа определена програма и политическа линия, да се пристъпи към осъществяването на тези принципи истински, без задни мисли, делово, а не формално, бързо, без протакания. Китайската комунистическа партия възлага надежди на това наистина дено и ноще. Ето защо след събитията при Лугоуцяо комунистическата партия предложи състоящата се от 10 точки програма за съпротива срещу Япония и за спасението на родината. Тази програма съответствува както с марксизма, така и с истински революционните три народни принципа. Това е програмата на китайската революция на дадения етап, т. е. минималната програма за етапа на национално-революционната война срещу японските завоеватели. Китай може да бъде спасен само при условие че се осъществи тази програма. Който ще продължава и занаяпред да действа, без да се съобразява с тази програма, историята ще го накаже.

Осъществяването на тази програма в общодържавен мащаб е невъзможно без съгласието на гоминдана, тъй като засега в Китай гоминданът е все още най-голямата и при това управляваща партия. Ние вярваме, че ще дойде време, когато най-далновидните членове на гоминдана ще се съгласят с нашата програма, тъй като, ако те не се съгласят, трите народни принципа така и ще си останат празна фраза, не ще можем да възродим революционния дух на Сун Ят-сен, ще бъде невъзможно да одържим победа над японския империализъм и тогава китайският народ не ще избегне участието на колониалните роби. Истински далновидните членове на гоминдана безусловно не желаят това, а и целият наш народ в никой случай не ще чака безучастно, докато го превърнат до последния човек в колониални роби; при това г. Чан Кай-ши в беседата си от 23 септември каза: „Аз считам, че ние сме за революцията не от лични съображения и користи подбуди, а в

името на осъществяването на трите народни принципа. В тежката година, когато се решава въпросът за живота или смъртта на страната, ние повече не трябва да споменаваме старото, а трябва заедно с целия народ да постигнем пълно обновяване и всемерно да се стремим към сплотяване, за да защитим живота и съществуването на държавата." Това е съвсем правилно. Неотложна задача в настояще време е осъществяването на трите народни принципа, отказването от егонистичните подбуди на отделните лица и малките групировки, отказването от старите, обичайни методи, незабавното осъществяване на революционната програма, съответстваща на трите народни принципа, пълното обновяване заедно с народа. Ето засега единствения път. Ако протакаме работата, то може да се случи така, че след това и да се разкайваме ще бъде вече късно.

Обаче за осъществяването на трите народни принципа и програмата от 10 точки е необходим съответен инструмент. Именно във връзка с това се поставя въпросът за реорганизацията на правителството и армията. Сегашното правителство все още е правителство на едностранната диктатура на гоминдана, а не правителство на единния национален демократичен фронт. Осъществяването на трите народни принципа и програмата от 10 точки е невъзможно без правителството на единния национален демократичен фронт. В гоминданската армия сега все още царят старите порядки. Невъзможно е с армия, в която съществуват такива порядки, да одържим победа над японския империализъм. Понастоящем войските са заети с осъществяването на такава задача като войната срещу японските завоеватели. Ние се отнасяме с най-голямо уважение към всички тези войски и особено към войските, сражаващи се на фронта. Обаче съществуващите в гоминданската армия порядки са непригодни за постигането на окончателната победа над японските бандити, непригодни за успешното осъществяване на трите народни принципа и на революционната програма; необходимо е да се изменят тези порядки, което вече е доказано от опита на трите месеца война срещу японските завоеватели. В основата на необходимите изменения трябва да лежат принципите на единението на офицерите с войниците и на ар-

мията с народа. Днешните порядки в гоминданската армия коренно противоречат на тези два принципа. Широките маси войници и офицери проявяват вярност и мъжество. Но старите порядки ги сковават и не им дават възможност да разгърнат своята активност и поради това към преустройството на тези стари порядки трябва да се пристъпи колкото се може по-скоро. Това не значи, че трябва да преустановим военните действия и да ги възобновим едва след като порядките в армията бъдат преустроени. Днешните порядки могат да бъдат изменяни и в хода на войната. Централната задача се състои в това — да изменим политическия дух на армията и да преустроим политическата работа в нея. Като образец в това отношение може да служи национално-революционната армия от периода на Северния поход. Това беше армия, в която в основни линии беше постигнато единение на офицерите с войниците и на армията с народа. Да възродим в армията духа от онова време е съвсем необходимо. Китай трябва да се учи от уроците на войната в Испания. Испанската републиканска армия се създаваше в извънредно трудна обстановка. Условията в Китай са по-добри, отколкото в Испания, обаче ние нямаме пълнокръвен и здрав единен фронт, нямаме правителство на този единен фронт, способно да осъществи напълно революционната програма, нямаме голяма армия с нови порядки. Китай трябва да запълни всички тези празноти.

Ръководената от Китайската комунистическа партия Червена армия може да играе понастоящем само ролята на авангард във войната срещу японските завоеватели, тя все още не е в състояние да играе решаваща роля във войната в мащабите на цялата страна. Но известни нейни политически, военни и организационни предимства заслужават да бъдат взети за образец от всички дружески армии в страната. И тази армия не беше от самото начало такава, каквато е сега; на времето и в нея също се извърши голяма работа по преустройството; главното се състоеше в това, че в нея бяха изкоренени феодалните порядки и осъществени принципите на единение на командирите с бойците и на армията с народа. Този опит може да послужи като поучителен пример за всички дружески армии в страната.

Другари по борбата срещу японските завоеватели, членове на управляващата партия на гоминдана, сега ние заедно с вас носим отговорността за спасението на родината от поробване. Вие вече създадохте заедно с нас единен антияпонски фронт — и това е много добре. Вие водите война срещу японските завоеватели — това е също много добре. Обаче ние не одобряваме това, че във всичко останало вие продължавате старата политика. Ние трябва да разпръщаме единния фронт и да го направим по-пълнокръвен, да въвличаме в него народните маси. Необходимо е да го укрепваме, а за това ние трябва да осъществяваме общата програма, трябва да се решим да изменим политическия режим в страната и порядките, които съществуват в армията. На страната е свършено необходимо ново правителство. Само при наличността на такова правителство ние ще можем да осъществим революционната програма и да пристъпим към преустройство на армията в мащаба на цялата страна. Това наше предложение е изискване на епохата. Във вашата партия също има не малко хора, които чувствуват, че е време вече да осъществим това изискване. На времето си Сун Ят-сен се реши да измени политическия режим в страната и порядките в армията и с това беше положена основата на революцията от 1924—1927 г. Сега отговорността за подобно преустройство лежи върху вашите плещи. Трябва да се предполага, че членовете на гоминдана, които искрено обичат родината, не ще сметнат нашето предложение за нещо не нужно. Ние сме убедени, че това предложение отговаря на обективната необходимост.

В настоящия момент се решава въпросът — да съществува или да не съществува нашата нация. Нека още по-тясно да се сплотят гоминданът и комунистическата партия! Съотечественици, които не желаете да станете колониални роби, обединете се още по-тясно върху основата на сплотеността между гоминдана и комунистическата партия! Да осъществи всички необходими преобразования, за да преодолее всички трудности — ето неотложната задача на китайската революция в настоящия момент. Като разрешим тази задача, ние безусловно ще можем да разгромим японския империализъм. Трябва само да положим усилия и пред нас ще се открие светлото бъдеще.

Б Е Л Е Ж К И

- 1 Виж бележка 2 към произведението „Задачите на Китайската комунистическа партия през периода на антияпонската война“ в том I-и на настоящото издание.
- 2 Виж бележка 3 към същото произведение.
- 3 Виж бележка 4 към същото произведение.
- 4 Виж бележка 7 към произведението „Декларация по повод декларацията на Чан Кай-ши“ в том I-и на настоящото издание.
- 5 Виж бележка 6 към произведението „Задачите на Китайската комунистическа партия през периода на антияпонската война“ в том I-и на настоящото издание.
- 6 Виж бележка 7 към същото произведение.
- 7 Китайско-съветският договор за ненападение беше сключен на 21 август 1937 г.
- 8 Виж произведението „За мобилизиране на всички сили за завоюване победата във войната срещу японските завоеватели“ в настоящия том.
- 9 Чжу Цин-лай беше един от лидерите на „Националсоциалистическата партия“ (неголяма групировка, организирана от реакционните помещници, бюрократи и едрата буржоазия); впоследствие той стана член на предателското ванцинвеевско правителство.

**БЕСЕДА С АНГЛИЙСКИЯ КОРЕСПОНДЕНТ
ДЖЕМС БЕРТРАМ**

(25 октомври 1937 година)

КИТАЙСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ И ВОЙНАТА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ

Въпрос на Д. Бертрам: Как конкретно Китайската комунистическа партия изразяваше своята позиция преди и след възникването на китайско-японската война?

Отговор на Мао Цзедун: Преди започването на тази война Китайската комунистическа партия нееднократно предупреждаваше китайския народ, че войната с Япония е неизбежна, че всички приказки на японските империалисти за така нареченото „мирно уреждане“, всички красиви фрази на японските дипломати са само димна завеса, която прикрива приготовленията на Япония за война. Ние настойчиво изтъквахме, че да се води победоносно националноосвободителната война е възможно само при условие на засилване единния фронт и провеждане на революционната политика. Особено важна част от революционната политика е задължителното осъществяване от китайското правителство на демократическите преобразования с цел да се мобилизират народните маси в страната за участие в антияпонския фронт. Ние настойчиво изтъквахме както заблудението на ония, които вярваха в японските „гаранции за мир“ и считаха за възможно да се избегне войната, така и грешките на онези, които предполагаха, че може да се даде отпор на японските бандити и без мобилизирането на народните маси. Възникването на войната и целият ѝ ход доказаха правилността на тези наши възгледи. На другия ден след започването на събитията при Лугоуцяо комунистическата партия публикува декларация, в която призова всички партии, всички групи и всички слоеве от населението да дадат единодушен отпор срещу агресията на японските бандити и да засилят

единния национален фронт. Наскоро след това ние публикувахме състоящата се от 10 точки „Програма за съпротива срещу Япония и за спасението на родината“; в нея ние формулирахме онази политика, която китайското правителство трябва да провежда през време на войната срещу японските завоеватели. В момента на установяването на сътрудничество между гоминдана и комунистическата партия ние публикувахме още една важна декларация. Всичко това свидетелствува, че ние настойчиво и неотклонно провеждаме линията на засилване единния фронт, линията на революционната политика с оглед на воденето на войната срещу японските завоеватели. В днешния период нашият основен лозунг е: „Всеобща, общонационална война срещу японските завоеватели“.

ОБСТАНОВКАТА И УРОЦИТЕ НА ВОЙНАТА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ

Въпрос: Как оценявате Вие резултатите от войната към настоящия момент?

Отговор: Трябва да отбележа два основни резултата. От една страна, заграбването от японските империалисти на наши градове, окупирането на територии, насилията над жени, грабежите, пожарите и масовите убийства окончателно поставиха целия китайски народ пред непосредствената заплаха от поробване. От друга страна, китайският народ в своето подавяващо болшинство ясно осъзна, че без по-нататъшно оплотяване, без разгръщане на всенародна война срещу агресора не ще се спаси. Същевременно войната започна да пробужда у всички миролюбиви държави в света съзнанието за необходимостта да се борят срещу заплахата от страна на Япония. Такива са резултатите от войната към настоящия момент.

Въпрос: Какви са според Вас целите на Япония? В каква степен тези цели са осъществени вече от нея?

Отговор: Япония разчита на първо място да заграби Северен Китай и Шанхай и на второ — останалите райони на Китай. Що се отнася до степента на осъществяването на плановете на японските завоеватели, то поради това, че във войната, която води Китай, и досега участват само правителството и армията, японските бандити

за кратък срок вече заграбиха провинциите Хебей, Чахар и Суйюан и създадоха опасност за провинцията Шанси. Да се излезе от това опасно положение е възможно само чрез война, която биха водили единодушно и народните маси, и правителството.

Въпрос: Считате ли Вие, че във войната срещу японските завоеватели Китай все пак е постигнал известни успехи? Щом се говори за уроците на войната, в какво се заключават те?

Отговор: На този въпрос аз бих желал да отговоря по-подробно. Преди всичко трябва да кажа, че успехи има, и то огромни. Те се заключават в следното:

1. Такава война като сегашната срещу японските завоеватели не е имало още от времето на нахлуването на империализма в Китай. Това е действително всекитайска война: в нея участва цялата китайска земя. По своя характер тя е революционна война.

2. Благодарение на войната Китай от състояние на разпокъсаност и разединение премина към относително сплотяване. В основата на това сплотяване лежи сътрудничеството между гоминдана и комунистическата партия.

3. Сегашната война завоюва за китайския народ симпатиите на международното обществено мнение. Съществуващото в чужбина пренебрежение към Китай, предизвикано от това, че той не оказваше съпротива на врага, сега, доколкото Китай оказва съпротива на агресора, се смени с уважение.

4. Войната струва скъпо на японските завоеватели. Както съобщават, те изразходват ежедневно за нея 20 милиона иени. А що се отнася до техните загуби в жива сила, макар и да няма още цифрови данни, може с увереност да се каже, че и тези загуби са много големи. Ако в миналото японските агресори заграбиха четирите североизточни провинции почти без всякакви усилия, може да се каже, без да си мръднат пръста, сега не ще успеят да заемат нито педя китайска земя без кръвопролитни бове. Японските завоеватели разчитаха да задоволят своите алчни апетити за сметка на Китай. Обаче в резултат на продължителната съпротива на Китай японският империализъм сам ще се окаже на пътя на гибелта. От тази глед-

на точка Китай води националноосвободителна война не само заради своето собствено спасение; заедно с това той изпълнява и своя велик дълг като участник в световния антифашистки фронт. Революционният характер на войната срещу японските завоеватели се проявява и в това.

5. От войната ние извлякохме уроци. За тях заплатихме със своя земя и кръв.

Що се отнася до тези уроци, тяхното значение е твърде голямо. За няколко месеца война в Китай се откриха много слаби места. Това се прояви преди всичко в политическата област. Макар тази война да стана всекитайска, защото в нея участва цялата китайска земя, но според състава на силите, които я водят, тя все още не е всекитайска. Правителството със своите ограничителни мерки, както и по-рано, не дава на широките народни маси да се вдигнат за участие във войната и затова войната и досега не е станала още война на народните маси. Войната срещу агресията на японския империализъм, без да участват в нея народните маси, в никой случай не може да завърши с победа. Някои казват: „Войната сега вече носи всеобщ характер“. Това е вярно само в смисъл че във войната участва цялата китайска земя. А по състава на силите, участващи във войната, тя все още си остава едностранчива, тъй като все още е само война на правителството и армията, а не народна война. Това именно беше главната причина за загубването в продължение на няколко месеца на обширна територия, причина за многобройните военни неуспехи. По такъв начин, макар сегашната война срещу японските завоеватели да е революционна война, тя все още не е придобила напълно революционен характер именно защото все още не е станала война на масите. Тук ние пак се сблъскваме с въпроса за сплотяването; макар партиите и групите в страната сега да са сплотени повече, отколкото преди, обаче необходимата степен на сплотяване още далеч не е достигната. Болшинството от политическите затворници и досега не са освободени; още не е напълно снета забраната от дейността на партиите; отношенията между правителството и народа, между армията и народа, между офицерите и войниците, както и по-рано, нищо не струват; между тях съществува разногласие, а не сплотяване. А това е най-

основният въпрос. Ако този въпрос не бъде разрешен, не трябва и да говорим за победа във войната.

Важна причина за загубите в жива сила и територия са освен това грешките от военен характер. Досега в повечето сражения китайската армия отстъпваше инициативата на противника и водеше действия, които на военен език се наричат „чиста отбрана“. Воювайки по този начин, е невъзможно да се завоюва победа. За да се завоюва победата, е необходимо да се държи политическа и военна линия, рязко различаваща се от тази, която се провежда сега. Такива са извлечените от нас уроци.

Въпрос: В такъв случай какви политически и военни условия Вие считате за необходими?

Отговор: В областта на политиката е необходимо, първо, да се преобразува сегашното правителство в правителство на единния фронт с участието на представители на народа. Това правителство трябва да бъде демократическо и същевременно централизирано. То трябва да провежда необходимата за страната революционна политика. Второ, за да стане войната всенародна, трябва да се предостави на народа свобода на словото, на печата, събранията, съюзите, на въоръжен отпор срещу врага. Трето, необходимо е да се подобрят жизнените условия на народа чрез отменяване на тежките непосилни данъци и налози, намаляване на арендата за земята и лихвения процент, подобряване материалното осигуряване на работниците, младшия команден състав на армията и на войниците, предоставяне известни облаги на семействата на военнослужещите, сражаващи се срещу японските завоеватели, оказване помощ на населението, пострадало от стихийни бедствия, на бежанците и т. н. Финансовата политика на правителството трябва да се основава на принципа на справедливото разпределяне на облагането, т. е. на принципа: „който има пари — дава“. Четвърто, трябва да се активизира външната политика. Пето, да се преустрои политиката в областта на културата и просветата. Шесто, безпощадно да се смазват националните предатели. Последното сега придоби изключително сериозно значение. Националните предатели съвсем са разпасали пояса си: на фронта те помагат на врага, в тила се занимават с дезорганизация. Има случаи, когато предатели, наденали анти-

японска маска, обвиняват патриоти в измяна на родината и ги арестуват. А да се смажат националните предатели истински ще бъде възможно само в случай че народът се вдигне и започне да сътрудничи с правителството.

Във военната област също е необходимо да осъществим пълно преустройство и преди всичко да се откажем в стратегията и тактиката от чистата отбрана и да преминем към активни удари срещу врага; да заменим старите поръдки в армията с нови; да заменим принудителното свикване с агитация сред масите за доброволно включване в действащата армия; да заменим разпокъсаното командване с единно командване; да сложим край на недисциплинираността в армията, откъсваща я от народа, и да въведем съзнателната дисциплина, която не допуска и най-малкото ощетяване на интересите на населението; вместо да води военните действия единствено само редовната армия, да успеем да разгърнем широка народна партизанска война, която би съдействувала на операциите на редовната армия, и т. н. и т. н.

Всички изложени по-горе политически и военни условия бяха издигнати в обнародваната от нас програма от 10 точки. Тези установки напълно съответствуват на духа на трите народни принципа, на трите основни политически установки на Сун Ят-сен и на неговото завещание. Войната ще завърши с победа само в случай че всичко това бъде осъществено.

Въпрос: Какво прави комунистическата партия за осъществяването на тази програма?

Отговор: Нашата дейност има за цел неуморно да разясняваме съществуващото положение и в съюз с гоминдана и с всички останали патриотични партии и групи да се борим за разширяване и укрепване на единния антияпонски национален фронт, за мобилизиране на всички сили за завоюване на победата във войната срещу японските завоеватели. Засега рамките на единния антияпонски национален фронт са още твърде тесни. Необходимо е да разширим този фронт, казано с други думи, трябва да изпълним завета на Сун Ят-сен, който изисква „да вдигнем народните маси“, и да мобилизираме народните низини за участие в единния фронт. А за укрепването на единния национален фронт е необходимо да

осъществяваме обща за всички програма, която би насочвала действията на всички партии и групи по определеното русло.

Ние сме съгласни да приемем трите революционни народни принципа на Сун Ят-сен, неговите три основни политически установки и неговото завещание като обща програма на единния фронт на всички партии, групи и всички слоеве от населението. Обаче тази програма досега още не е призната от всички партии и групи и главно гоминданът досега още не е признал и не е провъзгласил такава цялостна програма. Сега гоминданът, след като пристъпи към воденето на война срещу японските завоеватели, вече частично осъществява провъзгласения от Сун Ят-сен принцип на национализма. Обаче принципът на народовластието все още не се осъществява, принципът на народното благоденствие също не се осъществява. Това именно предизвиква днешната сериозна криза в хода на националноосвободителната война. В тази напрегната военна обстановка време е за гоминдана да осъществи напълно трите народни принципа на Сун Ят-сен. Ако се отлага и за в бъдеще тяхното осъществяване, след това и да се разкайваме ще бъде вече късно. Дълг на комунистическата партия е на всеуслишание и неуморно да разяснява и внушава на гоминдана и на целия народ необходимостта от пълното, последователно и повсеместно — в мащаба на цялата страна — осъществяване на истински революционните три народни принципа, на трите основни политически установки и завещанието на Сун Ят-сен, за да разширим и укрепим единния антияпонски национален фронт.

8-ТА АРМИЯ ВЪВ ВОЙНАТА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ

Въпрос: Разкажете, ако обичате, за положението на 8-а армия. То предизвиква голям интерес у мнозина. Разкажете например за нейната стратегия, тактика, за политическата работа в нея и т. н.

Отговор: Действително, след като китайската Червена армия беше реорганизирана в 8-а армия и се отпрати на фронта, твърде много хора започнаха да прояс-

вяват интерес към нейната дейност. Сега аз в общи черти ще Ви разкажа за нея.

Преди всичко ще засегна бойната обстановка. В стратегическия план център на бойните действия на 8-а армия е провинцията Шанси. Както ви е известно, 8-а армия одържа много победи, например в сражението при Пинсингуан, при завземането на Цзинпин, Пинлу, Нинъу, при освобождаването на градовете Лайюан, Гуанлин и при завземането на Цзицзингуан; тя прекъсна три от най-важните комуникационни линии на японската армия — между Датун и Янмингуан, Юйсян и Пинсингуан, Шосян и Нинъу; тя атакува японските тилове южно от Янмингуан и на два пъти превзема Пинсингуан и Янмингуан; през последните дни тя освободи градовете Цюйян и Тансян. Навлезлите в Шанси японски войски понастоящем се намират в стратегическо обкръжение, което осъществяват 8-та армия и другите китайски войски. Ние можем с увереност да кажем, че японската армия в Северен Китай отсега нататък ще среща най-упорита съпротива. Ако японските войски намислят да хазяйничат в провинцията Шанси, те неминуемо ще се сблъскват с такива трудности, каквито още не са имали случай да изпитат.

Сега ще премина към въпросите на стратегията и тактиката. Ние действуваме така, както не е действувала досега нито една китайска армия — главно във фланговете и в тила на противника. Този начин на водене на война се отличава рязко от пасивната фронтална отбрана. Ние не сме против използването на част от силите във фронталните боеве — това е необходимо. Но главните сили трябва да се използват във фланговете на противника, да се прилагат обкръжения и обходи, самостоятелно, по собствена инициатива да атакуват врага. Само такива действия позволяват да запазиш своите сили и да унищожиш силите на противника. По-нататък, известна част от нашите сили се използва за действия в тила на противника. Тези действия са особено ефикасни, тъй като те дезорганизируют комуникациите на противника и неговите опорни точки. Но и войските, които водят фронтални боеве, също не трябва да прибягват към пасивна отбрана; те трябва да прилагат общо взето метода на контраударите. Една от най-важните причини за военните неуспехи

през последните месеци бяха погрешните методи на водене на операциите. Методите на водене на операциите, прилагани сега от 8-а армия, ние наричаме самостоятелни, независими партизански действия и маневрени действия на редовните войски. По своите основни принципи това са същите методи, които ние прилагаме по време на миналата гражданска война в Китай, но тук има и известни различия. Като говорим за сегашния етап на войната, трябва да изтъкнем, че случаите на съсредоточено използване на войските сега са сравнително редки, а действията с разсредоточени сили се практикуват значително по-често. Това се прави, за да има възможност да се нанесат внезапни удари по фланговете и тила на противника върху обширна територия.

Що се отнася до цялата китайска армия, вследствие на нейната многобройност е необходимо да се отдели част от силите ѝ за осигуряване на фронталната отбрана, а друга — за водене на партизанска война с разсредоточени сили; а главните ѝ сили трябва като правило да действуват съсредоточено, нанасяйки удари по фланговете на противника. Първата заповед на военното изкуство е да запазиш собствените си сили и да унищожиш силите на противника. За да се постигне тази цел, е необходимо да се води самостоятелна, независима партизанска война и да се разширяват маневрените действия на редовните войски, като се избягват пасивните, изостаналите методи на воденето на войната. Ако основната маса войски водят маневрена война, а 8-а армия им помага със своите партизански действия, гаранцията за победа несъмнено ще бъде в наши ръце.

Ще премина към въпроса за политическата работа. 8-та армия има още една крайно важна и ярко изразена особеност — нейната политическа работа. Политическата работа в 8-а армия се изгражда върху трите основни принципа: 1. Принципът на единение между командирите и бойците. Това означава унищожаване в армията на феодалните порядки, изкореняване на побойщата и ругатните, установяване на съзнателна дисциплина — установяване на такъв начин на живот, при който командирите и бойците ще споделят всички свои радости и скърби. Всичко това прави армията монолитна.

2. Принципът на единение между армията и народа. Това означава, че армейската дисциплина не допуска и най-малкото оцетяване интересите на населението. Армията води пропаганда сред народните маси, организира ги и ги вълнува, облекчава техните икономически тежести, громи предателите и изменниците на родината, които вредят на делото на армията и на народа. Всичко това създава единение между армията и народа и предизвиква навсякъде любовта на народа към армията. 3. Принципът на разложение на войските на противника и великодушно отнасяне с военнопленниците. Нашата победа ще бъде осигурена не само чрез бойните действия на нашата армия, но и чрез разложението на войските на противника. Макар сега резултатите от този метод — метода на разлагане войските на противника и на великодушно отнасяне с военнопленниците — още забележимо да не се проявяват, за в бъдеще той несъмнено ще принесе своите плодове. Въпреки всичко друго, действайки въз основа на втория принцип, 8-а армия попълва своите редове не чрез принудително свикване на населението, а чрез агитация за доброволно включване в действащата армия. Това е значително по-ефикасно от принудата.

Китай сега вече загуби провинциите Хебей, Чахар, Суйюан и част от провинцията Шанси, но ние съвсем не падаме духом, а решително призоваваме цялата наша армия да се бие до последна капка кръв във взаимодействието с другите китайски армии, за да защитят провинцията Шанси и да върнат загубените територии. 8-а армия ще действа съвместно с останалите китайски войски, като подкрепи решително съпротивата срещу японските завоеватели в провинцията Шанси, и това ще изиграе огромна роля в хода на войната изобщо и по-специално на военните действия в Северен Китай.

Въпрос: Могат ли, според вас, тези принципи, които съставляват предимствата на 8-а армия, да се приложат и от останалите китайски войски?

Отговор: Разбира се, могат да се приложат напълно. На времето си гоминданската армия по своя дух в основни линии беше същата както сегашната 8-а армия. Това беше през 1924—1927 г. Тогава Китайската комунистическа партия и гоминданът с общи усилия създадоха

армия с нови порядки. Разполагайки в началото само с два полка, ние съумяхме да сплотим около тях голям брой войскови части и да спечелим първата победа над Чен Цзюн-мин. След това ние разширихме тези полкове в корпус и под наше влияние се оказаха още повече войски. Именно тогава и стана възможен Северният поход. В армията по това време се въдвори нова атмосфера: между командирите и бойците, между армията и народа в общи линии беше постигната сплотеност; войските бяха проникнати от героичен настъпателен революционен дух. В армията бяха въведени институтът на комисарите и политотцелите, които историята на Китай не познаваше дотогава. Именно благодарение на това армията придоби съвсем нов облик. След 1927 г. тези нови порядки наследи и разви Червената армия — сега 8-а армия. В периода на революцията от 1924—1927 г. се появи армията, проникната с новия дух, и нейните начини на водене на война естествено съответствуваха на нейния политически облик: това бяха вече не пасивни, изостанали, а инициативни, активни боеви действия, проникнати от настъпателния дух, и благодарение на това в Северния поход беше одържана победа. На днешните бойни полета срещу японските завоеватели е необходима именно такава армия. Съвсем не е задължително тя да наброява няколко милиона души; за да постигнем победа над японския империализъм, достатъчно е да имаме здраво ядро от няколко стотин хиляди бойци. Ние се отнасяме с дълбоко уважение към ония героични жертви, които понесоха армиите на нашата страна през време на войната срещу японските завоеватели. Обаче тези тежки жертви ни задължават да направим и определени изводи.

Въпрос: Не Ви ли се струва, че при съществуващата в японската армия дисциплина вашата политика на великодушно отнасяне с пленниците едва ли може да даде положителни резултати? Ето например хората, пуснати от вас от плен, като се върнат се предават на смъртно наказание; на японската армия като цяло смисълът на вашата политика си остава съвсем неизвестен.

Отговор: Това не може да бъде. Колкото повече пуснати от нас пленници японците ще убиват, толкова

по-дълбоко ще бъде съчувствието на японските войници към китайската армия. От войнишките маси тези факти не ще скриеш. Ние твърдо ще провеждаме своята политика. Ето например японската армия сега вече открито заявява, че ще използва срещу 8-а армия отровни вещества, но дори и в този случай ние няма да изменим своята политика на великодушно отнасяне с пленниците. Както и по-рано ние ще се отнасяме великодушно към пленените японски войници и някои младши офицери, които насилствено са заставили да воюват, няма да ги оскъряваме и разобличаваме, а ще им разясняваме общността на интересите на нашите народи и ще ги пушаме обратно. На тези, които не пожелаят да се върнат, ще бъде предоставена възможността да служат в 8-а армия. А ако в бъдеще в театъра на войната срещу японските завоеватели се появи интернационална бригада, пленниците ще могат да се включват в нея и да се борят с оръжие в ръце срещу японския империализъм.

КАПИТУЛАНТСТВОТО ВЪВ ВОЙНАТА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ

Въпрос: Доколкото ми е известно, японците, като продължават войната, същевременно разпространяват в Шанхай слухове за мир. Какви са в края на краищата целите на Япония?

Отговор: Домогнал се до известни резултати в изпълнението на своите замисли, японският империализъм отново се опитва да създаде димна завеса чрез приказки за мир, за да постигне под нейното прикритие три цели. Ето тези цели: 1. Да закрепил вече заграбените позиции, за да ги използва като стратегически плацдарм за втори етап на настъплението. 2. Да разцепи антияпонския фронт в Китай. 3. Да разкъса международния фронт за подпомагане на Китай. Разпространяваните сега слухове за мир означават само, че Япония вече е започнала да създава тази димна завеса. Опасността от тях се състои в това, че в Китай все още се срещат колебаещи се елементи, които се хващат на въдицата на врага, а освен това предатели и изменници на родината са се разшавали между тях, разпространяват всевъзможни слухове и се

опитват да заставят Китай да капитулира пред японските завоеватели.

Въпрос: До какво, според Вас, може да доведе тази опасна ситуация?

Отговор: Възможни са само два изхода: или капитуланството ще бъде преодоляно от китайския народ, или то ще одържи връх и тогава Китай ще бъде хвърлен в размирица и антияпонският фронт ще бъде разцепен.

Въпрос: Кой от тези два изхода е по-вероятен?

Отговор: Целият китайски народ настоява войната срещу японските завоеватели да се води докрай. Дори ако известна част от управляващия Китай лагер тръгне по пътя на капитулацията, останалата негова част, която е решително за воденето на войната, непременно ще се обяви против капитулантите и заедно с народа ще продължи войната. Такава капитулация би била, разбира се, нещастие за антияпонския фронт в Китай. Но аз вярвам, че капитулантите не ще успеят да получат подкрепата на народните маси, народните маси ще преодолеят капитуланството и войната ще бъде продължена до победа.

Въпрос: Кажете, ако обичате, как може да се преодолее капитуланството?

Отговор: В устните и печатните изказвания трябва да се изтъква опасността от капитуланството, а в практическата дейност — да се организират народните маси за пресичане замислите на капитулантите. Корените на капитуланството се крият в поражението, т. е. в песимизма. Песимистите считат, че след пораженията, които понесе Китай по фронтовете, той няма повече сили да се съпротивява срещу японските завоеватели. Те не разбират, че поражението е майка на успеха и че от опита на пораженията са извлечени поуки, които именно ще станат основа на бъдещата победа. Песимистите виждат само пораженията на фронтовете на войната, но не искат да видят успехите в тази война и толкова повече не искат да видят, че в тези наши поражения вече са заложени елементите на победата, а в победите на противника са заложени елементите на неговото поражение. Ние трябва да разкриваме пред народните маси перспективата за нашата окончателна победа, да ги убедим, че пораженията и трудностите имат преходен характер и че при условие на непо-

колебима борба окончателната победа несъмнено ще бъде на наша страна. Лишили се от опора сред масите, капитулантите не ще могат да осъществят своите машинации и антияпонският фронт ще укрепне.

ДЕМОКРАТИЧЕСКИЯТ РЕЖИМ И ВОЙНАТА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ

Въпрос: В какво се състои смисълът на изискването за демокрация, издигнато от комунистическата партия в предложената от нея програма. Нима демокрацията и „военновременното правителство“ са съвместими?

Отговор: Напълно съвместими. Комунистическата партия още през август 1936 г. издигна лозунга за създаване на демократическа република. Политическото и организационно съдържание на този лозунг се свежда към следните три положения: 1. Не държава и правителство на една класа, а държава и правителство на коалицията от всички класи, които са за съпротива срещу японските завоеватели, такава държава и такова правителство, в които няма място за предатели и изменници на родината. В тази коалиция непременно трябва да влязат работниците, трябва да влязат селяните и другите слоеве на дребната буржоазия. 2. Това правителство трябва да бъде организирано по принципа на демократическия централизъм. То трябва да бъде демократическо и в същото време централизирано, т. е. да съчетава в себе си в определена форма два наглед противоречиви помежду си принципа — демокрацията и централизма. 3. Правителството предоставя на народа всички необходими политически свободи и преди всичко свобода на организирането, обучаването и въоръжаването на отрядите за самоотбрана. Както се вижда от тези три положения, демокрацията и така нареченото „военновремено правителство“ са напълно съвместими. И това е то онзи държавен строй и онази система на управление, които благоприятствуват за воденето на войната срещу японските завоеватели.

Въпрос: Няма ли обаче вътрешно противоречие в самия израз „демократически централизъм“?

Отговор: Трябва не само да се гледа на думите, но и да се вниква в същността на въпроса. Между демо-

крацията и централизма съвсем няма непроходима пропаст и за Китай е необходимо както едното, така и другото. От една страна, правителството, за което ние настояваме, трябва да бъде такова правителство, което действително ще може да изразява волята на народа. Това правителство непременно трябва да се ползува с подкрепата и защитата от страна на широките народни маси от целия Китай, а народът трябва да има възможност свободно да подкрепя правителството; той трябва да има също всички възможности да оказва въздействие върху политиката на правителството. Такава е същността на демократическата система. От друга страна, необходима е централизация на административната власт. Щом политиката, която изисква народът, бъде приета от органите, изразяващи волята на народа, и нейното провеждане е възложено на правителството, което е избрано от самия народ, тя незабавно ще се осъществи от това правителство. А щом при провеждането на тази политика не се нарушава приетата линия, която изразява волята на народа, дадената политика несъмнено ще се осъществява успешно и безпрепятствено. Такава е същността на системата на централизма. Само при демократическия централизъм правителството може да има действително голяма сила. Правителството на националната отбрана в периода на войната срещу японските завоеватели непременно трябва да възприеме тази система на демократическия централизъм.

Въпрос: Ами че това сякаш не съответствува на режима на военновременните кабинети?

Отговор: Да, това не съответствува на режима на някои известни в историята военновременни кабинети.

Въпрос: А нима е имало случаи на съответствие?

Отговор: Да, имало е и такива случаи. Военновременните политически режими изобщо могат да се разделят на две категории: режими на демократическия централизъм и режими на абсолютния централизъм. Режимът се определя от характера на войната. Всички войни, каквито е имало в историята, по техния характер могат да се разделят на две категории: справедливи войни и несправедливи войни. Например водената преди повече от двайсет години война в Европа по своя характер беше не-

справедлива, империалистическа война. В този период правителствата на всички империалистически държави принуждаваха народите да се сражават за интересите на империализма, въпреки интересите на народа. При тези условия именно се изискваха правителства от типа на кабинета на Лойд Джордж в Англия. Лойд Джордж потискаше английския народ, не му разрешаваше да се изказва против империалистическата война, не допускаше съществуването на каквито и да било организации и свикване на събрания, изразяващи антивоенните настроения на народа, а парламентът, макар и да продължаваше да съществува, това беше парламент, който утвърждаваше военните бюджети по заповед отгоре и той също беше орган на империалистическата клика. В тази война правителството и народът не бяха единни и като следствие от това възникна абсолютното централистическо правителство, на което беше нужен само централизмът и на което демокрацията беше чужда.

Обаче в историята е имало и революционни войни като например революционните войни във Франция, революционните войни в Русия, сегашната революционна война в Испания. Във войните от такъв род правителството не се страхува, че народът ще му откаже подкрепа, защото самият народ се стреми към такава война; правителството се опира върху доброволната подкрепа на народа и затова правителството не само няма защо да се страхува от народа, а, напротив, на него му е необходимо да издига народа и да го подбужда да изразява своите възгледи, за да участва той активно във войната. Националноосвободителната война на Китай среща пълното одобрение на народа и при това без участието на народа във войната победата ще бъде невъзможна. Ето защо демократическият централизъм става необходимост. Успехът в Северния поход от 1926—1927 г. в Китай също беше постигнат благодарение на осъществяването на принципа на демократическия централизъм. Оттук е ясно, че ако целите на войната непосредствено изразяват интересите на народа, то колкото по-демократично е правителството, толкова по-лесно ще му бъде да води войната. Такова правителство няма защо да се бои, че народът ще тръгне против войната; напротив, него трябва

да го безпокои само пасивността на народа и неговото равнодушно отношение към войната. Характерът на войната определя взаимоотношенията между правителството и народа — такъв е законът на историята.

Въпрос: В такъв случай по какъв път възнамерявате вие да установите новия политически режим?

Отговор: Ключът за това е в сътрудничеството между гоминдана и комунистическата партия.

Въпрос: Защо?

Отговор: В продължение на последните петнадесет години решаващ фактор в политическата обстановка в Китай бяха взаимоотношенията между гоминдана и комунистическата партия. Сътрудничеството между тези две партии през 1924—1927 г. осигури успеха на първата революция. Разривът между тези партии в 1927 г. донесе на страната бедствия, които продължиха цели десет години. Обаче отговорността за този разрив лежи не върху нас. Ние бяхме принудени да тръгнем, по пътя на съпротивата срещу гоминданското потисничество. Ние удържахме в своите ръце славното знаме на освобождението на Китай. Сега настъпи третият етап, когато за съпротивата срещу японските завоеватели, за спасението на родината е необходимо двете партии да работят в пълно сътрудничество върху основата на определена програма. Може да считаме, че с нашите неуморни усилия ние вече постигнахме установяването на такова сътрудничество и сега работата се състои само в това, двете страни да признаят общата програма и да започнат да действуват върху нейната основа. Най-важната част на тази програма е установяването на нов политически режим.

Въпрос: По какъв начин чрез сътрудничество между двете партии може да се стигне до установяване на нов режим?

Отговор: Ние сега внасяме предложение за реорганизация на държавния апарат и за изменение на порядките в армията. За да се справим със сегашното извънредно положение, ние предлагаме да се създаде временно Национално събрание. Изборите за това събрание трябва да се произведат в основни линии в съответствие с изказванията на Сун Ят-сен от 1924 г., т. е. в него трябва да

влязат в определено съотношение представители на всички партии и групи, на армиите, на масовите организации и на организациите на деловите кръгове, които са за война срещу японските завоеватели. Това събрание трябва да стане висш орган на властта в страната. В неговите функции влиза определянето на политиката, която трябва да се провежда за спасението на родината, утвърждаване основните конституционни положения и избиране на правителство. Ние считаме, че в хода на войната срещу японските завоеватели вече е настъпил онзи критически преломен момент, когато само незабавното свикване на такова Национално събрание, което да има в свои ръце цялата власт и което да е способно да изразява волята на народа, ще може напълно да преобрази политическия облик на страната и да я изведе от сегашната криза. Ние сега обменяме мнения с гоминдана по повод на това предложение и се надяваме да получим неговото съгласие.

Въпрос: Нима националното правителство не обяви за отменяване свикването на Националното събрание?

Отговор: Това отменяване е правилно мероприятие. Отменено е свикването на онова Национално събрание, което се подготвяше от гоминдана в миналото. Това Национално събрание, както беше определено от гоминдана, не трябваше да има никаква власт и изборите за него ставаха в пълно противоречие с волята на народа. Нито ние, нито останалите обществени кръгове са съгласни да се свика такова Национално събрание. Предлаганото от нас сега временно Национално събрание коренно се отличава от онова събрание, свикването на което сега е отменено. Когато временното Национално събрание започне своята работа, цялата страна ще се преобрази и ще бъдат създадени всички необходими предпоставки за преустройство на държавния апарат, за реорганизация на армията и за мобилизиране на народа. Наистина от това зависи настъпването на прелом във войната срещу японските завоеватели.

**ОБСТАНОВКАТА, КОЯТО СЕ СЪЗДАДЕ ВЪВ
ВОЙНАТА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВА-
ТЕЛИ СЛЕД ПАДАНЕТО НА ШАНХАЙ И
ТАЙЮАН, И ПРОИЗТИЧАЩИТЕ ОТ НЕЯ
ЗАДАЧИ***

(12 ноември 1937 година)

** Тезиси за доклада, изнесен от другаря Мао Цзе-дун на събрание на партийния актив в Янан през ноември 1937 г. Десноспортюнистическите елементи вътре в партията веднага поведоха борба срещу установките, изложени в тия тезиси, и едва на шестия пленум на Централния комитет от 6-то свикване през октомври 1938 г. този десен уклон беше в основни линии преодолян.*

СЪВРЕМЕННОТО ПОЛОЖЕНИЕ — ПЕРИОДЪТ НА ПРЕМИНАВАНЕ ОТ ЕДНОСТРАНЧИВАТА ВОЙНА КЪМ ВСЕОБЩА ВОЙНА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ

1. Ние сме за всяка война, война срещу нашествието на японския империализъм, дори и едностранчивата, тъй като тя е крачка напред в сравнение с непротивенето на врага, тъй като тя носи революционен характер, тъй като се води в името на защитата на отечеството.

2. Обаче ние вече отдавна сме изтъквали (на събранията на партийния актив в Янан през април тази година, на Всекитайската партийна конференция през май и в решението на Политбюро на Централния комитет от август тази година¹), че едностранчивата война срещу японските завоеватели, т. е. такава война, която правителството води единствено само със свои сили, без да въвлича в нея народните маси, неизбежно води към поражение, тъй като не е истинска националнореволюционна война, тъй като не е война на народните маси.

3. Ние сме за истинска националнореволюционна война, която предполага всеобщо мобилизиране на народа, иначе казано, за всеобща война срещу японските завоеватели, защото само такава война ще бъде война на народните маси и само в такава война ние ще можем да защитим отечеството.

4. Макар че едностранчивата война срещу японските завоеватели, за воденето на която е гоминданът, също е национална война и по своята природа е също революционна, нейната революционност обаче е твърде ограничена. Да се води едностранчива война — значи неизбежно да се стигне до поражение: в такава война е съвсем невъзможно да се защити отечеството.

5. В това именно се заключава принципната разлика между гледището на комунистическата партия и сегашното гледище на гоминдана по въпроса за войната срещу японските завоеватели. Ако комунистите забравят за принципиалния характер на тази разлика, те не ще могат правилно да ръководят войната, не ще бъдат в състояние да преодолеят нейната гоминдановска едностранчивост и ще се окажат на безпринципна позиция, като принижат комунистическата партия до равнището на гоминдана. С това те ще извършат престъпление по отношение на задачите на свещената националнореволуционна война и защитата на отечеството.

6. В истинската националнореволуционна война, т. е. във всеобщата война срещу японските завоеватели, е необходимо да се осъществи предложената от комунистическата партия „Програма за съпротива срещу Япония и за спасението на родината“, състояща се от 10 точки, и да имаме такова правителство и такава армия, които напълно биха осъществили тази програма.

7. Обстановката, която се създаде след падането на Шанхай и Тайюан, е следната:

а) в Северен Китай военните действия, които се водеха със силите на редовната армия, възглавявана от гоминдана, вече завършиха, а партизанската война, възглавявана от комунистическата партия, придоби основно значение. В района на провинцията Цзянсу и Чжецзян фронтът на гоминданските войски е разкъсан и японските завоеватели настъпват срещу Нанкин и навътре в басейна на река Янцзе. Стана ясно, че в гоминданската едностранчива война срещу японските завоеватели е невъзможно да се задържим за дълго;

б) помощта на Китай, за която говорят правителствата на Англия, САЩ и Франция, преследвайки своите империалистически интереси, все още се ограничава със съчувствие на думи, и никаква реална помощ те не оказват;

в) германските и италианските фашисти с всички сили помагат на японския империализъм;

г) гоминданът все още не желае да внесе принципиални изменения в своята политика на диктатура на една пар-

тия и на диктат по отношение на народа, въз основа на която той и води своята едностранчива война срещу японските завоеватели.

Такава е едната страна на положението.

От друга страна, стана ясно, че:

а) политическото влияние на комунистическата партия и на 8-та армия се разпространява извънредно широко и бързо. Тяхната слава като за спасители на нацията се разнася по цялата страна. Комунистическата партия и 8-та армия са изпълнени с решимост да водят упорито партизанската война в Северен Китай, за да защитят по такъв начин цялата страна и да сковат настъплението на японските завоеватели към Централен и Северозападен Китай;

б) движението на народните маси се разгърна в извечна степен по-широко;

в) националната буржоазия олевява;

г) в гоминдана растат сили, които са за изменение на съществуващото положение;

д) движението на народите от цял свят срещу Япония, за помощ на Китай се разширява;

е) СССР се готви да окаже реална помощ на Китай.

Такава е другата страна на положението.

8. По такъв начин понастоящем ние преживяваме период на преминаване от едностранчивата война към всеобща война срещу японските завоеватели. Да се продължава първата вече не може, а втората още не е започнала. Това е остро критически промеждутъчен, преходен период.

9: В този преходен период развитието на едностранчивата война в Китай може да тръгне по едно от трите направления.

Първото направление е отказването от едностранчивата война и заменяването ѝ с всеобща война. Такова е изискването на огромното болшинство от народа, но гоминданът все още не се решава на това.

Второто направление е отказването от войната срещу японските завоеватели изобщо и заменяването ѝ с капитулация. Такова е искането на японските бандити, на на-

ционалните предатели и прояпонските елементи, но то среща съпротивата на огромното болшинство от китайския народ.

- Третото направление е война срещу японските завоеватели и наред с това капитуланство. Това може да стане в резултат на обстоятелството, че японските бандити, китайските национални предатели и прояпонските елементи, като не са в състояние да постигнат развитие по второто направление, ще започнат поради това да осъществяват своите коварни планове за разкол на антияпонския фронт в Китай. Понастоящем те дейно подготвят този ход. Тази опасност е твърде реална.

10. Като се съди по създалата се в настояще време обстановка, както вътре в страната, така и на международната арена, преобладават фактори, които не позволяват на капитулантите да вземат връх. Тези фактори са следните: курсът на Япония за пълно поробване на Китай, което принуждава Китай да воюва; съществуването на комунистическата партия и на 8-та армия; изискванията на китайския народ; изискванията на болшинството членове на гоминдана; опасенията на Англия, САЩ и Франция, че капитулацията на гоминдана ще нанесе вреда на техните интереси; съществуването на Съветския Съюз и неговата политика на подпомагане на Китай; дълбоките надежди на китайския народ към Съветския Съюз (и тези надежди не са напразни) и т. н. Ако използваме всички тези моменти правилно, ние ще успеем да преодолеем не само факторите, стимулиращи капитулацията и разкола, но и факторите, които задържат страната на стадия на едностранчивата война.

11. По такъв начин перспективата за преминаване от едностранчивата война към всеобща война съществува. Да се борят за тази перспектива е обща и най-насъщна задача, стояща пред всички членове на Китайската комунистическа партия, пред всички напредничави елементи на гоминдана, пред целия китайски народ.

12. Понастоящем в националнореволуционната война на Китай срещу японските завоеватели е настъпила сериозна криза. Тази криза може да се затегне, но може да бъде и преодоляна сравнително бързо. Решаващите

фактори тук са: вътре в Китай — сътрудничество между гоминдана и комунистическата партия, поврат в политиката на гоминдана върху основата на това сътрудничество, силата на работническо-селските маси; вън от Китай — помощта от страна на Съветския Съюз.

13. Необходимо е политическо и организационно преустройство на гоминдана и възможност за такова преустройство съществува.² Тази възможност е обусловена главно от натиска, който Япония оказва върху Китай, от политиката на единния фронт, провеждана от комунистическата партия, от изискванията на китайския народ, от увеличаването вътре в гоминдана на силите, които са за обновление на своята партия. Нашата задача е да успеем да направим така, че гоминданът да осъществи това преустройство, което трябва да послужи като основа за преустройството на правителството и армията. За това преустройство несъмнено се изисква съгласието на ЦИК на гоминдана; а ние само внасяме предложението за такова преустройство.

14. За преустройството на правителството. Ние предложихме курса на свикване временно Национално събрание, което също е необходимо и възможно. За това преустройство също несъмнено се изисква съгласието на гоминдана.

15. Преустройството на армията означава създаване на нова армия и реорганизиране на старата. Ако в продължение на половин до една година успеем да създадем армия, която да наброява 250—300 хиляди души, проникната от новия политически дух, на бойните полета срещу японските завоеватели несъмнено ще се забележи прелом. Тази нова армия ще окаже влияние върху всички стари армии и ще ги сплоти здраво. Това е основата, която ще осигури във военно отношение преминаването към стратегическо контрастъпление във войната срещу японските завоеватели. За това преустройство също се изисква съгласието на гоминдана. Като образец в това преустройство трябва да послужи 8-а армия. Числеността на самата 8-а армия трябва да бъде увеличена.

II

НЕОБХОДИМО Е ДА СЕ БОРИМ ПРОТИВ КАПИТУЛАНТСТВОТО КАКТО В ПАРТИЯТА, ТАКА И В СТРАНАТА**В партията — да водим борба против класовото капитулантство**

16. Капитулантската линия на Чен Ду-сю в 1927 г. доведе революцията до поражение. Нито един комунист не трябва да забравя този кървав урок на историята.

17. Преди събитията при Лугоуцяо главната опасност вътре в партията за нашата линия на единен анти-японски национален фронт беше „левият“ опортюнизъм, т. е. сектантската затвореност. Това се обясняваше главно с обстоятелството, че гоминданът тогава още не оказваше съпротива на японските завоеватели.

18. След събитията при Лугоуцяо главна опасност вътре в партията не е вече „левичарската“ сектантска затвореност, а десният опортюнизъм, т. е. капитулантството. Това се обяснява главно с обстоятелството, че гоминданът вече започна да оказва съпротива на японските завоеватели.

19. Още през април на събранието на партийния актив в Янан, през май на Всекитайската партийна конференция и особено през август на съвещанието на Политбюро на Централния комитет (лочуанското съвещание) ние поставихме въпросите: дали в единния фронт пролетариатът ще ръководи буржоазията, или буржоазията — пролетариата? Ще поведе ли гоминданът комунистическата партия след себе си, или комунистическата партия ще поведе след себе си гоминдана? От гледна точка на конкретните текущи политически задачи този въпрос означава: ще издигнем ли гоминдана до нашата „Програма за съпротива срещу Япония и за спасението на родината“, състояща се от 10 точки, до всеобщата война срещу японските завоеватели, за която настоява комунистическата партия, или пък ще припомним комунистическата партия до признаването на гоминданската помещическо-буржоазна диктатура и едностранчива война.

20. Защо трябва да поставяме тези въпроси с такава острота? За това са налице следните причини.

От една страна, съглашателската природа на китайската буржоазия, превесът на реалните сили у гоминдана, клеветническите и оскърбителните нападки срещу комунистическата партия в декларацията и резолюциите на третия пленум на ЦИК на гоминдана и отчаяните вопли за така нареченото „прекратяване на класовата борба“; съкровените надежди на гоминдана за „капитулация на комунистическата партия“ и най-широката пропаганда на тази тема; опитите на Чан Кай-ши да установи свой контрол над комунистическата партия; политиката на гоминдана, насочена към ограничаване и отслабване на Червената армия; политиката на гоминдана, насочена към ограничаване и отслабване на демократическите опорни бази за съпротива срещу японските завоеватели; предложеният през юли на партийните курсове на гоминдана в Лушан³ коварен план за „съкращаване силите на комунистическата партия в хода на войната срещу японските завоеватели на две пети“; опитите на гоминдана да съблазни ръководни работници на комунистическата партия с перспективата за лесна кариера и печалба, празно и весело съществуване; политическото капитуланство на някои радикални елементи от дребната буржоазия (например Чжан Най-ци⁴) и т. н.

От друга страна, причините са такива: изоставане на част от членовете на комунистическата партия в областта на теоретическата подготовка; липсата у много комунисти на опита от сътрудничеството между двете партии в периода на Северния поход; наличността в състава на нашата партия на значителна дребнобуржоазна прослойка; нежеланието на част от партийните членове да живеят и за в бъдеще суровия боен живот както досега; наличнието на тенденции за безпринципно приспособленчество към гоминдана вътре в единния фронт; възникването на нови милитаристически тенденции в 8-а армия; възникването на въпроса за участието на комунистическата партия в органите на гоминданската власт; възникването на приспособленчество в демократическите опорни бази за съпротива срещу японските завоеватели и т. н.

Поради изброените по-горе сериозни обстоятелства от двояк характер необходимо е остро да поставим въ-

проса, кой кого ще ръководи, необходимо е решително да се борим против капитулантството.

21. В продължение на последните месеци, особено откакто започна войната срещу японските завоеватели, Централният комитет на комунистическата партия и всички нейни организации водеха целеустремена и решителна борба срещу съществуващите вече проявления на такова капитулантство и вземаха необходимите мерки за предотвратяване на възможни негови прояви за в бъдеще, при това тази борба не беше безуспешна:

по въпроса за участието на комунистите в органите на властта Централният комитет разпрати проекторешение⁵;

в 8-а армия е започната борба с новите милитаристически тенденции. Тези тенденции се изразяват в това, че след реорганизирането на Червената армия отделни лица не желаят безусловно да се подчиняват на ръководството на комунистическата партия, стремят се към лична слава, считат за чест да получат назначение от гоминдана (т. е. да направят кариера) и т. н. Макар корените на тези нови милитаристически тенденции (снижаването на комунистическата партия до равнището на гоминдана) и последствията от тях (откъсването от масите) да са същите, каквито и при старите милитаристически тенденции, които се проявяваха в такива постъпки като побоя, ругатните, нарушаването на дисциплината и т. н., но доколкото новите милитаристични тенденции са възникнали в периода на съществуването на единен фронт между гоминдана и комунистическата партия, те стават особено опасни и затова изискват особено внимание, изискват решителна борба с тях. Сега ние вече създадохме отново отменения по-рано вследствие на вмешателството на гоминдана институт на политическите комисари и възстановихме наименованието на политическите отдели, преименувани по-рано също вследствие на вмешателството на гоминдана в отдели за политическо обучение; издигнат е и твърдо се осъществява новият стратегически принцип за самостоятелно, независимо водене на партизанската война в планинските местности, което в основни линии осигурява на 8-а армия успехи както в бойните действия, така и в провежданата от нея работа; ние отхвърлихме

настояването на гоминдана да поставя свои членове на командни постове в 8-а армия и защитихме принципа за безусловното ръководство на 8-а армия от страна на комунистическата партия. В революционните опорни бази за съпротива срещу японските завоеватели също е издигнат принципът на „независимостта и самостоятелността в единния фронт“, ликвидиран е уклонът в „парламентаризъм“⁶ (разбира се, става дума съвсем не за парламентаризма на II Интернационал; такъв парламентаризъм в Китайската комунистическа партия няма), води се упорита борба с бандитите, вражеските шпиони и подривните елементи;

в Сиан е отстранена безпринципността във взаимоотношенията с гоминдана (приспособленчеството) и отново е разгърнато масово движение;

почти същото е направено в източната част на провинцията Гансу;

в Шанхай е осъдена концепцията на Чжан Най-ци — „по-малко призови, повече предложения“ — и е сложено началото на ликвидиране приспособленчеството в патриотическото движение за спасението на родината;

в партизанските райони на Юг (тези райони представляват част от нашите завоевания, спечелени в десетилетни кръвопролитни боеве с гоминдана, стратегически опорни бази на националнореволюционната война срещу японските завоеватели в южните провинции; те представляват оная сила, която гоминданът дори и след сианските събития се опитваше да унищожи с помощта на „походи“, а след събитията при Лугоуцяо се опитваше да отслаби, като се старасше „да подмами тигъра да напусне планините“) ние съсредоточавахме своето внимание върху това:

- 1) да не допускаме струпването на партизански сили в един пункт (в угода на изискването на гоминдана за ликвидиране на тези опорни бази) освен при определени условия;
- 2) да не допускаме тука хора, назначени от гоминдана;
- 3) да се предпазим от възможността за повтаряне на катастрофата, постигнала Хе Мин, т. е. срещу опасността да попаднем в обкръжение и да бъдем разоръжени от гоминданските войски⁷;

на страниците на седмичника „Цзефан чжоукан“⁸ неморно се провеждаше сурова критика на капитуланството.

22. За да се води упорито войната срещу японските завоеватели и да се постигне окончателна победа, за да се превърне едностранчивата война във всеобща война, е необходимо твърдо да се придържаме към линията на единния антияпонски национален фронт, да разширяваме и укрепваме единния фронт. Недопустими са никакви действия, насочени към разцепване на единния фронт между гоминдана и комунистическата партия. Трябва както по-рано да вземаме предупредителни мерки против „левичарската“ сектантска затвореност. Същевременно обаче е необходимо в цялата дейност вътре в единния фронт неотклонно да провеждаме принципа на независимостта и самостоятелността на нашата партия. Нашият единен фронт с гоминдана и с всички други групи се основа на осъществяването на определената програма; без тази основа не може да има никакъв единен фронт, сътрудничеството ще се превърне в безпринципни действия и ще бъде проява на капитулантство. Ето защо разясняването, осъществяването и неотклонното съблюдаване принципа на „независимостта и самостоятелността в единния фронт“ е централното звено на задачата за осигуряване победата в националнореволуционната война срещу японските завоеватели.

23. В името на какви цели ние действуваме така? От една страна, ние си поставяме за цел да запазим завоеваните вече от нас позиции. Това са нашите стратегически изходни позиции; ако те бъдат загубени, няма и смисъл да говорим. Обаче нашата главна цел все пак се състои в друго: в разширяването на нашите позиции, в осъществяването на активната задача — да мобилизираме многомилионните маси да участвуват в единния антияпонски национален фронт за разгрома на японския империализъм. Запазването на позициите е неразривно свързано с тяхното разширяване. През последните месеци още по-широки маси от лявото крило на дребната буржоазия се сплотиха под нашето влияние; в лагера на гоминдана растат силите, които са за обновяване на своята партия, разширява се борбата на народните маси в провинцията Шанси, на много места израснаха партийни организации.

24. Но необходимо е ясно да се разбере, че общо в страната нашата партийна организация е все още слаба,

твърде слаби са също и масовите организации; основната маса работници и селяни още не е организирана. Всичко това става, от една страна, вследствие на гоминданската политика на репресии и угнетяване, от друга — вследствие на това, че ние самите още не сме работили в това направление или сме работили недостатъчно. Това е основната слабост на нашата партия в сегашната национално-революционна война срещу японските завоеватели. Без преодоляването на тази слабост е невъзможно да одържим победа над японския империализъм. За постигането на тази цел е свършено необходимо да осъществяваме принципа на запазване „независимостта и самостоятелността в единния фронт“, свършено необходимо е да преодолеем капитулантството, иначе казано — приспособленството.

В страната — да водим борба против националното капитулантство

25. По-горе ние говорихме за класовото капитулантство. Това капитулантство води пролетариата по пътя на приспособяване към буржоазния реформизъм и към непоследователността на буржоазията. Без преодоляването на този уклон е невъзможно да се води победоносно национално-революционната война срещу японските завоеватели, невъзможно е да превърнем едностранчивата война във всеобща война, невъзможно е да защитим отечеството.

Съществува обаче още един вид капитулантство, а именно — националното капитулантство. То води Китай по пътя на приспособяването към интересите на японския империализъм, заплашва да превърне Китай в колония на японския империализъм, да превърне целия китайски народ в колониални роби. Понастоящем този уклон възникна в редовете на дясното крило на единния анти-японски национален фронт.

26. Лявото крило на единния антияпонски национален фронт съставляват народните маси, ръководени от комунистическата партия: пролетариатът, селячеството и масите на градската дребна буржоазия. Нашата задача е с всички сили да разширяваме и укрепваме това крило. Изпълнението на тази задача е основното условие за

преустройството на гоминдана, преустройството на правителството, преустройството на армията, основното условие за създаването на единна демократическа република, основното условие за превръщането на едностранчивата война във всеобща война, основното условие за разгрома на японския империализъм.

27. Положението на център в единния антияпонски национален фронт заемат националната буржоазия и върхушката на дребната буржоазия. Част от буржоазията, рупор на която са крупните шанхайски вестници, олея⁹; част от асоциацията „Фусинше“ започва да се колебае; част от съюза „Си-си“ също се колебае¹⁰. Армиите, участващи във войната срещу японските завоеватели, получили сериозен урок и някои от тях започнаха или се подготвят да започнат преустройство. Нашата задача е да се постигне промяна наляво и поврат в позициите на центъра.

28. Дясното крило на единния антияпонски национален фронт съставляват крупните помещици и едрата буржоазия. Това е основното огнище на националното капитуланство. Те се боят и от това, че войната ще нанесе вреда на тяхната собственост, и от това, че народните маси ще се вдигнат; капитуланството в тяхната среда е неизбежно. Много от тези хора вече са станали национални предатели, други са станали японофили, трети са готови да станат като тях, четвърти се колебаят и само отделни лица по силата на особени условия проявяват твърдост. Временното участие на някои от тях в единния национален фронт е по принуда и те правят това, като скърцат зъби. Изобщо казано, тяхното излизане от единния антияпонски национален фронт е въпрос на недалечното бъдеще. Понастоящем много най-злостни елементи из средата на крупните помещици и едрата буржоазия провокират разцепление на единния антияпонски национален фронт. Те са фабриканти на лъжи и клевети; клеветнически слухове от рода на съобщенията за „комунистически бунтове“, за „отстъпление на 8-а армия“ ще се разпространяват все по-често. Нашата задача е да водим решително борба срещу националното капитуланство и в тази борба да се разширява и укрепва лявото крило на единния фронт и да се постигне промяна наляво и поврат в позициите на центъра.

Връзката между класовото капитулантство и националното капитулантство

29. В националнореволуционната война срещу японските завоеватели класовото капитулантство фактически е резерв на националното капитулантство, най-вредният уклон, който подпомага десния лагер и тласка Китай към поражение във войната. За да завоюваме освобождението на китайската нация и нейните трудещи се маси, за да водим решително и енергично борбата против националното капитулантство, необходимо е да се борим против класовото капитулантство в редовете на комунистическата партия и пролетариата, да разгърнем тази борба във всички области на нашата работа.

Б Е Л Е Ж К И

¹ Ии се предвид „Решението за съвременното положение и задачите на партията“, взето на съвещанието на Политбюро на Централния комитет на Китайската комунистическа партия в Лсчуан, северната част на провинцията Шенси, на 25 август 1937 г. Пълният текст на това решение гласи:

„1. Провокацията при Лугоуцяо и заграбването на Бейпин и Тянцизи са само началото на широко настъпление на японските бандити във вътрешността на Китай. Японските бандити пристъпиха вече в своята страна към обща военна мобилизация. Техните пропагандистки твърдения, че те уж „се отказват от понататъшна експанзия“, служат само за димна завеса, прикриваща тяхното настъпление.

2. Нанкинското правителство под натиска на настъплението на японските завоеватели и предизвикания от него народен гняв започва да проявява решимост да даде отпор. Организирането на отбраната в цялата страна и фактическият отпор срещу врага по места вече започнаха. Голямата война между Китай и Япония е неизбежна. Съпротивата, оказана на 7 юли при Лугоуцяо, беше началото на войната срещу японските завоеватели в общокитайски мащаб.

3. Отсега политическата обстановка в Китай навлиза в нов етап — етапа на войната срещу японските завоеватели. Етапът на подготовката за войната вече мина. Централната задача в новия етап се състои в това, да мобилизираме всички сили за спечелване на победата в тази война. На предишния етап поради нежеланието на гоминдана и недостатъчното мобилизиране на народните маси задачата за завоюване на демокрацията не беше изпълнена и следователно трябва да се изпълни сега в хода

на завоюването на победата във войната срещу японските завоеватели.

4. На сегашния, новия етап съществуващите у нас различия и спорове с гоминданга и с другите антияпонски настроени групи се отнасят вече не до въпроса, необходимо ли е да водим война срещу японските завоеватели, а до това, как да завоюваме победата в тази война.

5. Ключът за победата във войната срещу японските завоеватели сега е разгръщането на започнатата вече война във всеобща, общонационална война. Само в такава всеобща, общонационална война, ще можем да постигнем окончателна победа. Състоящата се от 10 точки програма за съпротива срещу Япония и за спасението на родината, издигана сега от нашата партия, представлява именно онзи конкретен път, който ще ни доведе до окончателната победа.

6. В това, как се води войната понастоящем, се крие най-голямата опасност. Тя произтича преди всичко от това, че гоминдангът все още не желае да вдигне целия народ за участие във войната. Напротив, гоминдангът разглежда войната срещу японските завоеватели като дело само на правителството, на всяка крачка проявява страх пред народното движение за участие във войната и ограничава това движение, възпрепятства единението на правителството и армията с народните маси, отказва се да предостави на народа демократически права, нужни за отпора срещу завоевателите и за спасението на родината, не провежда последователно преустройство на системата на държавното управление — преустройство, което е необходимо, за да стане сегашното правителство общокитайско правителство на националната отбрана. При такова водене на войната могат да се постигнат само частични успехи, но не и окончателна победа над японските завоеватели. Напротив, в такова водене на войната е заложена възможността за тежко поражение.

7. В резултат на сериозните недостатъци, които съществуват понастоящем във воденето на войната срещу японските завоеватели, в по-нататъшния ход на тази война може да има много военни неуспехи, отстъпления, разцепления, измени вътре в страната, временни и частични сговарвания с врага. Ето защо трябва да се има предвид, че тази война ще бъде тежка и продължителна. Но ние сме уверени, че започнатата вече война срещу японските завоеватели благодарение на усилията на нашата партия и на целия народ ще продължава и ще се разгръща, помитайки всички пречки по своя път. Ние трябва да преодолеем всички трудности и решително да се борим за осъществяването на издигнатата от нашата партия програма от 10 точки, насочена към завоюване победата в тази война. Ние трябва решително да се борим против всички погрешни установки, които са в разрез с тази програма, и същевременно против поражението, проникнато от песимизъм и безнадеждност.

8. Членовете на комунистическата партия и ръководените от нея народни маси и въоръжени сили трябва с най-голяма активност да действуват на първата линия на борбата, трябва да ста-

нат ядрото на всички сили на нацията във войната, трябва всемерно да разгръщат масовото движение срещу японските завоеватели. Те не трябва да губят нито минути, не трябва да изпускат нито една възможност за пропагандиране сред масите, за организиране на масите, за въоръжаване на масите. Ако съумеем да организираме както трябва, многомилionните маси и да ги въвлечем в единния национален фронт, победата във войната срещу японските завоеватели несъмнено ще бъде на наша страна."

- 2 В началния период на войната гоминданът и Чан Кай-ши, изпитвайки извънредно силния натиск от страна на народа, даваха цяла редица обещания за различни реформи, но впоследствие вероломно нарушаваха едно след друго тези обещания. "Възможността" за осъществяване на реформи от гоминдана, на която се надяваше по това време китайският народ, не стана действителност; стана това, за което впоследствие другарят Мао Цзе-дун писа в труда си "За коалиционното правителство": "Тогава целият наш народ, ние, комунистите, и другите демократически партии и групи възлагахме големи надежди на гоминданското правителство, предполагайки, че в условията на националната криза и на висок подем на народния дух то ще осъществи демократическите преобразования и ще претвори в живота трите революционни народни принципа на Сун Ят-сен. Но тези надежди не се оправдаха."
- 3 Лушанските курсове са курсове за висшия и средния ръководещ състав на партийните и правителствените органи на гоминдана, организирани от Чан Кай-ши в Лушан, провинция Цзянси, за подготовка на основни кадри на неговия реакционен режим.
- 4 В този момент Чжан Най-ци издигна лозунга: „по-малко приживи, повече предложения“. А по същество в условията на потискане на народа от гоминдана да се ограничаваме с обръщението към гоминдана с предложения нямаше смисъл, трябваше непосредствено да призоваваме народните маси на борба с гоминдана. Без това би било невъзможно да се държим твърдо във войната срещу японските завоеватели и да оказваме съпротива на реакционните мероприятия на гоминдана. Ето защо гледището на Чжан Най-ци беше погрешно. Впоследствие той постепенно осъзна тази грешка.
- 5 Има се предвид „Проекторешението на Централния комитет на Китайската комунистическа партия по въпроса за участието на комунистическата партия в органите на властта“ от 25 септември 1937 г. Пълният текст на този документ гласи:

„1. Сегашната обстановка във войната срещу японските завоеватели настойчиво изисква да се създаде общонационално правителство на единния антияпонски национален фронт в интерес на ръководенето на национално-революционната война срещу японските завоеватели и спечелването на победата над японския

империализъм. Комунистите са готови да влязат в такова правителство, т. е. непосредствено и официално да заемат в това правителство административни постове и да играят активна роля в него. Обаче такова правителство все още няма. Сегашното правителство е правителство на еднопартийната диктатура на гоминдана.

2. Китайската комунистическа партия ще може да участва в правителството само тогава, когато правителството на еднопартийната диктатура на гоминдана се превърне в обидонационално правителство на единния фронт, т. е. когато то: а) приеме основните положения на предложената от нашата партия „Програма за съпротива срещу Япония и за спасението на родината“ и въз основа на тях обнародва правителствена програма; б) в своята практическа дейност започне да проявява искрено желание и да ползва усилия за осъществяването на тази програма, като при това постигне известни резултати в тази насока; в) допуска легалното съществуване на организацията на комунистическата партия и гарантира на комунистическата партия свобода да мобилизира народните маси, свобода за тяхното организиране и възпитаване.

3. Докато Централният комитет на партията не вземе решение за участие в централното правителство, членовете на комунистическата партия, като правило, не трябва да влизат в местните органи на властта, а също не трябва и да участвуват в работата на различните съвети и комитети по административните въпроси, подчинени на изпълнителните органи на правителството както в центъра, така и по места. Такова участие в работата на правителствените органи само би замъглило политическото лице на комунистите, би продължило диктаторското господство на гоминдана и би нанесло вреда на създаването на единно демократическо правителство.

4. Обаче в местните районни органи на властта, намиращи се при особени условия, както например районите на военните действия, поради това, че предишните управници не могат да управляват по старому и в общи линии са съгласни да осъществяват предложенията на комунистическата партия, а комунистическата партия вече е добила правото на легална дейност, а също и поради създаването се сега критическо положение, при което участието на комунистическата партия в работата на органите на властта става необходимо както от гледището на народните маси, така и от гледището на самите тези органи — комунистите могат да участвуват в работата на органите на властта. А в районите, заграбени от японските бандити, комунистическата партия още повече трябва открито да действа като организатор на властта на единния антияпонски фронт.

5. Докато комунистическата партия не влезе официално в правителството, нейното участие в такива представителни органи като Всекитайското национално събрание, които биха се заели с обсъждането на демократическата конституция и линията на борбата за спасението на родината, по принцип е допустимо. Ето защо комунистическата партия трябва енергично да се бори за изба-

ране на свои членове в Националното събрание, за да използва трибуната на това събрание за пропагандиране платформата на комунистическата партия и с това да мобилизира народа, да го оплоти около нашата партия и да ускори създаването на единно демократическо правителство.

6. Централният комитет и местните комитети на комунистическата партия въз основа на определената, съвместно изработена програма и пълното равенство с централния и местните комитети на гоминдана могат да създават организации на единния фронт, например различни обединени комитети, такива като Съюзната лига за борба за национална революция, комитетите на масовото движение, мобилизационните комитети във фронтовите райони и т. н.

Комунистическата партия трябва чрез такива съвместни действия с гоминдана да постигне сътрудничество между двете партии — гоминдана и комунистическата партия.

7. След преименуването на Червената армия в Национална, революционна армия, а органите на червената власт — в органи на властта на Особения район, техните представители, като използват завоеващото от тях легално положение, могат да влизат във всички военни и масови организации, които служат на съпротивата срещу японските завоеватели и на спасението на родината.

8. Съвършено необходимо е да се запази пълното ръководство на комунистическата партия в частите на бившата Червена армия и във всички партизански отряди. По този въпрос за комунистите са недопустими никакви колебания от принципиален характер.“

⁶ Имат се предвид възгледите на някои членове на партията, които тогава предлагаха да се преобразува режимът, съществуващ в революционните опорни бази — властта на събранията на народните представители, — в парламентарен строй по маниера на съществуващия в капиталистическите държави.

⁷ След като Червената армия от Централния район през октомври 1934 г. отиде на север, партизанските части на Червената армия, които останаха в 14 района на 8 провинции (Цзянси, Фуцзян, Гуандун, Хунан, Хубей, Хенан, Чжецзян, Анхуй), твърдо продължаваха да водят при изключително тежки условия партизанска война. Когато избухна войната срещу японските завоеватели, тези части, като влязоха по указание на Централния комитет на Китайската комунистическа партия в преговори с гоминдана, прекратиха гражданската война, реорганизираха се, сляха се в една армия (Новата 4-а армия, която впоследствие твърдо се сражаваше срещу японските завоеватели в районите южно и северно от река Янцзе) и се отпавиха за фронта, за да се сражават срещу завоевателите. Обаче Чан Кай-ши замисли да използва преговорите за унищожаването на тези партизански отряди. Пограничният район на провинциите Фуцзян и Гуандун беше в този период един от 14-те партизански района, а другарят Хе Мин — един от ръководителите на партизанските отряди, които действаха в този район. Другарят Хе Мин не прояви бди-

телност по отношение на коварните замисли на Чан Кай-ши; ето защо, когато повече от хиляда партизани, намиращи се под неговото командване, се съсредоточиха на едно място, те бяха обкръжени и обезоръжени от гоминданците.

- ⁸ Седмичникът „Цзефан чжоужан“ — орган на Централния комитет на Китайската комунистическа партия — започна да излиза през 1937 г. в Янан. В 1941 г., когато започна да излиза вестник „Цзефанжибао“, издаването на този седмичник се прекрати.
- ⁹ Тук се има предвид оная част от националната буржоазия, чиито интереси по това време изразяваха вестниците „Шенбао“ и др.
- ¹⁰ Асоциацията „Фусинше“ („Възраждане“) и съюзът „Си-си“ са фашистки организации в гоминдана, които се възглавяваха от Чан Кай-ши и Чен Ли-фу и представляваха интересите на олигархията на крупните помешчици и едрата буржоазия. Но в състава на тези организации имаше също значителен брой представители на дребната буржоазия, въвлечени тук насила или чрез измама. Под споменатата тук част от членовете на асоциацията „Фусинше“ се има предвид главно частта от средното и низше офицерство на гоминданската армия през този период. Под частта на членовете на съюза „Си-си“ също се има предвид главно оная част от членовете на този съюз, която не заемаше ръководно положение в него.

**ОБЪЯВЛЕНИЕ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО
НА ПОГРАНИЧНИЯ РАЙОН ШЕНСИ-ГАН-
НИННЯ И НА ТИЛОВОТО УПРАВЛЕНИЕ
НА 8-а АРМИЯ***

(15 май 1938 година)

**Това обявление на правителството на Пограничния район Шенси—Гансу—Нинся и на Тилото-
вото управление на 8-а армия беше написано от
директора Мис. Писане и не е за противодействие*

установено сътрудничеството между гоминдана и комунистическата партия, кликата на Чан Кай-ши разгръщаше дейност, която беше насочена към подкопаване на революционните сили; ръководени от комунистическата партия. Поддривната дейност на територията на Пограничния район Шенси—Гансу—Нинся беше съставна част от този коварен план. Другарят Мао Цзе-дун считаше, че в името на защитата на интересите на революцията е необходимо да се заеме решителна позиция по този въпрос. С написването на настоящото обявление другарят Мао Цзе-дун нанесе удар върху опортюнистическото отношение на част от членовете на партията към интригите на чанкайшистката клика вътре в единния антияпонски фронт.

От деня на събитията при Лугоуцяо всички наши съотечественици-патриоти водят решително война срещу японските завоеватели. На фронта командири и бойци проливат кръвта си, жертвуват своя живот. Всички партии и групи в страната искрено се сплотяват. Всички слоеве от населението обединяват своите усилия за спасението на родината от поробване. Това открива пред китайския народ велик, светъл път, това е надеждна гаранция за победата над японските завоеватели. Всеки гражданин на нашата страна трябва да върви по този път. Под ръководството на правителството армията и населението от нашия Пограничен район Шенси—Гансу—Нанся¹ отдават всички сили за спасението на родината. Велики и славни са техните дела, тежка и жестока е борбата, която те водят безропотво, не знаейки умора. Целият народ чрез хиляди уста прославя техния подвиг. Правителството от нашия Пограничен район и Тиловото управление на 8-а армия могат само да вдъхновяват народните маси от целия Пограничен район за по-нататъшни усилия в името на довеждането на делото до успешен край: не бива да се допуска нито един човек да не изпълни своя дълг, нито едно действие да не служи на делото за спасението на родината.

Обаче в последно време е установено, че на територията на Пограничния район все още се намират личности, които си позволяват да не се съобразяват с общото положение на страната и по едни или други начини или принуждават селяните да връщат получените при разпределянето земи и постройки², или заставят длъжниците да

изплащат вече анулираните дългове, или принуждават населението да изменя вече въведения в Пограничния район демократически режим, или разтурят създадените вече военни, стопански, културни и масови организации. Нещо повече, те се занимават с шпионаж, влизат във връзка с бандитските шайки, подстрѣкават войските към метежи, правят топографски снимки, тайно събират информация и открито водят агитация против правителството на Пограничния район. Подобни действия явно нарушават основния принцип на сплотяване в името на съпротивата срещу японските завоеватели, те са в разрез с волята на цялото население на Пограничния район, представяват опит да се провокират вътрешни раздори, да се подкопае единният фронт, да се нанесе вреда на интересите на народа, да се подкопае авторитетът на правителството на Пограничния район и да се засилят трудностите по мобилизиране силите за война срещу японските завоеватели.

И всичко това става именно защото шепа твърдоглавци, за които не съществуват нито интереси на нацията, нито интереси на държавата, са разпасали пояса си и безчинствуват. Нещо повече, някои от тях дори биват използвани от японските бандити, и те маскират своята заговорническа дейност, като се прикриват под различни фирми. През последните месеци от населението на различни околии непрестанно постъпват многобройни заявления с молба да се пресече тази подривна дейност. Правителствените органи и Тиловото управление буквално са затрупани от такива заявления.

С цел да се укрепят силите на съпротивата срещу японските завоеватели, да се заздравят тилът и да се опазят интересите на населението Правителството на Пограничния район и Тиловото управление на 8-а армия са принудени да вземат мерки за пресичане на посочените действия. Във връзка с гореизложеното се довежда до всеобщо сведение, че:

1. Правителството и Тиловото управление, охранявайки завоеванията на народа, забраняват да се преразпределят разпределените вече земи и постройки и да се възстановяват отменените дългови задължения върху териториите, които до момента на установяване на вътрешен

мир в страната са влизали в състава на Пограничния район.

2. Правителството и Тиловото управление вземат под своя охрана дейността на всички военни, политически, стопански, културни и други масови организации, създадени още преди установяването на вътрешен мир в страната, а след това реорганизирани и развиващи се въз основа на принципите на единния антияпонски национален фронт, и ще спомагат за тяхното развитие, и ще пресичат всякакви заговорнически подривни действия, насочени против тях.

3. Правителството и Тиловото управление, провеждайки решително принципите на „Програмата за съпротива срещу Япония и за изграждането на държавата“, са готови да съдействуват на всяко начинание, което отговаря на интересите на войната и спасението на родината; и ще приветствуват всички без изключение представители на които и да било слоеве от населението, които желаят да ни окажат искрена помощ. Обаче за да се предотврати проникването на замаскирала се елементи и да се пресекат провокациите и шпионажът, забранява се всякаква дейност — независимо от рода на тази дейност — на всички лица без изключение, които са дошли отвън, за да живеят в Пограничния район, без съгласието на правителството или управлението, потвърдено със съответните документи.

4. В сегашния напрегнат период на войната срещу японските завоеватели на населението се предлага да съобщава за всички елементи, които се занимават в Пограничния район със заговорническа, подривна дейност или злонамерено предизвикване на безредици, вербуване на агентура, подстрекателство и военен шпионаж. Онези, против които има достоверни улики, се разрешава да се задържат на място. Виновниците се наказват без всякакво снизхождение незабавно след потвърждаване от следствието на извършеното престъпление.

Всички без изключение военнослужащи и гражданското население на Пограничния район да приемат изложените четири точки като неотклонно ръководство. Занапред, ако престъпни елементи посмеят да се занимават със заговорническа и дезорганизаторска дейност, от страна на правителството на Пограничния район и на Тиловото

управление на 8-а армия ще последват сурови мерки и никакви позовавания, че не се знаело настоящото обявление, няма да се вземат под внимание.

БЕЛЕЖКИ

- ¹ Пограничният район Шанси—Гансу—Нинся първоначално беше революционна опорна база, която постепенно се образуваше след 1931 г. в хода на революционната партизанска война в северната част на провинцията Шенси. След като Червената армия на Централния район, извършила Великия поход, дойде в северната част на провинцията Шенси, този район стана основна опорна база на революцията и местопребивание на Централния комитет на Китайската комунистическа партия. Със създаването в 1937 г. на единния антияпонски национален фронт районът беше преименуван в Пограничен район Шенси—Гансу—Нинся. В него влизаха 23 околии на границата между провинциите Шенси, Гансу и Нинся.
- ² На голяма част от територията на Пограничния район Шенси—Гансу—Нинся по това време вече беше проведена конфискация на помещическите земи и предаването им на селяните, а също и отменяването на дълговите задължения на селяните. След 1936 г. в интерес на създаването на широк единен антияпонски национален фронт Китайската комунистическа партия замени в цялата страна политиката на конфискация на помещическата земя с политиката на намаляване арендата и лихвения процент, но при това решително отстояваше всичко, което беше завоювано по-рано от селячеството в резултат на революционните аграрни преобразования.

ВЪПРОСИ НА СТРАТЕГИЯТА НА ПАРТИЗАНСКАТА ВОЙНА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ*

(Май 1938 година)

**В началния период на войната срещу японските завоеватели както в партията, така и вън от нея имаше значителен брой хора, които подценяваха важната стратегическа роля на партизанската война и възлагаха всичките си надежди само на действията на редовните войски, предимно на действията на гоминданската армия.*

Другарят Мао Цзе-бун осъди това гледище и в това произведение набеляза правилния път за разертъчане на партизанската война срещу японските завоеватели. В резултат на хода на тази война 8-а и Новата 4-а армия, които в 1937 г. наброяваха едва малко повече от 40 хиляди души, по време на капитулацията на Япония през 1945 г. се разраснаха в мощна милионна армия, създадоха многобройни революционни опорни бази и изиграха огромна роля във войната срещу японските завоеватели. Всичко това доведе до това, че Чан Кай-ши не посмя в периода на тази война нито да капитулира пред Япония, нито да подпали гражданска война в мащаб на цялата страна; а когато в 1946 г. той я подпали, Народноосвободителната армия, образувана от 8-а и Новата 4-а армия, беше вече достатъчно силна, за да се справи с настъплението на Чан Кай-ши.

Глава I

ЗАЩО ПОСТАВЯМЕ ВЪПРОСА ЗА СТРАТЕГИЯТА НА ПАРТИЗАНСКАТА ВОЙНА?

Във войната срещу японските завоеватели действията на редовната армия ще играят главна роля, а партизанската война — спомагателна. Ние вече стигнахме до правилното разрешаване на този въпрос. В такъв случай като че ли в партизанската война могат да стоят само тактически въпроси. Но защо тогава поставяме и въпроси на стратегията?

Ако Китай беше малка страна, в която партизанските действия биха играли само известна спомагателна роля непосредствено по отношение на операциите на онези редовни войски, близо до които партизаните водят своите действия, тогава, разбира се, в партизанската война биха възниквали само тактически въпроси и не биха стояли никакви въпроси от областта на стратегията. От друга страна, ако Китай беше такава могъща държава като Съветския Съюз, откъдето в случай на нахлуване противникът би могъл да бъде изгонен много бързо или ако не и много бързо, то във всеки случай не би могъл да окупира обширна територия, то и в такъв случай партизанските действия биха играли само спомагателна роля по отношение на операциите на редовната армия и тогава, разбира се, в партизанската война също биха стояли само въпросите на тактиката, а съвсем не на стратегията.

Въпросите на стратегията възникват в партизанската война поради следните обстоятелства: Китай не е нито малка държава, нито такава държава като Съветския Съюз; Китай е голяма, но слаба държава. Тази голяма, но слаба държава беше нападната от друга държава — малка, но силна; същевременно тази голяма, но слаба държава преживява сега в своето развитие епоха на

прогрес. В това е целият въпрос. Поради тези обстоятелства противникът успя да заграби твърде обширна територия, а войната получи продължителен характер. Територията, заградена от противника в нашата грамадна страна, е много обширна, но наш противник е малка държава, на която живата сила не достига, и много райони в завзетата от него територия остават неоккупирани; ето защо партизанската война срещу японските завоеватели ще бъде главно не спомагателни по отношение на операциите на редовната армия бойни действия на вътрешните линии, а самостоятелни бойни действия на външните линии. Наред с това, тъй като Китай преживява епоха на прогрес, т. е. тъй като в Китай има ръководени от Комунистическата партия силна армия и широки народни маси, партизанската война срещу японските завоеватели ще бъде война не от малки, а от големи мащаби. Оттук именно възниква цялата съвкупност от такива проблеми като стратегическата отбрана, стратегическото настъпление и т. н. Продължителният, а затова и жесток характер на войната довежда до това, че се налага в партизанската война да се занимаваме с много необикновени за нея проблеми: възникват въпроси за опорните бази, за развитието на партизанската война в маневрена война на редовни войски и т. н. И ето оказва се, че партизанската война срещу японските завоеватели в Китай излиза извън рамките на тактиката и чука на вратата на стратегията, че е необходимо въпросите на партизанската война да се разглеждат и от гледна точка на стратегията.

Особено внимание заслужава обстоятелството, че тази широка и продължителна партизанска война представлява нещо съвършено ново в историята на войните, които човечеството е водило; това обстоятелство е неразривно свързано с преживяваната от нас епоха — тридесетте-четиридесетте години на ХХ век, неразривно свързано е със съществуването на комунистическата партия и Червената армия. В това е същността на въпроса. На нашия противник вероятно все още му се присънват сладки сънища: той се вижда в ролята на монголците, които поробиха Китай по време на династията Сун*, или на манч-

* Династията Сун е управлявала Китай от 960 до 1279 г. и паднала в резултат на покоряването на Китай от монголците.

журците — по време на династията Мин*, в ролята на англичаните, които заробиха Северна Америка и Индия, в ролята на завоевателите от латинските страни в Европа, които заробиха Централна и Южна Америка, и т. н. В съвременен Китай подобни сънища са несбъдни, тъй като в него се появиха много неща, които нямаше по време на споменатите по-горе исторически събития. Един от тези фактори е и партизанската война, която представлява нещо свършено ново. Ако нашият противник е подценил това, той скъпо ще заплати.

Именно поради казаното по-горе партизанските действия трябва да се разглеждат и от гледна точка на стратегията, макар във войната срещу японските завоеватели изобщо те и да играят спомагателна роля.

А защо в такъв случай в партизанските действия не се прилагат общите стратегически положения на войната срещу японските завоеватели?

Въпросите на стратегията на партизанската война срещу японските завоеватели всъщност са тясно свързани със стратегическите въпроси на цялата война изобщо — много неща тук са общи.

От друга страна обаче, партизанската война се отличава от войната, която се води от редовните войски, тя има своя специфика; ето защо и стратегията на партизанската война има много специфични особености. Общите стратегически положения на войната срещу японските завоеватели съвсем не трябва просто да се пренасят в партизанската война, която има своя специфика.

Глава II

ОСНОВНИЯТ ПРИНЦИП НА ВОЙНАТА — ЗАПАЗВАНЕ НА СОБСТВЕНИТЕ СИЛИ И УНИЩОЖАВАНЕ СИЛИТЕ НА ПРОТИВНИКА

Преди да говорим конкретно за въпросите на стратегията на партизанската война, трябва да се спрем на някои основни въпроси на войната изобщо.

* Династията Мин е управлявала от 1368 до 1643 г., когато Китай е бил покорен от манчжурците.

Всички ръководни принципи на военните действия произтичат от един основен принцип: с всички средства да се запазват собствените сили и да се унищожават силите на противника. В революционната война този принцип е непосредствено свързан с основния политически принцип във войната. Например основният политически принцип във войната на Китай срещу японските завоеватели, т. е. политическата цел на войната, е изгонването на японските империалисти и изграждането на независим, свободен и щастлив нов Китай. Във военния план това означава: да се защити родината с въоръжена сила и да се изгонят японските бандити. За постигането на тази цел в своите действия войските трябва да се стремят, от една страна, с всички средства да запазват своите сили, а от друга — с всички средства да унищожават силите на противника.

А защо тогава във войната ратуват за геройско самопожертвование? Във всяка война победата трябва да се запаща с жертви, а понякога и с огромни жертви. Не противоречи ли това на принципа за запазване на собствените сили? Съвсем не противоречи. Това са противоположности, но те се обуславят взаимно, тъй като жертвите са необходими не само за унищожаване силите на противника, но също и за запазване на собствените сили; това частично и временно отказване от запазване на собствените сили (принасянето им в жертва, иначе казано, е заплащане на победата) е необходимо заради запазването на всички сили и завинаги.

От приведенния по-горе основен принцип произтичат цял ред принципи за водене на военните действия, като се започне от правилата за водене на стрелковия бой (прикривай се и засилвай огъня: първото е за запазване на собствените сили, второто — за унищожаване силите на противника) и се свърши със законите на стратегията. Всички те са проникнати от духа на този основен принцип. Всички принципи на бойната подготовка и законите на тактиката, на оперативното изкуство и стратегията са призвани да осигурят осъществяването на този основен принцип. Принципът за запазване на собствените сили и унищожаване силите на противника е основата на цялото военно дело.

Глава III

ШЕСТТЕ КОНКРЕТНИ ВЪПРОСА НА СТРАТЕГИЯТА НА ПАРТИЗАНСКАТА ВОЙНА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ

Да преминем към разглеждането на онези положения или принципи, от които трябва да се ръководим в партизанската война срещу японските завоеватели, за да осигурим запазването на собствените сили и унищожаването на силите на противника. Партизанските отряди във войната срещу японските завоеватели (а и във всяка революционна война), общо казано, израстват от „нищо“ в нещо, от малка величина в голяма; ето защо принципът за запазване на собствените сили трябва да се допълни с принципа за увеличаване на собствените сили. Въпросът следователно стои така: от какви становища или принципи трябва да се ръководим, за да постигнем целта за запазване и увеличаване на собствените сили и унищожаване силите на противника? Основната задача тук се състои в разрешаването на следните шест въпроса:

1. Инициативно, гъвкаво и планово водене на настъпателните действия в хода на отбранителната война, на стремителните действия в хода на продължителната война, на сраженията и боевете на външните линии в хода на войната на вътрешните линии.
2. Взаимодействие с операциите на редовните войски.
3. Създаване на опорни бази.
4. Стратегическа отбрана и стратегическо настъпление.
5. Развитие на партизанската война в маневрени действия на редовни войски.
6. Правилни взаимоотношения в командването.

Тези шест положения образуват стратегическата програма на цялата партизанска война срещу японските завоеватели, те ни посочват единствено възможния път за осъществяване принципа за запазване и увеличаване на собствените сили, за унищожаване и изгонване силите на противника, пътя за спечелване на окончателната победа в съвместните действия с редовните войски.

Глава IV

**ИНИЦИАТИВНО, ГЪВКАВО и ПЛАНОВО ВОДЕНЕ
НА НАСТЪПАТЕЛНИТЕ ДЕЙСТВИЯ В ХОДА
НА ОТБРАНИТЕЛНАТА ВОЙНА,
НА СРЕМИТЕЛНИТЕ ДЕЙСТВИЯ В ХОДА
НА ПРОДЪЛЖИТЕЛНАТА ВОЙНА,
НА СРАЖЕНИЯТА и БОЕВЕТЕ НА ВЪНШНИТЕ
ЛИНИИ В ХОДА НА ВОЙНАТА НА ВЪТРЕШНИТЕ
ЛИНИИ**

Този въпрос на свой ред може да се раздели на следните четири части: 1) връзката между отбранителната война и настъпателните действия, между продължителната война и стремителните действия, между войната на вътрешните линии и действията на външните линии; 2) запазване на инициативата във всички действия; 3) гъвкаво използване на силите; 4) плановост във всички действия.

Да започнем с първия въпрос.

Тъй като Япония е силна държава и е нападаща страна, а ние сме слаба държава и сме отбраняваща се страна, нашата война срещу японските завоеватели в стратегическо отношение се определи изобщо като отбранителна и продължителна война. Ако говорим за линиите, на които се развиват операциите, противникът действа на външните линии, а ние на вътрешните. Това е едната страна на положението. Но има и друга, правопротивоположна страна. Макар армията на противника и да е силна (в някои отношения, свързани с качеството на нейното въоръжение и с подготовката на личния ѝ състав), затова пък нейната численост е малка; макар нашата армия и да е слаба (също само в известни отношения, свързани с качеството на нейното въоръжение и с подготовката на личния ѝ състав), затова пък нейната численост е много голяма; при това трябва да се вземе под внимание, че противникът е чужденец, нахлул в нашата страна, а ние даваме отпор на чуждоземното нашествие в своята собствена страна. Именно всичко това обуславя следната стратегическа линия: провеждайки стратегията на отбранителната война, може и трябва да предприемаме настъ-

пателни сражения и боеве; провеждайки стратегията на продължителната война, да действуваме стремително в сраженията и боевете; намирайки се на вътрешните стратегически линии, да водим бойни действия от оперативен и тактически мащаб на външните линии. В това именно се състои стратегическата линия, която трябва да се провежда в цялата война срещу японските завоеватели. Това се отнася еднакво както до бойните действия на редовните войски, така и до партизанските действия. Единственото, което отличава партизанската война, това е степента и формата на осъществяването на тази линия. Настъпателните действия в партизанската война, общо взето, приемат формата на внезапни нападения. Наистина в действията на редовната армия също така може и трябва да се прибегва към внезапни нападения, обаче степента на тяхната неочакваност за противника ще бъде по-малка. Стремителността на действията в партизанската война трябва да бъде много голяма. А обръчите на обкръжението, в които партизаните обхващат противника в хода на сраженията и боевете на външните линии, трябва да бъдат много малки. По това действията на партизаните се отличават от действията на редовните войски.

Оттук следва, че водейки бойни действия, партизанските отряди трябва да съсредоточават максимално своите сили, да действуват прикрито и мълниеносно, да нападат внезапно противника, да се стремят да завършат боя много бързо; с всички средства трябва да избягваме пасивната отбрана и затягането на боевете; особено трябва да се въздържаеме от разпръсването на силите при воденето на бойните операции. Разбира се, в хода на партизанската война се налага да се прибегва не само до стратегическа, но и до тактическа отбрана; сковаването на противника и действията за боево охранение, организирането на отбраната в дефилето, в мъчно проходимите места, край реките и в населените пунктове, за да се изтощи и измори противникът, действията на частите, прикриващи отстъплението, и т. н. — всичко това са елементи на тактическата отбрана в партизанската война. Обаче главната установка в партизанската война трябва да бъде установката на настъпление, при това то трябва да се води много по-стремително, отколкото настъплението на ре-

довните войски. При това настъплението на партизаните трябва да бъде внезапно; тук е още по-недопустимо, отколкото при действията на редовните войски, да се издаваме с кресливо самонадеяно самохвалство. Макар в партизанската война също да има случаи, когато боевете продължават няколко дни, като например при настъпление срещу изолиран малоброен противник, който не получава помощ отвън, обаче като правило партизаните повече, отколкото редовните войски, трябва да се стремят да завършват бързо боя. Това се налага от обстоятелството, че противникът е силен, а ние сме слаби. Партизанската война изобщо се води с разсредоточени сили, което придава повсеместен характер на партизанските действия. Освен това партизаните имат още редица такива задачи като например — дезорганизиране на противника, неговото сковаване, диверсии и работа сред населението — при изпълнението на които също е необходимо да се прибегва до разсредоточаване на силите. Обаче партизанските отряди и съединения в момента на изпълнението от тях на задачите за унищожение силите на противника и особено в момента, когато те се стремят да разгромят настъплението на противника, все пак те трябва да съсредоточават своите главни сили. „Като съсредоточим големи сили, да бием малките части на противника“ — този принцип, както и преди, си остава един от принципите на бойните действия на полетата на партизанската война.

Оттук следва също, че от гледна точка на цялата война срещу японските завоеватели постигането на целта на стратегическата отбрана и завоюването на окончателната победа над японските империалисти е възможно само в резултат на множество настъпателни сражения и боеве, които ще се водят както от редовните войски, така и от партизанските отряди, т. е. след като се одържат много победи в настъпателните сражения и боеве. Само след като проведем много скоротечни сражения и боеве, т. е. като постигнем успех чрез стремителните действия в много настъпателни сражения и боеве, можем да постигнем нашата стратегическа цел — да превърнем войната срещу японските завоеватели в продължителна и, от една страна, да спечелим време за укрепване на силите, които во-

дят войната, а от друга — да съдействуваме за изменението на международната обстановка и за разложението в лагера на противника, а когато всичко това се осъществи, да преминем в стратегическо контрастъпление и да изгоним японските завоеватели от Китай. И само след като проведем много боеве за унищожение, съсредоточавайки във всеки такъв бой превъзхождащи сили и водейки както в периода на стратегическата отбрана, така и в периода на стратегическото контрастъпление сражения и боеве на външните линии, обкръжавайки и унищожавайки противник, а в случай че е невъзможно да го обкръжим изцяло — обкръжавайки част от неговите сили, в случай че е невъзможно да унищожим напълно всички негови обкръжени сили — унищожавайки част от тези сили, в случай че е невъзможно масово да се вземат, в плен неговите обкръжени войски — причинявайки на обкръжения враг максимални загуби в убити и ранени, — само по такъв начин ще можем да изменим съотношението между силите на врага и нашите сили и окончателно да разкъсаме стратегическото обкръжение, т. е. да осуетим установката на врага за водене на война на външните линии, и, най-после, съчетавайки своите действия с действията на международните сили и с революционната борба на японския народ, с общи сили да се нахвърлим върху японския империализъм и изведнаж да ликвидираме с него.

Ние ще постигнем всичко това главно чрез усилията на редовната армия, докато действията на партизанските отряди ще изиграят по-незначителна роля. Обаче действията на редовната армия и действията на партизанските отряди имат обща черта — натрупването на множество малки победи, които заедно дават голяма победа. Именно в този смисъл ние говорим за огромното стратегическо значение на партизанските действия в хода на цялата война срещу японските завоеватели изобщо.

Да преминем сега към въпросите за инициативата, гъвкавостта и плановостта в партизанската война.

Какво представлява инициативата в партизанската война?

Във всяка война двете воюващи страни с всички средства се стремят да вземат инициативата на бойното поле,

на полесражението, на отделния театър на военните действия и на целия стратегически фронт, тъй като инициативата означава за войските свобода на действия. Войските, които са загубили инициативата, се обричат на пасивност, лишават се от свободата на действия и се оказват пред опасността от разгромяване или унищожаване. Наистина да се вземе инициативата при стратегическа отбрана и при действия на вътрешните линии е малко по-трудно, отколкото при настъпателни действия на външните линии. Обаче японският империализъм има две главни уязвими места: първо, той изпитва недостиг на жива сила и, второ, той води война на чужда земя. Наред с това подценяването на силите на Китай и противоречията в лагера на японските милитаристи доведоха до това, че японското командване извърши цяла редица грешки като например: бавно увеличаваше силите, не осигуряваше стратегическо взаимодействие, понякога не съсредоточаваше сили на определено направление за главния удар, в редица операции изпускате благоприятните моменти, не можа да унищожи попадналите в обкръжение войски и т. н. Всичко това, заедно взето, може да се счита за трето уязвимо място на противника. Така че недостигът на противника от жива сила (при това неговата страна е малка, населението малобройно, ресурсите недостатъчни, японската държава е феодално-империалистическа и т. н.), воденето на войната на чужда земя (при това империалистическа война, с присъщия ѝ варварски характер и т. н.) и непохватността на японското командване — всичко това довежда до факта, че японските милитаристи с всеки изминат ден все повече губят инициативата въпреки изгодите, които им дава обстоятелството, че те водят настъпателна война и я водят на външните линии. Япония сега още не иска, а и не може да завърши войната, нейното стратегическо настъпление също още продължава, обаче като дойде до известен предел, японското настъпление неизбежно ще спре. До това неминуемо ще доведе съществуването на посочените три уязвими места на противника. Не му е по силите да глътне цял Китай. Ще дойде ден, когато Япония съвсем ще загуби инициативата. Признаците на това започват да се проявяват още сега. А Китай в началния период на вой-

ната в значителна степен се намираше в състояние на пасивност, но днес в резултат на натрупания опит и започналия се преход към нов курс — курс на маневрена война, т. е. на стремителни настъпателни действия от оперативен и тактически мащаб и на действия на външните линии, а също в резултат на взетата линия на повсеместно разгръщане на партизанската война той постепенно взема инициативата в свои ръце.

В партизанската война проблемата за инициативата има особено сериозно значение. Наистина партизанските отряди в огромното болшинство случаи действуват в тежка обстановка, без тил, водейки боеве с превъзхождащи ги по сила противник, без да имат достатъчно опит (ако говорим за новоорганизираните партизански отряди), разединени помежду си и т. н.

Въпреки това и в партизанската война можем да си осигурим инициативата. Главно условие за това е използването на посочените по-горе три уязвими места на противника. Като се възползват от неговата недостатъчна жива сила (от гледна точка на цялата война общо взето), партизаните смело могат да обхванат със своите действия обширни райони; като се възползват от обстоятелството, че противникът воюва на чужда земя и при това провежда изключително варварска политика, партизаните смело могат да си спечелят подкрепата на многомилionните маси; използвайки непохватността на командването на противника, партизаните смело могат да пуснат в ход своята съобразителност. Редовната армия, разбира се, също трябва да използва всички тези уязвими места на противника и да ги превръща в оръдие за своята победа, но за партизанските отряди това е особено необходимо. А недостатъците на самите партизански отряди могат да се изживеят постепенно в хода на борбата. Същевременно понякога самите тези недостатъци могат да служат като предпоставка за вземане на инициативата. Така именно благодарение на своята малобройност партизанските отряди могат да действуват в тила на противника, появявайки се и изчезвайки като по магия и лишавайки противника от всякаква възможност да направи каквото и да било с тях. Такава широка свобода на действия е немислима за грамадните редовни войски.

В условията, когато противникът води концентрично настъпление, напредвайки по няколко посоки, за партизанските отряди е трудно да задържат инициативата и е лесно да я загубят. Ако в такива условия преценим неправилно обстановката и вземем погрешно решение, лесно можем да се окажем в състояние на пасивност и да не бъдем в състояние да разкъсаме обкръжението. Също така стои въпросът и когато противникът се отбранява, а ние настъпваме. Инициативата следователно може да се овладее в резултат на правилната оценка на обстановката (нашата и на противника) и на правилните военни и политически решения. При песимистична оценка, която не съответствува на обективната обстановка, и при произтичащите от тази оценка пасивни по своя характер решения, ние без съмнение сами ще загубим инициативата и ще се обречем на пасивност. Също така и излишно оптимистичната оценка, която не съответствува на обективната обстановка, и произтичащите от тази оценка авантюристични решения (неоправдан риск) водят към загубване на инициативата и в края на краищата ще ни изведат на същия път, на който ни извежда и песимизмът. Някоя гениална личност няма дадена от природата привилегия върху инициативата; инициативата се ражда само от сериозното изучаване и правилната оценка на обективната обстановка, от правилните военни и политически решения на умния ръководител. Така че инициативата никога не се дава в готов вид, за нея трябва съзнателно да се борим.

Ако пък се случи, че поради грешки в оценката и в решенията или поради това, че противникът оказва непреодолим натиск, ние се окажем в състояние на пасивност, задачата ще се състои в това — да се постараяме да излезем от това състояние. Как ще излезем от него ще зависи от конкретната обстановка. В редица случаи е необходимо „да се оттеглим“. Умението да се оттегляме е една от характерните черти на партизаните. Оттеглянето е основен начин да се избавим от състоянието на пасивност и да си върнем инициативата. Обаче това не е единственият начин. Много често се случва, че по време на максимален натиск на противника и при крайно тежко за нас положение настъпва момент, от който обстановката започва да става неблагоприятна за противника и

благоприятна за нас. Често се случва, че изгодната обстановка и връщането на инициативата се създават от усилията, насочени към това, „да се задържим още малко“.

Сега да преминем към гъвкавостта.

Гъвкавостта е конкретна проява на инициативата. В партизанската война гъвкавото използване на силите е още по-необходимо, отколкото в действията на редовната армия.

Необходимо е ръководителите на партизанската война да разберат, че гъвкавото използване на силите е главно средство за изменение съотношението между нашите сили и силите на противника и за вземане инициативата в свои ръце. Особеностите на партизанската война изискват силите да се използват гъвкаво, съобразно с поставените задачи, а също и с положението на противника, характера на местността, настроенията на местното население и другите условия. Главните форми на използване на силите са разсредоточеното им използване; съсредоточеното им използване и тяхното разместване. Ръководителите на партизанската война постъпват с партизанските отряди така, както рибарят със своята мрежа; рибарят ту хвърля, ту събира своята мрежа. Хвърляйки я, той трябва добре да знае дълбочината на водата, скоростта на течението; да знае дали под водата няма някакви препятствия. Когато партизанските отряди се използват разсредоточено, необходимо е внимателно да следим да не би те да понесат щети поради това, че обстановката не е ясна и поради погрешни действия. За да събере мрежата, рибарят трябва да държи здраво нейните краища в ръцете си. Също така при разсредоточеното използване на партизанските отряди необходимо е да се осигурява връзката с тях и да се запазва в свои ръце ядро със съответен брой. Когато се лови риба, необходимо е често да се сменя мястото; партизанските отряди също трябва често да сменят мястото си. Разсредоточаване, съсредоточаване, разместване — ето трите форми на гъвкавото използване на силите в партизанската война.

Изобщо разсредоточаването на силите в партизанската война, или както се казва, „раздробяването на цялото на части“, общо взето, се прилага при следните случаи: 1) ко-

гато противникът преминава към отбрана, временно е невъзможно да действуваме със съсредоточени сили и искаме да застрашим противника на широк фронт; 2) когато в районите, където силите на противника са малки, искаме повсеместно да ги дезорганизираме и да вършим диверсии; 3) когато няма възможност да разкъсаме концентричното настъпление на противника и е необходимо да се отвлече вниманието му, за да бъде по-удобно да се откъснем от него; 4) когато това се налага от характера на местността или от затруднението със снабдяването; 5) когато трябва да работим сред населението в обширни райони.

Обаче каквато и да е обстановката, разсредоточавайки силите, необходимо е да имаме предвид следното: 1) силите не трябва да се разпределят съвършено равномерно, а е необходимо винаги да държим сравнително голяма част от тях в удобен за маневриране район, за да имаме възможност, от една страна, да реагираме на непредвидените събития, а, от друга страна, да използваме тази част от силите за изпълнение на главната от поставените пред разсредоточените сили задачи; 2) пред всеки от отделните отряди трябва да се постави ясна задача, като му се посочи районът на действия, продължителността на операцията, сборният пункт, начините на свързка и т. н.

Съсредоточеното използване на силите, или както се казва, „събирането на частите в цяло“ се прилага в повечето случаи за унищожаване силите на противника, когато той настъпва. Този метод може да се прилага понякога и в онези случаи, когато противникът се отбранява, за унищожаване на някои негови части, които стоят на едно място. Съсредоточаването на силите съвсем не означава абсолютно съсредоточаване. Главните сили се използват съсредоточено на една коя да е посока; що се отнася до останалите посоки, то там се оставят или за там се отделят част от силите, за да сковат противника, да го дезорганизират, да извършват диверсии и да работят сред населението.

Гъвкавото разсредоточаване и съсредоточаване на силите съответно с обстановката е главен метод за водене на партизанската война; обаче нужно е също така

да умеем и гъвкаво да разместваме силите (да променяме тяхното местоположение). Щом противникът почувствува, че партизаните представляват сериозна заплаха за него, той веднага ще насочи войските си за тяхното смазване, ще започне да настъпва срещу тях. Тогава на партизаните се налага да преценят обстановката и ако могат да дадат бой, да го дадат именно на това място, а ако това е невъзможно, без да губят време да преминат бързо в друга посока. Понякога, за да разгромят противника по части, трябва, след като го унищожат на едно място, непременно да преминат в нова посока, за да унищожат противника и там; случва се и така, че на дадено място обстановката е неблагоприятна за бой, тогава е необходимо веднага да се откъснат от противника и да преминат в друга посока за водене на бой. Ако на дадено място противникът разполага с особено големи сили, партизаните не трябва да се задържат дълго на едно място, а трябва да се местят подобно на течащата вода и бързия вятър. Преместването като правило трябва да се извършва тайно и бързо; при това необходимо е постоянно да прибегват до различни начини, за да измамат противника, с хитрост да го вкарат в клопката и дезориентират, например да извършват демонстрации, да се появяват ту тук, ту там, ту да бият врага, ту да се откъсват от него, да действуват нощно време и т. н.

Гъвкавостта при разсредоточаването, съсредоточаването и разместването на силите е конкретна проява на инициатива в партизанската война. Инертността и непохватността неизменно довеждат до загубване инициативата и до излишни загуби. Достоянство на умния командир не е това, че той разбира важността на гъвкавото използване на силите, а това, че умее своевременно да разсредоточава, да съсредоточава и размества силите, като се съобразява с конкретната обстановка. Умението да се преценява обстановката и сполучливо да се избира моментът за действия не се постига лесно. Него могат да го овладеят само хора, на които са присъщи обективността в изучаването, грижливостта в изследването и задълбочеността. За да не се превръща гъвкавостта в прибързаност, необходимо е внимателно да се ориентираме в обстановката.

И най-после за плановостта.

За да се печелят победи в партизанската война, невъзможно е да се мине без плановост. Да действуваме наслуки, значи само да си играем на партизанска война или да бъдем профани в нея. Трябва винаги предварително и с възможната най-голяма грижливост да се разработват плановете за действия както за целия партизански район, така и за отделните партизански отряди и съединения. Това е онази подготвителна работа, която трябва да предшества всички действия. Изясняването на обстановката, поставянето на задачите, разпределянето на силите, военната подготовка и политическото възпитание, осигуряването на снабдяването, привеждането в ред на снаряжението, осигуряването на помощ от страна на населението и т. н. — всичко това образува съдържанието на работата на ръководителя, който трябва да обмисля грижливо всичко, да го осъществява както трябва и да проверява изпълнението. Без това не са възможни никаква инициатива и гъвкавост, никакво настъпление. Наистина в бойните действия на редовната армия има повече плановост. Условията на партизанската война не допускат голяма плановост. Би било грешка да се опитваме да осъществяваме твърде строго планиране в партизанската война; обаче в рамките, допускани от обективните условия, все пак необходимо е колкото е възможно по-внимателно планиране. Трябва да се има предвид, че борбата с противника не е шега работа.

Всичко казано по-горе служи за разяснение на първото положение от стратегията на партизанската война: инициативното, гъвкаво и планово водене на настъпателните действия в хода на отбранителната война, на стремителните действия в хода на продължителната война, на сраженията и боевете на външните линии в хода на войната на вътрешните линии. Това е възловото положение на стратегията на партизанската война. Ако тази задача бъде разрешена, победоносното водене на партизанската война, ако говорим за нейното военно ръководство, ще бъде в огромна степен осигурено.

По-горе се говори за много неща, но всичко казано се върти около една и съща проблема — настъпателните действия от оперативен и тактически мащаб. Инициати-

вата може да се завоюва окончателно само като се одържи победа в настъплението. Всички настъпателни действия трябва да предприемаме по собствена инициатива, а не след като бъдем принудени да настъпваме. Гъвкавото използване на силите преследва една централна задача — воденето на настъпателни действия; изискването за плановост също се обуславя главно от стремежа да победим в настъплението. Тактическата отбрана е лишена от всякакъв смисъл, ако тя пряко или косвено не съдействува на настъплението. Стремителността характеризира темпа на настъплението, а външните линии определят положението на настъпващия спрямо противника. Настъплението е единственото средство за унищожаване силите на противника и основно средство за запазване на собствените сили. Пасивната отбрана и отстъплението играят само временна и незначителна роля в запазването на собствените сили, а съвсем не могат да бъдат средство за унищожаване силите на противника.

Горепосоченият закон общо взето важи както за действията на редовните войски, така и за партизанската война, само че той се проявява в различна степен в първия и втория случай. Обаче при воденето на партизанска война твърде важно и необходимо е да не се изпуска изпредвид тази разлика. Именно поради съществуването на тази разлика методите на водене на партизанска война се отличават от методите на водене на война от редовни войски. А игнорирането на тази разлика ще доведе до това, че ще бъде невъзможно да се води победоносно партизанската война.

Глава V

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ОПЕРАЦИИТЕ НА РЕДОВНИТЕ ВОЙСКИ

Вторият въпрос от стратегията на партизанската война е въпросът за взаимодействието между партизанската война и операциите на редовната армия. Тук в различни аспекти въз основа на конкретните действия на партиза-

ните ще бъде осветлена връзката между бойните действия на партизаните и действията на редовната армия. Много важно е да се разбира тази връзка, за да се бие ефикасно врагът.

Има три вида взаимодействие между партизанската война и операциите на редовната армия: стратегическо, оперативно и тактическо.

Ролята, която партизанските действия в своята съвкупност играят във вражеския тил в смисъл на отслабване на противника, на сковаване на неговите сили и възпрепятстване на неговите превози, моралното въодушевление, което те предизвикват сред редовните войски и сред населението в цялата страна и т. н. — всичко това взето заедно е подкрепа, която партизанските действия оказват на операциите на редовната армия в стратегически мащаб. Да вземем например партизанската война в трите източни провинции.* Преди започването на войната срещу японските завоеватели в общодържавен мащаб там, разбира се, и дума не можеше да става за взаимодействие, но след започването на тази война значението на това взаимодействие изведнаж стана очевидно. Може да се смята, че действащите в тези провинции партизански отряди, като убиват още един войник на противника, като заставят врага да изразходва още един патрон, като задържат и не допускат да се насочи на юг от Великата стена още един вражески войник, увеличават по такъв начин в известна степен нашата сила във войната срещу японските завоеватели. В същата степен очевидно е деморализиращото влияние, което действията на партизаните оказват върху армията и страната на противника, и прекрасното, въодушевяващо влияние, което те оказват върху нашата армия и нашия народ. Що се отнася до партизанската война, която се води по двете страни на Бейпин—Суйюанската, Бейпин—Ханкоуската, Тянцин—Пукоуската, Датун—Пучжоуската, Чжендин—Тайюанската и Шаухай—Ханчжоуската железопътни линии, тук ролята на стратегическото взаимодействие е още по-очевидна. Значението на партизанските действия, координирани с действията на редовните войски, не се ограничава с това,

* Провинциите Ляонин, Гирин и Хейлунцзян.

че те играят определена роля в стратегическата отбрана понастоящем, когато противникът води стратегическо настъпление; действайки в тясна връзка с редовните войски, партизаните ще провалят действията на противника, когато той, след като прекрати стратегическото настъпление, премине към закрепяване на окупираната територия и координирайки своите действия с редовните войски, ще гонят противника и ще възвръщат всички изгубени територии, когато редовната армия премине в стратегическо контранастъпление. Недопустимо е да се пренебрегва огромната спомагателна стратегическа роля на партизанската война. Ръководителите на партизанските отряди и командирите на редовната армия трябва ясно да разбират тази роля.

По-нататък, партизанската война играе ролята на взаимодействиеващ фактор и в действията от оперативен мащаб. Например по време на сраженията при Синкоу, което се намира северно от Тайюан, партизаните в районите северно и южно от Янмингуан разрушиха Датун—Пучжоуската железопътна линия и Пинсингуанското и Янфанкоуското шосета, с което изиграха много важна спомагателна роля в тази операция.

Още по-важна спомагателна роля в оперативен мащаб изиграха партизанските действия (които се провеждаха общо взето със силите на редовните войски), които обхващаха цялата провинция Шанси и бяха насочени към оказване подкрепа на частите, които водеха отбранителни сражения на десния бряг на река Хуанхе в провинциите Шенси и Хенан след завземането на Финлинду от противника. По-късно, когато противникът започна настъпление срещу южната част на провинцията Шандун, партизаните, които бяха разгърнали своите действия в петте провинции на Северен Китай, също положиха не малко усилия, за да окажат подкрепа на операциите на нашите редовни войски в южната част на провинцията Шандун.

За да се изпълнят задачите на оперативно взаимодействие, необходимо е всички ръководители на партизанските опорни бази в тила на противника и ръководителите на специално отделените партизански съединения, разполагайки колкото се може по-изкусно своите сили в съответствие с условията на времето и мястото и използвайки

различните методи, да активизират своите действия, избирайки най-уязвимите и слаби места на противника, за да постигнат отслабването на противника, да сковават неговите сили, да пречат на неговите превози и морално да въодушевяват нашите войски, които се оражават на вътрешните линии. Ако всеки партизански район и всеки партизански отряд действуват сами за себе си, без да се грижат за оперативното взаимодействие с редовните войски, макар в общостратегическия план те и да изиграят известна спомагателна роля, въпреки това липсата на оперативно взаимодействие ще намали значението на партизанската война като спомагателен стратегически фактор. На това обстоятелство всички ръководители на партизанското движение трябва да обърнат особено внимание. За осъществяването на това взаимодействие е абсолютно необходимо да бъде установена радиовръзка с всички повече или по-малко големи партизански отряди и съединения.

Най-после, тактическото взаимодействие, т. е. взаимодействието на бойното поле, влиза в задачата на всички партизански отряди, действащи недалеч от редовните части, които водят боеве на вътрешните линии; това, разбира се, се отнася само до партизанските отряди, които действуват близо до редовните войски, а също и до онези партизански отряди, които временно са отделени от състава на редовните войски. В тези случаи партизанските отряди по указание на командването на редовните войски трябва да изпълняват поставените пред тях задачи, които обикновено се състоят в оковане на част от силите на противника, във възпрепятстване неговите превози, в разузнаване, в изпълнение длъжността на съпровождачи и т. н. При липсата на указания от страна на командването на редовните войски партизанските отряди въпреки това трябва да изпълняват тези задачи по собствена инициатива; абсолютно недопустимо е да се седи със скръстени ръце, да се стои в бездействие или да се върви без смисъл, без да се нанасят удари на противника.

Глава VI

СЪЗДАВАНЕ НА ОПОРНИ БАЗИ

Трети въпрос от стратегията на партизанската война срещу японските завоеватели е въпросът за създаване на опорни бази; тяхната необходимост и важност произтичат от продължителния и жесток характер на войната. Тъй като възвръщането на загубените територии ще стане възможно едва тогава, когато бъде предприето стратегическо контранастъпление в мащаба на цялата страна, дотогава армиите на противника ще се вклинят дълбоко в централната част на нашата страна, ще я разделят по средата и по-малката, а възможно е и по-голямата половина от нашата родна земя, като попадне в ръцете на противника, ще се превърне в негов тил. Ние ще трябва навсякъде на тази обширна територия, завзета от противника, да разгърнем партизанска война и да превърнем и неговия тил в предна линия, така че противникът да бъде принуден непрекъснато да води военни действия на цялата заета от него територия. Докато не успеем да започнем своето стратегическо контранастъпление, докато не си възвърнем загубените територии, ние трябва непрекъснато и упорито да водим партизанска война в тила на противника. Макар да е невъзможно да се определи точно колко време ще мине дотогава, обаче няма съмнение, че ще мине доста много време. Това именно значи, че нашата война ще бъде продължителна. Същевременно, стремейки се да осигури своите интереси на окупираната територия, с всеки изминат ден противникът непременно ще усилива борбата против партизаните, като смазва жестоко партизанското движение, особено когато се прекрати неговото стратегическо настъпление. Така че войната ще бъде не само продължителна, но и много ожесточена и за партизаните ще бъде невъзможно да се задържат дълго в тила на противника, без да имат опорни бази.

Какво представляват опорните бази на партизанската война? Това е стратегическата опора, базирайки се на която партизанските отряди изпълняват своите стратегически задачи и постигат своята цел — запазването и

умножаването на своите сили, унищожаването и изгонването на силите на противника. Без това ние няма да имаме опора за изпълнение на всички стратегически задачи и за осъществяване целите на партизанската война. Изобщо казано, воденето на бойни действия без тил е характерна черта на партизанската война в тила на противника, тъй като там партизаните са откъснати от общия тил на страната. Обаче партизанската война не може да се води дълго време и да се развива без опорни бази; именно тези опорни бази са и тилът на партизаните.

Историята познава много селски войни, които са се водили с методите на стихийното бунтарство, но те всички са били безуспешни. В нашия век на напредък на средствата за съобщения и на техниката би било, разбира се, съвсем безпочвена илюзия да разчитаме на победа, като си служим с такива методи. Въпреки това настроенията на стихийното бунтарство и днес още живеят сред разорените селяни, а техните възгледи, пречупвайки се в съзнанието на ръководителите на партизанската война, се превръщат в отричане или подценяване значението на опорните бази. Ето защо, за да се вземе курс на създаване на опорни бази, необходимо е най-напред да ликвидираме настроенията на стихийното бунтарство от съзнанието на ръководителите на партизанското движение. Въпросът, дали са нужни опорни бази и как да оценяваме тяхната роля, с други думи — борбата между идеите за опорни бази и настроенията на стихийното бунтарство, може да възникне в хода на всяка партизанска война и партизанската война срещу японските завоеватели в известна степен също не може да прави изключение. Ето защо идеологическата борба против настроенията на стихийното бунтарство ще бъде неизбежна. Само радикалното преодоляване на тези настроения и вземането и осъществяването на курса за създаване на опорни бази ще съдействува за успешното водене на продължителната партизанска война.

След като изяснихме необходимостта и важността на опорните бази, да преминем към произтичащите оттук въпроси, които е необходимо да се разбират и разрешават при създаването на опорни бази. Ще разгледаме следните въпроси: видове опорни бази, партизански райони

и опорни бази, условия за създаване на опорни бази, укрепване и разширяване на опорните бази, видове обкръжения, прилагани от нас и противника.

1. ВИДОВЕ ОПОРНИ БАЗИ

Опорните бази в партизанската война срещу японските завоеватели се делят общо взето на следните три категории: бази в планините, бази в равнините и бази в местности с гъста мрежа от реки и езера.

Изгодата от създаване на опорни бази в планинските райони е ясна за всекиго. Към такива опорни бази се отнасят базите, които са вече създадени, създават се или ще бъдат създадени в планините Чанбошан¹, Утайшан², Тайхайншан³, Тайшан⁴, Яншан⁵ и Маошан⁶. Тези бази ще станат опората, която ще бъде най-способна да осигури продължителното водене на партизанската война, ще станат крепости във войната срещу японските завоеватели. Необходимо е да разширяваме партизанската война във всички планински райони, оказали се в тила на противника, и да създаваме опорни бази в тях.

В това отношение, разбира се, равнините отстъпват на планините, но това съвсем не означава, че в равнините не може да се води широка партизанска война и не могат да се създават никакви бази. В равнинните райони на провинцията Хебей, в северната и северозападната част на провинцията Шандун партизанската война получи вече широк размах и това доказва възможността за разгръщане на партизанската война в равнините. Що се отнася до възможността за създаване на дълговременни бази в тези райони, засега тя още не е доказана, но трябва да се отбележи, че възможността за създаване тук на временни бази вече се потвърди, а възможността за създаване на бази за малки отряди или на бази със сезонен характер е напълно реална, тъй като на противника не достига жива сила за разпределянето ѝ по цялата територия и той провежда невиджана по своята жестокост политика. А Китай има обширна територия и многомилionenно антияпонски настроено население. Всичко това създава обективни условия, благоприятни за разгръщане на партизанската война в равнините и за създаване там на вре-

менни опорни бази; ако при това, нашето командване стои на необходимата висота, трябва, разбира се, да се смята за напълно възможно създаването в равнините на дълговременни, макар и нестабилни бази за малки отряди⁷. Изобщо няма съмнение, че противникът, като прекрати своето стратегическо настъпление и премине към закрепяване на завзетата от него територия, ще предприеме ожесточено настъпление срещу всички бази на партизанската война и партизанските бази в равнините естествено първи ще бъдат ударени. Тогава действащите там големи партизански съединения не ще могат дълго да се задържат и съобразно с това, какво ще наложат обстоятелствата, ще трябва постепенно да се оттеглят в планините. Например от равнините на провинцията Хебей те ще отидат в планините Утайшан и Тайханшан, а от равнините на провинцията Шандун — в планините Тайшан и на полуостров Цзяодун.* Обаче в различните части на обширните равнини ще останат още много малки партизански отряди, разпръснати по различните околии; тези отряди ще преминат към тактиката на хвърчащите бойни действия, като използват подвижните бази, които ще се създават ту тук, ту там. В условията на националната война такава възможност не е изключена. Въпреки това възможни са партизански действия със сезонен характер, като се използват растителната защита през лятото и замръзалите реки през зимата. Понастоящем, когато на противника не му е до партизаните, абсолютно необходимо е да вземем курс за широко разгръщане на партизанската война в равнините и за организиране там временни бази, а за в бъдеще, когато противникът се заеме с партизаните, но едва ли ще може да обхване всички и навсякъде, също ще бъде необходимо да вземем курс на водене упорита партизанска война с малки отряди или най-малко за сезонни партизански действия и за създаване на временни опорни бази.

Местностите, които имат гъста мрежа от реки и езера, поради обективните условия предоставят по-широки възможности за разгръщане на партизанската война и за създаване на опорни бази, отколкото равни-

* Полуостров Цзяодун се намира в източната част на провинцията Шандун. В географската литература е прието да се нарича Шандунски полуостров.

ните, и в това отношение отстъпват само на планинските райони. Историята знае безброй много случаи, когато така наречените „морски пирати“ и „речни разбойници“ са разигравали цели сражения. В периода, когато нашата армия се наричаше Червена армия, няколко години се води партизанска война на езерото Хунху. Всичко това доказва, че е възможно разгръщането на партизанска война и създаването на бази в районите с гъста мрежа от реки и езера. Обаче партиите и групите, които стоят на позициите за борба срещу японските завоеватели, а също и антияпонски настроените маси от населението до днес не са отделяли достатъчно внимание на това нещо. Макар в тези райони още да няма субективни условия за водене на широка партизанска война, обаче няма съмнение, че на тази задача трябва да се отдели сериозно внимание и да се заемем за работа. Необходимо е да организираме партизанската война както трябва и да създадем дълговременни опорни бази на окупираната от противника територия в района на езерото Хунцеху, който се намира северно от реката Янцзе, в района на езерото Тайху, южно от тази река, и по останалата мрежа от реки и езера, страничните ръкави и заливи на басейна на Янцзе и по протежение на морското крайбрежие, което ще бъде един от елементите за разгръщане на партизанската война в цялата страна. Да се изпусне това предвид — значи да се даде на противника възможност свободно да си служи с водните комуникации, което без съмнение ще бъде пропуск в стратегическите планове на войната срещу японските завоеватели. Този пропуск трябва своевременно да бъде поправен.

2. ПАРТИЗАНСКИ РАЙОНИ И ОПОРНИ БАЗИ

В партизанската война, която се води в тила на противника, партизанските райони и опорните бази се различават помежду си. Териториите, които от всички страни са обкръжени от противника, но не са заети от него или пък са били заети от него в миналото, но вече са освободени — например някои околии в района на планините Утайшан (в пограничния район Шанси—Чахар—Хебей), а също и някои местности в районите на пла-

нините Тайханшан и Тайшан — представляват вече готови опорни бази; като се опират на тях, за партизаните е много удобно да водят широка партизанска война. Обаче на други места, които се намират наблизко от тези бази, въпросът стои другояче. Например в източната и северната част на района на планините Утайшан, т. е. в някои местности в западната част на провинцията Хебей и в южната част на провинцията Чахар, а също и в много места източно от град Баодин и западно от град Цанчжоу, партизанската война се намира още в началния стадий на развитие, партизаните още не могат да заемат напълно посочените райони и там се налага да се ограничават с постоянни партизански рейдове. С идването на партизанските отряди тези райони попадат под тяхна власт, а след оттеглянето им отново се оказват под властта на марионетното правителство. Такива райони още не са партизански опорни бази, а само така наречени партизански райони. А когато тези партизански райони преминат през необходимите етапи на разгръщане на партизанската война, когато в тях бъдат унищожени или разбити значителните сили на противника, бъде разгромена властта на марионетното правителство, пробудена активността на народните маси, когато там бъдат създадени масови организации за борба срещу японските завоеватели и народни въоръжени сили, бъде създадена антияпонска власт, тогава тези партизански райони ще се превърнат в опорни бази. Именно присъединяването на такива нови бази към съществуващите по-рано се нарича разширяване на опорните бази.

В някои местности цялата територия, която е обхваната от действията на партизаните, от самото начало представлява само партизански район. За пример може да служи източната част на провинцията Хебей; там вече отдавна има органи на марионетната власт и същевременно действуват въоръжените сили на въстаналото местно население и отделни партизански отряди, прехвърлени от планинския район Утайшан. Целият този район на действия на партизаните от самото начало представлява само партизански район. На неговата територия най-напред партизаните можеха само да си избират удобни пунктове за своя временен тил или иначе казано за вре-

менни опорни бази. А когато силите на противника на тази територия бъдат унищожени, когато бъде разгърнатата широко работата по мобилизацията на народните маси, тогава ще бъде сложен край на състоянието, характерно за партизанския район, и дадената територия ще се превърне в сравнително устойчива опорна база.

Оттук следва, че за превръщането на партизанския район в опорна база се изисква упорита борба. Превръщането на партизанския район в опорна база зависи от това — доколко са унищожени силите на противника и мобилизирани масите на територията на този район.

Дълго време много местности ще се намират в положението на партизански райони. Макар че противникът с всички сили ще се старее да ги постави под свой контрол, той няма да може да установи в тях здрава марионетна власт; също така и ние, макар с всички сили да разгръщаме там партизанската война, няма да успеем да установим антияпонска власт. За пример могат да ни служат районите, които се намират наблизо до заетите от противника железопътни линии и големи градове, а също и някои равнинни райони.

И, най-после, ако говорим за големите градове, за железопътните гари и някои равнинни райони, заети от значителни сили на противника, тук положението е друго: партизанските отряди могат само да се приближат до тях, но не могат да влязат в тях. Там съществува сравнително здрава власт на марионетното правителство.

Вследствие на погрешно ръководство от наша страна или в резултат на силен натиск от страна на противника възможен е и обратен процес: опорните бази могат да се превръщат в партизански райони, а партизанските райони — в райони, сравнително здраво окупирани от противника. Такова положение е възможно и затова ръководителите на партизанската война трябва винаги да бъдат нащрек.

Така че в резултат на партизанската война и на цялата наша борба с противника завзеятата от противника територия се разделя на три вида райони: първи вид — опорни бази за оказване съпротива на японските завоеватели, които се намират в ръцете на нашите партизански отряди и на нашите власти; втори вид — окупирани

райони, които се намират в ръцете на японските милитаристи и на марионетните органи на властта; трети вид — райони, за които се води борба между двете страни, или така наречените партизански райони. Дълг е на ръководителите на партизанската война да разширяват с всички средства районите от първия и третия вид и с всички средства да намаляват районите от втория вид. Такава е стратегическата задача на партизанската война.

3. УСЛОВИЯ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ОПОРНИ БАЗИ

Основно условие за създаване на опорни бази е наличието в даден район на въоръжени сили, които водят борба срещу японските завоеватели, и използването на тези сили, за да се громи противникът и да се вдигат народните маси. Ето защо проблемата за създаване на опорна база е преди всичко проблема за въоръжените сили. Ръководителите на партизанското движение трябва да положат всички усилия за формирането на един, а и на няколко партизански отряда и да се стремят в хода на борбата тези отряди постепенно да се разраснат в партизански съединения, а след това — в части и съединения на редовната армия. Организирането на въоръжени отряди е основното звено в създаването на опорни бази. Без тези отряди или при наличието само на слаби отряди няма смисъл изобщо и да се говори за това. Това е първото условие.

Второ необходимо условие за създаване на опорни бази е използването на въоръжените сили в съвместните действия с народните маси за разгромяване на противника. Всеки район, контролиран от противника, представлява негова опорна база, а не база на партизанската война. От само себе си е ясно, че е невъзможно да се превърне опорната база на противника в опорна база на партизанската война, без да бъде разгромен врагът. А и в местностите, които се намират под контрола на партизаните, ако не бъде отбито настъплението на противника, ако не бъде разгромен врагът, районът, който се намира под наш контрол, ще се превърне в район, контролиран от противника, и тук също ще бъде невъзможно да се създаде опорна база.

Трето необходимо условие за създаване на бази е използването на всички сили, включително и на въоръжените, за мобилизиране народните маси на борба срещу японските завоеватели. В самия ход на тази борба трябва да се въоръжава народът, т. е. да се създават отряди за самоотбрана и партизански отряди. В хода на тази борба трябва да се създават масови организации. С повишаването на политическата съзнателност и бойния дух на работниците, селяните, младежите, жените, децата, търговците, лицата със свободна професия трябва те да се обединяват в съответни организации за борба срещу японските завоеватели и постепенно да се разширяват тези организации. Без да бъдат организирани, народните маси не могат да проявят своята мощ в борбата срещу завоевателите. В самия ход на тази борба трябва да се очистват всички явни и тайни национални предатели, но и това може да стане само като се опираме на силите на народните маси. Особено важно е в самия ход на борбата да се вдигат народните маси за създаване и укрепване на местни органи на антияпонската власт. Там, където предишните китайски органи на властта не са разгромени от противника, трябва да ги преустройваме и укрепваме, опирайки се на подкрепата на широките народни маси; там, където те вече са разгромени, трябва да ги възстановяваме с усилията на широките народни маси. Тази власт трябва да провежда политиката на единния антияпонски национален фронт; тя трябва да обедини всички сили на народа за борба срещу единствения враг — японския империализъм и неговите помагачи — реакционерите и националните предатели.

Истински опорни бази на партизанската война могат да бъдат създадени само след като постепенно бъдат осигурени посочените три основни предпоставки: създаването на въоръжени сили, разгромяването на противника и мобилизирането на народните маси.

Освен това трябва да се спрем още и на географските и икономическите условия. По-горе, в раздела „Видове опорни бази“, ние вече засегнахме въпроса за географските условия, като посочихме трите типа на тези условия. А тук ще говорим само за главното изискване, а именно територията да бъде обширна. Планинската местност, раз-

бира се, осигурява най-добри условия за създаване на дълговременни опорни бази в обстановка, когато партизаните са заобиколени от четири или три страни; обаче най-важно условие е наличността на пространство за маневриране на партизанските отряди, т. е. наличността на обширна територия. При това условие, т. е. при наличността на обширна територия, може да се разгърне партизанска война и да се задържим даже в равнините, без да говорим вече за районите с гъста мрежа от реки и езера. Това условие за разгръщане на партизанска война в целия Китай вече съществува поради обширната му територия и недостига на жива сила у противника. От гледна точка на възможността за водене на партизанска война даденото условие има важно, даже първостепенно значение. В малките страни, в такива като Белгия, където това условие липсва, възможността за водене на партизанска война е много ограничена, а понякога и съвсем изключена. А в Китай това условие е дадено от природата, то трябва само да се използва; то не трябва да се завоюва, то не е проблема.

С икономическите условия — ако говорим за икономически условия като такива — въпросът стои така, както и с географските. Тъй като сега ние разглеждаме въпроса за създаване на опорни бази не в пустините — тъй като в пустините няма противник, — а в тила на противника, и тъй като навсякъде, където той може да проникне, от много отдавна живеят китайци, естествено е, че в тези райони има и икономическа база за изхранване и следователно при създаване на опорни бази въпросът за избор на икономическите условия не възниква. Навсякъде, където живеят китайци и където е проникнал противникът, независимо от икономическите условия, необходимо е с всички средства да се разгръща партизанската война и да се създават постоянни или временни опорни бази.

Ако пък разглеждаме въпроса за икономическите условия от политическа гледна точка, въпросът стои иначе: тук има проблема, която изисква разрешаване — проблемата за икономическата политика. Това обстоятелство има много важно значение за създаването на опорни бази. В нашата икономическа политика на територията на опорните бази на партизанската война е необходимо да се

съблюдават принципите на единния антияпонски национален фронт, т. е. разумно да се разпределят тежестите на войната и да се охранява търговията. Местните власти и партизаните в никакъв случай не трябва да нарушават тези принципи, иначе техните действия ще се отразят отрицателно върху създаването на базите и върху воденето на партизанската война. Разумното разпределение на тежестите на войната означава осъществяване на лозунга: „Който има пари — дава“. Обаче селяните също така са длъжни в определени граници да снабдяват партизанските отряди с продоволствие. Охраняването на търговията трябва да се състои в това — спазвайки строго дисциплината, партизанските отряди да не си позволяват самоволна конфискация на нито едно търговско предприятие с изключение на онези, които безспорно принадлежат на изобличени национални предатели. Това нещо е трудно, но необходимо е тази политика да се провежда неотклонно.

4. УКРЕПВАНЕ И РАЗШИРЯВАНЕ НА ОПОРНИТЕ БАЗИ

За да бъде притиснат нахлулият в Китай противник в малобройните си опорни пунктове, т. е. в големите градове и на основните комуникационни линии, абсолютно необходимо е с всички средства да се разгръща партизанската война във всички посоки около партизанските бази, да се оказва натиск върху всички опорни пунктове на противника, като се застрашава неговото съществуване и се разколебава бойният дух на неговата армия — ето по такъв начин именно се постига разширяването на опорните бази на партизанската война. Това е абсолютно необходимо. Трябва да водим борба срещу консерватизма във воденето на партизанската война. Независимо от това, дали консерватизмът се поражда от стремежа за спокоен живот или от надценяването на силите на противника, и в двата случая той нанася вреда на войната срещу японските завоеватели и ще се отрази отрицателно върху воденето на партизанската война и върху съществуването на самите опорни бази. От друга страна, не трябва да забравяме за укрепването на собствените ни опорни бази; най-важната задача в това отношение е мобилизирането

и организирането на народните маси, а така също и обучаването на партизанските отряди и въоръжените отряди от местното население. Укрепването на опорните бази е безусловно необходимо за воденето на продължителна война, но то е необходимо и за по-нататъшното разширяване на базите, защото без тяхното укрепване е немислимо и енергичното им разширяване. Партизанските отряди, които се стремят само към разширяване на опорните бази, но забравят за тяхното укрепване, не ще бъдат в състояние да отблъснат настъплението на противника и в резултат не само ще изгубят територията, завоювана в хода на разширяването на базата, но и ще изложат на опасност съществуването на самата база. Правилната линия ще бъде: като се укрепваме, да разширяваме — и това е най-добрият начин да си осигурим възможността успешно да напредваме при настъпление и успешно да се отбраняваме при отстъпление. Щом се води продължителна война, въпросът за укрепването и разширяването на опорните бази стои постоянно пред всеки партизански отряд. Този въпрос трябва да намира конкретно разрешение в зависимост от обстановката. В едни периоди центърът на тежестта трябва да се пренася върху разширяването на базите, т. е. върху работата по разширяването на територията на партизанските райони и по увеличаване числеността на партизанските отряди. В други периоди центърът на тежестта трябва да се пренася върху укрепването на базите, т. е. върху работата по организирането на народните маси и по обучаването на въоръжените отряди. Тъй като по своя характер тези задачи са различни, съответно на това ще се различават и военните мероприятия и методи на работа. С тази проблема можем да се справим успешно само като пренасяме в зависимост от времето и обстановката центъра на тежестта от една задача върху друга.

5. ВИДОВЕ ОБКРЪЖЕНИЯ, ПРИЛАГАНИ ОТ НАС И ПРОТИВНИКА

Акц разглеждаме цялата война срещу японските завоеватели като цяло, поради това, че противникът води стратегическо настъпление и действа на външните линии, а

ние се намираме в стратегическа отбрана и действуваме на вътрешните линии, ние без съмнение се оказваме в стратегическо обкръжение. Това е първият вид обкръжаване на нас от противника. Поради това, че действайки против врага, настъпващ срещу нас от няколко посоки на външните линии, ние, използвайки своето превъзходство в жива сила, прилагаме в сраженията и боевете линията на настъпателни действия срещу външните линии, частите на противника, които напредват на всяка една отделна посока, попадат в наше обкръжение. Това е първият вид обкръжаване на противника от нас.

По-нататък, ако говорим за опорните бази на партизанската война, разположени в тила на противника, всяка такава изолирана база е обкръжена от противника от четири или от три страни. Към първите се отнася например районът на Утайшан, а към последните — северозападната част на провинцията Шанси. Това е вторият вид обкръжаване на нас от противника. Обаче ако разглеждаме всички отделни бази на партизанската война в тяхната взаимовръзка и всяка опорна база разглеждаме в нейната връзка с фронта на редовната армия, оказва се, че много части на противника са обкръжени от нас. Например в провинцията Шанси ние вече от три страни завзехме Датун-Пучжоуската железопътна линия (от изток, запад и юг), обкръжихме от всички страни града Тайюан; в провинциите Хебей и Шандун също се срещат много примери на подобно обкръжение. Това е вторият вид обкръжаване на противника от нас.

Така че тези два вида взаимно обкръжаване общо взето приличат на играта „вейци“⁶⁸: сраженията и боевете, които противникът води против нас и ние против него, приличат на „изяждане“ на пионките, а опорните точки на противника и нашите партизански опорни бази напомнят „прозорчетата“ на дъската. Който знае колко важно е за играча да създава такива „прозорчета“, той ще разбере цялата важност на стратегическата роля на опорните бази на партизанската война в тила на противника.

Ако разглеждаме този въпрос в светлината на цялата война срещу японските завоеватели изобщо, това ще означава, че общодържавното военно командване, от една страна, и ръководителите на партизанската война по ме-

ста — от друга, трябва да поставят на дневен ред задачата за разгръщане на партизанската война в тила на противника и за създаване на опорни бази навсякъде, където е възможно, и като считат тази задача за стратегическа, да пристъпят към нейното изпълнение. Ако ние, действайки на международната арена, успеем да създадем на Тихия океан антияпонски фронт, в който Китай да действа като една стратегическа единица, а Съветският Съюз и по възможност другите държави също да образуват съответен брой стратегически единици, ние бихме получили превес над противника с един обръч на обкръжение: на Тихия океан би се образувала външна линия, от която бихме се нахвърлили върху фашистка Япония. Практически, разбира се, днес още не е нужно да се говори за това, но такава перспектива не е изключена.

Глава VII

СТРАТЕГИЧЕСКАТА ОТБРАНА И СТРАТЕГИЧЕСКОТО НАСТЪПЛЕНИЕ В ПАРТИЗАНСКАТА ВОЙНА

Четвъртият въпрос от стратегията на партизанската война е въпросът за стратегическата отбрана и за стратегическото настъпление в партизанската война. Същността на въпроса се състои в следното: как конкретно да се осъществява линията за водене на настъпателни действия — линия, за която се говори в IV глава, — в партизанската война срещу японските завоеватели както при отбраната, така и при настъплението.

В хода на стратегическата отбрана и стратегическото настъпление (по-правилно би било да се каже: на стратегическото контранастъпление) в общодържавен мащаб в района на всяка партизанска опорна база и около нея също ще се води стратегическа отбрана и стратегическо настъпление в малки мащаби. В първия случай ние имаме работа с такава стратегическа ситуация, която се създава, когато противникът настъпва, а ние се намираме в отбрана и с нашия стратегически курс за този период. Във втория случай ние имаме работа с такава стра-

тегическа ситуация, която се създава, когато противникът се намира в отбрана, а ние настъпваме и пак с нашия стратегически курс за този период.

1. СТРАТЕГИЧЕСКАТА ОТБРАНА В ПАРТИЗАНСКАТА ВОЙНА

Когато партизанската война, веднаж започнала, получи известен размах, настъплението на противника срещу партизанските опорни бази ще бъде неизбежно; то ще стане толкова по-неизбежно, когато противникът прекрати стратегическото настъпление в мащаба на цялата страна и премине към закрепяване на завзетата територия. Необходимо е тази неизбежност да се разбира, в противен случай ръководителите на партизанската война, като се окажат пред лицето на сериозно настъпление на противника съвсем неподготвени, ще се объркат, ще се смутят и партизанските сили ще бъдат разбити от противника.

За да ликвидира партизаните и техните опорни бази, противникът често ще прибегва до концентрично настъпление: в района на Утайшан например вече четири-пет пъти бяха изпращани така наречените „наказателни експедиции“ и всеки път настъплението се водеше планомерно от три-четири, а понякога и от шест-седем посоки едновременно. Колкото по-широко се разгръща партизанската война, колкото по-голямо значение придобиват нейните опорни бази, толкова по-голяма опасност се създава за стратегическите опорни пунктове и важните комуникации на противника, толкова по-ожесточено той ще настъпва срещу партизаните и техните опорни бази. Следователно, ако на някой участък противникът настъпва срещу партизаните по-интензивно, това показва, че на дадения участък партизанската война се води по-успешно и че тук тя по-ефикасно помага на действията на редовната армия.

В обстановката на концентрично настъпление на противника от няколко посоки задачата на партизаните е да разгромят това настъпление чрез съответни контраоперации. Ако противникът настъпва от няколко посоки и при това на всяка посока настъпва само една негова голяма или малка част, при това неподкрепяна от следващи

ешелони, нямаща възможност да оставя гарнизони, да строи укрепления и автомобилни пътища по пътя на своето настъпление, такова концентрично настъпление е лесно да се разбие. В това време противникът настъпва, действайки на външните линии, а ние се отбраняваме на вътрешните линии. Нашите войски трябва да бъдат разполагани така, че с по-малката част от своите сили да сковават противника в няколко посоки, а главните сили да се хвърлят на една от неговите посоки, като при това прибъгват в боевете и сраженията към метода на внезапните нападения (главно от засада) и гроят противника в движение. Подложен на редица внезапни нападения, дори силният противник отслабва и често отстъпва, без да е постигнал целта си. В този момент партизанските отряди могат още повече да го отслабят, като продължават да му нанасят внезапни удари по време на преследването. Докато противникът продължава да настъпва или когато отстъпва, той винаги завзема околийските градове и големите населени пунктове в териториите на опорните бази. В такива случаи, обкръжавайки противника в тези околийски градове и населени пунктове, ние трябва да го откъснем от източниците на продоволствие и да нарушаваме неговите комуникации, а когато противникът не ще може повече да се задържа и започне да отстъпва, трябва да използваме този момент, за да го преследваме. Като разгромим противника на една посока, трябва да прехвърлим силите на друга посока и по такъв начин да разгромяваме водещия концентрично нападение противник по части.

Голямата опорна база като например района на Утайшан, която представлява един военен окръг, се дели на четири, пет или повече военни „подокръзи“ и във всеки един от последните има самостоятелно действащи въоръжени отряди, които, прилагайки описаните по-горе методи на водене на операциите, често едновременно или в различно време разбиват настъпващите части на противника.

Планът на операциите по отбиване на концентричното настъпление на противника обикновено предвижда нашите главни сили да се разположат на вътрешните линии. А когато имаме напълно достатъчни сили, необходимо е

да използваме спомагателни сили (например околийски и районни партизански отряди и дори специално отделени части на редовните войски) на външните линии за нарушаване комуникациите на противника и сковаване на неговите подкрепления. Ако противникът се задържи дълго време на територията на нашата опорна база, ние можем да постъпим обратно, т. е. като оставим част от силите в опорната база, да сковем там противника, а с главните сили да атакуваме района, откъдето е дошъл противникът, да започнем там активни бойни действия и по такъв начин да заставим противника да напусне нашата опорна база и да догоним нашите главни сили, иначе казано, „като се обсади Вей, да се спаси Чжао“⁹.

По време на операции за отбиване на концентрично настъпление на противника антияпонските отряди за самоотбрана от местното население и всички масови организации трябва да бъдат напълно мобилизирани да вземат участие в бойните действия, да помагат с всички методи на нашите войски и да оказват противодействие на противника. При оказване противодействие на противника важно е да се осъществяват две мероприятия: да се обявява обсадно положение по места и според възможностите „да се укрепяват стените и да се очистват полетата“. Първото (да се обявява обсадно положение) е необходимо, за да се смаже дейността на националните предатели и да се предотврати възможността противникът да получава информации, а второто — за оказване съдействие на операциите на нашите войски („да се укрепяват стените“) и да се лиши противникът от продоволствие („да се очистват полетата“). Под „очистване на полетата“ тук се разбира прибирането на узрялата реколта в най-кратки срокове.

За да разори опорните бази на партизанската война, при отстъплението си противникът често опожарява жилищата в изоставяните от него градове и селата по пътя на своето отстъпление, но по такъв начин той се лишава от жилища и продоволствие в случай на ново настъпление и причинява вреда на самия себе си. Това е една от конкретните илюстрации на положението, че едно и също явление има две противоположни страни.

Ръководителите на партизанската война не трябва и да допускат мисъл да напуснат своята опорна база и да

преминат на друга, без да предприемат преди това нееднократни опити да отблъснат концентричното настъпление на противника и без да са се убедили, че даденото голямо концентрично настъпление е невъзможно да се разбие тук. В такива случаи необходимо е да не се допуска появата на песимистични настроения. Стига само да не бъдат допуснати принципни грешки в ръководството, във всеки планински район концентричното настъпление на противника винаги може да се разбие и да се задържат опорните бази. А в равнинните райони при голямо концентрично настъпление на противника е необходимо, като се изхожда от конкретната обстановка, да се обмислят следните мероприятия: как в даден район да се оставят множество малки партизански отряди за разсредоточени действия и как да се прехвърлят временно крупни партизански съединения в планинските райони с цел след оттеглянето на главните сили на противника да се върнат обратно.

В резултат на противоречията между обширността на територията на Китай и недостига на жива сила у противника последният обикновено не може да прибегне до метода на „война на блокхаузи“, който прилагаше гоминданът през време на гражданската война в Китай. Но ние трябва да вземем под внимание, че по отношение на някои партизански опорни бази, които особено застрашават важни за врага стратегически пунктове, противникът ще може в известна степен да използва и този метод. Ние и в този случай трябва да бъдем готови за упорито продължаване на партизанската война. Ако ние, както показва опитът от гражданската война, дори в тези условия бяхме способни да продължаваме упоритата партизанска война, това без съмнение е толкова по-осъществимо сега, когато се води националноосвободителна война. Защото дори и противникът да съумее да съсредоточи против някои наши опорни бази сили, абсолютно превъзхождащи нашите не само по качество, но и по количество, все пак националните противоречия между противника и нас ще си останат неразрешими, а грешките на командването на вражеските войски са неизбежни. Нашите победи се осигуряват чрез сериозната работа сред масите и чрез използването на гъвкавите методи на водене на война.

2. СТРАТЕГИЧЕСКОТО НАСТЪПЛЕНИЕ В ПАРТИЗАНСКАТА ВОЙНА

Периодът, когато настъплението на противника е sloмено и той още не е започнал ново настъпление, е период, когато противникът се намира в стратегическа отбрана, а ние преминаваме в стратегическо настъпление.

В такива периоди, ако ние не можем сигурно да одържим победа над противника и ако той здраво държи своите отбранителни позиции, в своите бойни операции ние трябва да се въздържаме от нападения срещу него и да държим курс на планомерно унищожаване и изгонване от определените райони на онези малки сили на врага и въоръжените части на предателите, с които партизанските отряди могат да се справят; а така също и за разширяване на заетата от нас територия, за мобилизиране народните маси за борба срещу японските завоеватели, за попълване и обучаване на партизанските отряди и за организиране на нови отряди. Ако след като тези задачи бъдат изпълнени в известна степен противникът все още се отбранява, може да се заемем за по-нататъшно разширяване на заетите от нас райони, да атакуваме градовете и комуникационните линии, окупирани от незначителни противникови сили, и да ги овладяваме трайно или временно в зависимост от обстановката. Всичко това са задачи на стратегическото настъпление, целта на което се състои в това, използвайки периода, когато противникът се намира в отбрана, да увеличаваме ефикасно своите въоръжени сили и силите на народните маси, ефикасно да намаляваме силите на противника и да се готвим да разбием противника с нашите планомерни и енергични действия, когато той предприеме ново настъпление.

Почивката и обучаването на войските са необходими. Периодът, когато противникът преминава към отбрана, е най-доброто време за такава почивка и обучение. Но това не значи, че ние можем да бездействуваме и да се занимаваме само с почивка и обучение, като се откъснем от всичко останало. Трябва да намираме време за почивка и обучение в хода на разширяването на заетата от нас територия, за унищожаване на малки групи на противника и за работа по мобилизиране на народните маси. Именно в

това време се разрешават обикновено и такива трудни задачи като снабдяването с продоволствие, облекло и т. н.

Същевременно партизанските отряди разрушават в широки мащаби комуникациите на противника, провалят неговите превози, като оказват по такъв начин непосредствена поддръжка на операциите на редовната армия.

В този период цялото население от партизанската база и партизанските райони, всички партизански отряди преживяват морален подем, а районите, разорени от противника, постепенно се привеждат в ред, съживяват се. Народните маси в районите, завзети от противника, също преживяват изключителен подем, навсякъде гърми славата за партизанските отряди. В средата на противника и неговите помагачи — националните предатели, растат паническите настроения, засилва се разложението, от друга страна, обаче расте и омразата на противника към партизаните и техните опорни бази, той засилва подготовката на мероприятия, насочени против партизаните. Ето защо по време на стратегическо настъпление партизанските ръководители не трябва да се възгордяват, не трябва да подценяват силата на противника и да изостават работата по сплотяване на своите редове и укрепване на опорните бази и партизанските отряди.

В такова време трябва зорко да следим какво се върши у противника, да търсим признаци, които позволяват да съдим дали той има намерение отново да премине в настъпление, с цел, щом това настъпление започне, да бъде възможно веднага по съответния начин да прекратим своето стратегическо настъпление и преминавайки към стратегическа отбрана, да разгромим в хода на тази отбрана новото настъпление на противника.

Глава VIII

РАЗВИТИЕ НА ПАРТИЗАНСКАТА ВОЙНА В МАНЕВРЕНИ ДЕЙСТВИЯ НА РЕДОВНИ ВОЙСКИ

Петият въпрос от стратегията на партизанската война срещу японските завоеватели е въпросът за развитието на партизанската война в маневрени действия на редовни

войски. Необходимостта и възможността за такова развитие също произтичат от продължителния и жесток характер на войната. Ако Китай можеше бързо да одържи победа над японските бандити и да си възвърне загубените територии и ако следователно нямаше никаква продължителна и жестока война, не би имало нужда и от развиване на партизанската война в маневрени действия на редовни войски. Обаче въпросът стои тъкмо обратно: войната е продължителна и жестока и ние можем да се справим със задачите на тази война само при условие че развием партизанската война в маневрени действия на редовни войски. Тъй като войната е продължителна и жестока, тя ще доведе до това, че получавайки необходимата закалка, партизанските отряди постепенно ще се превръщат в редовни части; поради това използваните от тях форми на боя също постепенно ще се приближават към формите на боя на редовните части — и по такъв начин партизанската война ще се развива в маневрени действия на редовни войски. Ръководителите на партизанската война трябва да имат ясна представа за тази необходимост и възможност; само тогава те ще могат твърдо да се придържат към курса на развитие на партизанската война в маневрени действия на редовни войски и планомерно да осъществяват този курс.

В много райони партизанската война се разгръща сега в резултат на изпращането там на силни отряди от състава на редовната армия, пример за което могат да служат Утайшан и други райони. Макар бойните действия в тези райони общо взето да представляват партизански действия, обаче още от самото начало те включват в себе си и елементи от маневрените действия на редовните войски. Съобразно с това, как ще се затяга войната, тези елементи постепенно ще нарастват. В това именно се състои предимството на сегашната партизанска война срещу японските завоеватели, предимство, което не само стимулира нейното бързо разгръщане, но същевременно бързо я издига на по-високо стъпало и създава значително по-благоприятни условия, отколкото онези, при които действуват партизаните в Трите източни провинции.

За превръщането на партизанските отряди, които понастоящем водят партизанска война, в редовни части,

които ще водят маневрена война, са необходими две условия: увеличаване на тяхната численост и качествено им израстване. Освен привличането на населението непосредствено в отрядите за първото също така може да се използва методът на обединяване на малките отряди; второто изисква закаляване на бойците и подобряване качеството на тяхното въоръжение в хода на войната.

Обединявайки малките отряди, трябва, от една страна, да вземаме предпазни мерки срещу местничеството, което се съобразява само с местните интереси и затова пречи на едно такова обединение, а, от друга страна, и срещу „тясно военния“ подход, който съвсем не се съобразява с местните интереси.

Местничеството съществува в местните партизански отряди и в местните органи на властта. Често пъти, грижейки се само за местните интереси, носителите на тази тенденция забравят общите интереси и се стремят да действуват сами; те не са свикнали към колективни действия. Ръководителите на основните партизански отряди и съединения трябва да вземат това под внимание и да прилагат метода на постепенното и частично обединение, така че при това на места да останат достатъчни сили за по-нататъшно разгръщане на партизанските действия; малките отряди трябва да се превръщат в големи най-напред чрез организирането на взаимодействие между отрядите, а след това и чрез тяхното сливане, без да се нарушава обаче организационната структура на отрядите, и като се запазват техните командни кадри.

„Тясно военния“ подход в противоположност на местничеството представлява неправилно гледище на ръководителите на основните партизански съединения, които се стремят само да увеличават своите съединения, без да се грижат за оказване помощ на местните въоръжени сили. Те не разбират, че развитието на партизанската война в маневрени действия на редовни войски съвсем не ликвидира партизанската война като такава, че при широкото разгръщане на партизанската война постепенно се създават основни сили, които могат да водят маневрени действия, но че около тези основни сили трябва както преди да съществуват многобройни партизански отряди, които да водят широка партизанска война. Тези многобройни

партизански отряди образуват плътна завеса около редовните войски и същевременно ще служат като неизчерпаем източник на сили за тяхното по-нататъшно разрастване. Ето защо, ако някой от ръководителите на основните партизански съединения започне да проявява „тясно военен“ подход, без да взема под внимание интересите на народните маси и органите на властта по места, тази грешка трябва да се преодолее, за да могат двете страни на задачата — разширяването на редовната армия и увеличаването броя на местните въоръжени отряди — да заемат всяка мястото, което ѝ подобава.

За да се осигури качествено подобряване на партизанските отряди, необходимо е да се подобрява политическата работа в тях, тяхното организиране, снабдяване, обучение, тактика, дисциплина, като постепенно се възприемат порядките на редовната армия и се изживяват партизанските навици. В областта на политическото възпитание трябва да се стремим командирите и бойците да разберат необходимостта от преминаването на партизанските отряди на по-високо стъпало — превръщането им в редовни войски, трябва да въодушевяваме всички на борба за това и да осигуряваме постигането на тази цел чрез политическа работа. В организационната област трябва постепенно да създаваме необходимия за редовните войскови съединения военен и политически апарат, да подготвяме за него съответни кадри, да използваме съответни методи на работа, а също да създаваме постоянни органи за снабдяване и медицинско обслужване. Що се отнася до въоръжаването, необходимо е войската да се въоръжава с най-добро по качество и по-разнообразно оръжие, да се увеличава снабдяването с необходимите средства за свързка. В областта на бойната подготовка и тактиката партизанските отряди трябва да се издигат до равнището на редовни войскови части. В областта на дисциплината трябва да постигнем такова положение, че навсякъде да действуват еднакви норми, заповедите и разпорежданията да се изпълняват безусловно, трябва да се изкоренява разпуснатостта и своеволието. За изпълнението на всички тези задачи ще се изискват продължителни усилия, това не е въпрос на един ден, обаче необходимо е да действуваме именно в това направление. Само по такъв на-

чин в партизанската опорна база може да бъде създадено съединение от главните сили и само така може да се стигне до формите на маневрената война на редовните войски, още по-ефикасни при разгромяването на врага. Там, където действуват отделени от редовната армия отряди или ръководители, тази цел може да бъде постигната сравнително лесно. Оттук следва, че върху всички части на редовната армия ляга задължението да съдействуват на партизанските отряди за тяхното развитие в редовни части.

Г л а в а IX

ПРАВИЛНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ В КОМАНДУВАНЕТО

Последен въпрос от стратегията на партизанската война срещу японските завоеватели е въпросът за установяване на правилни взаимоотношения в командването. Разрешаването на този въпрос е едно от условията за успешното разгръщане на партизанската война.

Вследствие на това, че партизанските отряди са низша форма на организация на въоръжени сили, а тяхна характерна особеност са разсредоточените действия, партизанската война не допуска висока централизация на командването, присъща на редовната армия. Ако се опитаме да пренесем в партизанската война методите на командване на редовните войски, това неизбежно ще ограничи голямата подвижност на партизанските действия и партизанската война ще загуби своята жива душа. Високата степен на централизация на командването е несъвместима с голямата подвижност на партизанската война. Не само не трябва, но е и невъзможно да се прилага системата на високоцентрализирано командване в силноподвижната партизанска война.

Обаче това не значи, че партизанската война може да се развива успешно без всякакво централизиране на командването. В обстановката, когато наред с широките бойни действия на редовните войски се водят и широки партизански действия, разумното взаимодействие между тях е необходимо. Ето тук именно се изисква единно командване, което би осигурявало взаимодействието между

редовната армия и партизанските сили, с други думи, изисква се единно стратегическо ръководство, осъществявано от генералния щаб и командущите фронтовете. Когато в един партизански район или в една партизанска опорна база има много партизански отряди, между които обикновено има едно или няколко съединения, които представляват главните сили (понякога на същото място действува и съединение от редовните войски), и значителен брой големи и малки партизански отряди, които играят спомагателна роля, и също тук се намират многобройни народни въоръжени отряди, които не скъсват връзките си с производството — тогава противникът обикновено съсредоточава срещу тях своите сили, като се стреми да смаже партизанското движение. Ето защо в такъв партизански район или опорна база възниква именно въпросът за единно командване, т. е. за централизация на командването.

От това следва, че принципите на командването в партизанската война се заключават в борбата, от една страна, против абсолютната централизация, а от друга — против абсолютната децентрализация, а следователно в организирането на централизирано стратегическо командване и децентрализирано оперативно и тактическо командване.

Централизираното стратегическо командване обхваща: в общодържавен мащаб — планирането на партизанските действия във войната като цяло, на всеки отделен фронт — координирането на действията на партизаните и на редовната армия и, най-после, във всеки партизански район и опорна база — единното ръководство на всички въоръжени сили на района, които водят борба срещу японските завоеватели. Тук липсата на съгласуваност и единство, липсата на централизация вреди и затова необходимо е с всички средства да се стремим да постигаме съгласуваност, единство и централизация. По всички общи въпроси, т. е. по въпросите, които имат стратегическо значение, низшите инстанции трябва да докладват на по-висшите и да се подчиняват на тяхното ръководство, за да си осигуряват ефикасно взаимодействие. Обаче централизацията на командването трябва именно с това и да се ограничава; да се преминават тези граници, да се намесваме в конкретните действия на низшите инстанции;

например в конкретното оперативно и тактическо ръководство и т. н., е еднакво вредно. Защото конкретните действия трябва да се осъществяват в конкретна, нееднаква, постоянно изменяща се обстановка, а тази конкретна обстановка не може да бъде известна на висшите инстанции, намиращи се твърде далеч от нея. Това именно налага децентрализацията на оперативното и тактическото командване. Този принцип се прилага общо взето и в действията на редовната армия, особено при недостатъчната осигуреност на средствата за свързка. С една дума, ние сме за самостоятелни, независими партизански действия под единно стратегическо командване.

В партизанската опорна база се създава военен окръг, който се дели на няколко военни „подокръзи“; във всеки военен „подокръг“ влизат няколко околии, а всяка околия се дели на няколко района. При това деление съществува системата на подчинение районните власти на околийските, околийските власти — на щаба на военния „подокръг“, щаба на военния „подокръг“ — на щаба на военния окръг, а въоръжените сили в зависимост от техния характер са подчинени на различни инстанции. В съответствие с изложения по-горе принцип взаимоотношенията между изброените инстанции се изграждат така, че общата линия се набелязва от висшата инстанция, а конкретните действия се предприемат в съответствие с конкретната обстановка и тук на низшите инстанции се предоставя правото да действуват независимо и самостоятелно. Когато висшите инстанции имат някакви забележки по повод конкретните действия на по-долу стоящите инстанции, те могат и трябва да облекат тези забележки във формата на инструкции, а съвсем не във формата на категорични заповеди. Колкото по-обширен е районът, колкото по-сложна е обстановката, колкото по-далеч се намират висшите инстанции, толкова по-широко трябва да бъде правото на местното командване за независимост и самостоятелност в конкретните действия, толкова по-необходимо е тези действия да се свързват тясно с местните условия и да отговарят на изискванията на местната обстановка. Това е необходимо, за да се създаде в низшите инстанции и у местните работници способност за самостоятелна работа, умение да се справят със слож-

ната обстановка и да водят широки успешни партизански действия. Ако става въпрос за една каква да е част или съединение, които действуват съсредоточено, взаимоотношенията в командването се изграждат при тях по принципа на централизацията, тъй като в този случай обстановката е ясна; но ако дадена част или дадено съединение преминава към разсредоточени действия, прилага се принципът на централизация на командването по общите въпроси и децентрализацията му по отношение на конкретните действия, тъй като конкретната обстановка не може да бъде известна на висшето командване.

Ако това, което подлежи на централизация, не се централизира, това означава пропуск от страна на старшите и самоволие от страна на младшите. Това е недопустимо във взаимоотношенията между всички висши и низши инстанции и особено — между военните. Ако това, което подлежи на децентрализация, не се децентрализира, това означава монополизиране на властта от страна на старшите и безинициативност от страна на младшите. Това е също недопустимо както във взаимоотношенията между всички висши и низши инстанции, така и особено във взаимоотношенията в командването в партизанската война. Именно само въз основа на изложените по-горе принципи може да бъде разрешен въпросът за установяване на правилни взаимоотношения в командването.

Б Е Л Е Ж К И

- ¹ Чанбошан — планинска верига на североизточната граница на Китай. След събитията на 18 септември 1931 г. районът на Чанбошан се превърна в опорна база на партизанските отряди, които под ръководството на Китайската комунистическа партия се сражаваха срещу японските завоеватели.
- ² Утайшан — планинска верига на границата на провинциите Шанси, Чахар и Хебей. През октомври 1937 г. 8-а армия, ръководена от Китайската комунистическа партия, пристъпи към създаването на Шанси—Чахар—Хебейската база за оказване съпротива срещу японските завоеватели с център в планините Утайшан.
- ³ Тайханшан — планинска верига на границата на провинциите Шанси, Хебей и Пинюан. През ноември 1937 г. този планински район стана център на създадената от 8-а армия опорна база за оказване съпротива срещу японските завоеватели в югоизточната част на провинцията Шанси.

- 4 Планината Тайшан се намира в централната част на провинцията Шандун и е една от най-високите части на планинската верига Тайишан. През зимата на 1937 г. партизанските отряди, ръководени от Китайската комунистическа партия, пристъпиха към създаването на Централно-Шандунската опорна база с център в планинския район Тайишан.
- 5 Яншан — планинска верига на границата на провинциите Хебей и Жехе. През лятото на 1938 г. 8-а армия пристъпи към създаването тук на Източно-Хебейската опорна база за оказване съпротива срещу японските завоеватели с център в планинския район Яншан.
- 6 Планините Маошан се намират в южната част на провинцията Цзянсу. През юни 1938 г. Новата 4-а армия, ръководена от Китайската комунистическа партия, пристъпи към създаването в южната част на Цзянсу на бази за оказване съпротива срещу японските завоеватели с център в планинския район Маошан.
- 7 По-нататъшният опит от войната срещу японските завоеватели показва, че е възможно да се създават в равнинните райони дълговременни, а на много места и постоянни опорни бази. Това може да се постигне благодарение на обширната територия и голямата населеност на тези райони, благодарение на правилната политика на комунистическата партия, повсеместното мобилизиране на народа, недостатъчните сили на врага и редица други условия. Впоследствие в своите конкретни указания другарят Мао Цзе-дун даде ясен положителен отговор на този въпрос.
- 8 „Вейци“ — старинна китайска игра. Всеки от двамата играчи се стреми да обкръжи със своите пионки пионките на противника. Ако пионка или група пионки на единия играч бъде заобиколена от пионките на другия, тази пионка или група „се изяжда“. Обаче докато в групата на обкръжените пионки остава още свободно квадратче („прозорче“), обкръжените пионки не могат да бъдат „изядени“ и продължават да „живеят“.
- 9 В 353 г. пр. н. е. войските на княжеството Вей обсадили столицата на княжеството Чжао — град Хандаи. Управителят на княжеството Ци заповядал на своите пълководци Тяи Ци и Сун Бин да се притекат на помощ на княжеството Чжао. Сун Бин, като взел под внимание, че елитните войски на княжеството Вей се сражават в княжеството Чжао и че княжеството Вей е останало беззащитно, обсадил столицата на Вей. Тогава армията на Вей се върнала обратно, за да спаси своето княжество; войските на княжеството Ци, като се възползували от изтощението на армията на противника, ѝ нанесли голямо поражение в боя при Гуйлин (в североизточната част на сегашната околия Гецзе в провинцията Пинюан) и по такъв начин обсадата на столицата на княжеството Чжао била снета. Оттогава китайските военни специалисти наричат този метод „като се обсади Вей, да се спаси Чжао“.

ЗА ПРОДЪЛЖИТЕЛНАТА ВОЙНА*

(Май 1938 година)

* Този труд представлява цикъл от лекции, прочетени от другаря Мао Цзе-дун в Янан през периода от 26 май до 3 юни 1938 г. на събранията на Дружеството за изучаване проблемите на войната срещу японските завоеватели.

ПОСТАНОВКАТА НА ВЪПРОСА

1. Наближава 7 юли — първата годишнина от започването на великата война срещу японските завоеватели. Ето вече скоро ще стане година, откакто цялата нация, като обедини силите си за водене на тази война, укрепвайки единния фронт, упорито и геройски се бие с врага. Това е небивала в историята на Изтока война и на нея ѝ предстои да заеме видно място в историята на цялото човечество. Народите от цял свят внимателно следят хода на тази война. Изнасяйки на своя гръб всички тежести на войната, борейки се самоотвержено за съществуването на своята нация, всеки китаец с нетърпение чака деня на победата. Но поставя се въпросът, как ще протече тази война? Ще можем ли да победим, или не? Ще можем ли да победим бързо? Мнозина говорят за продължителна война. Но пита се, защо войната ще бъде продължителна? Как да водим продължителната война? Мнозина говорят за окончателна победа. Но пита се, защо окончателната победа ще бъде наша? Как да спечелим тази окончателна победа? Не всеки още е намерил отговори на тези въпроси; нещо повече, повечето досега още не са намерили тези отговори. И ето излизат на сцената привържениците на пораженческата теория за неизбежното поробване на Китай и казват: „Китай ще бъде поробен, окончателната победа няма да бъде на Китай“. Изказват се също и някои наши прекомерно усърдни приятели и заявяват: „Китай може много бързо да спечели победата: за това няма да бъдат нужни големи усилия“. Правилни ли са тези разсъждения или не?

Ние постоянно сме казвали и казваме, че тези разсъждения са неправилни. Но по-голямата част още не раз-

бират това, което казваме. Това се обяснява отчасти с обстоятелството, че ние още недостатъчно водим пропагандистко-разяснителна работа, а отчасти и с това, че в хода на своето развитие обективните събития още не са разкрили напълно присъщия им характер, още не съвсем ясно са разкрили пред нас своя облик и затова хората още не са в състояние да разберат тенденциите и перспективите на развитието на събитията изцяло, а значи не са в състояние да решат накъде да насочват своите усилия и как да действуват. Сега е по-лесно да се направи това: десет-месечният опит от войната е напълно достатъчен, за да се разбие съвсем необоснованата теория за неизбежното поробване на Китай, а също и да се поохлади разгорещеността на нашите прекомерно усърдни приятели — привърженици на теорията за бърза победа.

В такава обстановка мнозина искат обобщаващо разяснение, още повече че, от една страна, против продължителната война имат възражения както привържениците на теорията за неизбежното поробване на Китай, така и привържениците на теорията за бързата победа, а от друга — съществуват най-мъгляви представи за продължителната война. Широко е разпространена следната формула: „Откакто станаха събитията при Лугоуцяо, 400 милиона китайци като един човек напъргат всичките си усилия и окончателната победа ще бъде на Китай“. Това, разбира се, е вярно, но тази формула трябва да се напълни с конкретно съдържание. Възможността да се води упоритата война срещу японските завоеватели и да се укрепва единният фронт се обуславя от действието на редица сили: в Китай — на всички партии и групи — от комунистическата партия до гоминдана, на целия народ — от работниците и селяните до буржоазията, на всички въоръжени сили — от редовната армия до партизанските отряди; на международната арена — от страна на социализма до всички народи, отстояващи справедливостта; във вражеската страна — от някои слоеве на населението, които са прогив войната, до настроените против войната войници на фронтовете. Накратко казано, всички тези сили в една или друга степен дават своята дан за делото на нашата война срещу японските завоеватели. Всеки честен човек трябва да оцени това. Ние, комунистите, вър-

вим по един път с другите партии и групи, които са за войната срещу японските завоеватели, вървим заедно с целия народ към една цел — победата над омразните японски бандити — чрез всемерното сплотяване на всички сили. На 1 юли тази година ние ще отбележим 17-та годишнина от основаването на Китайската комунистическа партия. За да може всеки комунист в по-нататъшния ход на войната срещу японските завоеватели с най-голяма полза да отдава всичките си сили на войната, необходимо е сериозно да се заемем с изучаването на продължителната война. Затова аз посвещавам своята лекция на изучаването на продължителната война. Аз имам намерение да засегна всички въпроси, свързани с продължителната война, но не ще мога да направя това, тъй като в една лекция всичко не може да се каже.

2. Целият опит от десетте месеца война срещу японските завоеватели потвърждава погрешността на разглежданите по-долу две теории: както на теорията за неизбежното поробване на Китай, така и на теорията за неговата бърза победа. Първата от тях поражда тенденцията към съглашателство, втората — тенденцията към подценяване силите на противника. Подходът на привържениците на тези теории към въпроса е субективен, едностранчив — с една дума, ненаучен.

3. Преди войната срещу японските завоеватели се водеха доста пораженчески разговори. Например казваха така: „Китай е въоръжен по-лошо от противника, да се бием — значи да загубим войната“; „В случай на въоръжена съпротива ще ни сполети участта на Абисиния.“ След като започна войната, откритата проповед на теорията за неизбежното поробване на Китай престана, но прикрито тя продължава и при това доста активно. Като потвърждение на това може да служи атмосферата на съглашателство, която ту се сгъстява, ту се разведрява. Съглашателите прибягват към следния довод: „Да продължаваме войната — значи неизбежно да загинем“¹. Един учаш се от провинцията Хунан пише: „В работата си в село на всяка стъпка се срещаш със затруднения. Водейки лична агитация, налага ми се да беседвам с хора, като използвам за това всеки случай. Събеседниците ми не са непросветени и невежи хора; в известна степен те

се ориентират в събитията и проявяват голям интерес към моите беседи. Обаче аз трябваше да се сблъскам с моите роднини, които само това и повтарят: „Китай няма да победи, той ще загине“. Става ти просто отвратително. Добре, че те не водят пропаганда, иначе би се получило съвсем глупаво. Разбира се, селяните вярват на тях значително повече, отколкото на мен!“ Тези привърженици на теорията за неизбежното поробване на Китай образуват социалната база на съглашателството. От този род хора има по всички кътчета на Китай. Ето защо проява на съглашателство вътре в единния антияпонски фронт може да има във всяко време — може би даже и тогава, когато войната ще се приближава към своя край. Струва ми се, че в момента на падането на Сюйчжоу и на напрегнатата обстановка в района на Ухан не би било безполезно да се даде чувствителен отговор на тези привърженици на теорията за неизбежното поробване на Китай.

4. За десетте месеца война срещу японските завоеватели появиха се също и възгледи, които говорят за бolestта, наречена извънредна прибързаност. Например мнозина още в първите дни на войната без ни най-малки основания за това изпаднаха в оптимизъм. Те подценяваха противника и даже считаха, че японците няма да стигнат до провинцията Шанси. Някои пренебрегваха стратегическата роля на партизанските действия във войната срещу японските завоеватели. Те поставяха под съмнение постановката на въпроса за „маневрените действия на редовните войски като главна и за партизанските действия като спомагателна форма на военните действия в мащабите на цялата война изобщо и за партизанските действия като главна и за маневрените действия на редовните войски като спомагателна форма в отделни случаи“. Те не бяха съгласни и със следното стратегическо становище на 8-а армия: „Да се води главно партизанска война, но да не се отказваме и от маневрени действия на редовните войски при наличието на благоприятни условия“, и считаха това за „механистично“ гледище². По време на боевете в Шанхай някои казваха: „Само да се задържим три месеца, и международната обстановка навярно ще се измени, Съветският Съюз непременно ще се намеси

във войната и тогава край на войната“. Преценявайки перспективите на войната срещу японските завоеватели, тези хора възлагаха надежди главно на чужда помощ³. След победата при Тайерчжуан⁴ някои смятаха, че сражението при Сюйчжоу трябва да послужи за „пролог към решителното сражение“ и че предишното становище за продължителна война трябва да бъде ревизирано. Казваха, че „това сражение ще бъде агония на противника“, че „ако ние победим в това сражение, изпод краката на японските милитаристи ще бъде отнета моралната опора и на тях не ще им остане нищо друго, освен да чакат деня, в който ще им се даде заслуженото“⁵.

Първата победа, при Пинсингуан, завъртя вече главите на някои и други, а следващата победа, при Тайерчжуан, завъртя главите на още по-голям брой хора. Във връзка с това възникнаха съмнения: ще се отправи ли противникът към Ухан? Мнозина отговаряха: „Едва ли“, а други твърдяха: „В никакъв случай“. А с отговора на този въпрос са свързани редица големи и важни проблеми. Например на въпроса, достатъчни ли са силите за оказване съпротива на японските завоеватели, може да последва положителен отговор: щом нашите сегашни сили вече лишават противника от възможността да продължава настъплението, тогава защо е нужно да се увеличават още тези сили? По-нататък, на въпроса, остава ли както преди правилен лозунгът за укрепване и разширяване на единния антияпонски национален фронт, може да последва отрицателен отговор: щом при сегашното състояние на единния фронт той вече е способен да отблъсне врага, защо е необходимо още да се укрепва и разширява единният фронт? На въпроса, нужно ли е още да се засилва нашата дипломатическа дейност и пропаганда в чужбина, също може да се чуе отрицателен отговор. Отрицателен отговор може да последва и на въпроса: трябва ли истински да се занимаваме с такива работи като изменението на порядките в армията, преобразуването на политическия режим, разгръщането на движението на народните маси, строгото подчиняване на народното образование на задачите на националната отбрана, смазването на националните предатели и троцкистите, развитието на военната промишленост и подобряването на жиз-

нените условия на народа; или на въпроса: правилни ли са както и преди лозунгите — да отстоим Ухан, да отстоим Кантон, да отстоим Северозапад и енергично да разгръщаме партизанската война в тила на противника? Случва се даже и така, че при повече или по-малко благоприятен поврат на военните събития някои са готови да изострят търканията между гоминдана и комунистическата партия, насочвайки по такъв начин вниманието от външните проблеми върху вътрешните. Това става почти винаги след повече или по-малко крупна победа или когато противникът временно спира настъплението. Всичко това, взето заедно, ние наричаме политическо и военно късогледство. Разсъжденията на такива хора звучат като че ли разумно, но всъщност те са съвсем несъстоятелни и представляват празно дърдорене, което само външно прилича на истина. Да сложим край на цялото това дърдорене ще бъде в интерес на победоносното водене на войната срещу японските завоеватели.

5. Следователно на въпроса, ще бъде ли поробен Китай, отговорът трябва да бъде: не, няма да бъде, окончателната победа ще бъде на Китай; а на въпроса, ще може ли Китай бързо да победи, трябва да се отговори: не, няма да може, войната срещу японските завоеватели ще бъде продължителна.

6. Главните съображения по засегнатите въпроси бяха изказани в общи черти от мен още преди две години. На 16 юли 1936 г., т. е. още пет месеца преди сианските събития и дванадесет месеца преди събитията при Лугоуцяо, в беседа с американския кореспондент г-н Сноу аз дадох обща оценка на обстановката, създадена се в китайско-японската война, и набелязах курса, осигуряващ победата. Трябва да припомня някои пасажи от тази беседа:

„Въпрос: При какви условия Китай може да победи и да унищожи силите на японския империализъм?

Отговор: Необходими са три условия: първо, създаване на единен антияпонски фронт в Китай, второ, създаване на единен международен антияпонски фронт, трето, подем на революционното движение на японския народ и на народите в японските колонии. За китайския народ главното от тези три условия е великото обединение на самия китайски народ.

Въпрос: Колко според вас ще продължи тази война?

Отговор: Това ще зависи от силата на единния антияпонски фронт в Китай, а също и от много други решаващи фактори в Китай и в Япония. С други думи, освен собствените сили на Китай, които играят главна роля, голямо значение ще има международната помощ за Китай, а така също и помощта, която ще му окаже революционното движение в Япония. Ако единният антияпонски фронт в Китай се разгърне мощно и успешно се развива на широчина и дълбочина, ако правителствата и народите, които се убедят, че японският империализъм заплашва техните собствени интереси, започнат да оказват необходимата помощ на Китай, ако революцията в Япония успее бързо да се развие, войната ще завърши скоро и Китай бързо ще одържи победа. А ако тези условия не бъдат осъществени в скоро време, войната ще се затегне, но резултатите от нея ще бъдат същите: Япония ще претърпи поражение, а Китай ще победи, само че в този случай жертвите ще бъдат по-големи и ще ни се наложи да изживедем период на тежки страдания.

Въпрос: Как според вас ще се развива тази война в политически и военен план?

Отговор: Континенталната политика на Япония вече се определя. Хората, които допускат, че за да се споразумеем с Япония, е достатъчно още веднаж да се откажем от суверенните права на Китай над някоя част от неговата територия и тогава японското настъпление ще се прекрати, се отдават на илюзии. Ние знаем точно, че дори долното течение на реката Янцзе и южните пристанища на Китай вече са включени в сферата на континенталната политика на японския империализъм. От друга страна, Япония се готви да заграби Филипините, Сиам, Виетнам, Малайския полуостров и Холандска Индия, да изолира Китай от другите държави и да установи свое монополно господство над югозападната част на Тихия океан. Такава е морската политика на Япония. При такива условия Китай действително ще се окаже в крайно тежко положение. Обаче огромното мнозинство от китайците вярва, че тези трудности са преодолими. Само богатите в големите търговски пристанища са пораженици, тъй като се страхуват да загубят своите богатства. Мнозина смятат, че щом морското крайбрежие на Китай бъде блокирано от японците, Китай ще загуби възможността да продължава войната. Това е глупост. За да опровергая този възглед, уместно е да припомним например историята на войната, която води китайската Червена армия. Във войната срещу японските завоеватели Китай ще има много повече предимства, отколкото имаше китайската Червена армия в периода на гражданската война.

Китай е огромна страна. Дори Япония да успее да заграби райони с население от 100 до 200 милиона души, то и тогава ние ще бъдем още много далеч от поражението: ние ще имаме още огромни сили за водене на войната с Япония, а през време на цялата война Япония ще трябва постоянно да води отбрайтелни боеве в своя тил. Икономическата разединеност на Китай, неравномерността на развитието на неговата икономика ще се окажат даже изгодни за воденето на войната срещу японските завоеватели. Например, ако Шанхай бъде отрязан от другите части на страната,

тази загуба съсем няма да бъде така сериозна за Китай, каквато би била изолацията на Ню Йорк от другите райони на САЩ за Америка. Дори ако Япония успее да блокира морското крайбрежие на Китай, тя не ще бъде в състояние да блокира неговите северо-западни, югозападни и западни територии. Ето защо централна задача е сплотяването на целия китайски народ и създаването на антияпонски фронт, в който да се обедини цялата страна. Това ние предлагаме вече отдавна.

Въпрос: Ако допуснем, че войната продължи дълго и Япония не претърпи дълбоко поражение, може ли в такъв случай комунистическата партия да се съгласи на мир и да признае японското господство над Северноизточната част на страната?

Отговор: Не, не може. Китайската комунистическа партия, а и целият китайски народ няма да допуснат да остане в ръцете на японците, макар и педя китайска земя.

Въпрос: Каква трябва да бъде според вас основната стратегическа линия на Китай в тази освободителна война?

Отговор: Нашата стратегическа линия трябва да се състои в това, да използваме нашите главни сили в операциите на доста разгърнати и нестабилни фронтове. За да се постигне победа, китайската армия трябва да води във висша степен маневрена война на обширен театър на военните действия: бързо да напредва и бързо да се оттегля, бързо да се съсредоточава и бързо да се разсредоточава. Това ще бъде широка маневрена война, а не позиционна война, опираща се изцяло на отбранителните съоръжения, на дълбоките окопи, високите валове и многобройните отбранителни зони. Това съсем не значи, че трябва да се изоставят всички важни във военно отношение пунктове. В такива пунктове, шом това е изгодно, трябва да се готвим за позиционна война. Обаче стратегическа линия, която е способна да измени цялата ситуация, може да бъде само линията на маневрена война. Въпреки че позиционната война е също необходима, тя ще играе второстепенна, спомагателна роля. Пространствата, върху които ще се разгърнат военните действия, са толкова обширни, че има пътна възможност маневрената война на тези пространства да се води твърде успешно. Като се сблъска с енергичната обрна дейност на нашите войски, японската армия безусловно трябва да действва предпазливо. Нейната военна машина е твърде огромна и тежка, тя действува много бавно и ефективността ѝ е ограничена. Ако ние бихме съсредоточили своите сили на ограничен участък от фронта и оказвахме съпротива срещу врага, водейки война за изтощение, нашата армия би се лишила от възможността да използва изгодите, които ни дава нашето географско положение и икономическата организация, и бихме направили грешка, подобна на онази, която направи Абисиния. През първия период на войната ние трябва да избягваме всякакви крупни, решителни сражения. Най-напред чрез маневрени действия ние трябва постепенно да сломяваме бойния дух и боеспособността на неприятелските войски.

Наред с използването на обучени войски за водене на маневрена война трябва да организираме многобройни партизански отряди от селяни. Антияпонската доброволческа армия в Трите източни провинции представлява само незначителна част от онези потенциални сили на селячеството в страната, които могат да бъдат мобилизирани за водене на войната срещу японските завоеватели. Китайското селячество притежава огромни потенциални сили. Трябва само тези сили да се организират и умело да се ръководят и тогава, без да дават покой на японските войски през всичките 24 часа на денонощието, те ще изморят завоевателите и ще ги доведат до дълго изтощение. Необходимо е да се помни, че войната се води в Китай, а това значи, че японската армия ще бъде напълно обкръжена от враждебното към нея китайско население. Японската армия ще бъде принудена да си докарва необходимите ѝ военни материали, които тя сама трябва и да пази, а също и да използва крупни въоръжени сили за охраняване на своите комуникации и постоянно да се пази от внезапни нападения. Освен това тя ще трябва да държи големи сили в Манчжурия и в самата Япония.

В хода на войната Китай ще може да вземе в плен значителен брой японски войници и да вземе голямо количество оръжия и боеприпаси, като ги използва за собственото си въоръжаване. Същевременно Китай ще може да получи помощ от чужди държави, благодарение на което техническото снабдяване на китайската армия постепенно ще се подобрява. Ето защо в последния период на войната Китай ще може да премине към позиционни методи на водене на военните действия и да атакува укрепените позиции на японците в окупираната от тях територия. Така че в резултат на продължителното изтощаване на Япония във войната с Китай нейната икономика ще стигне до крах, а духът на японските войници ще бъде сломен в безбройните изтощителни боеве. Що се отнася до Китай, в хода на войната срещу японските завоеватели неговите потенциални сили все повече и повече ще излизат на повърхността и революционните маси като непрекъснат и мощен поток ще се вливат в редовете на армията, за да се сражават за свобода. Използвайки всички тези фактори в съчетание с другите фактори, ние ще можем в окупираната от Япония територия да нанесем съкрушителен удар по нейните укрепления и опорни бази и да изгоним армията на японските агресори от Китай". (Виж книгата на Е. Сюу „Бележки за Северозападен Китай“.)

Десетмесечният опит от войната срещу японските завоеватели потвърди, че тези съображения бяха правилни; тяхната правилност ще се потвърждава и занаяпред.

7. Още на 25 август 1937 г., т. е. малко повече от месец след събитията при Лугоуцяо, Централният комитет на Китайската комунистическа партия ясно посочваше в своето „Решение за съвременното положение и задачите на партията“:

„Провокацията при Лугоуцяо и заграбването на Бейпин и Тянцизи са само началото на широко настъпление на япономите бандити във вътрешността на Китай. Япономите бандити пристъпиха вече в своята страна към обща военна мобилизация. Техните пропагандистки твърдения, че те уж „се отказват от по-нататъшна експанзия“, служат само за димна завеса, прикриваща тяхното настъпление.

Съпротивата, оказана на 7 юли при Лугоуцяо, беше началото на войната срещу японските завоеватели в общокитайски мащаб.

Отсега политическата обстановка в Китай навлезе в нов етап — етапа на войната срещу японските завоеватели. Етапът на подготовката за войната вече мина. Централната задача на новия етап се състои в това, да мобилизираме всички сили за спечелване на победата в тази война.

Ключът към победата във войната срещу японските завоеватели сега е разгръщането на започнатата вече война във всеобща, общонационална война. Само в една такава всеобща, общонационална война ние ще можем да постигнем окончателна победа.

В резултат на сериозните недостатъци, които съществуват понастоящем във воденето на войната срещу японските завоеватели, в по-нататъшния ход на тази война може да има много военни неуспехи, отстъпления, разцепления, измени вътре в страната, временни и частични стоварвания с врага. Ето защо трябва да се има предвид, че тази война ще бъде тежка и продължителна. Но ние сме уверени, че започнатата вече война срещу японските завоеватели благодарение на усилията на нашата партия и на целия народ ще продължава и ще се разгръща, помитайки всички пречки по своя път.“

Десетмесечният опит от войната срещу японските завоеватели потвърди, че и тези съображения също бяха правилни; тяхната правилност ще се потвърждава и за напред.

8. Идеализъм и механицизъм по въпросите на войната — такива са гносеологическите корени на всички изброени погрешни възгледи. Привържениците на погрешните възгледи подхождат към въпроса субективно и едностранчиво. Едни от тях се занимават със съвсем субективистки, необосновани философствования, а други, вземайки само едната страна на явлението, неговото състояние в един даден момент, също така субективистки раздуват тази страна, това временно състояние, вземайки ги за цяло. Обаче има грешка и грешка. Едните имат принципален и систематичен характер — такива грешки трудно се изправят. Другите имат случаен и временен характер — такива грешки се изправят лесно. Но доколкото и едните, и другите са грешки, необходимо е да се изправят. Ето защо,

само като се води борба против идеалистическите и механистическите тенденции по въпросите на войната, като се разглеждат тези въпроси обективно и всестранно, може да се стигне до правилни изводи.

НАШАТА АРГУМЕНТАЦИЯ ПО ТОЗИ ВЪПРОС

9. Защо войната срещу японските завоеватели ще бъде продължителна? Защо окончателната победа ще принадлежи на Китай? Какви доводи могат да се приведат в защита на тези твърдения?

Войната между Китай и Япония не е просто война, а война не на живот, а на смърт, която се води между полуколониален, полуфеодален Китай и империалистическа Япония през 30-те години на XX век. Цялата наша аргументация е изградена върху това. Ако вземем всяка една от воюващите страни поотделно, трябва да констатираме, че те имат редица взаимно противоположни особености.

10. Япония: първо, тя е силна империалистическа държава, нейните военни сили, икономическата мощ и мощта на нейната държавна машина се считат на Изток за първокласни; а и в целия свят тя е една от 5—6 най-големи империалистически държави. Такива са основните предпоставки на агресивната война, която Япония води. Неизбежността на тази война, а също и невъзможността за бърза победа на Китай в нея се обясняват именно с това, че Япония е империалистическа държава и че тя притежава мощни военни сили, мощна икономика и мощна държавна машина.

Но, второ, империалистическата природа на социално-икономическия строй на Япония обуслови империалистическия характер на войната, която тя води — война реакционна и варварска. Към 30-те години на XX век по силата на своите вътрешни и външни противоречия японският империализъм не само се оказва принуден да замисли небивала по мащаби авантюристична война, но и се озова пред прага на окончателен крах. От гледна точка на хода на общественото развитие Япония вече не е страна, която се намира в подем (войната не ще донесе на господстващите класи в Япония очаквания от тях подем; те ще постигнат тъкмо обратното — гибелта на японския империализъм).

лизъм). Оттук именно произтича реакционният характер на войната, която тя води. Този реакционен характер на войната, засилен от особеността на японския империализъм, че той е военнофеодален империализъм, обуслови и особеното варварство, с което Япония води тази война. А всичко това, взето заедно, крайно ще изостри антагонизма между класите в самата Япония, антагонизма между японската и китайската нации и антагонизма между Япония и огромното мнозинство от държавите в света. Реакционният и варварски характер на войната, която Япония води — ето основния довод, който говори за неизбежността на поражението на Япония във войната.

Но това още не е всичко.

Трето, макар Япония да води война, като се опира на своите първокласни военни сили, икономическата си мощ и държавната машина, тази база е недостатъчна в самата си основа. Макар военните сили, икономическата мощ и силата на държавната машина на Япония да са големи, все пак количествено те са недостатъчни. Япония е сравнително малка страна. Изпитвайки недостиг от човешки, военни, финансови и материални ресурси, Япония няма да издържи една продължителна война. Нейните управници имат намерение да разрешат тези трудности чрез войната, но и тук те ще постигнат тъкмо обратното; иначе казано, те подпалиха войната, за да разрешат тези трудности, обаче в резултат на войната трудностите още повече ще се увеличат, войната ще погълне даже онова, което Япония имаше в началото.

Най-после, четвърто, макар Япония и да успее да получава помощ отвън, от фашистките държави, тя в същото време не може да не се сблъска с противодействието от страна на международните сили, които ще надминат силите, оказващи помощ на Япония. Тези международни сили постепенно ще растат и в края на краищата не само ще сведат до нула помощта от страна на фашистките държави, но и ще почнат да оказват натиск върху самата Япония. Тук действа закономерността, произтичаща от самата същност на войната, която Япония води: който се е отклонил от пътя на справедливостта, той се лишава от подкрепа. Като обобщим всичко казано, стигаме до извода, че предимството на Япония е в нейната военна мощ, а

нейните слаби страни са в реакционния и варварски характер на войната, която тя води, в нейните недостатъчни човешки сили и материални ресурси и в нейната международна изолация. Такива са особеностите, които характеризират Япония като воюваща страна.

11. Китай: първо, нашата страна е полуколониална и полуфеодална страна. Като се почне от опиумната война, войната на тайпините, реформите от 1898 г.⁶, революцията от 1911 г. и се стигне до Северния поход, всички революционни движения и движения за реформи, които са си поставяли за цел да избавят Китай от положението на полуколониална и полуфеодална страна, са претърпявали сериозни неуспехи и затова той, както и преди, си остава полуколониална и полуфеодална страна. Както и по-рано ние сме слаба страна: нашите военни сили, икономическата мощ и държавната машина явно са по-слаби, отколкото тези на противника. Така че неизбежността на войната и невъзможността за бърза победа на Китай са обусловени и от това.

Но, второ, освободителното движение, непрекъснато развиващо се в Китай през последния век, понастоящем е придобило такива качества, каквито то е нямало в нито един предишен исторически период. Макар освободителното движение да е претърпяло сериозни неуспехи под ударите на различни вътрешни и външни противодействащи сили, тези неуспехи в същото време закалиха китайския народ. Въпреки че днес Китай отстъпва на Япония във военно, икономическо и културно отношение и в срганизирането на гражданското управление, днес в Китай са се появили такива прогресивни сили, каквито той още не е познавал в нито един минал исторически период. Китайската комунистическа партия и ръководената от нея армия са представители именно на тези прогресивни сили. Именно вследствие на тази прогресивност сегашната освободителна война, която Китай води, може да стане продължителна и да се увенчае с окончателната победа на Китай. Китай е страна, която неотклонно върви към подем както възходящото слънце, и в това отношение той представлява противоположност на японския империализъм, който върви по пътя на упадък. Войната, която Китай води, е прогресивна и поради тази прогресивност тя е спра-

ведлива война. Тъй като тази война е справедлива, тя ще може да сплоти цялата страна, да спечели симпатиите на народа от вражеската страна и да потикне по-голямата част от страните в света да оказват помощ на Китай.

Трето, Китай е много голяма страна с обширна територия, с изобилни материални ресурси, многобройно население и голяма армия; следователно той е в състояние да издържи една продължителна война и в това отношение той пак представлява противоположност на Япония.

Най-после, четвърто, вследствие на прогресивния, справедливия характер на войната, която Китай води, той се ползува с широка международна поддръжка. И това представлява пълна противоположност на положението на международна изолация, в което се озова Япония.

Обобщавайки всичко казано, стигаме до извода, че уязвимо място на Китай е неговата военна слабост, а неговите предимства са прогресивният, справедливият характер на войната, която той води, обширната му територия и широката международна поддръжка, с която той се ползува. Такива са особеностите, които характеризират Китай.

12. Така че макар Япония да притежава мощни военни сили, мощна икономика и мощна държавна машина, войната, която тя води, е реакционна и варварска, нейните човешки и материални ресурси са недостатъчни и нейното международно положение е неблагоприятно. В противоположност на това Китай, макар неговите военни сили, икономика и държавна машина да са сравнително слаби, преживява епоха на прогрес и войната, която той води, е прогресивна и справедлива война. При това той е голяма страна, което му дава възможност да издържи продължителната война; освен това повечето от страните в света ще помагат на Китай. Такива са основните и взаимнопротивоположни особености на Китай и Япония като воюващи страни. Тези особености определиха и определят насоката на политиката, военната стратегия и тактика на двете страни, определиха и определят продължителния характер на войната и предопределят крайната победа на Китай, а не на Япония. Тази война е своего рода състезание между изброените особености. В хода на войната те ще се изменят всяка съобразно със своята същност и всичко, което ще

се случи, ще бъде следствие на тези изменения. Тези особености не са демагогска измислица, те съществуват в действителност. Те представляват цялата съвкупност от основните елементи, определящи изхода на войната, а не случайно взети, и отделни нейни черти. От тях са проникнати всички големи и малки проблеми, които стоят пред двете страни, и всички етапи на войната, а не са нещо странично. Да се забравя за тези особености, когато се разсъждава за китайско-японската война — значи неизбежно да се изпада в грешка; даже такива разсъждения отначало и да изглеждат правилни и хората известно време да им вярват, все едно, по-нататъшният ход на войната безусловно ще докаже тяхната погрешност. А сега; вземайки под внимание тези особености, ще пристъпим към изясняване на всички въпроси, които трябва да разгледаме.

ОПРОВЕРЖЕНИЕ НА ТЕОРИЯТА ЗА НЕИЗБЕЖНОТО ПОРОВАНЕ НА КИТАЙ

13. Привържениците на теорията за неизбежното поробване на Китай, хванали се само за един фактор — съотношението между нашите сили и силите на противника, говореха преди така: „В случай на военна съпротива ние ще загинем“; сега те отново повтарят: „Да продължаваме войната — значи да загинем“. Ако в отговор ние им кажем само, че макар противникът и да е силен, той е малка страна, а Китай, макар и да е слаб, затова пък е голяма държава, то само с този довод ние няма да разумим привържениците на тази теория: те могат да измъкнат примери от историята на покоряването на Китай от монголите при династията Сун или от манчжурците при династията Мин и с тези примери да доказват възможността за покоряване на една голяма, но слаба държава от една малка, но силна и при това на една напреднала държава от една изостанала държава. А ако ние им възразим, че това е било в далечното минало и в този случай не може да служи за доказателство, те, позовавайки се на факта на покоряването на Индия от Англия, могат пак да доказват възможността за поробване на една голяма, но слаба и изостанала държава от една малка, но силна ка

питалистическа държава. Ето защо необходимо е да се приведат и други още доводи и само тогава ще бъде възможно да заставим привържениците на теорията за неизбежното поробване на Китай да замълчат и да се смирят, а също и да дадем на хората, които се занимават с пропагандистка работа, достатъчно аргументи, за да убедят онези, на които не са ясни тези неща и които не са твърди в своите възгледи, за да укрепим у тях увереността в нашата победа във войната.

14. А какви доводи трябва да приведем? Тези доводи са особеностите на днешната епоха. Конкретен израз на тези особености са: реакционността и международната изолация на Япония, прогресивността на Китай и оказваната му широка международна поддръжка.

15. Тази война не е обикновена война, а война, която се води между Китай и Япония през 30-те години на XX век. Ако говорим за нашия противник, това е преди всичко империализъм, на който не остава още дълго да живее. Япония сега върви по пътя на упадък и не прилича не само на Англия от времето на покоряването на Индия, когато капитализмът още беше в подем, но даже и на Япония, каквато тя беше преди 20 години, в периода на първата световна война. Сегашната война е подпалена в навечерието на грандиозния крах на световния империализъм и преди всичко — на краха на фашистките държави. Именно затова противникът е предприел авантюристична война, която по същество е негова агония. По същата причина в резултат на войната ще загине не Китай, а управляващата клика в империалистическа Япония; това е неизбежност, от която няма накъде да избягаш. По-нататък, Япония започна войната в едно време, когато част от държавите в света са хвърлени вече във войната, а други се намират пред нейния праг. Всички държави или вече воюват, или се готвят да воюват, за да дадат отпор на варварската агресия. По такъв начин интересите на Китай се преплитат с интересите на по-голямата част от държавите и народите в света. Такива са корените на противодействието, което повечето от страните и народите в света оказват на Япония и ще оказват още по-активно в бъдеще.

16. А в какво положение се намира Китай? Сегашният период в живота на Китай вече не може да се сравнява

с нито един от предишните периоди на неговата история. Полуколониално положение и полуфеодално общество — такива са особеностите на Китай, поради които той се смята за слаба страна. Едновременно с това обаче в своето историческо развитие той преживява епоха на прогрес и това е нашият главен довод в полза на възможността той да победи Япония. Когато казваме, че войната срещу японските завоеватели е прогресивна, ние говорим не за „прогресивността“ изобщо, не за онази прогресивност, която характеризираше войната на Абисиния срещу италианската агресия, и не за прогресивността, която характеризираше войната на тайпините или китайската революция от 1911 г.; ние говорим за прогресивността на днешен Китай. А в какво се състои прогресивността на днешен Китай? Тя се състои в това, че Китай не е вече в пълния смисъл на думата феодална държава, в него вече се е появил капитализмът, появили са се буржоазия и пролетариат, широките народни маси са се пробудили или се пробуждат за съзнателен живот, появила се е комунистическата партия, появила се е политически прогресивна армия, т. е. ръководената от комунистическата партия китайска Червена армия, натрупали са се традиции и опит от няколко десетки години революция и особено опит от последните 17 години, които изминаха от основаването на Китайската комунистическа партия. От този опит се е възпитавал китайският народ, възпитавали са се политическите партии в Китай; днес този опит именно е станал основа за сплотяване на народа за даване отпор на японските завоеватели. Ако е вярно, че без опита от 1905 г. в Русия не би била възможна победата в 1917 г., ние също можем да кажем, че ако няхахме опита от последните 17 години, не би била възможна и бъдещата победа във войната срещу японските завоеватели. Такива са нашите вътрешни условия.

А международната обстановка е такава, че сега Китай води войната не изолиран и това също става за първи път в неговата история. В миналото както Китай, така и Индия винаги са водили своите войни изолирано. Едва в наши дни ние се срещаме с небивало широко и дълбоко народно движение, възникнало или възникващо в целия свят, и с помощта, която това движение оказва на Китай.

Революцията от 1917 г. в Русия също срещна подкрепа в целия свят и руските работници и селяни победиха, но мащабите на тази подкрепа тогава не бяха такива големи и по своя характер тя не беше така дълбока, както подкрепата, с която днес се ползува Китай. Сега народното движение в целия свят се разгръща с необикновена сила на широчина и дълбочина. Още по-важен фактор в съвременната международна политика, фактор с изключителна важност, е съществуването на Съветския Съюз, който без съмнение с огромно въодушевление ще окаже помощ на Китай. Преди двадесет години този фактор съвсем липсваше. Всичко това заедно създаваше и създава необходимите и важни предпоставки за окончателната победа на Китай. Макар понастоящем ние още да не получаваме непосредствена и широка поддръжка и макар че тя ще се появи едва в бъдеще, обаче при наличието на такива условия като прогресивността на Китай и обширността на неговата територия ние сме в състояние да направим войната продължителна; да си осигурим международната помощ и да я дочакаме.

17. Ако към казаното добавим, че Япония е малка страна, територията ѝ е малка, материалните ресурси ограничени, населението малобройно, армията незначителна, а Китай е голяма страна с обширна територия, с изобилни материални ресурси, многобройно население и голяма армия, в съотношението на силите между Япония и Китай освен това, че Япония е силна страна, а Китай слаба; ние ще видим и друга страна, която се състои в това, че на малката страна, която върви по пътя на упадък и международната изолация, противостои голяма държава, която преживява епоха на прогрес и се ползува с широка международна поддръжка. Това е довод, който говори, че Китай в никакъв случай няма да бъде поробен. Първата страна на съотношението на силите, която се състои в това, че Япония е силна, а Китай слаб, позволява на Япония за известно време и до известен предел да безчинствува в Китай, неизбежно принуждава Китай да премине този труден етап от пътя и предопределя обстоятелството, че войната срещу японските завоеватели ще бъде продължителна, а не скоротечна. Обаче втората страна на съотношението на силите, заключаваща се в това, че на мал-

ката страна, която върви по пътя на упадъка и международната изолация, противостои голяма държава, която преживява епоха на прогрес и се ползува с широка международна подкрепа, от своя страна предопределя положението, че Япония не ще може да безчинствува в Китай безкрай и в края на краищата неизбежно ще претърпи поражение, а Китай никога няма да бъде поробен и непременно ще постигне окончателна победа.

18. А защо Абисиния беше поробена? Първо, тя беше не само слаба, но и малка страна. Второ, тя не беше така прогресивна както Китай. Тя беше държава, която преминаваше от древния робовладелски строй към крепостничеството, в нея нямаше нито капитализъм, нито буржоазни политически партии, а още повече пък нямаше комунистическа партия. Там нямаше и такава армия както в Китай, а още повече пък нямаше такава армия като нашата 8-а армия. Трето, тя не можа да дочака международна помощ и трябваше да води войната сама. Четвърто — и това е главното, — в ръководенето на войната срещу италианските завоеватели бяха допуснати грешки. Поради всичко това именно Абисиния беше поробена. Обаче в Абисиния още продължава доста разгърнатата партизанска война и ако абисинците водят тази война упорито и понататък, те ще могат с нейна помощ в хода на понататъшните изменения на международната обстановка да възстановят независимостта на своята родина.

19. А ако привържениците на теорията за неизбежното поробване на Китай използват примерите на поражения на китайското освободително движение през последния период, за да докажат, че „в случай на военна съпротива ние ще загинем“ и че „да продължаваме войната, значи да загинем“, ние можем да отговорим на това само с една фраза: мина това време. И самият Китай, и положението в Япония, и международната обстановка сега вече не са същите, каквито бяха преди. Наистина Япония стана по-силна, отколкото беше преди, докато Китай, както и преди, си остава полуколониална и полуфеодална страна и както преди е много слаб. Това е много сериозно обстоятелство. Управниците на Япония засега още имат възможност да държат своя народ в подчинение, както и да използват международните противоречия като оръжие за

своята агресия в Китай. Всичко това е вярно. Обаче в хода на продължителната война неизбежно ще станат изменения в обратна посока. Засега те още не са станали, но за в бъдеще са неизбежни. Ето тъкмо с това привържениците на теорията за неизбежното поробване на Китай и нежелаят да се съобразяват. Е, а в Китай? Появилите се през последно време в него нови хора, нова партия, нова армия и нова политика — политика на борба срещу японските завоеватели, вече силно се различават от онова, което беше преди повече от десет години, и всичко това неизбежно ще се развива и за в бъдеще. Макар историята на освободителното движение в Китай да познава много неуспехи, които не позволиха на Китай да натрупа още значителни сили за използването им в сегашната война срещу японските завоеватели (това е изключително печален исторически урок, който трябва да се вземе под внимание за в бъдеще, за да не се допусне унищожаването от самите китайци на своите собствени революционни сили); въпреки това, ако полагаме енергични усилия, даже на сегашната основа е безусловно възможно постепенно да вървим напред и да умножаваме нашите сили за оказване съпротива срещу японските завоеватели. Велик, единен антияпонски национален фронт — ето главното направление на тези усилия.

Що се отнася до международната поддръжка, макар в дадения момент ние още да не я чувстваме непосредствено и в широки мащаби, обаче сегашната международна обстановка вече коренно се различава от предишната и тази непосредствена и широка поддръжка сега вече нагрява. Безбройните неуспехи на освободителното движение в Китай през последния период се обясняват както с обективни, така и със субективни причини, но нито в едно, нито в друго отношение не може да се прави аналогия със сегашното положение. Макар днес и да съществуват много неблагоприятни условия, които правят войната срещу японските завоеватели тежка война — както например обстоятелството, че Япония е силна държава, а Китай — слаба, че противникът едва сега започва да изпитва трудности, а ние още не сме достигнали достатъчно високо равнище на прогрес и т. н. — въпреки това ние имаме доста много благоприятни условия за победа над против-

ника. Стига само ние самите да положим достатъчни усилия и ние ще можем да преодолеем трудностите и да одържим победа. В историята на Китай още не е имало период, който да се е характеризирал с такива благоприятни за нас условия, като сегашния. Ето доводите, които говорят, че в сегашната война срещу японските завоеватели ние безусловно няма да претърпим поражения, каквито търпеше нашето освободително движение в миналото.

СЪГЛАШАТЕЛСТВО ИЛИ ВОЙНА? ЗАГНИВАНЕ ИЛИ ПРОГРЕС?

20. По-горе ние посочихме несъстоятелността на теорията за неизбежното поробване на Китай. Но много китайци, истински патриоти, а не привърженици на теорията за неизбежното поробване на Китай са дълбоко разтревожени от сегашната обстановка и у тях се появяват две опасения: от една страна, те се страхуват от компромис с Япония, а от друга — съмняват се във възможността за политическия прогрес в Китай. Тези две тревожни проблеми се обсъждат в широки кръгове, които обаче не намират основа за тяхното разрешение. Да преминем към разглеждането на тези две проблеми.

21. По-горе вече говорихме, че съглашателството има своите социални корени. Докато те съществуват, ние трябва да се борим против съглашателството. Обаче съглашателската линия няма да има успех. Доказателствата за това пак трябва да се търсят в положението на Япония и на Китай и в международната обстановка.

Първо, да се обърнем към Япония. Още в началото на войната срещу японските завоеватели ние отбелязахме, че може да настъпи момент, когато атмосферата на съглашателство ще се сгъсти, а именно: след окупирането на Северен Китай и провинциите Цзянсу и Чжецзян противникът може да се опита да склони Китай да капитулира. По-късно такъв опит действително беше предприет; критичният момент обаче бързо мина — и поспециално поради това, че противникът започна да провежда навсякъде варварска политика и се отдаде на открит грабеж. В случай на капитулация на Китай всички ки-

тайци би ги очаквала участта на колониални роби. Тази грабителска политика на противника, насочена към поробването на Китай, има две страни — материална и духовна — и се отнася еднакво за всички китайци без изключение — както за народните маси, така и за върхушката на обществото, макар, разбира се, по отношение на последната тя да се провежда в малко по-деликатна форма. Обаче разликата тук е само в степента, а не в принципа. Изобщо противникът пренесе във вътрешен Китай онези изпитани методи, които той прилага в Трите източни провинции. В материално отношение това се изразява в това, че врагът взема на простия народ дрехите и храната, като обрича широките слоеве на народа на глад и студ. Той им взема също и оръдията за производство и по такъв начин разрушава и заробва китайската национална промишленост. В духовно отношение противникът провежда политиката на насилствено потискане националното самосъзнание на китайския народ. Под знамето на „изгряващото слънце“ китаецът може да бъде само покорен верноподаник, работен добитък и не му се разрешава ни най-малка проява на китайски национален дух. Тази варварска политика противникът ще разпространява още по-навътре в страната. Врагът има ненаситен апетит и не иска да прекрати войната. Политиката, провъзгласена от японския кабинет на 16 януари 1938 г.,⁷ се провежда решително, а и не може да не се провежда и сега. Това предизвика възмущението на всички слоеве на населението в Китай. Всичко това е последица от реакционния и варварски характер на войната, която противникът води. И тъй като, както казват, „от бедата не можеш да се скриеш“, хората тръгват по пътя на непримиримата вражда спрямо японските завоеватели. Трябва да се вземе под внимание, че в някой момент противникът отново ще се опита да склони Китай да капитулира, а някои привърженици на теорията за неизбежното поробване на Китай пак ще се разшават и виж, че се разберат тайно с определени елементи в чужбина (а такива елементи ще се намерят в Англия, в САЩ, във Франция и особено сред управляващата върхушка на Англия), за да вършат общо своето черно дело. Но общата обстановка е такава, че нищо няма да излезе от капитулацията. Една от причините е решител-

ността и изключителното варварство, с които Япония води войната.

22. Второ, да се обърнем към Китай. В Китай има три сили, които осигуряват упоритото водене на войната срещу японските завоеватели. Първата от тях е комунистическата партия, надеждна сила, която води народа на борба срещу завоевателите. Втората сила е гоминданът. Намирайки се в зависимост от Англия и САЩ, той няма да капитулира; докато Англия и САЩ не му заповядат да направи това. Третата сила са останалите партии и групи, които в своето мнозинство се обявяват против съглашателството и поддържат войната. При сплотяването на тези три сили всеки, който поиска споразумение с врага, ще се окаже на страната на националните предатели и ще се постави извън закона, а всички, които не искат да бъдат предатели, трябва да се сплотят и да водят упорито войната срещу японските завоеватели докрай и тогава практически едва ли ще бъде възможна победата на съглашателската линия.

23. Трето, да се обърнем към международната обстановка. Целият свят с изключение на съюзниците на Япония и някои елементи във висшите кръгове на капиталистическите страни е заинтересован не в това, Китай да тръгне по пътя на съглашателството, а в това, той да оказва съпротива на японските завоеватели. Това обстоятелство укрепва нашите надежди. Сега целият наш народ се надява, че международните сили постепенно ще увеличават своята помощ за Китай. Тези надежди не са напразни. Особено съществуването на Съветския Съюз вдъхновява Китай във войната му срещу японските завоеватели. Социалистическата държава, Съветският Съюз, с неговата безпримерна мощ е винаги с Китай: и в радост, и в беда. В пълна противоположност на всички капиталистически държави, където върхушката на обществото се стреми само към печалби, Съветският Съюз счита за свой дълг да оказва помощ на всички слаби и малки нации, да поддържа всички революционни войни. Обстоятелството, че Китай не води войната изолиран, се осигурява не само от международната помощ въобще, но и особено от помощта на Съветския Съюз. Географската близост на Китай до Съветския Съюз задълбочава критичното положение на

Япония и благоприятствува Китай във войната срещу японските завоеватели. Географската близост на Китай до Япония задълбочава трудностите, с които Китай се среща в тази война. А географската близост на Китай до Съветския Съюз, напротив, създава благоприятни за Китай условия във войната срещу японските завоеватели.

24. От казаното следва изводът: опасност от съглашателство съществува, но тя може да се преодолее, защото ако дори и политиката на противника до известна степен да се измени, тя не може да се измени коренно. Макар съглашателството в Китай и да има социални корени, противниците на съглашателството съставляват огромното мнозинство. Макар в редовете на международните сили също да има някои елементи, одобряващи позицията на съглашателите, основните сили поддържат войната на Китай срещу японските завоеватели. Така че тези три фактора в своята съвкупност дават пълна възможност да се преодолее опасността от съглашателство и да се води твърдо докрай войната срещу японските завоеватели.

25. Премавам към отговора на втория въпрос. Преобразованието на политическия режим в страната е неделимо от упоритото водене на войната срещу японските завоеватели. Колкото по-успешно се извършва преобразованието на политическия режим, толкова повече възможности ще има да се води упорито войната и, напротив, колкото по-упорито се води войната, толкова по-успешно ще се извършва преобразованието на политическия режим. Обаче решаващо значение тук ще има упоритото водене на войната. В различните области на дейност на гоминдана има много нездрави явления. Тези нездрави явления, натрупали се в течение на много години, силно безпокоят и измъчват широките кръгове на патриотите. Но както вече доказа опитът от войната срещу японските завоеватели, през последните десет месеца китайският народ направи такава голяма крачка напред, за която в миналото биха били необходими много години, и затова няма никакви основания за песимизъм. Макар гнилочът, натрупал се за много години, да забави твърде много темповете на нарастване на народните сили, участващи във войната срещу японските завоеватели, да пречеше на нашите военни успехи и да доведе до излишни загуби във войната,

все пак общата обстановка както в Китай и Япония, така и в целия свят не позволява на китайския народ да тъпче на едно място. Тъй като има фактори, които пречат на прогреса — явления на загниване, — този прогрес се извършва бавно. Сегашната обстановка се характеризира именно с тези две особености: с наличието на прогрес и с бавното темпо на този прогрес. Втората от тези особености явно не отговаря на насъщните изисквания на войната и това измъчва китайските патриоти. Обаче ние водим революционна война, а революционната война служи като своего рода противоотрова; тя не само ще сломи бешния натиск на врага, но и ще очисти нашите собствени редове от всякаква мръсотия. Всяка справедлива, революционна война е велика сила, тя може много неща да преобрази или да открие пътя за такова едно преобразование. Китайско-японската война преобразява и Китай, и Япония. Нужно е само Китай твърдо да води войната срещу японските завоеватели и да провежда твърдо курса на единния фронт и тогава старата Япония неминуемо ще се превърне в нова Япония, а старият Китай — в нов Китай. Както в Китай, така и в Япония всичко ще се преобрази и в самия ход на войната, и след нея. Ние постъпваме правилно, като свързваме войната срещу японските завоеватели със задачите по изграждането на държавата. Когато казваме, че Япония също ще бъде преобразена, ние имаме предвид, че агресивната война, която управниците на Япония водят, ще им донесе поражение и може да предизвика народна революция в Япония. Денят на победата на японската народна революция ще стане ден на преобразованието на Япония и това е тясно свързано с войната, която води Китай. Тази перспектива трябва да имаме предвид.

ТЕОРИЯТА ЗА НЕИЗБЕЖНОТО ПОРОБВАНЕ НА КИТАЙ Е ПОГРЕШНА, НО ПОГРЕШНА Е И ТЕОРИЯТА ЗА БЪРЗА ПОБЕДА

26. И така, ние подложихме на сравнителен анализ основните и взаимно противоположни особености на нашата страна и на противника, които се състоят в това, че Япония е силна, но малка страна, която върви по пътя на

упадъка и международната изолация, а Китай е слаба, но голяма държава, която преживява епоха на прогрес и се ползува с международна поддръжка; ние подложихме на критика теорията за неизбежното поробване на Китай; отговорихме на въпросите: защо политиката на съглашателство не може лесно да разчита на успех и защо е възможен политическият прогрес в Китай.

Привържениците на теорията за неизбежното поробване на Китай надцениха едно противоречие, а именно, че противникът е силен, а ние сме слаби. Те го преувеличиха, използват го като аргумент за разрешаване на въпроса изобщо и изпускат изпредвид другите противоречия. Те повтарят само, че противникът е силен, а ние сме слаби и нищо друго. В това се проявява едностранчивостта на техния подход. Те раздуха едната страна на въпроса до размерите на цялото и в това се проявява техният субективизъм. Затова, ако въпросът се разглежда всестранно, може да се констатира, че тяхната теория е безпочвена и погрешна. Но и на онези, които съвсем не споделят теорията за неизбежното поробване на Китай, които не са безнадеждни песимисти, а само временно се поддават на песимистични настроения, объркани от преходните и частни явления в областта на съотношението на силите между нас и противника и от явленията на загниване вътре в страната — на такива хора трябва да кажем, че и в основата на техните възгледи лежи едностранчивост и субективизъм, но тези хора могат по-лесно да се поправят: достатъчно е да им посочим техните грешки, и те ще разберат това, тъй като те са патриоти и техните грешки са временни.

27. Обаче привържениците на теорията за бърза победа също не се прави. Те или съвсем забравят, че противникът е силен, а ние слаби, или обръщат внимание само на другите противоречия; или откъсвайки се от действителността, раздуват предимствата на Китай и ги представят в изопачен вид; или пък под впечатлението на преходните и частни явления в областта на съотношението на силите приемат тези частни явления за съотношение на силите изобщо — както се казва, зарад листенцето пред очите си не виждат планината Тайшан — и смятат, че са прави. Изобщо те не намират в себе си смелост да приз-

наят, че противникът е действително силен, а ние сме слаби. Те често замазват това и по такъв начин замаскират едната страна на истината. Те не намират в себе си смелост и за това, да признаят ограничения характер на нашите предимства и по този начин замаскират още една страна на истината. Оттук произтичат техните големи и малки грешки. За това пак са виновни субективизмът и едностранчивостта. Тези приятели имат добри намерения, те са също патриоти, но, както се казва, плановете ви са широки, но подходът ви е неправилен и ако постъпваме по вашите рецепти, ще стигнем до задънена улица. Въпросът е там, че при неправилна преценка на положението, предприемащите действия не могат да доведат до набелязаната цел. А упорствуваш ли — ще погубиш и армията, и родината. Ето защо теорията за бързата победа също е съвсем негодна, защото тя ще доведе до същите резултати, до които ще доведе и поражениечеството.

28. Отричаме ли ние заплашващата Китай опасност от поробване? Не, не отричаме. Ние признаваме, че пред Китай има две възможности — освобождение или поробване, и между тях се води ожесточена борба. Нашата задача е да успеем да извоюваме освобождението на Китай и да предотвратим неговото поробване. Възможността за освобождение в общи линии се обуславя от прогреса на Китай, от трудностите, които изпитва противникът, а също и от международната помощ, която получаваме. В противоположност на привържениците на теорията за неизбежното поробване на Китай, ние, подхождайки към въпроса обективно и всестранно, признаваме едновременното съществуване на двете възможности — за поробването на Китай и за неговото освобождение. Ние подчертаваме, че възможността за освобождение е по-голяма, посочваме условията, необходими за освобождението, и полагаме всички усилия да завоюваме тези условия. Що се отнася до привържениците на теорията за неизбежното поробване на Китай, подхождайки към въпроса субективно и едностранчиво, те признават само едната възможност — поробването на Китай, и отричат възможността за неговото освобождение. Няма нужда да казваме, че те не могат да посочат условията, необходими за освобождение.

нието, и не ще полагат усилия да завоюват тези условия. Ние също признаваме наличието на съглашателски тенденции и явления на загниване, но ние виждаме още и други тенденции, и други явления. При това, ние изтъкваме, че постепенно тези последните ще вземат връх над първите и между едните и другите ще се води ожесточена борба. Ние посочваме и условията за победата на тези последни тенденции и явления и полагаме усилия, за да бъдат преодолени тенденциите към съглашателство и да се изживеят явленията на загниване. Ето защо в противоположност на песимистите ние не изпадаме в униние.

29. Наистина ние също бихме се радвали на бърза победа; кой от нас не би искал японските „дяволи“ да бъдат изгонени още утре сутринта? Но ние казваме, че бързата победа, ако за нея не съществуват необходимите условия — е чиста фантазия, фикция, че тя съществува само във въображението, а не в действителността. Затова, оценявайки обективно и всестранно цялата обстановка както у нас, така и у противника, ние сочим стратегията на продължителната война като единствен път към завоюване на окончателната победа и отхвърляме безпочвената теория за бърза победа. Ние сме за напъгане на всички сили за завоюване на условията, които са необходими за окончателната победа. В колкото по-голяма степен разполагаме с тези условия, колкото по-рано разполагаме с тях, толкова повече гаранции за победа ще имаме, толкова по-рано тя ще бъде спечелена. Ние смятаме, че само така може да се намали продължителността на войната и отхвърляме теорията за бърза победа като евтино и празно дърдорене.

ЗАЩО ВОЙНАТА ЩЕ БЪДЕ ПРОДЪЛЖИТЕЛНА?

30. Сега да преминем към разглеждането на въпроса за продължителната война. Ние можем да стигнем до правилния отговор на въпроса, защо войната ще бъде продължителна, само като вземем под внимание всички основни взаимно противоположни особености на Китай и Япония. Например, ако бихме взели под внимание само обстоятелството, че Япония е силна империалистическа държава, а Китай — слаба полуколониална, полуфеодал-

на страна, би ни заплашвала опасност да се смъкнем до теорията за неизбежното поробване на Китай, защото само от твърдението, че в дадения случай слабият противостои на силния, съвсем не следва нито теоретически, нито практически, че войната ще бъде продължителна. Това не произтича и от твърдението само, че едната страна е голяма, а другата малка, че едната е прогресивна, а другата реакционна, че едната се ползува с широка поддръжка отвън, а другата е изолирана. В живота се случва така, че голямото поглъща малкото, а случва се и обратното, малкото поглъща голямото. Случва се, че прогресивната държава или прогресивното явление, ако то е още слабо, бива унищожено от голямата реакционна държава или от голямото явление. Размерите на помощта, която воюващите страни получават отвън, са макар и важен, но при все това произведен фактор, значението на който се определя пак от основните особености на воюващите страни. Ето защо нашият извод, че войната срещу японските завоеватели ще бъде продължителна, се основава на отчитането на взаимодействието на всички особености, характеризиращи както нас, така и противника. В това, че противникът е силен, а ние слаби, се крие опасността да бъдем поробени. Но наред с това противникът има свои слаби страни, а ние — свои предимства. С наши усилия предимствата на противника могат да бъдат отслабени, а неговите слаби страни — задълбочени. От друга страна, пак с наши усилия ние можем да умножим своите предимства и да преодолеем своите слаби страни. Ето защо ние сме в състояние да одържим окончателна победа и да избегнем поробването, а противникът може да претърпи окончателно поражение и не може да избегне пълния крах на своя империалистически режим.

31. Ако противникът има само едно предимство, а всички останали негови особености се отнасят към неговите слаби страни, а ние имаме само една слаба страна, а всички останали наши особености се отнасят към нашите предимства, то защо все пак в резултат не се получава равновесие на силите и съотношението им сега все пак се създава в полза на противника? Съвършено ясно е, че не бива да се пристъпва така формално към въпроса. Работата е там, че понастоящем превъзходството

на силите на противника е още твърде голямо. Слабите страни на противника още не са се задълбочили и не могат изведнаж да се задълбочат до такава степен, каквато е необходима, за да сведат неговата сила до нула. Засега нашите предимства още не са се развили, а и не могат да се развият изведнаж до такава степен, каквато е необходима, за да компенсират нашата слабост. Ето защо още не е могло да настъпи равновесие на силите и засега още съществува неравенство на силите.

32. Противникът е силен, а ние сме слаби; превесът на силите е на страната на противника, а не на наша страна. В резултат на нашите упорити усилия във войната срещу японските завоеватели и за укрепване на единния фронт това положение малко се измени в наша полза, обаче коренно изменение досега не е още станало. Затова на известен ограничен етап на войната противникът ще може да одържи някои победи, а ние ще търпим някои поражения. Обаче и победи на противника, и наши поражения ще има само на този ограничен етап и те ще имат само ограничен характер. По-далече от това работата няма да стигне: противникът няма да може да постигне пълна победа, а ние няма да претърпим пълно поражение. С какво се обяснява това? Първо, с това, че и първоначалният превес на силите на противника имаше не абсолютен, а относителен характер. Второ, с това, че благодарение на нашите упорити усилия във войната срещу японските завоеватели и в укрепването на единния фронт този превес стана още по-относителен. Да вземем първоначалното положение: макар противникът и да беше силен, но другите, неблагоприятните за него фактори подкопаваха неговата сила; обаче те и засега още не са я подкопали до такава степен, каквато е необходима, за да сведат до нула неговото превъзходство. Що се отнася до нас, макар и да сме слаби, но другите, благоприятните за нас фактори компенсират нашата слабост; обаче засега те още не са я компенсирали до такава степен, каквато е необходима за изменение съотношението на силите в наша полза. По такъв начин излиза, че противникът е само относително силен, а ние само относително слаби, че противникът само относително ни превъзхожда по сила, а ние само относително му отстъпваме. Положението, че противни-

кът е силен, а ние сме слаби и че превесът на силите е на негова страна, а не на наша още от самото начало нямаше абсолютен характер; при това трябва да се добави, че в хода на войната срещу японските завоеватели нашите упорити усилия във воденето на войната и в укрепването на единния фронт ще направят това неблагоприятно за нас съотношение на силите още по-относително. Следователно и победи на противника, и наши поражения ще има само на известен ограничен етап и те ще имат само ограничен характер и затова войната ще бъде продължителна.

33. Но обстановката продължава да се изменя. Ако ние съумеем в хода на войната да проведем правилна военна и политическа линия, не направим принципиални грешки и полагаме максимални усилия, всички фактори, благоприятни за нас и неблагоприятни за противника, ще се засилват със затягането на войната, все повече ще изменят първоначалното съотношение на силите и ще превръщат превъзходството на противника над нас в наше превъзходство над противника. А с настъпването на определен етап в съотношението на силите ще се извършат коренни изменения, които ще ни осигурят превъзходството над противника и това ще доведе Япония до поражение, а Китай до победа.

34. Понастоящем факторът на превес на силите засега още може да известна степен да бъде използван от врага: нашата война срещу японските завоеватели засега още не е подкопала основите на мошта на противника. Такива фактори като недостига на човешки и материални ресурси у противника засега още не могат да бъдат пречка за неговото настъпление; напротив, засега тези ресурси още му дават възможност да продължава до известен предел настъплението. Факторът, способен да изостри антагонизма между класите в самата Япония и да засили отпора на китайския народ, а именно реакционният и варварски характер на войната, която Япония води, засега също още не е създал такова положение, което коренно да пречи на настъплението на противника. Най-после, факторът на международната изолация на Япония засега също още се намира в стадий на оформяне и развитие и засега Япония още не е доведена до състоянието

на пълна изолация. В редица страни, които заявяват за своя стремеж да помогнат на Китай, капиталистите, търгуващи с оръжие и стратегически суровини, в стремежа си за печалби засега още снабдяват Япония с голямо количество военни материали⁸. Техните правителства⁹ засега също още не са изразили готовност да приложат заедно със Съветския Съюз действени санкции спрямо Япония. Всичко това именно предопределя положението, че нашата война срещу японските завоеватели не може да се увенчае с бърза победа, че тя може да бъде само продължителна. Що се отнася до Китай, макар във военно, икономическо и културно отношение и по отношение на организацията на гражданското управление, т. е. в онези области, в които се проявява неговата слабост, в течение на десет месеца война срещу японските завоеватели да е постигнал известен прогрес, обаче този прогрес далеч още не е достигнал степента, която е необходима, за да спрем настъплението на противника и да подготвим нашето контранастъпление. При това във всички тези области ние не можехме да не претърпим известна количествена щета. Що се отнася до благоприятните за нас фактори, макар и да играят положителна роля, засега ние още трябва да полагаме огромни усилия, за да достигнат те онова равнище на развитие, което ще бъде достатъчно, за да спрем настъплението на противника и да подготвим нашето контранастъпление. Днес в страната засега още не са преодолені явленията на загниване, няма бърз прогрес, а извън границите на Китай не са преодолені силите, които оказват помощ на Япония, недостатъчно расте мощта на антияпонските сили. Всичко това пак предопределя положението, че нашата война не може да се увенчае с бърза победа, че тя може да бъде само продължителна.

ТРИТЕ ЕТАПА НА ПРОДЪЛЖИТЕЛНАТА ВОИНА

35. Щом китайско-японската война ще бъде продължителна и окончателната победа ще бъде на Китай, може с пълно основание да се предположи, че тази продължителна война в своето конкретно развитие ще мине през три етапа. Първият етап ще бъде етап на стратегическото настъпление на противника и на нашата стратегическа от-

брана, вторият — етап на стратегическото укрепване на противника и на нашата подготовка за контранастъпление и третият — етап на нашето стратегическо контранастъпление и на стратегическото отстъпление на противника. Невъзможно е да се предскаже каква конкретна обстановка ще се създаде на всеки един от тези три етапа, но изхождайки от сегашните условия, може все пак да се посочат някои основни тенденции в развитието на войната. Развитието на обективната действителност ще бъде необикновено богато със събития и зигзагообразно и никой от нас не е в състояние да състави „хороскоп“ на китайско-японската война, но все пак за стратегическото ръководство на войната е необходимо да се набележат основните контури на тенденциите на нейното развитие. Затова, въпреки че тези контури не могат напълно да съответствуват на фактическия ход на по-нататъшните събития — ходът на събитията ще внесе в тях корективи, — все пак необходимо е в интерес на твърдото и целеустремено стратегическо ръководство на продължителната война да се нахвърлят такива контури.

36. Първият етап на войната сега още не е завършил. Противникът се опитва да завземе три пункта — Кантон, Ухан и Ланчжоу — и да ги свърже в единна линия на фронта. За постигането на тази цел противникът ще трябва да извади най-малко петдесет дивизии — около един и половина милиона войници, да загуби от година и половина до две години и да изразходва повече от десет милиарда цени. Такова дълбоко нахлуване на противника в нашата страна ще му създаде извънредно големи трудности и даже е невъзможно да си представим неговите последствия. Що се отнася до опитите на противника да завземе напълно Кантон-Ханкоуската железопътна линия и Сиан-Ланчжоуското шосе, за това японците би трябвало да издържат извънредно рисковани сражения и едва ли е съдено на този техен замисъл да бъде напълно осъществен. Обаче изхождайки в нашите планове за войната от възможността противникът да окупира посочените три пункта и даже на още някои райони, а също и от възможността за противника да ги свърже в единна фронтова линия, ние трябва да се готвим за продължителна война, за да не се окажем безпомощни, ако противникът осъще-

стви това. За нас основна форма на бойните действия на първия етап ще бъдат маневрените действия на редовните войски, а спомагателни — партизанската война и позиционната война.

Макар в резултат на грешките на гоминданското военно ръководство позиционната война в началото на този етап да беше поставена на главно място, въпреки това, от гледна точка на целия етап изобщо, тя все пак ще играе спомагателна роля. На този етап в Китай вече е създаден широк единен фронт, постигната е небивала сплотеност. Макар противникът да прибегваше и за бъдеще ще прибегва до подли и безсрамни средства, за да склони Китай да капитулира и по такъв начин без голяма загуба на сили да осъществи своите планове за бързо завършване на войната и да покори цял Китай, все пак в миналото не му се удаде, а едва ли ще му се удаде и в бъдеще да постигне успех. На първия етап на войната Китай понесе значителни загуби, но наред с това той постигна и значителен успех. Този успех ще послужи като главна основа за продължаването на войната срещу японските завоеватели на нейния втори етап. На първия етап Съветският Съюз вече оказва на нашата страна голяма помощ; що се отнася до противника, неговият боен дух започна вече да пада; настъпателният порив на японската сухопътна армия на средния стадий на този етап вече отслабна в сравнение с началния стадий; а на последния стадий той ще стане още по-слаб. Има признаци, че във финансово и икономическо отношение противникът вече започва да се изтощава; сред населението на Япония и нейните войници започва да се появява пресищане от войната; ходът на войната започва да предизвиква униние в редовете на ръководната военна клика и песимизмът по отношение перспективите на войната расте.

37. Вторият етап може да бъде наречен етап на стратегическото равновесие. В края на първия етап вследствие на недостатъчната жива сила на противника и вследствие на нашата упорита съпротива врагът ще бъде принуден да набележи определени крайни точки на своето стратегическо настъпление. След като той достигне тези точки, ще започне следващият етап, когато противникът ще прекрати стратегическото настъпление и ще премине към за-

крепяване на завзетата от него територия. На втория етап противникът ще се опитва да закрепя за себе си завзетата територия и прибягвайки към такова средство за заблуждение като организирането на марионетни правителства, ще си присвои тази територия и с всички средства ще граби китайския народ. Но тук той ще се сблъска лице с лице с упоритата партизанска война. Като се възползват от обстоятелството, че в тила на противника ще останат райони, които той поради това, че няма достатъчно сили, не ще бъде в състояние да окупира, партизаните още на първия етап ще разгърнат повсеместно партизанска война и ще организират многобройни опорни бази, което ще създаде сериозна опасност за противника при закрепяването на завзетата от него територия. Ето защо и на втория етап както и преди ще има широки военни действия. Ще се отнася до формите на водене на войната, тук вече главно значение за нас ще има партизанската война, а маневрените действия на редовните войски ще играят спомагателна роля.

По това време Китай ще може да запази голяма редовна армия, но ще му бъде трудно да премине изведнаж в стратегическо контранастъпление — отчасти поради това, че в завзетите от него големи градове и на главните комуникационни линии противникът ще премине към стратегическа отбрана, а отчасти и поради това, че китайската армия не ще бъде още напълно технически въоръжена. Част от нашите редовни войски ще се намират в отбрана по фронтовете, а големи сили ще бъдат прехвърлени в тила на противника и използвани там сравнително разсредоточено. Опирайки се на неокупираните от противника райони в неговия тил, тези войски във взаимодействие с въоръжените отряди, създадени от населението, ще водят широка и ожесточена партизанска война на окупираната територия, предизвиквайки с всички сили противника за маневрени действия и унищожавайки неговите сили, както това става сега в провинцията Шанси. На този етап войната ще бъде ожесточена, районите на военните действия ще се подложат на тежки разрушения. При умело и успешно водене на партизанската война у противника може да остане едва около една трета от завзетата от него територия, а около две трети от нея ние както

и преди ще държим в свои ръце и това ще бъде сериозно поражение за противника и крупна победа за Китай. По това време цялата заграбена от противника територия ще се раздели на три вида райони: към първия вид ще се отнасят опорните бази на противника, към втория — опорните бази на партизанската война и към третия — партизанските райони, за овладяването на които двете страни ще водят борба.

Продължителността на този етап ще зависи от степента на измененията в съотношението на силите между нас и противника, а също и от измененията в международната обстановка. Изобщо ние трябва да бъдем готови за това, че вторият етап ще бъде сравнително продължителен и че ни предстои да изминем този труден път. Този етап ще бъде за Китай период на тежки страдания; пред страната ще стоят две такива твърде сериозни проблеми като икономическите трудности и подривната дейност на националните предатели. Противникът ще развие бясна активност, за да подкопае единния фронт в Китай, а всички организации на националните предатели в окупираната от противника територия ще бъдат слети и от тях ще бъде образувано така нареченото „единно правителство“. Във връзка със загубата на големи градове и военните трудности колебаещите се елементи в нашата среда ще започнат активно да пропагандират своите съгласителски идеи. Значително ще се усилят песимистичните настроения. Нашата задача на този етап ще се състои в мобилизирането на народните маси от цялата страна за единодушно и упорито водене на войната без всякакви колебания, за разширяване и укрепване на единния фронт и за преодоляване на всякакъв род песимистични и съгласителски настроения; ние ще бъдем длъжни да призоваваме страната за тежка борба и да провеждаме новата военновременна политика, за да издържим този труден път. На втория етап ще бъде необходимо да призовем цялата страна да оказва решителна поддръжка на правителството на единния фронт, да се борим против разцеплението, да повишаваме планомерно нашата военна школовка, да преустройваме армията, да мобилизираме целия народ и да се готвим за контранастъплението. Международното положение на този етап ще стане още по-небла-

гоприятно за Япония, макар и да не е изключена възможността за трикове в духа на „реалистичното“ приспособяване на Чембърлейн към така наречените „свършени факти“. Въпреки това главните международни сили ще започнат да оказват по-значителна помощ на Китай. Японската опасност за страните от южните морета и Сибир ще се засили и дори може да избухне нова война.

Що се отнася до противника, няколкото десетки неговни дивизии, затънали в Китай, не ще бъдат в състояние да се измъкнат оттук. Широката партизанска война и народното антияпонско движение ще изтощят тази огромна японска армия. От една страна, противникът ще понесе големи загуби, а от друга — неговата армия ще се подложи на морално разложение: в нея ще растат настроенята на носталгия, на пресищане от войната и дори антивоенните настроения. Макар да не може да се каже, че ограбването на Китай няма да даде абсолютно нищо на Япония, въпреки това в резултат на недостига на капитали и на затрудненията, които ще донесе на японците нашата партизанска война, те няма да могат да постигнат бързи и крупни успехи в тази насока. Вторият етап ще бъде преходен и при това най-труден етап, но същевременно той ще бъде повратен пункт в цялата война. Въпросът, ще се превърне ли Китай в независима държава, или ще стане колония, ще се решава не от загубата на големите градове в първия етап, а от степента на усилията на цялата нация във втория етап. Ако водим войната срещу японските завоеватели настойчиво, укрепваме единния фронт и водим упорито продължителната война, на втория етап на войната Китай ще придобие сили за превръщането му от слаба воюваща страна в силна. В триактната драма на националноосвободителната война на Китай това ще бъде вторият акт, а след това с усилията на целия актьорски колектив ще може да изиграем прекрасно блестящ финал.

38. Третият етап ще бъде етап на контранастъпление, етап на възвръщане на загубените територии. Китай ще си възвръща загубените територии, като се опира главно на собствените си сили, подготвени на предишния етап и продължаващи да растат на третия етап. Но само собствените ни сили ще бъдат недостатъчни. Ще бъде необходимо да се опрем още и на помощта на международните сили и

на вътрешните изменения в страната на врага. Иначе ще бъде невъзможно да победим. Поради това пораства значението на пропагандата в чужбина и на дипломатическата дейност на Китай. На този етап ние няма вече да се намираме в стратегическа отбрана, а ще преминем в стратегическо контранастъпление, което всъщност ще прилича на стратегическо настъпление. Войната ще се развива вече не на вътрешните стратегически линии, а постепенно ще премине на външните стратегически линии. Тя ще завърши само тогава, когато достигнем до реката Ялуцзян. Третият етап — това е завършващият етап на продължителната война. Когато казваме „да водим упорито войната докрай“ — това значи, че трябва да изменим целия този етап на пътя. Главна форма на бойните действия на третия етап за нас отново ще бъдат маневрените действия на редовните войски. Обаче важна роля ще играе и позиционната война. Докато на първия етап поради съществуващите условия не трябва да се придава важно значение на позиционната отбрана, то на третия етап поради измененията в условията и задачите на войната настъплението срещу укрепените позиции на противника ще играе доста важна роля. Партизанската война, за разлика от втория етап, когато тя беше основна форма на бойните действия, на този етап отново ще играе спомагателна роля, като стратегически взаимодействува с маневрената и позиционната война на редовните войски.

39. Така че очевидно войната ще бъде продължителна, а следователно и жестока. Противникът не е в състояние да погълне целия Китай, но може доста дълго да държи в свои ръце много негови райони. Китай не е в състояние да изгони бързо японците, но голяма част от територията на страната както преди ще си остава в негови ръце. В края на краищата противникът ще претърпи поражение, а ние ще победим, но за това ще трябва да изменим труден път.

40. В тази продължителна и жестока война китайският народ ще получи сериозна закалка. Различните политически партии, участващи във войната, също ще се закалят и ще бъдат проверени. Необходимо е твърдо да се придържахме към политиката на единния фронт. Само като се придържахме твърдо към политиката на единния фронт, можем упорито да водим войната. Само като се

придържаме твърдо към политиката на единния фронт и водим упорито войната, можем да постигнем окончателна победа. При тези условия ние ще съумеем да преодолеем всички трудности. Като минем през тежките изпитания на войната, ние ще излезем на широкия друм на победата. Такава е естествената логика на войната.

41. Измененията в съотношението на силите между нас и противника на тези три етапа ще стават в следния ред. На първия етап противникът ще има превъзходство, а ние ще бъдем в неизгодно положение. Но трябва да се вземе под внимание, че това наше неизгодно положение към края на първия етап може да претърпи два вида изменения в сравнение с периода, предшествуващ войната срещу японските завоеватели. От една страна, това ще бъдат изменения към по-лошо. Първоначалното неизгодно положение на Китай в хода на първия етап може да се задълбочи в резултат на загубите на територия, население, икономически ресурси, военна мощ и културни ценности. Не е изключено в края на първия етап тези загуби да достигнат доста значителни размери, особено в областта на икономиката. Това ще бъде използвано като довод в полза на теорията за неизбежното поробване на Китай и в полза на съглашателството. Обаче не трябва да се забравя за измененията от втория вид, т. е. за измененията към по-хубаво, а именно: за натрупването на опит в хода на войната, за по-нататъшното усъвършенстване на армията, за политическия прогрес, за мобилизацията на народа, за развитието на новото направление в културата, за възникването на партизанската война, за нарастването на международната помощ и т. н. Измененията от първия вид (към по-лошо) на дадения етап ще представляват загубване на старото количество и качество и това ще бъдат главно количествени изменения. Измененията от втория вид (към по-добро) ще представляват придобиване на ново количество и качество и това ще бъдат главно качествени изменения. Неизбежността от измененията от този втори вид е довод, който потвърждава възможността да водим упорито продължителната война и да спечелим окончателната победа.

42. Два вида изменения ще стават на първия етап и в положението на противника. Към измененията от пър-

вия вид ще се отнасят измененията към по-лошо, които ще се изразяват в загубата на стотици хиляди души убити и ранени, в изразходването на оръжие и боеприпаси, в спадането на бойния дух на войските, в засилването на недоволството на населението в Япония, в намаляването на търговията, в изразходването на повече от десет милиарда иени, в осъждането на Япония от международното обществено мнение и т. н. Измененията от този вид също служат като един от доводите, които потвърждават възможността да водим продължителна война и да спечелим окончателната победа. Но трябва да се вземат под внимание и вторият вид изменения в положението на противника — измененията към по-добро: в негово разпореждане ще се окаже повече територия, повече население, повече материални ресурси. Това служи като още един довод, който потвърждава, че нашата война срещу японските завоеватели ще бъде продължителна и че ние не можем да постигнем бърза победа, а това ще бъде използвано от някои елементи като довод в полза на теорията за неизбежното поробване на Китай и в полза на съглашателството. Обаче ние трябва да вземем под внимание, че измененията към по-добро в положението на противника имат временен и частичен характер. Нашият враг олицетворява обречения на гибел империализъм и окупацията на китайска земя от него е временна. Бурното развитие на партизанската война в Китай фактически ще ограничи окупиранияте райони в малка ивица територия. При това окупацията на китайска земя от противника породява нови и задълбочава старите противоречия между Япония и другите държави. По-нататък, съдейки по опита на Трите източни провинции, Япония в продължение на относително дълго време общо взето само ще изразходва средства, без да получава доходи. Всичко това взето заедно още веднаж подкрепя нашите доводи, с помощта на които ние разбиваме теорията за неизбежното поробване на Китай и проповедта за съглашателство и обосноваваме издигнатите от нас положения за продължителната война и за нашата окончателна победа.

43. На втория етап посочените изменения в положението на страните ще продължават. Невъзможно е предварително да се предвиди конкретният ход на тези изме-

нения, но общо взето положението на Япония ще се влошава, а на Китай ще се подобрява¹⁰. Например партизанската война в Китай ще поглъща военните и финансовите ресурси на Япония в огромни количества, още повече ще расте недоволството на населението в Япония, още повече ще спадне духът на нейните войски, още повече ще се засили нейната международна изолация. А Китай ще направи крачка напред в областта на организирането на гражданското управление, на военното дело, на културата и мобилизирането на народните маси; все по-широко ще се разгръща партизанската война, а икономиката също така ще получи известно по-нататъшно развитие на базата на широкото развитие на дребната промишленост и на обширните селскостопански райони във вътрешен Китай; международната помощ постепенно ще се увеличава и ще изглежда съвсем иначе, отколкото сега. Не е изключено вторият етап да бъде доста продължителен. През това време ще се извършат огромни изменения в съотношението на силите между нас и противника: силите на Китай постепенно ще растат, а силите на Япония — постепенно ще намаляват. Китай ще се избави от своето неизгодно положение, а Япония ще се лиши от своето превъзходство. Най-напред ще се установи равновесие на силите, а след това Китай и Япония ще си сменят местата в смисъл на превъзходство на силите. След това Китай ще завърши в основни линии подготовката за стратегическо контранастъпление и ще навлезе в нов етап — етапа на контранастъплението и изгонването на противника от страната. Необходимо е отново да се подчертае, че така нареченото превръщане на неизгодното положение в превъзходство и завършването на подготовката на контранастъплението предполагат порастването на силите на Китай, увеличаването на трудностите за Япония и увеличаването на международната помощ за Китай. Благодарение на съвместното действие на тези фактори превъзходството на силите ще премине към Китай и неговата подготовка за контранастъпление ще бъде завършена.

44. Вследствие на неравномерността на политическото и икономическото развитие на Китай в началния стадий на третия етап стратегическото контранастъпление не ще протича дружно и еднообразно, а ще има разпокъсан и не-

равномерен характер. Доколкото на дадения етап противникът не ще отслаби своите опити с всички възможни средства да разкъса единния фронт, задачата за вътрешното сплотяване на Китай придобива още по-голямо значение: в никакъв случай не трябва да се допусне поради липсата на вътрешно съгласие нашето стратегическо контрастъпление да се спре напред пътя. На този етап международното положение ще стане вече изключително благоприятно за Китай и Китай ще се възползува от това, за да се освободи окончателно и да изгради независима демократическа държава, оказвайки по такъв начин помощ на антифашисткото движение в цял свят.

45. Ходът на китайско-японската война ще бъде такъв: за Китай: неизгодно положение — равновесие на силите — превъзходство; за Япония: превъзходство — равновесие на силите — неизгодно положение. За Китай: отбрана — стабилизация на фронта, и по-нататък — контрастъпление; за Япония: настъпление, закрепяване и след това — отстъпление.

Такава е неизбежната тенденция на развитието на тази война.

46. Така ние стигаме до следните отговори на поставените въпроси; ще бъде ли Китай поробен? Отговор: не, няма да бъде, крайната победа ще бъде на Китай. Ще може ли Китай да победи бързо? Отговор: не, няма да може, войната ще бъде продължителна.

Правилни ли са тези отговори? Смятам, че са правилни.

47. Като чуят тези изводи привържениците на теорията за неизбежното поробване на Китай и съгласителите отново ще излязат на сцената и ще заявят: за да може Китай да премине от неизгодното положение към състояние на равновесие на силите, той трябва да нагъне военна и икономическа мощ равна с тази на Япония, а за да премине от равновесие на силите към превъзходство, той трябва да надмине военната и икономическата мощ на Япония; но това е невъзможно, а следователно и гореизложените изводи са неправилни.

48. Така разсъждават привържениците на „теорията за безграничната сила на оръжието“¹¹, теория, която отразява механистичния, субективистки и едностранчив под-

ход към проблемите на войната. Ние се придържаме към правопротивоположен възглед и виждаме не само сръжиято, но и хората. Оръжието е важно, но не е решаващ фактор във войната. Решаващ фактор е човекът, а не вещта. Съотношението на силите се определя не само от съотношението на военната и икономическата мощ, но също и от съотношението на човешките резерви и моралното състояние. За управлението на военните сили и икономиката са нужни хора. Ако преобладаващото мнозинство от китайците, японците и населението от различните страни в света станат привърженици на войната срещу японските завоеватели, може ли да се говори за превъзходство на военната и икономическата мощ, която шепя хора в Япония със сила задържат в свои ръце? Не, това не ще бъде превъзходство. И няма тогава превесът на силите не ще се окаже на страната на Китай, който притежава сравнително по-малка военна и икономическа мощ? Няма никакво съмнение, че ако Китай води упорито войната срещу японските завоеватели и твърдо се придържа към политиката на единния фронт, неговата военна и икономическа мощ постепенно ще нараства. А военната и икономическата мощ на противника безусловно ще претърпи изменения в обратен ред в резултат на отслабването на Япония в хода на продължителната война и поради нейните вътрешни и външни противоречия. Нима при това положение превесът на силите няма да бъде на страната на Китай? Но и това още не е всичко. Засега ние още не можем широко и открито да зачислим в своя актив военната и икономическата мощ на други държави, но нима в бъдеще няма да можем да правим това? Ако противник на Япония бъде не само Китай, ако настъпи такова време, когато някоя държава или няколко държави открито използват значителна част от своята военна и икономическа мощ за отблъскване нападението на Япония или за да ѝ нанесат удар и открито ни окажат помощ, то в такъв случай нима превесът на силите на нашата страна не ще стане още по-голям? Япония е малка страна; войната, която тя води има реакционен и варварски характер; нейната международна изолация ще се засилва. Китай е голяма държава; войната, която той води, е прогресивна и справедлива; международната помощ за

него ще се увеличава! Нима в резултат на продължителното развитие на всички тези фактори съотношението на силите няма да претърпи осезателни изменения?

49. Що се отнася до привържениците на теорията за бърза победа, те не разбираат, че войната е състезание по сила и че съвсем неразумно е да се предприемат решителни стратегически сражения и преждевременно да се мисли за започване освободението на страната, преди да са станали определени изменения в съотношението на силите на воюващите страни. Привържениците на теорията за бърза победа, ако им хрумне да осъществят своите идеи, неизбежно ще си разбият главите в стената; или пък ще се занимават с празни приказки заради собствено удоволствие, без и да помислят да минат от думи към дела. В края на краищата на сцената пак ще излезе такъв учител като фактите, които ще облеят тези дърдорковци със студена вода. Фактите ще докажат, че тези хора са само дърдорковци, които се мъчат да минат за чужда сметка, мъчат се да изразходват по-малко сили, а да получат повече полза. С тези приказки се занимаваха преди, занимават се и сега, но засега все още не твърде много. А когато войната навлезе в етапа на равновесие на силите, а след това в етапа на контранастъпление, възможно е да има много повече такова дрънкане. Но наред с това, ако загубите на Китай на първия етап бъдат сравнително големи и ако вторият етап продължи дълго, теорията за неизбежното поробване на Китай и проповедите за съглашателство ще получат още по-широко разпространение. Ето защо ние ще трябва да насочим огъня преди всичко против теорията за неизбежното поробване на Китай и против проповедта за съглашателство, а след това вече против теорията на дърдорковците — глашатая на бързата победа.

50. И така, ние установихме, че войната ще бъде продължителна. Но никой не може да каже колко години и колко месеца ще продължи тя. Това изцяло ще зависи от измененията в съотношението на силите между нас и противника. Тези, които се стремят да намалят продължителността на войната, могат да направят това само по един начин: като положат всички усилия за увеличаване на нашите сили и намаляване силите на противника. Кон-

кретно казано, това може да стане, само като се положат усилия да се спечелят колкото се може повече сражения в хода на бойните действия и да се смели колкото се може повече от живата сила на противника; като се полагат усилия за разгръщане на партизанската война, за да се сведе окупираната от противника територия до минимални размери; като се полагат усилия за укрепването и разширяването на единния фронт и за сплотяване на силите на цялата страна, за създаването на нова армия и за развитието на новата военна промишленост, за ускоряване политическия, икономическия и културния прогрес, за мобилизиране на всички слоеве на населението — работници, селяни, делови кръгове, интелигенция, за разлагане на вражеските армии и за привличането на техните войници на своя страна, за водене на пропаганда в чужбина за спечелване на международна помощ, за спечелване подкрепата на японския народ и на всички потиснати нации. Само по такъв начин може да се съкрати продължителността на войната. Никакви хитрувания няма да помогнат тук.

НАСРЕЩНО ВКЛИНЯВАНЕ В РАЗПОЛОЖЕНИЕТО НА ПРОТИВНИКА

51. Решително можем да твърдим, че на нашата продължителна война срещу японските завоеватели предстои да запише забележителна, славна страница в историята на войните, които човечеството е водило. Насрещното вклиняване в разположението на противника ще бъде твърде характерна особеност на тази война. Това е обусловено от взаимно противоположните особености на страните, а именно: от характерните за врага варварство и недостиг на жива сила и от характерните за Китай прогресивност и притежание на обширна територия. Историята познава войни, на които е било присъщо насрещното вклиняване в разположението на противника: така е било например в Русия след Октомврийската революция, в хода на тригодишната гражданска война. Но в Китай особеностите на едно такова вклиняване ще бъдат неговата изключителна продължителност и големи мащаби; в

това отношение ще бъдат бити всички известни в историята рекорди. Насрещното вклиняване в разположението на противника се характеризира със следните черти:

52. В ътрешни и външни линии. Изобщо войната срещу японските завоеватели се води на вътрешните линии, но ако се обърнем към взаимодействието на главните сили на армията с партизанските отряди, главните сили на нашата армия ще действуват на вътрешните линии, а партизанските отряди на външните и по силата на това се създава своеобразна картина: противникът попада в клещи. Същото се отнася и до взаимодействието между партизанските райони. Всеки партизански район, взет отделно, действува на вътрешните линии, а другите партизански райони по отношение на него действуват на външните линии, което пак образува много клещи, в които попада противникът. На първия етап на войната редовната армия, която води операции на вътрешните стратегически линии, се оттегля, но партизанските отряди, които оперират на външните стратегически линии, водят широки настъпателни действия в тила на противника; на втория етап тези настъпателни действия ще се водят още по-енергично. Благодарение на това ще се създаде рядко своеобразно съчетание на оттегляне и настъпление.

53. Наличие и липса на тил. Главните сили на армията, опирайки се на главния тил на страната, водят бойни действия на линията на фронта, която минава пред крайната граница на територията, заета от противника. А партизанските отряди водят бойни действия откъснато от главния тил на страната на линиите на фронта, които минават в тила на противника. Но във всеки партизански район все пак има и свой малък тил, на който се опира нестабилната линия на фронта. За разлика от това, партизанският отряд, изпратен от партизанския район за временни действия в тила на противника, разположен в даден район, няма не само тил, но и линия на фронта. Бойните операции при липсата на тил са характерна особеност на революционните войни, които се водят в новата епоха в страните с обширна територия, от прогресивно настроеното население, от прогресивните политически партии и прогресивната армия. Няма защо да се страхуваме от такива операции, те принасят само

полза; тук не трябва да се колебаем, те трябва да се популяризират широко.

54. Обкръжения и контраобкръжения. Ако разглеждаме войната като цяло поради това, че противникът води стратегическо настъпление и действа на външните линии, а ние сме в стратегическа отбрана и действуваме на вътрешните линии, ние без съмнение се намираме в стратегическо обкръжение. Това е първият вид обкръжаване на нас от противника. От друга страна, имайки работа с противник, който действа на външните стратегически линии, настъпва срещу нас от няколко посоки, ние, като вземем курс на водене сражения и боеве с числено превъзхождащи сили на външните линии, можем да обкръжим настъпващия противник на едно или няколко отделни направления. Това е първият вид контраобкръжение на противника от нас. По-нататък, ако говорим за опорни бази на партизанската война, разположени в тила на противника, всяка такава изолирана база е обкръжена от противника от четири или три страни. Към първите се отнася например районът на Утайшан, а към последните — северозападната част на провинцията Шанси. Това е вторият вид обкръжаване на нас от противника. Обаче ако всички отделни бази на партизанската война се разглеждат в тяхната взаимна връзка и всяка опорна база се разглежда в нейната връзка с фронта на редовната армия, излиза, че много части на противника са обкръжени от нас. Например в провинцията Шанси ние вече от три страни обхванахме Датун-Пучжоуската железопътна линия (от изток, запад и юг), обкръжихме от всички страни град Тайюан; в провинциите Хебей и Шандун също има много примери на подобно обкръжаване. Това вече е вторият вид контраобкръжение на противника от нас. Така тези два вида взаимно обкръжаване изобщо приличат на играта „вейци“*; сраженията и боевете, които противникът води против нас и ние водим против него, приличат на „изяждане на пионките“, а опорните точки на противника (например град Тайюан) и нашите партизански опорни бази (например районът на Утайшан) напо-

* Виж бележка 8 към произведението „Въпроси на стратегията на партизанската война срещу японските завоеватели“ в същия том.

нят „прозорчетата“ на дъската. Ако си представим играта „вейци“ в световен мащаб, ние ще открием и трети вид обкръжаване на противника от нас и на нас от противника: отношението между фронта на агресията и фронта на мира. С помощта на първия фронт противникът обкръжава Китай, СССР, Франция, Чехословакия и други държави, а с помощта на втория фронт ние извършваме контраобкръжаването на Германия, Япония и Италия. Но нашето обкръжение прилича на дланта на Буда: то ще се обърне в пет планински хребета, господстващи над вселената, и ще смачка новопоявилите се сунукуни — фашистките агресори, — така че те никога вече да не могат да се вдигнат¹². Ако ние, действайки на международната арена, бихме успели да създадем на Тихия океан антияпонски фронт, в който Китай да действа като една стратегическа единица, Съветският Съюз, а възможно е и други държави също да образуват съответен брой стратегически единици, а народното движение в Япония — още една стратегическа единица, би се образувала огромна мрежа, от която фашистките сунукуни не биха могли да се измъкнат на никъде и тогава би настъпил часът на гибелта на противника. Всъщност деня на окончателното разгромяване на японския империализъм без съмнение ще настъпи тогава, когато тази огромна мрежа бъде създадена в общи линии. Това съвсем не е шега; такава е необоримата тенденция на развитието на войната.

55. Масиви и островчета. Не е изключена възможността заграбената от противника територия да съставлява по-голямата част от вътрешен Китай, а оцелелите райони — само по-малката част от него. Това е едната страна на въпроса. Обаче в завзетата от противника по-голяма половина на Китай той навсякъде, с изключение на Трите източни провинции, ще може фактически да окупира само големите градове, основните комуникационни линии и някои равнинни райони, т. е. обекти, които имат първостепенно значение, но в същото време по своята площ и население съставляващи, може би, само малка част от заграбената територия; а партизанските райони, напротив, ще се разпростират навсякъде и ще съставляват по-голямата част от заграбената от про-

тивника територия. Това е другата страна на въпроса. Ако пък, без да се ограничаваме с вътрешен Китай, вземем под внимание монголските райони, Синцзян, Цинхай и Тибет, площта на неокупиран Китай ще надмине цялата територия, заграбена от противника, включително и Трите източни провинции. Такава е третата страна на въпроса. Незавзетите от противника райони, разбира се, ще имат за нас много голямо значение. Трябва да се положат големи усилия, за да се организира в тях не само гражданското управление, военното и икономическото строителство, но което е много важно, също и културната работа. Противникът вече превърна нашите предишни културни центрове в изостанали в културно отношение райони — а ние трябва да превръщаме изостаналите преди в културно отношение райони в културни центрове. Същевременно извънредно важно е да се уреди животът в обширните партизански райони в тила на противника, като също се развият те във всяко едно отношение и се води в тях културна работа. В заключение можем да кажем, че селските масиви в Китай ще се превърнат в напреднали, светли кранща, а завзетите от противника райони, особено големите градове, временно ще представляват малки островчета на изостаналостта и невежеството.

56. Така че продължителната и широка война срещу японските завоеватели ще стане война на насрещно вклиняване в най-широкия смисъл на думата — насрещно вклиняване и във военната област, и в областта на гражданското управление, и в икономическата, и в културната област; тази война ще бъде рядка в историята на войните картини, ще бъде велико творение на китайския народ, славен подвиг, който ще изуми целия свят. Тази война ще окаже въздействие не само върху Китай и Япония, като даде силен тласък на прогреса на тези две страни, но и върху целия свят, като послужи за стимул на прогреса на потиснатите народи от всички страни и на първо място на такива като Индия. В тази война на насрещно вклиняване трябва съзнателно да участвуват всички китайци. В такива форми ще се излее войната на китайския народ за своето освобождение, такива са специфичните форми на освободителната война, която една обширна полуколониялна страна води в тридесетте-четиридесетте години на XX век.

ВОЙНАТА ЗА ВЕЧЕН МИР

57. Продължителният характер на войната срещу японските завоеватели, която Китай води, е неделим от задачите на борбата за завоюване на вечен мир за Китай и за целия свят. В историята още не е имало период, когато войната така да ни е приближавала към вечния мир, както днес. В резултат на появяването на класите историята на човечеството в продължение на хилядилетия е била пълна с безконечни войни. Колко войни е трябвало да преживее всеки народ! Войни са се водили и в границите на една нация, и между различните нации. С настъпването на стадия на империализма в развитието на капиталистическото общество войните стават особено грандиозни и жестоки. Водилата се преди 20 години Първа световна война беше невиджана в историята война, която още не беше последната война. Войната, която започна сега, ни приближава към последната война, т. е. към настъпването на вечния мир за цялото човечество. Днес вече една трета от човечеството е въввлечено във войната. Вижте: Италия и Япония, Абисиния и Испания, а след това и Китай. В тези страни, които вече участвуват във войната, живеят около 600 милиона души, т. е. почти една трета от населението на целия свят. Особеност на сегашната война е това, че тя има непрекъснат характер и ни приближава към вечния мир.

Пита се, защо тя има непрекъснат характер? След войната на Италия с Абисиния последва войната на Италия с Испания, при това в тази война се включи и Германия; след това последва войната на Япония с Китай. А кой е на дневен ред сега? Без съмнение сега ще последва войната на Хитлер с великите държави. Нали „фашизмът — това е война“¹³. Сегашната война ще прерасне в световна война, прекъсвания няма да има. Човечеството няма да избегне бедствията на войната. Защо тази война ни приближава към вечния мир? . . . Тя възникна на базата на развитието на започналата се през време на Първата световна война обща криза на световния капитализъм. Тази обща криза принуждава капиталистическите страни да тръгнат по пътя на нова война. Преди всичко тя принуждава фашистките страни да се впускат в нови военни авантюри. Ние

можем да предвидим, че в резултат на тази война капитализмът няма да бъде спасен, а ще тръгне към крах. Тази война ще бъде по-грандиозна и по-ожесточена от войната, която се води преди 20 години. В нея неизбежно ще бъдат въввлечени всички народи. Войната ще бъде твърде продължителна, на човечеството предстои да понесе най-големи страдания. Обаче благодарение на съществуването на Съветския Съюз и порастването на съзнателността на народите в света в хода на тази война несъмнено ще избухнат велики революционни войни, които ще бъдат насочени против всички контрареволуционни войни и ще придадат на тази всеобща война характер на война за вечен мир. Дори след това, да настъпи още един период на войни, все пак епохата на вечния мир в целия свят не ще бъде вече далеч. Щом човечеството унищожи капитализма, то ще навлезе в епохата на вечния мир и тогава войните няма да му бъдат нужни. Тогава няма да му бъдат нужни армии, военни кораби, бойни самолети и отровни вещества. Тогава човечеството завинаги ще се прости с войната. Започналата вече революционна война е част от тази война за вечен мир. Войната между Китай и Япония, населението на които е повече от 500 млн. души, ще изиграе важна роля в тази война за вечен мир. В тази война ще бъде извоювано освобождението на китайския народ. Освободеният нов Китай на бъдещето е неделим от освободения нов свят на бъдещето. Ето защо нашата война орещу японските завоеватели има също така и характер на война за вечен мир.

58. Всички войни в историята се делят на два вида: справедливи и несправедливи. Всички прогресивни войни са справедливи, а всички войни, които пречат на прогреса — са несправедливи. Ние, комунистите, водим борба против всички несправедливи войни, които пречат на прогреса, но ние не сме против прогресивните, справедливите войни. Ние, комунистите, не само не се обявяваме против справедливите войни, но и вземаме активно участие в тях. Но ние сме против несправедливите войни, каквато беше например Първата световна война. В нея двете страни воюваха за империалистически интереси и затова комунистите от целия свят решително се бореа против тази война. Пътят на борбата против войната е следният: преди вой-

ната да е избухнала, трябва с всички сили да се стараем да я предотвратим, но когато е избухнала, трябва да използваме всяка възможност, за да се борим с война против войната, т. е. да излезем със справедлива война против несправедливата война. Войната, която Япония води, е несправедлива война, която пречи на прогреса. Народите от целия свят, включително и японският народ, трябва да се борят и вече се борят против нея. Що се отнася до Китай, в него всички — от народните маси до правителството, от комунистическата партия до гоминдана — вдигнаха знамето на справедливостта и водят национално-революционна война против агресията. Нашата война е свещена, справедлива и прогресивна война за мир — не за мир само за една страна, а за мир в целия свят, не за краткотраен мир, а за вечен мир. За да постигнем тази цел, трябва да водим борба не за живот, а за смърт, да бъдем готови да направим всякакви жертви и упорито да се държим докрай, без да прекратяваме борбата дотогава, докато не бъде постигната целта. Макар жертвите да бъдат огромни и да е нужно много време, но пред нас ясно се очертава картината на новия свят, в който ще царят вечен мир и вечна светлина.

В днешната война ни въодушевява увереността, че ние ще извоюваме такъв именно нов Китай, такъв нов свят, в който ще царят вечен мир и вечна светлина. Фашистите и империалистите искат войните да продължават безкрайно. Що се отнася до нас, ние искаме да сложим край на войните в недалечното бъдеще. За това са необходими огромните усилия на мнозинството от човечеството. 450-те милиона китайци съставляват една четвърт от човечеството. Ако със своите единодушни усилия разбием японския империализъм и създадем свободен и равноправен нов Китай, това без съмнение ще бъде велик принос в делото за извоюване на вечен мир в целия свят. Това не е празна мечта. Ходът на социалноикономическото развитие в целия свят вече ни приближава към това; нужни са само усилията на по-голямата част от човечеството и след няколко десетки години нашата цел без съмнение ще бъде постигната.

СЪЗНАТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ ВЪВ ВОЙНАТА

59. Всичко казано по-горе ни обяснява защо войната ще бъде продължителна и защо окончателната победа ще принадлежи на Китай. Досега ставаше въпрос главно за това — какво е предметът на нашето изследване и какво той не е. Сега да преминем към въпроса, как трябва да действуваме и как не трябва да действуваме. Как да водим продължителната война? Как да спечелим окончателната победа? Ето въпросите, на които искаме да отговорим по-долу. За тази цел ние ще осветлим следните проблеми: съзнателната дейност във войната; войната и политиката; политическата мобилизация във войната срещу японските завоеватели; целите на войната; настъпателните действия в отбранителната война, стремителните действия в продължителната война, действията на външните линии във войната на вътрешните линии; инициативата, готовността и плановостта; маневрените действия на редовните войски, партизанската война, позиционната война; войната за унищожаване и войната за изтощаване; възможността за използуване грешките на противника; въпросът за решителните сражения във войната срещу японските завоеватели; народът и армията — основа на победата.

Да започнем с въпроса за съзнателната дейност.

60. Когато се обявяваме против субективисткия подход към въпросите, това означава, че ние се борим против такива възгледи на отделни хора, които не са основани на обективната действителност и не ѝ съответствуват, а представляват измислица или погрешни положения; и ако се действува в съгласие с тези възгледи, провалът е неизбежен. Ето защо трябва да се води борба с такива възгледи. Но всички работи се вършат от хората; без участието на хората нито продължителната война, нито окончателната победа ще дойдат от само себе си. Трябва хората, преди да вършат нещо, да си изработват въз основа на обективната действителност определени идеи, положения, възгледи, да съставят плановете, да набелязват линията, политиката, стратегията, тактиката и едва тогава ще могат да действуват успешно. Идеите, положенията и т. н. са явления от субективен характер, а постъпките или действията — са проява на субективното в обективното. Идеите и действи-

ята представляват присъща на човека дейност. Тази дейност ние наричаме „съзнателна дейност“ и тя представлява отличителна черта на човека. Всички основани на обективната действителност и съответстващи ѝ идеи са правилни, а всички постъпки или действия, основани на правилни идеи, са също правилни. Именно такива идеи и действия, такава съзнателна дейност ние трябва и да развиваме. Войната срещу японските завоеватели има за цел изгонването на империалистите и превръщането на стария Китай в нов Китай. За да постигнем тази цел, необходимо е да мобилизираме целия китайски народ и да развиваме във всяко едно отношение неговата съзнателна дейност, насочена срещу японските завоеватели. А ако стоим със скръстени ръце, нас ни очаква само поробване; тогава ние няма да видим нито продължителна война, нито окончателна победа.

61. Съзнателната дейност е отличителна черта на човека. Тази черта се проявява релефно през време на война. Разбира се, изходът на войната зависи и от цяла редица условия, присъщи на двете воюващи страни — военни, политически, икономически и географски условия, а така също от характера на войната и от международната помощ. Но изходът на войната зависи не само от тези условия. В тези условия е заложена само възможността за един или друг изход на войната. Сами по себе си те не дават нито победа, нито поражение. А за разрешаването на изхода на войната са нужни още субективните усилия, т. е. ръководенето на войната и воденето на войната, иначе казано, съзнателната дейност във войната.

62. Военният ръководител не може да спечели победата, излизайки извън рамките, които се поставят от обективните условия, но той може и трябва дейно да се стреми към победата в рамките на тези условия. Арената на дейността на военния ръководител е ограничена от това, което допускат обективните условия, обаче на тази арена той може да създаде много ярки, величествени постановки. Върху дадената обективна материална база нашите командири във войната срещу японските завоеватели трябва да разгърнат нашата мощ и като възглавят армията, да съборят нашите национални врагове, за да преустроят нашето общество и нашата страна, страдаща от агресията

и потисничеството и да изградят свободен, равноправен нов Китай. За това ни е нужно, необходимо ни е субективно умение да ръководим. Ние сме против това, командирът, откъснал се от обективните условия на войната срещу японските завоеватели, да се превръща в „храбрец“, който сляпо се хвърля ту на една, ту на друга страна; ние сме за това, всеки командир в тази война да стане смел и мъдър пълководец. Такъв пълководец трябва да притежава не само храброст, довеждаща противника в трепет, но и умение да управлява целия ход на войната във всичките ѝ изменения и развитие. Командирът не трябва да потъне в океана на войната, той трябва да плува умело и уверено и да достигне до брега на победата. Стратегията и тактиката, като закони за ръководене на войната, са изкуство за плаване по океана на войната.

ВОЙНА И ПОЛИТИКА

63. „Войната е продължение на политиката...“ Това значи, че войната е политика; войната като такава е действие, което има политически характер, и от древни времена не е имало война, която да не е имала политически характер. Войната срещу японските завоеватели е общонационална революционна война. Победата в нея е неделима от политическата цел на войната — от изгонването на японските империалисти и създаването на свободен, равноправен нов Китай; тя е невъзможна без осъществяването на генералната линия за упорито водене на войната, за твърдо провеждане политиката на единния фронт; невъзможна е без мобилизиране на целия народ; невъзможна е без осъществяване на такива политически принципи, като единението между офицерите и войниците и между армията и народа, като разложението на армията на противника и т. н.; невъзможна е без правилното осъществяване на политиката на единния фронт; невъзможна е без мобилизирането на културата; невъзможна е без усилията, насочени към спечелването на международна помощ и поддръжка от страна на народа на вражеската страна. С една дума, нито за минута войната не трябва да се отделя от политиката. В случай че у военните, които водят война срещу японските за-

воеватели, се появи пренебрежение към политиката, стремейки да се изолира войната от политиката, да се издигне войната в абсолютен, това трябва да се разглежда като грешка, която трябва да се поправи.

64. Но войната има и своя специфика. Това значи, че войната не е равнозначна на политиката изобщо. „Войната е продължение на политиката с други средства.“¹⁴ Когато политиката, достигнала определен стадий на развитие, не е в състояние повече да се развива както преди, възниква войната, за да премахне препятствията по пътя на политиката. Например полунезависимото положение на Китай беше пречка за развитието на политиката на японския империализъм и желаяйки да премахне тази пречка, Япония започна агресивната война. А Китай? Империалистическият гнет вече отдавна е станал пречка по пътя на китайската буржоазнодемократическа революция. Ето защо в Китай много пъти са се водили освободителни войни, предизвиквани от стремението да се премахне тази пречка. Сега Япония прибягна до войната, за да прегради съвсем пътя на настъпателното движение на китайската революция. Ето защо ние сме принудени да водим война срещу японските завоеватели и сме пълни с решителност да премахнем тази пречка от своя път. Когато пречката е премахната и политическата цел постигната, войната свършва. Дотогава, докато пречката не бъде премахната без остатък, войната трябва да продължава, за да се доведе делото докрай. Ако например биха се намерили хора, които преди завършване задачите на войната срещу японските завоеватели биха се опитали да се споразумеят с врага, от техните опити все едно решително нищо не би излязло: дори по силата на едни или други причини това да им се удаде — войната все едно би се разгоряла отново, широките народни маси не биха приели такъв изход на войната и непременно биха я продължавали до пълното постигане на нейните политически цели. Ето защо може да се каже, че политиката е безкръвна война, а войната — кръвопролитна политика.

65. В съответствие със спецификата на войната възниква цяла система от специфични организации, поставени в служба на войната, цяла система от специфични

методи на водене на войната, специфичен процес на войната. Такива организации са армията и всичко, което се отнася до нея; такива методи са стратегията и тактиката, които служат за ръководство на военните действия; процесът на войната представлява специфична форма на дейност на хората, когато воюващите армии, прилагайки изгодната за себе си и неизгодната за противника стратегия и тактика, са в настъпление или отбрана. Ето защо опитът от войната е специфичен опит и необходимо е всички нейни участници да се откажат от мирновременните си навици и да се преустроят на военни релси. Само така може да се спечели победата.

ПОЛИТИЧЕСКАТА МОБИЛИЗАЦИЯ ВЪВ ВОЙНАТА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ

66. Без широката и дълбока политическа мобилизация на народа е невъзможно да се одържи победа в една такава велика националнореволуционна война. Обстоятелството, че преди започването на войната не се провеждаше политическа мобилизация за борба срещу японските завоеватели, беше голям пропуск от страна на Китай и по такъв начин ние изведнаж изостанахме от противника с един ход. А и сега, след като войната започна, съвсем не навсякъде се провежда политическа мобилизация, а за нейната дълбочина не може и да се говори. На огромното мнозинство от населението се известява за войната с артилерийския огън и авиационните бомби на противника. Това е също своего рода мобилизация, само че противникът я провежда вместо нас, а не ние самите. Тези, които живеят в отдалечените райони и не чуват артилерийската канонада, и досега още прекарват в безметежно спокойствие. Необходимо е положението да се измени, иначе в тази война не на живот, а на смърт, няма да спечелим победа. Ние в никакъв случай не трябва повече да изоставяме от противника нито с един ход; напротив, трябва с всички сили да се стремим да наваксаме пропуснатия ход: да разгърнем с всички сили политическата мобилизация, за да победим противника. От този ход зависи твърде много. Обстоятелството, че ние отстъпваме на противника във въоръжението и прочее, е второ-

степенен въпрос. А политическата мобилизация е действително ход от първостепенна важност. Ако целият народ бъде мобилизиран, противникът не ще види добро, той ще бъде въвлечен във водовъртежа на бедствията; тогава именно ще бъдат създадени условията, за да се изпълнят нашите пропуски в областта на въоръжаването и прочее, ще бъдат създадени предпоставки за преодоляване на всички трудности във войната. За да победим, трябва упорито да водим войната, твърдо да се придържаме към политиката на единния фронт, упорито да провеждаме курса на продължителната война. Обаче всичко това е невъзможно без мобилизирането на народа. Да желаем победата и да пренебрегваме политическата мобилизация е все едно да „впрягаме коня с опашката напред“; тогава за победа, разбира се, и дума не може да става.

67. А какво представлява политическата мобилизация? Преди всичко трябва да се разкаже на армията и народа за политическата цел на войната. Нужно е всеки войник, всеки гражданин да разбира за какво трябва да воюва, какво отношение има войната към него лично. Политическата цел на войната срещу японските завоеватели е изгонването на японските империалисти и изграждането на свободен, равноправен нов Китай. Трябва да разкажем за тази цел на цялата армия и на целия народ. Само при това условие у тях може да се предизвика страстен стремеж да вземат участие в борбата против японските завоеватели и тогава стотици милиони като един човек ще принесат всичко пред олтара на тази война. По-нататък, само разясняването на целта на войната е още недостатъчно: трябва още да се разясняват мероприятията и политиката, насочени към постигането на тази цел. А това значи, че е нужна и политическа програма. Сега вече са изработени „Програма за съпротива срещу Япония и за спасението на родината“, състояща се от 10 точки, и „Програма за съпротива срещу Япония и за изграждането на държавата“. Трябва те да бъдат популяризирани в армията и сред народа, да се мобилизира цялата армия и народът за осъществяването на тези програми. Без ясна и конкретна политическа програма е невъзможно да бъде мобилизирана цялата армия и

целият народ за довеждане войната против японските завоеватели докрай. Пита се, по-нататък, а как да се проведе мобилизацията? За провеждане мобилизацията трябва да се използват устни изказвания, позиви и възвания, вестници, брошури и книги, театърът и киното, училището, масовите народни организации и активът. Това малко, което сега се върши в районите на гоминданското господство, е само капка в морето, а и методите на водене на тази работа не са по вкуса на народните маси: по своя дух те са чужди на народа. Положението трябва коренно да се измени. И, най-после, не трябва да се задоволяваме с веднаж проведената кампания. Политическата мобилизация във войната срещу японските завоеватели трябва да се води постоянно. Разбира се, не трябва без край да се повтаря на народа заучената наизуст политическа програма — такава досадна шумотевица никой няма и да вземе да слуша. Политическата мобилизация трябва да се свързва с хода на самата война, с живота на войниците и простия народ, трябва да я превърнем в постоянна работа. Това е огромна работа. От нея преди всичко зависи победата във войната.

ЦЕЛИТЕ НА ВОЙНАТА

68. Тук ще се говори не за политическите цели на войната, тъй като за политическата цел на войната срещу японските завоеватели ние вече говорихме по-горе — тази цел е изгонването на японските империалисти и изграждането на свободен, равноправен нов Китай. В този раздел ние ще засегнем основните цели на войната като „крвопролитна политика“, на войната като взаимно изстребление на две армии. Войната не преследва никакви други цели освен „запазването на своите сили и унищожаването на силите на противника“ (под унищожение силите на противника се разбира неговото разоръжаване и така нареченото „лишаване на противника от съпротивителна сила“, а не пълното му физическо изстребление). В древността във войната са си служили с копие и щит. Копието е служило за настъпление, за унищожаване на противника, а щитът — за отбрана, за лична защита. Чак до наши дни всички оръжия представляват по-нататъшно развитие на тези два вида оръжия. Бомбардировачите,

картечните, далекобойните оръдия, отровните вещества — всичко това е по-нататъшно развитие на копието, а скривалищата от бомби, железните каски, бетонните укрепления, противогазовите маски са по-нататъшно развитие на щита. Танковете са ново оръжие, в което се съчетават и копието, и щитът. Настъплението е главното средство за унищожаване силите на противника, но не трябва да се изхвърля от сметката и отбраната. Настъплението се води за непосредствено унищожаване силите на противника и в същото време за запазване на своите сили, тъй като ако не унищожих врага, той ще унищожат теб. Отбраната служи непосредствено за запазване на собствените сили, но същевременно тя е опомогателно средство за настъпление или средство за подготовка за преминаване в настъпление. Отстъплението се отнася към отбраната и е продължение на отбраната; а преследването — продължение на настъплението. Необходимо е да се посочи, че от целите на войната унищожението на силите на противника е главна, а запазването на собствените сили — подчинена, тъй като само масовото унищожение на силите на противника може да осигури ефикасно запазването на собствените сили. Оттук следва, че като основно средство за унищожаване силите на противника настъплението играе главна роля, а отбраната като опомогателно средство за унищожаване силите на противника и като едно от средствата за запазване на собствените сили — подчинена. Макар на практика във войната през по-голямата част от времето да преобладава отбраната, а през по-малка — настъплението, все пак, ако ходът на войната се разглежда като цяло, настъплението си остава главно средство.

69. Как да си обясним, защо във войната ратуват за геройско самопожертвование? Не противоречи ли това на изискването за „запазване на собствените сили“? Не, не противоречи. Това са противоположности, но те се обуславят взаимно. Войната е кръвопролитна политика, за която трябва да се разплащаме, а понякога и на твърде скъпа цена. Временната жертва на част от силите (отказ от запазване на силите) преследва целта да се запазят всички сили завинаги. Когато казваме, че настъплението като средство, предназначено главно за унищожаване силите на противника, едновременно изпълнява и функцията на

запазване собствените сили, ние изхождаме именно от това. Положението, че отбраната непременно трябва да съдържа в себе си едновременно и настъпление, а не само една отбрана в нейния чист вид, е вярно по същите причини.

70. Запазването на собствените сили и унищожаването на силите на противника като цел на войната представлява самата същност на войната и служи за основа на всички бойни действия. Тази основна същност на войната я изпълва открай докрай, като се започне от чисто техническите похвати и се свърши със стратегията. Посочената цел на войната — запазване собствените сили и унищожаване силите на противника — е основният принцип на войната и всички положения и принципи на бойната подготовка, тактиката, оперативното изкуство и стратегията са съвсем неделими от него. Правилата за водене на стрелковия бой гласят: „прикривай се и засилвай огъня“. Какво значи това? Първото е нужно за запазване на собствените сили, второто — за унищожаване силите на противника. Първото пороци такива методи на самозащита като използване на релефа и местните предмети, придвижване чрез приблгвания, разпръснатия строй, а второто — разчистване на обстрела, организиране системата на огъня и т. н. В тактиката се използват ударни сили, сковаващи сили и резерви. Първите са предназначени за унищожаване силите на противника, вторите — за запазване собствените сили, а третите се използват за една или друга цел в зависимост от обстановката: било за поддържане ударните сили или за преследване на противника, т. е. за унищожаване силите на противника, било за поддържане сковаващите сили или за прикритие, т. е. за запазване собствените сили. Така че и принципите на бойната подготовка, и законите на тактиката, на оперативното изкуство и стратегията, и всички технически похвати, тактически, оперативни и стратегически действия са съвсем неделими от целта на войната. На тази цел е подчинена цялата война изобщо и от нея е проникнат целият ход на войната отначало докрай.

71. Военните ръководители независимо от техните степени и рангове не могат да ръководят войната срещу япон-

ските завоеватели, без да се съобразяват с основните взаимно противоположни особености на Китай и Япония и с тази цел на войната. Основните взаимно противоположни особености на двете воюващи страни се проявяват в действие в хода на бойните операции и се изливат във взаимна борба за запазване собствените сили и унищожаване силите на противника. За нас задачите във войната са — с всички сили да се стремим да спечелваме голяма или малка победа във всеки бой, да разоръжаваме във всеки бой част от силите на противника, да изваждаме от строя част от неговата жива сила и техника. Натрупването на подобни частни успехи в унищожаването на противника ще ни донесе голяма стратегическа победа и тогава ние ще постигнем нашата политическа цел — окончателно ще изгоним противника от страната, ще запазим отечеството и ще построим нов Китай.

НАСТЪПАТЕЛНИ ДЕЙСТВИЯ ПРИ ОТБРАНИТЕЛНАТА ВОЙНА, СРЕМИТЕЛНИ ДЕЙСТВИЯ ПРИ ПРОДЪЛЖИТЕЛНАТА ВОЙНА И ДЕЙСТВИЯ НА ВЪНШНИТЕ ЛИНИИ ПРИ ВОЙНАТА НА ВЪТРЕШНИТЕ ЛИНИИ

72. Да разгледаме сега конкретната стратегическа линия във войната срещу японските завоеватели. Казахме вече, че нашата стратегическа линия във войната срещу японските завоеватели е линия на продължителна война, и това е съвсем правилно. Но това е общо, а не конкретно определение на линията. А как конкретно да се води продължителната война? Да изясним този въпрос. Нашият отговор е следният: на първия и втория етап, т. е. на етапите, когато противникът настъпва, а след това преминава към закрепяване на заетата от него територия, при стратегическата отбрана трябва да водим настъпателни сражения и боеве, при стратегическия курс на продължителна война — да водим стремителни действия от оперативен и тактически мащаб, намирайки се в стратегически план на вътрешните линии — да водим сражения и боеве на вътрешните линии. А на третия етап ще преминем в стратегическо контранастъпление.

73. Поради това, че Япония е мощна империалистическа държава, а ние сме слаба, полуколониална и полуфео-

дална държава, Япония води стратегическо настъпление, а ние се намираме в стратегическа отбрана. Япония се опитва да приложи стратегията на скоротечна война, а ние съзнателно трябва да провеждаме стратегията на продължителна война. Япония използва своята твърде силна в бойно отношение сухопътна армия в състав от няколко десетки дивизии (понастоящем вече около 30 дивизии), а също и част от своята военно-морска флота за обкръжаване и блокиране на Китай откъм суша и откъм море, а военната ѝ авиация бомбардира Китай. В този момент нейната армия вече заема широк фронт от Баотоу до Ханчжоу, нейната военно-морска флота се е приближила до крайбрежието на провинциите Фуцзян и Гуандун и по такъв начин тя води война на външните линии на едно огромно разстояние. А ние водим война на вътрешните линии. Всичко това е резултат от особеността, че противникът е силен, а ние сме слаби. Това е едната страна на положението.

74. От друга страна, обаче пред нас е съвършено обратна картина. Макар Япония да е силна, тя изпитва недостиг от жива сила, а Китай, макар и да е слаб, притежава огромна територия, многобройно население и голяма армия. Оттук произтичат две важни следствия. Първо, навлязъл с малобройна армия в една огромна страна, противникът ще може да окупира само една част от нейните големи градове, от най-важните комуникации и някои от равнинните райони. Следователно в завзетата от японците територия ще останат обширни райони, които те не ще бъдат в състояние да окупират. А това открива пред нас широк простор за разгръщане на партизанската война. Дори противникът и да завземе линията Кантон—Ухан—Ланчжоу и съседните на нея райони, ще му бъде вече трудно да завземе районите по-далеч от тази линия. А това ще даде на Китай основния тил и централната опорна база за водене на продължителна война и за завоюване на окончателна победа. Второ, настъпвайки с малки сили и имайки пред себе си многобройна армия, противникът неизбежно се оказва обкръжен. Настъпвайки от различни посоки срещу нас, противникът се намира на външните стратегически линии, а ние на вътрешните, противникът води стратегическо настъпление, а ние се намираме в стра-

тегическа отбрана. Може да изглежда, че това е доста неизгодно за нас. Но всъщност пред нас се открива възможността да използваме двете свои предимства — обширността на територията и голямата численост на армията — и вместо да водим позиционна война, отбранявайки уюрито отделни пунктове — да прилагаме гъвкавите методи на маневрената война, да противопоставяме на една дивизия на противника няколко наши дивизии, на десет хиляди негови бойци да противопоставяме няколко десетки хиляди наши бойци, да се нахвърляме срещу противника на всяка посока на неговото настъпление от няколко посоки, внезапно да обкръжаваме противника на една от посоките и да го атакуваме, като действваме от външните линии. Така че противникът, действащ в стратегически план на външните линии и водещ стратегическо настъпление, ще бъде принуден в сраженията и в боевете да действа на вътрешните линии и да преминава към отбрана. А нашите войски, действащи в стратегически план на вътрешните линии и осъществяващи стратегическа отбрана, ще действуват в сраженията и боевете на външните линии и ще настъпват. Така ще бъде на едната посока на напредване на противника, така ще бъде и на всички останали. Посочените две обстоятелства произтичат от особеността, че противникът е малка страна, а ние — голяма.

По-нататък, макар армията на противника и да е малобройна, тя е силна (с въоръжението си и бойната подготовка на личния състав), а нашата армия, макар и да е многобройна, е слаба (също само по отношение на въоръжението и боевата подготовка на личния състав, но не и в смисъл на бойния дух). Ето защо в сраженията и в боевете ние трябва не само да бием противника с численото си превъзходство, като нанасяме удари от външните линии по неговите войски, които се намират на вътрешните линии, но и да провеждаме курс на стремителни действия. За тази цел като правило трябва да бием противника в марш и да се въздържаеме от удари по неговите гарнизони и части, които не са в движение. Ние трябва предварително тайно да съсредоточаваме крупни сили от двете страни на пътищата, по които противникът ще мине сигурно, и когато той се намира в марш, с един скок да го обкръжаваме и

атакуваме, без да му даваме възможност да се опомни, и стремително да завършваме боя. Ако ударът бъде нанесен сполучливо, противникът или ще бъде напълно унищожен, или ще бъде унищожена по-голяма или по-малка част от неговите сили. И дори боят да завърши без успех за нас, противникът все пак ще понесе големи загуби в ранени и убити. Така трябва да бъде в един бой, така трябва да бъде и във всички останали. Ние няма да желаем много, но ако поне веднаж в месеца успеем да спечелим такова сравнително крупно сражение, като например при Пинсингуан или при Тайерчжуан, това би сломило силно духа на противника, би повдигнало бойния дух на нашата армия и би предизвикало съчувствени отзиви в целия свят. И така, взели стратегически курс на продължителна война, по полесраженията и в боевете ние провеждаме курс на стремителни действия, а противникът, взел стратегически курс на скоротечна война, в резултат на многобройните поражения в сраженията и боевете ще бъде принуден да премине към продължителна война.

75. Охарактеризираният по-горе курс в действията от оперативен и тактически мащаб може да се изрази с общата формула: „стремителни настъпателни действия на външните линии“. Той е противоположен на нашия стратегически курс: „продължителна отбранителна война на вътрешните линии“, но именно той е и необходим за осъществяване на този стратегически курс. Ако в действията от оперативен и тактически мащаб ние също бихме започнали да се ориентираме към продължителни отбранителни сражения и боеве на вътрешните линии, както правехме например в началния период на войната срещу японските завоеватели, това съвсем нямаше да отговаря на двете обстоятелства, че на малката страна на противника противостои нашата голяма страна, а на силната японска армия противостои нашата слаба армия. В такъв случай ние никога не бихме постигнали своята стратегическа цел, не бихме успели да направим войната продължителна и бихме били разбити от противника. Ето защо през цялото време ние настоявахме и настояваме за организиране на съответен брой крупни групировки от полеви войски, които по своята численост да превъзхождат два, три и дори четири пъти всяка бойна групировка на противника. Тези

групировки, придържайки се към изложения по-горе курс, ще се сражават срещу противника на обширни театри. Този курс е пригоден не само за действията на реловната армия, но и в партизанската война, и тук неговото приложение е задължително. Той е приложим не само към един кой да е етап на войната, но през време на цялата война. На етапа на стратегическото контраоастъпление, когато нашата техническа въоръженост значително се подобри и даже тогава, когато превесът на силите на противника съвсем изчезне, продължавайки да водим стремителни настъпателни действия на външните линии с превъзхождащи сили, ние ще получим още по-големи, отколкото на предишните етапи, възможности за масово вземане на пленници и трофей. Да си представим например, че срещу една механизирана дивизия на противника ние хвърлим две, три или четири наши дивизии и при това механизирани дивизии; тогава ние толкова по-сигурно ще можем да унищожим тази дивизия. Азбучна истина е, че няколко смелчаги лесно могат да победят един.

76. Ако на полесраженията провеждаме твърдо курса на стремителни настъпателни действия на външните линии, ние по такъв начин ще изменим в своя полза съотношението на силите не само на полесраженията, но постепенно и в цялата война изобщо. Доколкото ние ще настъпваме на полесраженията, а противникът ще се отбранява, ние ще действваме с превъзхождащи сили на външните линии, а отстъпващият ни по численост противник — на вътрешните, ние ще действваме стремително, а противникът, макар и да се опитва да затяга сраженията в очакване на подкрепления, но това вече не ще бъде по силите му, дотолкова противникът от силен ще става слаб и ще загубва своето превъзходство, а ние, напротив, ще се превръщаме от слаба страна в силна и ще печелим превъзходство. В резултат на много такива победоносни сражения ще стане изменение и в общото съотношение на силите. Това значи, че като спечелим много победи на полесраженията в стремителни настъпателни действия на външните линии, ние постепенно ще умножим своите сили и ще отслабим врага, а това не може да не доведе до изменение на общото съотношение на силите и на предимствата между нас и противника. И тогава, изпъл-

зувайки наред с тези победи и всички останали благоприятстващи ни условия в Китай, измененията във вътрешното положение на Япония и благоприятната международна обстановка, ние ще можем да постигнем равновесие на силите, а след това и превес над противника. Именно тогава ще настъпи часът на нашето контра-настъпление и на изгонването на противника от нашата страна.

77. Войната представлява състезание на силите, но в хода на войната самите тези сили се изменят в сравнение с тяхното първоначално състояние. Решаващ фактор тук вече са субективните усилия, насочени към това, да се одържат повече победи и да се направят по-малко грешки. Обективните условия осигуряват възможността за подобен ход изменения, но за реализирането на тази възможност се изисква правилна линия и субективни усилия. В тази обстановка решаващата роля принадлежи на субективния фактор.

ИНИЦИАТИВА, ГЪВКАВОСТ И ПЛАНОВОСТ

78. Центърът на тежестта на изложения по-горе курс на стремителни настъпателни действия от оперативен и тактически мащаб на външните линии е настъплението. Под външни линии се разбира положението на настъпващия спрямо противника, а стремителността характеризира темпа на настъплението. Затова именно и казваме: „стремителни настъпателни действия на външните линии“. Това е най-правилната линия за водене на продължителна война, иначе казано, това е линията на маневрената война. Обаче прилагането на тази линия е немислимо без проявата на инициатива, гъвкавост и плановост. Да пристъпим сега към разглеждането на тези три въпроса.

79. Преди ние вече говорихме за съзнателната дейност, така че защо сега пък се обръщаме към въпроса за инициативата? Както казахме по-горе, под съзнателна дейност се разбират съзнателните действия и съзнателните усилия като характерни черти, които отличават човека и особено релефно се проявяват във войната. Що се отнася до инициативата, за която сега става дума, тя означава свобода

на действията за войските за разлика от положението, когато войските загубват тази свобода и се оказват в състояние на пасивност. Свободата на действия е жизнена необходимост за армията. Армия, която е загубила тази свобода, се озовава пред опасността от разгром или унищожение. Разоръжаването на войника е резултат от загубването на свободата на действия и от преминаването в състояние на пасивност по принуда. Поражението на армията става по същата причина. Поради това двете воюващи страни енергично се борят за инициативата и с всички сили избягват пасивността. Предлаганата от нас линия на водене стремителни настъпателни действия на външните линии, а също гъвкавостта и плановостта, които са нужни за воденето на такива настъпателни действия, може да се каже, изцяло служат за вземане на инициативата, необходима за да се доведе противникът до пасивност и да се постигне запазване на собствените сили и унищожение силите на противника. Обаче инициативата е невъзможна без превъзходство на силите (а липсата на инициатива е обусловена от липсата на това превъзходство) и следователно обусловена от правилното (а нейната липса — от погрешното) ръководство. Успоредно с това инициативата може също така да се завоюва и да се доведе противникът до пасивност, като се използва дезориентираността на противника и като се прибегва към внезапни действия. По-нататък ще направим разбор на тези положения.

80. Инициативата е невъзможна без превъзходство на силите, тъй като пасивността е обусловена от недостига на сили. Превесът на силите е обективна основа за вземане на инициативата, както и недостигът на сили е основа за нейното загубване. Естествено е, че чрез настъпателни действия от стратегически мащаб в една или друга степен е невъзможно да се вземе в свои ръце и да се развива инициативата във войната, но само при абсолютен превес на силите над противника е възможно да се вземе инициативата през цялата война и по всички фронтове, т. е. абсолютната инициатива. В юмручен бой с тежко болен здравият човек ще има абсолютната инициатива. Ако Япония нямаше толкова непреодолими противоречия, например, ако тя би могла изведнаж да хвърли огромна армия от ня-

колко милиона души — даже от десет милиона, — ако нейните финансови ресурси надминаваха многократно сегашните, ако японският империализъм не се намираще във враждебни отношения с народните маси в своята страна и с чуждите държави, най-после, ако със своята варварска политика Япония не беше предизвикала отчаяната съпротива на китайския народ — тогава тя би могла да си осигури абсолютен превес на силите и да има абсолютната инициатива през цялата война и по всички фронтове. Обаче историята показва, че такъв абсолютен превес на силите се наблюдава само в края на войната или сражението, а в техния начален стадий се среща рядко. За пример на абсолютен превес и абсолютен недостиг на сили към края на войната може да служи съотношението на силите, което се създаде в навечерието на капитулацията на Германия в Първата световна война, когато страните от Антантата получиха абсолютен превес на силите, а Германия изпитваше абсолютен недостиг на сили; в резултат Германия претърпя поражение, а страните от Антантата одържаха победа. Още един пример: в навечерието на нашата победа при Тайерчжуан японските войски, които по това време се оказаха изолирани там, след тежки боеве изпаднаха в положението на абсолютен недостиг на сили, а нашите войски получиха абсолютен превес на силите. Завърши се с това, че противникът претърпя поражение, а ние спечелихме победа. Това е пример за абсолютен недостиг и абсолютен превес на силите към края на сражението.

Случва се също, че войната или сражението завършват в обстановката на относителен превес на силите или на равновесие на силите; в такъв случай войната завършва с компромис, сражението — с установяване на оперативно равновесие на силите на воюващите страни. Обаче в повечето случаи изходът на войната или сражението се обуславя от абсолютния превес или от абсолютния недостиг на силите. Всичко това се отнася към периода на завършването на войната или сражението, а не към тяхното начало. Предварително може да се предскаже, че при окончателното завършване на китайско-японската война Япония ще претърпи поражение вследствие на абсолютния недостиг на сили, а Китай ще победи благодарение на абсо-

лютния превес на силите. Но в този момент превесът на силите на едната от воюващите страни не е абсолютен, а относителен. Такива благоприятни за Япония фактори като притежаването на мощна армия, мощна икономика и мощна държавна машина ѝ осигуриха превъзходството над Китай, който има слаба армия, слаба икономика и слаба държавна машина, и подготвиха почвата за вземане инициативата от Япония. Обаче тъй като тя чувствава недостиг на войски, на икономически ресурси и т. н., а също и вследствие на редица други неблагоприятни фактори, степента на превъзходството на Япония се намали в резултат на нейните собствени вътрешни противоречия. По-нататък, нейното превъзходство още повече се намали, когато Япония се сблъска с такива фактори като обширността на територията на Китай, неговото огромно население, неговата многобройна армия и упорита съпротива в националната война. По такъв начин превъзходството на Япония се оказа, общо взето, относително превъзходство и тя е в състояние да развива и задържа инициативата в свои ръце вече само в известни граници: нейната инициатива също се оказва относителна.

Що се отнася до Китай, макар съотношението на силите да не е в негова полза и поради това да се оказва до известна степен в състоянието на стратегическа пасивност, в същото време той притежава обширна територия, превъзходство в числеността на войската и населението, в степента на омразата на армията и народа към врага и в техния боен дух. Заедно с другите благоприятни за Китай фактори това доведе до обстоятелството, че степента на слабостта на Китай, ако говорим за неговата армия, икономика и т. н., се понижи и неговата слабост в стратегически план се оказва относителна. Благодарение на това понижи се и степента на пасивността на Китай и неговата стратегическа пасивност също се оказва относителна. Обаче тъй като всяка пасивност е неизгодна, необходимо е да напрегнем всичките си усилия, за да се освободим от нея. Във военен план за това е необходимо упорито да провеждаме курс на стремителни настъпателни действия на външните линии и на разгръщане на партизанската война в тила на противника. С други думи чрез маневрените действия от оперативен мащаб, провеж-

дани от редовните войски, и чрез партизанската война да се стремим да постигнем преобладаващо превъзходство на силите и да вземем инициативата в многобройните отделни сражения. Ето по такъв начин, чрез постигане превъзходство на силите и вземане на инициативата в многобройните сражения на отделните участъци на фронта, ние ще съумеем постепенно да получим стратегическо превъзходство и да вземем стратегическата инициатива, като излезем по този начин от състоянието на стратегическа слабост и пасивност. Такава е взаимната връзка между инициативата и пасивността, между превъзходството на силите и слабостта.

81. Оттук става ясна и връзката между инициативата или пасивността, от една страна, и ръководството — от друга. Както вече казахме по-горе, ние можем да се освободим от нашата относителна стратегическа слабост и стратегическа пасивност, като изкуствено създаваме превъзходство на силите и вземаме инициативата на много отделни участъци на фронта, за да изтръгнем там от противника инициативата и превъзходството, като превръщаме неговото превъзходство на силите в слабост, а неговата инициатива — в пасивност. Като постигнем много такива частични успехи, ние ще завоюваме стратегическото превъзходство и стратегическата инициатива, а противникът ще се окаже в състояние на стратегическа слабост и стратегическа пасивност. Възможността за такъв прелом зависи от правилното ръководство. Защо? Защото противникът, както и ние, се стреми към спечелване превъзходство и вземане на инициативата. В този смисъл войната е състезание на субективните способности на командването на двете воюващи армии за създаване на превъзходство на силите и за овладяване на инициативата, състезание, което се води на такава материална основа като военните сили, финансовата мощ и пр. От това състезание едната страна излиза победителка, а другата — победена. Ако се абстрахираме от обективните материални условия, победител ще бъде непременно онзи, който е осъществявал правилно ръководство, а победен — който е допуснал грешки в своето ръководство. Ние признаваме, че да се ориентираме в едно такова явление като войната е много по-трудно, отколкото във всяко друго обществено явление; във

войната има по-малко определеност, т. е. повече така наречени „вероятности“, но тя не е нещо свръхестествено, а е явление, породено от живота и подчиняващо се на определени закони. Ето защо правилото на Сун-цзи „Познавай противника и познавай себе си и ще бъдеш непобедим“ си остава научна истина. Грешките във войната стават поради непознаване на противника и на самите нас, а и спецификата на войната в много случаи не дава възможност да опознаем напълно и противника, и себе си, а това поражда недостатъчна определеност на бойната обстановка и на бойните действия, грешки и поражения. Обаче каквито и да са бойната обстановка и бойните действия, напълно възможно е да се знаят техните общи, основни черти. Най-напред с помощта на разузнаването, а след това чрез разумни умозаклучения и изводи командирите напълно могат да намалят броя на грешките и да осъществяват общо взето правилно ръководство. Въоръжени с това „общо взето правилно ръководство“, ние ще можем да печелим повече победи, да превръщаме слабостта в превъзходство на силите, пасивността в инициатива. Такава е връзката между инициативата или пасивността, от една страна, и правилността или погрешността на ръководството — от друга.

82. Положението, че правилното (или погрешното) ръководство може да изменя първоначалното съотношение на силите и да превръща пасивността в инициатива (или обратно), ще стане още по-очевидно, ако се обърнем към историческите примери на поражения, които са търпели големи и силни армии, и на победи, които са печелили малобройни и слаби армии. А такива примери в историята на Китай и другите страни има твърде много. За примери от китайската история могат да служат: сражението край град Ченпу между княжествата Цзин и Чу¹⁵, сражението при Ченгао между княжествата Чу и Хан, сражението, в което Хан Син разбил войските на княжеството Чжао¹⁶, боят между войските на Ван Ман и ханските войски край град Кунян, сражението при брода Гуанду между Юан Шао и Цао Цаю, боят при Чиб между царствата У и Вей, боят при Илин между царствата У и Шу, сражението при реката Фейшуй между Цинската и Цзинската държави и

т. н.*. За примери от историята на другите страни могат да служат многото сражения на Наполеон¹⁷, гражданската война в СССР след Октомврийската революция. Всички тези примери показват как малки армии печелят победи над големи и армии, които отстъпват на противника по сила — над армии, които имат превес на силите. Във всички изброени случаи най-напред се е успявало да се създаде превес на силите и да се вземе инициативата на отделни участъци. Като е спечелвала една победа, армията се устремявала към следващия обект, разгромявала е силите на противника по части и в резултат спечелвала превъзходството на силите и инициативата във войната изцяло. А противникът, който отначало е имал превъзходство на силите и инициативата, напротив, вследствие на субективни грешки в ръководството и на въртешни противоречия е загубвал даже твърде голям или сравнително голям превес на силите и инициативата, а неговите пълководци са ставали, както се казва, генерали на разгромена армия, владетели на страна, попаднала в робство.

От това следва, че съотношението на силите във войната, без съмнение, е обективната основа, от която зависи както инициативата, така и пасивността, но само по себе си превъзходството на силите фактически не означава още инициатива, а слабостта не означава пасивност. Само в резултат на борбата, в резултат на състезанието на субективните способности се появява действителната инициатива или пасивност. В хода на борбата слабостта може да се превръща в превъзходство на силите, пасивността — в инициатива и, обратно, в зависимост от това, правилно или погрешно ще бъде ръководството. Фактът, че в Китай нито една от управляващите династии не е могла да се справи с революционните армии, доказва, че само превесът на силите още не дава инициативата и още повече не предрешава окончателната победа. Инициативата и победата могат да бъдат изтръгнати от слабата страна, която се намира в състояние на пасивност, от ръцете на противника, който има превъзходството на силите и инициативата, ако тази слаба страна, основавайки се на реал-

* Виж забележки 24, 25, 26, 27, 28, 29 към произведението „Стратегическите въпроси на революционната война в Китай“ в том I на настоящото издание.

ната обстановка, активно използва своето субективно умение за завоюване на необходимите за това условия.

83. Загубването на превъзходството на силите и инициативата може да бъде последица от погрешните представи за обстановката и от внезапността на ударите на противника. Оттук планомерното дезориентиране на противника и нанасянето му на внезапни удари е онзи метод — при това твърде важен, — с помощта на който се осигурява превъзходството над противника и се изтръгва от неговите ръце инициативата. Какво трябва да се разбира под погрешни представи у противника? За пример може да служи епизодът, когато тревите и храстите в планината Багуншан били взети за войници.¹⁸ Един от методите за дезориентиране на противника са така наречените демонстрации.

Когато симпатиите на народните маси са на наша страна в такава степен, че възможността за проникване на сведения в лагера на противника е изключена, ние можем ефикасно да използваме различни методи за дезориентиране на противника и да го поставим в тежко положение, в което той ще взема погрешни решения, ще действува неправилно и вследствие на това ще се лиши от своето превъзходство и инициатива. В изречението „На война не се гнуса от никаква хитрост“ става дума именно за това.

Какво нещо е внезапността? Това е използване на неподготвеността на противника. Превъзходството на силите без подготвеност не е истинско превъзходство и също означава липса на инициатива. Разбирайки тази истина, войските, които отстъпват на противника по сила, но са в пълна готовност, често могат да нанесат на противника внезапни удари и да разбият онзи, на чиято страна е превъзходството. Ние казваме, че най-добре е да се напада противникът в марш, защото той тогава бива изненадан, т. е. неподготвен е. Същността на тези два похвата — дезориентирането на противника и нанасянето му на внезапни удари — се състои в това, че ние принуждаваме противника да действува в условия на неопределеност, а на себе си осигуряваме максимално възможна определеност и така печелим превъзходство и инициатива, печелим победа. Необходимо условие за всичко това е добрата организация на народните маси. Оттук

следва, че извънредно важно е да вдигнем целия народ, да вдигнем всички, които са против врага; да въоръжим народа, за да се практикуват широко нападения срещу противника и едновременно с помощта на населението да се пресече възможността за проникване на сведения в лагера на противника; да прикрием нашата армия така, че противникът да не може да узнае кога и къде тя се готви да му нанесе удар; да създаваме с всички тези средства обективна основа за дезориентиране на противника и за нанасянето му на внезапни удари. В миналото, по времето на революционната аграрна война, китайската Червена армия често печелеше сражения с малки сили в огромна степен поради това, че тя имаше подкрепата на организирани и въоръжени народни маси. Обикновено в националната война може да се разчита на подкрепата на още по-широки народни маси, отколкото в революционната аграрна война. Но вследствие на грешките, допускани в миналото¹⁹, народните маси в Китай са разединени и без съответната подготовка ни е трудно да разчитаме на тяхната помощ; напротив, често пъти ги използва противникът. Само решителната и широка мобилизация на народните маси ще даде неизчерпаеми и неизтощими ресурси за задоволяване на всички нужди на войната. Това определено ще изиграе огромна роля и при използването на такъв метод за спечелване на победа над врага като неговото дезориентиране и нанасянето му на внезапни удари.

Ние няма да следваме примера на сунския княз Сян-гун²⁰; на нас не ни е нужно неговото глупашко рицарство. Ние трябва най-грижливо да затворим очите и запушим ушите на противника, за да бъде той сляп и глух. Ние трябва колкото се може повече да хвърляме неговите командири в смут, за да се объркат съвсем и да използваме това за спечелване на победата. Такава е взаимната връзка между наличието или липсата на инициатива, от една страна, и ръководството — от друга. Без правилно ръководство не ще победим Япония.

84. И така, в етапа на настъплението си Япония общо взето държи инициативата в свои ръце благодарение на своята военна мощ и на онези субективни грешки, които ние допускахме в миналото и сега допускате. Обаче тази

инициатива вече отслабва частично, от една страна, поради цяла редица особености, присъщи на самия противник и неблагоприятни за него и поради редицата допуснати от него в хода на войната субективни грешки (за които ще стане дума по-долу), а от друга страна — поради наличността на редица благоприятни за нас фактори. Като ярки доказателства за това могат да служат поражението, нанесено на противника при Тайерчжуан, и тежкото положение, в което той изпадна в провинцията Шанси. Широкото разгръщане на партизанската война в тила на противника обрича неговите гарнизони в окупираните територии на пълна пасивност. Макар сега противникът да продължава стратегическото настъпление, при което инициативата се намира в негови ръце, с прекратяването на това настъпление той ще се лиши и от своята инициатива. Недостигът на жива сила у противника не ще му позволи да води настъплението безкрайно. Такава е първата причина, поради която той няма да може в бъдеще да задържа инициативата. Втората причина е тази, че той, като достигне известен предел, ще бъде принуден да прекрати настъплението и няма да може да запази инициативата, ще има настъпателни действия от оперативен мащаб от наша страна, партизанска война в тила на противника и редица други условия. Третата причина е съществуването на СССР и измененията, ставащи в международната обстановка. От това се вижда, че инициативата на противника е ограничена и може да бъде сведена на нула. В бъдеще, ако Китай съумее в ръководенето на войната да се придържа твърдо към курса, на водене настъпателни действия от оперативен и тактически мащаб от редовните войски и да разгръща широко партизанската война в тила на противника, а в политическата област да проведе широка мобилизация на народните маси, стратегическата инициатива постепенно ще премине в наши ръце.

85. Сега, да преминем към въпроса за гъвкавостта. Какво представлява гъвкавостта? Това е конкретна проява на инициатива в боя, т. е. гъвкаво използване на войските. Гъвкавото използване на войските е основната задача на командването, и при това доста тежка. Воденето на войната, ако се абстрахираме от задачите по организирането и възпитанието на войските, организирането

и възпитанието на населението и т. н., означава именно използване на войските в боя; при това всичко трябва да бъде подчинено на задачата, за спечелване на победата. Да се организират войските и т. н. е без съмнение трудно, но да се използват те в боя е още по-трудно, особено в обстановка, когато слаб противник противостои на силен. За да се справи човек с тази задача, се изисква много голямо субективно умение, изисква се умение да се намери в безредието, неяснотата и неопределеността, съставляващи специфичните черти на войната, ред, яснота и определеност. Само това позволява на командването да проявява гъвкавост.

86. Основният курс на бойните действия на фронта на войната срещу японските завоеватели е воденето на стремителни настъпателни действия на външните линии. Този курс се осъществява с помощта на различни тактически методи или похвати, към които се отнасят: разсредоточаването и съсредоточаването на силите, отделното напредване и съвместните удари, настъплението и отбраната, ударът и сковаването, обкръжението и заобикалянето, напредването и оттеглянето. Лесно е да се разберат всички тези тактически похвати, но не е лесно гъвкаво да се използват и редуват. Тук трябва да се вземат под внимание три момента: времето, мястото и войсковите части. Ако не са избрани правилно времето, мястото и войсковите части, невъзможно е да се одържи победа. Например, ако при настъпление срещу противника, който е в движение, нанесем удара преждевременно, можем да се разкрнем и по такъв начин да дадем възможност на противника да вземе мерки за отблъскване на удара; а ако нанесем удара със закъснение, противникът ще успее да се подтегне и да се спре и тогава вече ще се наложи да си чупим, както се казва, зъбите с твърда кост. Казаното се отнася до избора на времето. По-нататък, избереш мястото на удара, да речем, на левия фланг — попаднеш тъкмо на уязвимото място на противника и лесно спечелиш победа; а избереш, да речем, десния фланг — натъкнеш се на щикове и не можеш да одържиш победа. Така стои въпросът с избирането на мястото. Най-после, ако избереш за изпълнение на някоя задача една войскова част — лесно ще одържиш победа, а вземеш ли за изпълнение

на същата задача друга част — трудно ще бъде да постигнеш успех. Така стои въпросът с избирането на войсковите части. Обаче трябва да умеем не само да прилагаме различни тактически похвати, но и да ги редуваме: да преминаваме от настъпление към отбрана, а от отбрана към настъпление; да преминаваме от напредване към оттегляне, а от оттегляне — към напредване; да превръщаме сковаващите части в ударни, а ударните в сковаващи, да прилагаме ту обкръжението, ту заобикалянето и т. н. Умелото редуване на тези похвати съобразно със състоянието на собствените войски и на войските на противника, с релефа на местността при нас и при противника, своевременното и правилното им редуване е абсолютно необходимо, за да бъде ръководството гъвкаво. Това се отнася както до тактическото, така и до оперативното и стратегическото ръководство.

87. Според едно древно изречение „тайната на умелото прилагане е в твоята глава“. Ето тази именно „тайна“ ние наричаме гъвкавост. Тя е плод на творчеството на умелия командир. Гъвкавостта не е прибързаност, ние трябва да отхвърляме прибързаността. Гъвкавостта е способност на умния командир съответно с обективната обстановка или, както се казва, като се вземе под внимание времето и обстановката (към обстановката се отнася положението на противника и на собствените войски, релефът на местността и т. н.), да взема своевременни и правилни решения. В това именно се и състои „тайната на умелото прилагане“. Опирайки се на нея, ние ще можем да спечелим повече победи в стремителните настъпателни действия на външните линии, да изменим съотношението на силите в своя полза, да изтръгнем инициативата от ръцете на противника, да го смажем и разбием — и тогава окончателната победа ще бъде наша.

88. Да преминем сега към плановостта. Поради характерната за войната неопределеност осъществяването на плановостта във войната е многократно по-трудно, отколкото във всяка друга работа. Обаче „Всяка работа, ако е предварително подготвена, ще се увенчае с успех, а ако не е подготвена, ще се провали“. Без план и предварителна подготовка е невъзможно да се одържи победа във войната. Във войната няма абсолютна определеност,

но това не значи, че в нея няма известна относителна определеност. Своето положение ние знаем сравнително достоверно, а положението на противника — твърде недостоверно. Въпреки това има признаци, по които можем да се досетим и за положението на противника; има краища, които, като уловим, можем да размотае цялото кълбо; има определена последователност на явленията, която дава храна за размишления. Всичко това именно създава известна степен на относителна определеност, която може да служи за обективна основа за планово водене на войната. Развитието на съвременната техника (телеграфът, радиото, самолетът, автомобилът, железниците, параходите и т. н.) увеличи възможността за планиране на военните действия. Обаче тъй като определеността във войната има твърде ограничен и кратковременен характер, плановостта във военните действия не може да бъде пълна и устойчива. Плановите се изменят с хода (течението, развитието) на войната, при това степента на тези изменения зависи от мащабите на военните действия. Често се налага тактическите планове, например плановете за настъпление и отбрана на частите и подразделенията, да се изменят по-няколко пъти на ден. Оперативните планове, т. е. плановете за действия на крупните войскови съединения общо взето, могат да предвиждат целия ход на сражението докрай, обаче често се случва в хода на сражението да бъдат частично, а понякога и напълно ревизирани. А стратегическият план се изработва въз основа на отчитане общото положение на двете воюващи страни и поради това степента на неговата устойчивост е още по-голяма; обаче и той е годен само за определен стратегически етап, а когато войната преминава в нов етап, стратегическият план трябва да бъде изменен. Изработването и изменението на тактическите, оперативните и стратегическите планове от всеки командир в сферата на неговата компетенция и съответно с обстановката е важно звено в ръководенето на военните действия. В това именно се и състои конкретното осъществяване на гъвкавостта във военните действия, т. е. практическото „изкуство на прилагането“. Командирите от всички чинове, които участвуват във войната, срещу японските завоеватели, трябва да обърнат особено внимание на това,

89. Някои, позовавайки се на свойствената на войната променливост, съвсем отричат относителната устойчивост на военните планове и установки. Те твърдят, че такива планове и установки са „механистически“. Този възглед е погрешен. Както вече споменахме по-горе, ние напълно признаваме, че планът или установката във войната може да има само относителна устойчивост поради това, че в бойната обстановка има само относителна определеност, а войната протича (води се, развива се) много бързо. Ето защо необходимо е тези планове своевременно да се изменят или да се поправят съответно с измененията в обстановката и с хода на войната. Ако не правим това, ще се превърнем в механисти. И при все това съвсем не трябва да отричаме относителната устойчивост на военните планове и установки през определен период от време. Да се отрича това, значи да се отрича всичко, да се отрича самата война, да отричаш даже самия себе си. Тъй като обстановката във войната и военните действия се характеризират с относителна устойчивост, и обусловените от тази обстановка и тези действия планове и установки трябва да се правят относително устойчиви. Например поради това, че на даден конкретен етап положението на фронта в Северен Китай и разсредоточаването на 8-а армия за бойни действия имат устойчив характер, става абсолютно необходимо на този етап да се направи относително устойчива и стратегическата установка за 8-а армия: „По начало да се води партизанска война, но да не се отказваме и от маневрени действия на редовните войски при благоприятни условия“. Оперативната установка важи за по-кратък период от време, отколкото споменатата по-горе стратегическа установка, а тактическата установка — за още по-кратък период от време. Обаче в продължение на определен промеждутък от време всяка една от тези установки е устойчива. Отричането на това довежда дотам, че военните ръководители не знаят откъде да почнат и стават релативисти във военното дело, които нямат свое твърдо мнение и плуват по волята на вълните. Наистина никой няма да отрича, че една или друга установка, прилагана в продължение на определен промеждутък от време, също претърпява изменения, защото ако нямаше та-

кива изменения, нямаше да става и пълна смяна на установките. Но тези изменения в установката имат свои граници, т. е. те стават в рамките на осъществяването на дадена установка в различните бойни действия; при това не стават изменения на основната същност на установката като цяло, т. е. в нея се извършват само количествени, а не качествени изменения. Основната същност на установката, в дадения откъс от време съвсем не се изменя. Именно това имахме предвид, когато говорихме за относителната устойчивост за определен откъс от време. Относителна устойчивост в границите на отделните обособени етапи на общия ход на войната, с нейната абсолютна променливост — такава е нашата представа за същността на военния план или установка.

90. След като говорихме за стратегическия курс на водене на продължителна отбранителна война на вътрешните линии и за курса на стремителни настъпателни действия от оперативен и тактически мащаб на външните линии, след като говорихме за инициативата, гъвкавостта и плановостта, всичко казано можем да резюмираме с няколко думи.

Войната срещу японските завоеватели трябва да се води по определен план. Военните планове, т. е. конкретното прилагане на нашата стратегия и тактика, трябва да бъдат гъвкави и да са съобразени с обстановката на войната. Навсякъде трябва да се стремим към превръщане слабостта в превъзходство, към превръщане пасивността в инициатива, за да се изменя съотношението на силите в наша полза. А всичко това взето заедно трябва да се изразява в оперативния и тактическия план — в стремителните настъпателни действия на външните линии, а в стратегическия план — във воденето на продължителна отбранителна война на вътрешните линии.

МАНЕВРЕНИ ДЕЙСТВИЯ НА РЕДОВНИТЕ ВОЙСКИ, ПАРТИЗАНСКА ВОЙНА, ПОЗИЦИОННА ВОЙНА

91. Основното съдържание на нашата война — стремителни настъпателни действия от оперативен и тактически мащаб на външните линии в хода на продължителната отбранителна война на вътрешните линии — се изли-

ва конкретно във формата на маневрена война. Маневрената война е форма за водене на стремителни настъпателни действия от оперативен и тактически мащаб на външните линии със силите на редовните войскове съединения, действащи на разтегнати фронтове и обширни полесражения. Едновременно с това към маневрените действия се отнася и така наречената подвижна отбрана, която се прилага в някои необходими случаи за облекчаване на настъпателните действия, а така също и настъплението срещу укрепените позиции на противника и позиционната отбрана, които играят спомагателна роля. Характерните черти на маневрената война са наличието на редовни войскове съединения, превъзходството на силите в действията от оперативен и тактически мащаб, настъпателният характер на действията и подвижността.

92. Китай има обширна територия и многобройна армия, но неговата армия е недостатъчно технически снабдена и обучена. Противникът няма достатъчно жива сила, но той ни превъзхожда във въоръжението и боевата подготовка на армията. Без съмнение при тези условия като главна форма на бойните действия трябва да се приемат маневрените настъпателни действия; другите форми трябва да се използват като спомагателни с цел войната изцяло да бъде маневрена. Трябва да се води борба срещу установката за бягство, привържениците на която признават само отстъплението и не признават настъплението, и същевременно срещу безразсъдната смелост, която признава само настъплението и не признава отстъплението.

93. Една от особеностите на маневрената война е нейната подвижност, която не само допуска, но и изисква от полевите войски големи преходи както при напредването, така и при отстъплението. Обаче това няма нищо общо с бягството в стила на Хан Фу-цзюй²¹. Основното изискване на войната е унищожаването на силите на противника, а второто — запазването на собствените сили. Запазването на собствените сили преследва унищожаването на силите на противника, а унищожаването на силите на противника е най-ефикасният начин за запазване на собствените сили. Ето защо маневрената война съвсем не се свежда само до маневра — бягство в тила без всякакво напредване, както заявяват, опитвайки се да се оправдаят, Хан Фу-

цзюй и компания, защото подобно „маневриране“ е в разрез с основния — настъпателния характер на маневрената война. При такова „маневриране“ може да се „проманеврира“ цялата китайска земя, колкото и да е обширна.

94. Обаче има и друга крайност, която трябва да се осъди — това е безразсъдната храброст, която признава само настъплението и не признава отстъплението. Ние сме за такава маневрена война, съдържание на която в сраженията и боевете е воденето на стремителни настъпателни действия на външните линии; тази война включва в себе си като спомагателни средства и позиционната война, и подвижната отбрана, и оттеглянето. Без това е невъзможно да се води маневрена война в пълния смисъл на думата. Безразсъдната храброст може да се нарече военно късогледство; нейният източник най-често е страхът да не изгубим територия. Такива „храбреци“ не разбират, че една от особеностите на маневрената война е нейната подвижност, която не само допуска, но и изисква; от полевите войски големи преходи при настъплението и при оттеглянията. Когато преследваме активни цели, искайки да поставим противника в неизгодни за него и изгодни за нас условия, често се налага противникът да се намира; в движение и ние да имаме редица предимства, например: благоприятен релеф на местността; такова разположение на противника, което позволява да му се нанесе удар; благожелателно настроение на населението, което изключва възможността да проникват сведения в лагера на противника; умора на противника, внезапност на нашия удар и т. н. Следователно иска се противникът да напредва дори с цената на временното загубване от нас на част от територията; затова няма защо да съжаляваме, тъй като временната и частична загуба на територия е цена, с която плащаме за запазването и освобождението на цялата наша земя завинаги. Когато си поставяме пасивни цели — във всички случаи, когато се оказваме в неблагоприятно положение, което твърде сериозно застрашава запазването на нашите сили, — също трябва да се оттегляме без колебания, за да запазим силите си, и като изберем удобния момент, отново да нанесем удар по врага. Тази истина „безразсъдните храбреци“ съвсем не могат да разберат; изпаднали в явно неизгодно положение, те продължават

да се сражават за всеки град, за всяко парче територия, а в резултат не само загубват и градовете, и територията, но не могат да запазят и своите собствени сили. Ние винаги сме били за „увличане на противника във вътрешността“, именно защото в хода на стратегическата отбрана това действително е най-ефикасният начин за действия на слабата армия срещу силната.

95. От всички форми на бойните действия във войната срещу японските завоеватели главна форма са маневрените действия на редовните войски, а следващата по важност — партизанските действия. Когато казваме, че във войната като цяло маневрените действия на редовните войски са главни, а партизанските — спомагателни, има се предвид, че по начало съдбата на войната се решава от редовната армия и преди всичко от нейните маневрени действия, защото партизанските отряди не могат да вземат върху себе си главната роля при решаването на съдбата на войната. Но същевременно това не означава, че партизанските действия не играят важна стратегическа роля във войната срещу японските завоеватели. Стратегическото значение на партизанските действия в дадена война изобщо само съвсем малко отстъпва на значението на маневрените действия на редовните войски, тъй като без подкрепа от страна на партизанските сили е невъзможно да се победи противникът. Оттук произтича, че пред нас изпъква стратегическата задача за развитие на партизанската война в маневрени действия на редовни войски. В хода на продължителната и жестока война партизанските действия не замръзват на едно място, а се издигат до равнището на маневрени действия на редовни войски. По такъв начин партизанските действия играят двойна стратегическа роля: от една страна, съдействуват за успеха на действията на редовната армия, а от друга — самите те все повече придобиват характер на действия на редовни войски. Ако се вземе под внимание, че партизанските действия във войната срещу японските завоеватели ще бъдат небивало широки и небивало продължителни, то толкова повече тяхната стратегическа роля не трябва да се подценява. По силата на казаното в партизанската война в Китай изпъкват не само тактически, но и нейни специфични стратегически проблеми. На тази тема е по-

светена моята статия „Въпроси на стратегията на партизанската война срещу японските завоеватели“.

По-горе вече споменахме, че от всички форми на бойните действия на трите стратегически етапа на войната срещу японските завоеватели на първия етап главна форма са маневрените действия на редовните войски, а партизанската война и позиционната война играят спомагателна роля; на втория етап партизанската война ще стане главна форма, а маневрените действия на редовните войски и позиционната война — спомагателни; на третия етап маневрените действия на редовните войски пак ще станат главна форма, а позиционната война и партизанската война — спомагателни. Обаче на третия етап маневрените действия вече ще се водят не само със силите на първоначално действащите редовни войски: част, и може би доста значителна и важна част, от маневрените операции ще поемат партизанските отряди, които по това време ще се издигнат до равнището на редовни войски. Разглеждането на тези три етапа показва, че партизанските действия във войната на Китай срещу японските завоеватели съвсем не са само второстепенен фактор; напротив, те са призвани да изиграят в нея огромна роля, невиджана още в световната, военна история. Ето защо абсолютно необходимо е да отделим от няколкото милиона редовни войски, които образуват нашата армия, най-малко няколко стотин хиляди души, да ги разсредоточим по цялата територия, завзета от противника, да вдигнем на борба въоръжените отряди от местното население и с тяхна подкрепа да водим партизанската война. Отделените за тази цел войски трябва съзнателно да поемат върху себе си тази свещена задача. Те не трябва да смятат, че това унижава тяхното достойнство, че те няма да могат изведнаж да станат национални герои поради това, че те ще имат по-малко възможности да водят боеве от голям мащаб. Такива възгледи са неправилни. Партизанската война не носи такива бързи успехи и такава гръмка слава както войната, която водят редовните войски, но както се казва, „силата на коня се познава по далечния път, а сърцето на човека — по дългата служба“. В хода на продължителната и жестока борба партизанската война ще покаже своята могъща сила; тази война е предприятие с

огромно значение. При това редовната армия, като разсредоточи своите сили, ще води партизанска война, а като ги съсредоточи, ще може отново да води маневрена война. 8-а армия така и действа. Ръководният принцип в действията на 8-а армия е следният: „По начало да се води партизанска война, но да не се отказваме и от маневрените действия на редовните войски при наличието на благоприятни условия“. Този принцип е съвършено правилен, а гледището на хората, които възразяват против него, е неправилно.

96. Позиционната война — както отбранителната, така и настъпателната — е въобще невъзможна за Китай при сегашното състояние на неговата техника. Това също е израз на нашата слабост. Освен това, използвайки обширната територия на Китай, противникът ще заобикаля нашите отбранителни съоръжения. Ето защо ние нямаме възможност да използваме позиционната война не само като основна, но и като що-годе важна форма на бойните действия. Обаче на първия и на втория етап на войната частичното използване на позиционните методи в рамките на маневрената война като спомагателно средство в операциите е напълно възможно и необходимо. Така наречената подвижна отбрана от полупозиционен характер, прилагана за изтощаване на противника и печелене на време чрез оказване на съпротива последователно на редица позиции, е още по-необходима част от маневрената война. Китай трябва да снабдява усилено своята армия с нова техника, за да бъде в състояние на етапа на стратегическото контранастъпление да се справи напълно със задачите на настъплението срещу укрепените позиции на противника. Без съмнение на етапа на стратегическото контранастъпление значението на позиционната война ще порасне, тъй като в този период противникът ще премине към упорита отбрана на своите позиции и без мощно настъпление срещу тях, координирано с маневрените действия, ние не ще бъдем в състояние да си възвърнем загубените територии. Но въпреки това на третия етап ние все пак ще трябва енергично да се стремим маневрените действия да си остават главна форма на войната. Работата е там, че позиционната война в този си вид, в който се оформи в Западна Европа към началото на заключителния етап на Първата световна война, в значителна

степен сковаваше изкуството на ръководене и подвижността на войските. Обаче когато военните действия се водят в една такава обширна страна като Китай, който при това в продължение на относително дълго време си остава технически изостанала страна, все едно ще се наложи „да се пусне войната от окопите“. Даже на третия етап въпреки повишеното равнище на техническата въоръженост на Китай ние едва ли ще съумеем да надминем противника в това отношение. Така че ние ще бъдем принудени да полагаме усилия за максималното разгръщане на маневрените действия; в противен случай няма да видим окончателната победа. И така във войната на Китай срещу японските завоеватели като цяло позиционната война няма да бъде основна форма; основна форма ще бъдат маневрените действия на редовните войски и важна роля ще играе партизанската война. В тези форми на война изкуството на ръководене и подвижността на войските могат да получат пълен простор и това ще бъде щастие в нашето нещастие!

ВОЙНА ЗА ИЗТОЩАВАНЕ И ВОЙНА ЗА УНИЩОЖАВАНЕ

97. Както изтъкнахме по-горе, същността на войната, т. е. целта на войната като такава, се състои в запазването на собствените си сили и унищожаването на силите на противника. А за постигането на тази цел има три форми на военни действия: маневрени действия на редовните войски, позиционна война и партизанска война. Степента на ефикасността на тези форми при тяхното използване е различна, вследствие на което е прието войните да се разделят на така наречените войни за изтощаване и войни за унищожаване.

98. Преди всичко можем да кажем, че войната срещу японските завоеватели е война за изтощаване и в същото време война за унищожаване. Защо? Засега факторът на силата на противника още продължава да действа, стратегическото превъзходство и инициативата както и преди са на негова страна; следователно без сражения и боеве за унищожаване е невъзможно бързо и ефикасно да се сведе на нула факторът на силата, да се подкопае превъзходството на противника и да се изтръгне

инициативата от него. Факторът на нашата слабост също продължава да съществува: ние още не сме се освободили от стратегическата слабост и пасивност. Ако искаме да спечелим време, да подобрим вътрешните и международните условия и да изменим неблагоприятната обстановка, в която се намираме сега, ние също не можем да минем без сражения и боеве за унищожаване. Ето защо действията от оперативен мащаб за унищожаване служат като средство за стратегическо изтощаване на противника и в този смисъл действията за унищожаване са действия за изтощаване. Главно средство, което дава възможност на Китай да води продължителна война, е изтощаването на противника чрез унищожаването на неговите сили.

99. Обаче успоредно с това за стратегическото изтощаване на противника е необходимо да се водят и сражения за изтощаване. Изобщо казано, маневрените действия изпълняват задачите за унищожаване; позиционната война се предназначава за изтощаване на противника, а партизанската война изпълнява едновременно и задачите за изтощаване, и задачите за унищожаване. Тези три форми на военните действия се различават помежду си. В този смисъл действията за унищожаване не са едно и също с действията за изтощаване. Действията от оперативен мащаб за изтощаване са спомагателно, но същевременно необходимо средство за водене на продължителната война.

100. Както от гледище на теорията, така и от гледище на практическата необходимост, за да се постигне стратегическата цел — сериозното изтощаване силите на противника, на етапа на отбраната Китай трябва да използва свойството на маневрените действия на редовните войски, че те разрешават главно задачата за унищожаване силите на противника, свойството на имащата спомагателно значение позиционна война, че тя разрешава главно задачата за изтощаване на противника и, най-после, свойството на партизанската война, че тя разрешава едновременно задачите и за частичното унищожаване, и за частичното изтощаване силите на противника. На етапа на равновесието е нужно да се продължава използването на посочените свойства на партизанската война и на маневрените действия на редовните войски за още по-голямо изтощаване на противника. Всичко това трябва да бъде насочено към

това — да затегнем войната и постепенно изменяйки съотношението на силите в наша полза, да подготвим условията за преминаване в контранастъпление. По време на стратегическото контранастъпление трябва да продължаваме изтощаването на противника чрез унищожаване на неговите сили, за да изгоним завоевателите окончателно.

101. Обаче опитът от десет месеца война показва, че в много сражения, даже в повечето от тях, маневрените действия на редовните войски фактически преминават в действия за изтощаване и че функциите за унищожаване на врага, които трябва да изпълнява партизанската война, в някои райони засега още не се изпълняват в необходимата степен. Положителната страна на ситуацията се заключава в това, че ние, както и да е, все пак в известна степен изтощихме противника; това има значение за воденето на продължителна война и за постигането на окончателна победа, така че кръвта ни не се пролива напрасно. А отрицателните страни се състоят, първо, в това, че ние недостатъчно изтощихме противника, второ, в това, че нашите загуби все пак надминаха нашите трофеи. Макар че трябва да се признае, че за такова положение имаше обективни причини — разликата в степента на техническото въоръжение и в равнището на боевата подготовка на личния състав между противника и нас, — обаче и от гледище на теорията, и от гледище на практиката трябва настоятелно да препоръчаме на редовните войски при наличието на благоприятни условия упорито да водят война за унищожаване. Макар че при осъществяването на многобройните конкретни задачи като диверсии и дезорганизация на тила е необходимо партизанските отряди да се ограничават с боеве за изтощаване, въпреки това трябва да им се препоръчва и те сами трябва да се стараят във всички сражения и боеве, в които за това съществуват благоприятни условия, да унищожават силите на противника, за да изтощят колкото се може повече неговите сили и да попълнят колкото се може повече своите запаси.

102. Това, което наричаме „външни линии“, „стремителност“ и „настъпление“ в израза: „курс на водене стремителни настъпателни действия на външните линии“, както и „маневра“ във формулата „маневрена война“, от гледище на формата на боя се състои главно в прилага-

нето на тактиката на обкръжения и заобикаляния и затова налага съсредоточаването на превъзхождащи сили. Следователно съсредоточаването на силите и прилагането на тактиката на обкръжения и заобикаляния са необходими условия за водене на маневрена война, т. е. за водене на стремителни настъпателни действия на външните линии. Обаче всичко това е предназначено за унищожаване силите на противника.

103. На японската армия дава сила не само нейното въоръжение, но и подготовката на нейния личен състав — нейната съгласуваност, нейната самоувереност, породена от обстоятелството, че тя не е знаела поражения в предишните войни, нейната фанатична преданост към императора и божествата, нейната надменна гордост, нейното пренебрежение към китайците и т. н. Всички тези черти са заложени в нейното самурайско възпитание, провеждано от японската военщина в продължение на много години и от националните обичаи на Япония. В това е главната причина, че нашите войски нанасят на японците повече загуби в убити и ранени, отколкото в пленени. В миналото мнозина не доотчитаха това. Ще бъде необходимо много време, за да бъдат подкопани тези устои на японската армия. Преди всичко ние трябва сериозно да се съобразяваме с тези нейни особености и във връзка с това търпеливо и планомерно да водим разностранна дейност: политическа работа, международна пропаганда, работа сред японския народ. А във войната трябва да се прилагат действия за унищожаване, които също са един от методите на нашата дейност в това направление. Песимистите могат да се позовават на посочените по-горе силни страни на японската армия, за да прокарат теорията за неизбежното поробване на Китай, а военните специалисти, които са за пасивна линия — на същото основание да се обявяват против действията за унищожаване. Що се отнася до нас, ние, напротив, смятаме, че всички тези фактори на силата на японската армия могат да бъдат подкопани и този процес вече е започнал. Като метод за подкопаване ни служи главно политическата работа сред японските войници; не трябва да се подиграваме с тяхната надменна гордост, а да влизаме в тяхното положение и да насочваме тази гордост в нужното русло. Чрез великодушното отна-

сяне с пленените трябва да помогнем на японските войници да си изяснят антинародния, агресивния характер на войната, която водят управниците на Япония; от друга страна, трябва да им се покаже непоколебимостта на духа, самоотвержеността и боевата доблест на китайската армия и на китайския народ, иначе казано, трябва да им се насяят съкрушителни удари в боевете за унищожаване.

Както показва десетмесечният опит от войната, унищожаването на силите на противника е възможно. Като доказателство за това служат сраженията при Пинсингуан и Тайарчжуан. В резултат бойният дух на японските войски започна вече да се разколебава, войниците не разбират целите на войната; попаднали в обкръжение на китайските войски и китайския народ, в атаките те проявяват значително по-малка смелост, отколкото китайските войници и т. н. Всички тези обективни условия, благоприятстващи нашите действия за унищожаване, със затягането на войната все повече ще се увеличават. Обстоятелството, че нашите действия за унищожаване укротяват противника, означава, че тези действия от своя страна ще бъдат едно от условията за намаляване продължителността на войната и за по-бързото освобождаване на японските войници и целия японски народ. Котката дружи само с котка и няма случай тя да дружи с мишка.

104. Същевременно трябва да се признае, че понастоящем ние отстъпваме на противника по техническото въоръжение и по равнището на подготовка на личния състав. Ето защо в много случаи — особено в равнинните райони — на нас ни е трудно да осъществяваме максимално унищожаване на живата сила на противника, например чрез вземане в плен на всички или на по-голяма част от неговите войски, които участвуват в боя. Прекомерните изисквания в този дух, поставяни от привържениците на теорията за бърза победа, са също неправилни. Правилното изискване във войната срещу японските завоеватели трябва да бъде: колкото е възможно да се води война за унищожаване. При всички благоприятни случаи във всеки бой трябва да се създава превъзходство на силите и да се прилага тактиката на обкръжения и заобикаляния; ако няма възможност да се обкръжи противникът напълно, да се обкръжи макар и една негова част; ако няма въз-

можност да се вземе в плен цялата обкръжена част, да се вземе макар и част от обкръжените сили; ако няма възможност да се вземе в плен част от обкръжените сили, да се извадят от строя колкото се може повече войници от тази обкръжена част. А във всички случаи, когато обстановката не е благоприятна за действия за унищожаване, трябва да се водят действия за изтощаване. В действията за унищожаване трябва да се прилага принципът на съсредоточаване на силите, а в действията за изтощаване — принципът на разсредоточаване на силите. Що се отнася до командването на операциите, при действията за унищожаване трябва да се прилага принципът на централизация на командването, а при действията за изтощаване — принципът на децентрализация. Такива са основните принципи за водене на бойните действия по полетата на войната срещу японските завоеватели.

ВЪЗМОЖНОСТТА ЗА ИЗПОЛЗУВАНЕ ГРЕШКИТЕ НА ПРОТИВНИКА

105. Възможности за победи над противника ни дава даже неговото собствено командване. От древни времена още не е имало пълководци, които да не са правели грешки; у противника могат да се открият грешки, както е трудно да ги избегнем и самите ние, а следователно съществува възможност да се използват грешките на противника.

От гледна точка на стратегията и оперативното изкуство противникът в продължение на десет месеца завоевателна война допусна вече редица грешки. Ще посочим пет от най-големите измежду тях. Първата е тази, че противникът бавно увеличава своите сили. Това става поради подценяването от него на силите на Китай, а също и поради недостига у него на жива сила. Противникът винаги се е отнасял към нас с пренебрежение и след завземането на четирите североизточни провинции, което не му костваше много труд, окупира източната част на провинцията Хебей и северната част на провинцията Чахар. Това може да се смята за негово стратегическо разузнаване. От това разузнаване той направи извода: Китай е нещо съвсем ронливо като шепя пясък. На това основание

той счете, че нищо не му коштува да разгроми Китай, разработи план за така наречената „скоротечна“ война, пусна в действие нищожни сили и се опита да ни „изплаши“. Противникът никак не очакваше, че за десет месеца война в Китай ще стане такова огромно сплотяване и че нашата съпротива ще получи такава сила. Той съвсем забрави, че Китай е навлязъл в епоха на прогрес, че в него вече съществуват прогресивна партия, прогресивна армия и народ, който върви по пътя на прогреса. Когато противникът се оказа в тежко положение, той започна постепенно да увеличава силите си, като с няколко мобилизации ги доведе от малко повече от десет до тридесет дивизии. Ако той поиска да напредва и по-нататък във вътрешността на Китай, той няма да мине без по-нататъшно увеличаване на своите сили. Но тъй като Япония заема враждебна позиция спрямо Съветския Съюз и тъй като нейните човешки резерви и финансовата ѝ база са ограничени, има предел за количеството войски, които Япония може да хвърли във войната, както и има и пределна граница, зад която тя няма да може да напредва. Втората грешка е в липсата на ясно изразен главен удар. До сражението при Тайерчжуан силите на противника бяха разпределени общо взето по равно между Централен и Северен Китай. Също такава равномерно разпределение имаше и във всяка от тези две части на Китай. Например в Северен Китай японските сили бяха разпределени по равно между трите железопътни линии — Тянцин-Пукоуската, Бейпин-Ханкоуската и Датун-Пучжоуската; на всяка една от тези линии част от живата сила беше извадена от строя, а другата част настанена в окупираната територия като гарнизони, така че на японците не оставаха войници за по-нататъшно настъпление. След разгрома при Тайерчжуан те взеха под внимание този урок и съсредоточиха главните си сили в суйчжоуска посока. Така че тази грешка може да се смята за временно поправена. Трета грешка: не беше осигурено стратегическо взаимодействие. Във всяка от двете групировки — в Централен и Северен Китай — общо взето имаше известно взаимодействие, но съвсем липоваше взаимодействие между самите тези групировки: когато на южния участък на Тянцин-Пукоуската железопътна линия се водеха боеве

при Сяобенпу, на северния участък на същата линия японците не проявяваха никаква активност; също така, когато на северния участък се водеха боеве при Тайерчжуан, на южния участък на линията японците не се и помръднаха. След като те и тук, и там здраво загазиха и дойде военният министър на Япония да инспектира, а бързо пристигналият в Китай началник на японския генерален щаб по командването, може да се счита, че за известно време се установи някакъв контакт. В сред японските помешчици, буржоазията и милитаристите съществуват твърде сериозни противоречия, които все повече се задълбочават, и една от конкретните прояви на тези противоречия е липсата на взаимодействие между различните фронтове в Китай. Четвъртата грешка е тази, че бяха изпуснати стратегически благоприятни моменти. Най-ярко това се изрази в обстоятелството, че след завземането на Нанкин и Тайчуан японците се опряха главно поради това, че не им достигна жива сила, нямаха войски за стратегическо преследване. Петата грешка е тази, че макар и да направиха много обкръжения, те рядко успяваха да унищожат обкръжените войски. Преди сражението при Тайерчжуан в операциите при Шанхай, Нанкин, Цанчжоу, Баодин, Нанкоу, Синкоу и Линфин разбитите китайски части бяха много, а взетите в плен малко. В това намери израз непохватността на японското командване.

Изброените пет грешки — бавното увеличаване на силите, липсата на стратегическо взаимодействие, липсата на ясно изразен главен удар, неизползуването на благоприятните моменти и незначителният брой на унищожените войски при големия брой обкръжения — говорят за несъстоятелността на японското командване в периода, който предшества сражението при Тайерчжуан. Макар след сражението при Тайерчжуан в ръководството на японските войски да бяха внесени някои корективи, въпреки това поради такива фактори като недостига на жива сила и вътрешните противоречия в Япония японското командване неизбежно ще допуска грешки и занаяпред, при което, спасявайки положението на едно място, то ще се проваля на друго. Например съсредоточаването на силите край Сюйчжоу създаде голяма пукнатина в завзетата от японците територия на Северен Китай и това

ни даде възможност безпрепятствено да разгръщаме партизански действия.

Всичко казано се отъся до грешки, допуснати от самия противник, а не натрапени му от нас. Обаче ние можем съзнателно да натрапим на противника много погрешни действия, т. е. чрез разумни и ефикасни мероприятия и при подкрепата на организираните народни маси да дезориентираме противника и да го принудим да действа така, както искаме ние. Например могат да се използват демонстрациите, за възможността на които вече говорихме по-горе. Всичко това показва, че ние можем да намерим някои възможности за победи дори в действията на командването на противника. Но ние не трябва да разглеждаме тази възможност като важна основа за нашите стратегически планове. Напротив, нека най-добрите наши планове бъдат основани на предположението, че противникът ще направи минимум грешки — така ще бъде по-надеждно.

По-нататък, тъй както ние можем да използваме грешките на противника и последният може да използва нашите грешки. Ето защо задачата на нашето командване е да допуска колкото се може по-малко грешки, от които би могъл да се възползува противникът. Обаче грешки на командването на противника вече имаше; такива грешки ще има и за в бъдеще, те могат да се създадат и с наши усилия — и те всички могат да бъдат използвани в наш интерес. Ръководителите на войната срещу японските завоеватели трябва да положат всички старания, за да използват тези грешки. В стратегическото и оперативното ръководство на противника има много неща, които нищо не струват, обаче в областта на управлението на боя, т. е. в тактическото ръководство на бойните действия на частите и подразделенията той притежава много неща, от които трябва да се поучим.

ВЪПРОСЪТ ЗА РЕШИТЕЛНИТЕ СРАЖЕНИЯ ВЪВ ВОЙНАТА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ

106. Решителните сражения във войната срещу японските завоеватели могат да се разделят на три категории: първо, решителни сражения и боеве, в успеха на които сме

сигурни — те трябва да се водят неотклонно; второ, решителни сражения и боеве, в успеха на които не сме сигурни — тях трябва да избягваме; и най-после, трето, такива решителни стратегически сражения, в които съдбата на страната се поставя на карта — тях трябва категорично да избягваме. И по този въпрос също така се проявява разликата между войната срещу японските завоеватели и много други войни. На първия и на втория етап на войната, когато противникът е силен, а ние сме слаби, той се стреми ние да съсредоточим своите главни сили и да му дадем решително сражение; а ние, напротив, трябва да избираме изгодните за нас условия и само в такива случаи, когато сме уверени в успеха, след като сме съсредоточили превъзхождащи сили, да даваме решителни сражения и боеве на противника. Като пример за това могат да ни служат сраженията при Пинсингуан, Тайерчжуан и редица други. При неизгодни условия, при неувереност в успеха трябва да избягваме решителните сражения, като пример за което може да ни служи установката, от която ние се ръководехме в сражението при Чжанде и в редица други случаи. Но решителното стратегическо сражение, при което би се поставила на карта съдбата на страната, трябва категорично да се избягва, както беше направено например неотдавна чрез евакуирането на Сюйчжоу. Тъй че ние провалихме плана на противника, плана, който беше съставен за бързотечна война, като го заставихме да води продължителна война с нас. Такъв курс е неосъществим в една страна с малка територия; той е трудно приложим и в страна, доста изостанала политически. Но Китай е голяма страна, която преживява епоха на прогрес, и тази задача е по силите му. Ако избегнем решителното стратегическо сражение, макар и да загубим при това известна част от нашата територия, но както се казва, „стига да има гора, и дърва ще има“: ние ще запазим още обширна територия за маневриране и ще можем да изчакваме, съдействувайки през това време за прогреса на нашата страна, за нарастването на международната помощ и за настъпването на вътрешно разложение в лагера на противника. Това е най-добрият план за водене на войната срещу японските завоеватели. Нетърпеливите привърженици на теорията за бърза победа, които не мо-

гат да издържат трънливия път на продължителната война, се стремят към бърза победа и стига само положението да се измени макар и малко към по-добро и те веднага почват да крещат за необходимостта от решително, стратегическо сражение. Ако последваме техните съвети, на войната срещу японските завоеватели ще бъде нанесена тежка щета, а на продължителната война ще бъде сложен край и ние ще принесем полза на противника. Това наистина би било най-лошият план за водене на войната!

Отказването от решителното сражение изисква да изоставим територия; в това няма никакво съмнение. В случаите, когато е невъзможно това да бъде избягнато (и само в такива случаи), територията трябва да се изоставя без колебания. Щом веднаж се е създадо такова положение, няма защо и да се съжалява за тази територия. Това е правилна политика на „печелене на време за сметка на територията“. От историята е известно, че Русия, като отстъпи без колебания, за да избегне решителното сражение, победи Наполеон, славата на когото по това време гърмеше по целия свят²². Днес Китай трябва да постъпи точно така.

107. А не трябва ли да се опасяваме, че ще ни ругаят за „непротивене“? Не, не трябва. Виж, ако съвсем не воюваме и се споразумеем с противника, това ще бъде непротивене, което не само заслужава ругатни, но и е съвсем недопустимо. А упорито да водим войната срещу японските завоеватели, като избягваме капаните, които врагът поставя, без да излагаме главните сили на нашата армия под удара, който би се отразил върху целия понататъшен ход на войната, с една дума, да не допуснем заробването на страната е съвсем необходимо. Всички съмнения в това отношение са проява на късогледство по въпросите на войната и непременно завеждат в края на краищата в лагера на привържениците на теорията за неизбежното заробване на Китай. На времето ние критикувахме безразсъдната храброст, признаваща само настъплението и непризнаваща отстъплението, именно защото ако тази „храброст“ беше станала обща мода, ние бихме изгубили възможността да продължаваме войната

и това в края на краищата би докарало над Китай опасността от заробване.

108. Ние сме за решителни действия, когато има изгодни условия за тях — независимо дали става дума за отделни боеве или за повече или по-малко крупни сражения. В такива случаи пасивността е съвсем недопустима. Само в такива решителни сражения може да се постигне унищожаването или изтощаването на противника и в такива сражения трябва да се включи без колебание всеки участник във войната срещу японските завоеватели. Тук са нужни значителни частични жертви; но онзи, който смята, че трябва да се избягват всякакви жертви, е страхливец, страда от страх пред японците, срещу които трябва решително да се бори. Екзекутирането на такива дезертъори като Ли Фу-ин и Хан Фу-цзюй е справедлива мярка за наказание. При правилно планиране на бойните действия е абсолютно необходимо да се ратува за доблест, смелост и геройска саможертва във войната: без това са невъзможни нито продължителната война, нито окончателната победа. Ние вече сурово заклеихме така наречената „установка за бягство“, признаваща само отстъплението и непризнаваща настъплението, и се обявихме за строга дисциплина именно защото силният противник може да бъде победен само в резултат на правилно планираното и геройски проведеното решително сражение. Що се отнася до „установката за бягство“, тя оказва пряка подкрепа на теорията за неизбежното заробване на Китай.

109. Няма ли пряко противоречие в това, че ние отначало водим геройски бой, а след това изоставяме територията? Не се ли пролива напразно кръв в тези героични боеве? Такива въпроси са съвсем нелепи. Не ядем ли напразно, щом след това ходим по нужда? Не лягаме ли да спим напразно, щом след това ставаме? Нима може да се постави така въпросът? Струва ми се, че не може. Казват: ако ядеш — яж докрай, ако спиш — спи докрай, ако се биеш геройски, бий се до река Ялуцзян. Това е субективистко, формалистическо бълнуване; в действителния живот така не става. За кого не е ясно, че кръвопролитните боеве се водят за печелене на време и за подготвяне на контранастъплението и макар да ни се слу-

чва да изоставяме известна част от територията, затова пък печелим време, постигаме целите — унищожаваме и изтощаваме силите на противника, придобиваме опит във воденето на войната, вдигаме невзелите още участие в борбата народни маси, повишаваме своето значение на международната арена. В такъв случай напразно ли се пролива кръв? Съвсем не. Територията се изоставя за запазване силите на армията и за запазване на самата територия, тъй като при неизгодни условия, ако не изоставим част от територията и безразсъдно се хвърлим в решително сражение, без да сме уверени ни най-малко в успеха, то в резултат, като загубим армията, неизбежно ще загубим и цялата територия и тогава, разбира се, вече и дума не може да става за възвръщане на загубената територия. За водене на работите си капиталистът трябва да има капитал и като претърпи пълен банкрут, той престава да бъде капиталист; на комарджията са нужни пари, за да играе, а щом заложил всичко на картата и щастието му измени, той вече няма с какво да продължава играта. Животът протича криволичецо, със зигзаги, а съвсем не гладко и право. Това се отнася и до войната и тази истина не могат да разберат единствено формалистите.

110. Струва ми се, че казаното по-горе се отнася и до решителното сражение на етапа на стратегическото контранастъпление. Макар на този етап противникът и да бъде слаба страна, а ние да имаме превъзходство, въпреки това принципът „да се водят решителни сражения при изгодни условия и да се избягват при липса на такива условия“ си остава в сила чак до момента, когато стигнем до река Ялуцзян. Така ние ще можем винаги да запазваме инициативата в наши ръце; трябва съвсем да игнорираме всевъзможните провокации на врага и подстрекателствата отстрана, без да им обръщаме никакво внимание, без да им се поддаваме ни най-малко. Само онези военачалници, които ще проявяват подобна издържливост във войната срещу японските завоеватели, могат да се смятат за смели и проникателни пълководци. Тази истина не разбират хората, които избухват като барут от една искра. На първия етап ние в известна степен се оказахме в състояние на стратегическа пасивност, но въпреки това ние трябва да

взимаме инициативата във всички сражения. И занаяпред на всеки етап ние също трябва винаги да държим инициативата в свои ръце. Ние сме за продължителната война, за окончателната победа и против азартните играчи, които безразсъдно залагат всичко на карта.

АРМИЯТА И НАРОДЪТ СА ОСНОВАТА НА ПОБЕДАТА

III. Имайки пред себе си революционен Китай, японските империалисти ни най-малко няма да отслабят своето настъпление и потисничество: това се обуславя от самата същност на японския империализъм. Ако Китай не оказва съпротива, Япония веднага, без един изстрел, лесно ще окупира цялата страна. За пример може да служи загубата на четирите североизточни провинции. Ако Китай оказва съпротива, Япония ще се опитва да смаже неговата съпротива и няма да прекрати своите опити дотогава, докато не се окаже, че тя не е в състояние да преодолее съпротивата на Китай. Това е неизменен закон. Завоевателните апетити на японските помещици и буржоазия са много големи. Поставайки си за цел настъпление на юг — срещу Малайския архипелаг, и на север — срещу Сибир, най-напред те удариха по Китай, за да направят пробив в центъра. Всички, които смятат, че Япония ще се задоволи с окупацията на Северен Китай и района на провинциите Цзянсу и Чжэцзян, а след това ще се спре, съвсем не разбират, че империалистическа Япония, навлязла в нов етап на развитие и намираща се пред прага на гибелта, не е вече предишната Япония. А когато ние твърдим, че има предел за количеството войски, които Япония може да хвърли във войната, и пределна граница, отвъд която тя не може да напредва, ние имаме предвид, първо, че готвейки се за настъпление в други посоки и да се отбранява от другите си противници, Япония при тези сили, с които разполага, може да изпрати в Китай само определен брой войски и трябва да ограничи своето напредване в рамките на своите възможности; второ, че Китай доказва своите успехи по пътя на прогреса и своята способност за упорита съпротива и е невъзможно да си представим Япония да води яростно настъпление,

а Китай да няма необходимите сили за оказване съпротива. Япония няма да може да окупира цял Китай, но във всички райони, където противникът ще бъде в състояние да проникне, той не ще пожали усилия, за да смаже съпротивата на Китай, при това той не ще прекрати своя натиск дотогава, докато японският империализъм поради вътрешните и международните условия не се сблъска непосредствено с кризата, която ще го вкара в гроба.

Развитието на вътрешната политика на Япония може да върви само по един от двата пътя: или управляващите класи скоро ще претърпят крах, властта ще премине в ръцете на народа и последица от това ще бъде прекратяването на войната — обаче такава възможност засега няма, — или помещиците и буржоазията с всеки изминат ден все повече ще се фашизират и ще продължават войната до своята гибел; този е именно пътят, по който Япония върви сега. Трети път няма. Всички, които делееят надеждата, че умерените кръгове на японската буржоазия ще се намесят и ще прекратят войната, се отдават на празни илюзии. Умерените капиталистически кръгове в Япония вече станаха пленници на японските помещици и финансови магнати. Такова е реалното политическо положение, което съществува в Япония вече от много години. Като започна войната с Китай, Япония, ако Китай не ѝ нанесе смъртоносен удар във войната и ако тя запази още достатъчно сили, неизбежно ще се опита да започне настъпление срещу страните от Южните морета или срещу Сибир или даже, възможно е, и в двете посоки. Щом само избухне войната в Европа, Япония ще пристъпи към осъществяване на тези планове, тъй като алчните апетити на японските управници необикновено пораснаха. Разбира се, има и друга възможност: под влияние на могъществото на Съветския Съюз и значителното отслабване на Япония във войната срещу Китай ще ѝ се наложи да се откаже от своя първоначален план за настъпление срещу Сибир и да заеме в тази посока напълно отбранителна позиция. Обаче възникването на такава една ситуация няма да отслаби настъплението на Япония срещу Китай; напротив, то ще доведе до засилването на това настъпление, тъй като тогава за Япония ще остане само един път — поглъщането на слабия. В такъв случай задачите за решени-

телното водене на войната срещу японските завоеватели, задачите за укрепването на единния национален фронт и провеждането на твърда линия на продължителна война ще станат още по-сложни и тогава най-малкото отслабване на нашите усилия ще стане още по-недопустимо.

112. При това положение главно условие за победата на Китай над Япония е сплотяването на цялата страна, и стократно по-големият, отколкото досега, всестранен прогрес. Китай преживява епоха на прогрес и вече постигнал невиджано сплотяване, но степенята на този прогрес и това сплотяване днес е още твърде недостатъчна. Япония може да окупира такава обширна територия, защото на страната на Япония е силата, а на страната на Китай — слабостта; тази слабост е пряка последица от натрупалите се за сто години, и особено през последното десетилетие, всевъзможни грешки, които задържат прогреса на Китай на сегашното му равнище. Днес ние не можем да победим такъв силен враг като Япония, без да полагаме продължителни и сериозни усилия. Задачите, за разрешаването на които трябва да полагаме тези усилия, са доста много. Тук аз ще спомена само за две от най-важните: да постигнем прогрес в изграждането на армията и прогрес в мобилизирането на народа.

113. Обновяването на армията е невъзможно без нейното модернизиране, без повишаването на нейното техническо въоръжение. Без това ще бъде невъзможно да изгоним противника отвъд реката Ялуцзян. А при използването на войските трябва да се осъществява напредничава, гъвкава стратегия и тактика, без което също е невъзможно да се одържи победа. Обаче основата на армията са войниците. Без да се възпитава във войската прогресивен политически дух, без да се води за тази цел прогресивна политическа работа, е невъзможно да се постигне истинско единство между офицерите и войниците, невъзможно е да се възбуди у тях най-голям ентузиазъм в борбата срещу японските завоеватели, а следователно невъзможно е нашата техника и тактика да бъдат поставени на такава база, на която най-добре ще се прояви присъщата им ефикасност. Когато ние твърдим, че въпреки техническото превъзходство на японската армия тя все пак в последна сметка непременно ще претърпи поражение

ние, ние имаме предвид освен загубите, които ние причиняваме на противника със своите действия за унищожаване и изтощаване, още и обстоятелството, че бойният дух на вражеската армия в края на карищата ще се разколебае под нашите удари и че оръжието на тази армия се намира в ненадеждни ръце. А при нас положението е обратното: офицерите и войниците имат общи политически цели във войната срещу японските завоеватели. Така че ние имаме основа за политическа работа сред всички армии, които се борят срещу японските завоеватели. В армията трябва да се проведе известна демократизация. Преди всичко трябва да се ликвидират феодалните порядки — побоищата и ругатните — и да се постигне офицери и войници да споделят взаимно всички радости и скърби във всекидневния живот. Така ще бъде постигнато единение между офицерите и войниците. Тогава боеспособността на армията ще порасне колосално и няма да има защо да се плашим, че не ще устоим в тази продължителна и жестока война.

114. Корените, които подхранват великите сили на войната, се коренят дълбоко в недрата на народните маси. Япония се осмели да се подиграе с нас преди всичко поради това, че масите на китайския народ не са организирани. Стига само да се освободим от този недостатък и японските завоеватели ще се окажат пред лицето на надигналия се многомилionen китайски народ в такова положение, в което се оказва дивият бивол пред стена от огън: достатъчно е да му извикаш и той в ужас ще се хвърли в огъня и ще изгори. На Китай е необходим непрекъснат поток от попълнения за армията; съществуващата сега по места нелепа практика, на вербуване на войници чрез „ловене“ и „купуване“²³ трябва незабавно да се забрани и замени с широка и страстна политическа агитация; тогава ще бъде лесно, ако се наложи, да се свикат в армията милиони хора. В хода на освободителната война ние изпитваме големи финансови затруднения, но стига само да мобилизираме народните маси и финансите също ще престанат да бъдат проблема за нас. Не може да бъде една държава, която притежава такава обширна територия и такова многобройно население, да страда от бедна хазна. Армията трябва да се сплоти в едно цяло

с народа, за да види народът в нея своята армия. Такава армия ще бъде непобедима и не ще могат да я победят даже няколко империалистически държави като Япония.

115. Мнозина смятат, че досега не е могло да се поставят в ред взаимоотношенията между офицерите и войниците, между армията и народа поради прилагането на неправилни методи; аз винаги съм казвал, че въпросът тук е в основната позиция (основната установка). А правилната установка е уважение към войника, уважение към народа. От тази установка произтичат и съответната политика, и методите, и формите. А ако отстъпим от тази установка, и политиката, и методите, и формите неизбежно ще бъдат погрешни и тогава съвсем не ще успеем да поставим в ред взаимоотношенията между офицерите и войниците, между армията и народа. Трите главни принципа на политическата работа в армията се състоят в следното: първо, единение между офицерите и войниците, второ, единение между армията и народа и, трето, разлагане армията на противника. За успешното осъществяване на тези принципи е необходимо да се изхожда от правилната установка, а именно — от уважението към войника, уважението към народа и уважението към човешкото достойнство на сложилите оръжие вреннопленници. Онези, които смятат, че въпросът тук не е в основната установка, а във въпросите от чисто технически характер, грешат и те трябва да бъдат поправени.

116. В дадения момент, когато отбраната на Ухан и на другите пунктове стана такова неотложно дело, пълното разгръщане активността на армията и народа за подкрепяне войната става най-важна наша задача. Без всякакво съмнение необходимо е задачата за отбраната на Ухан и другите пунктове да се постави и изпълни както трябва. Обаче в последна сметка въпросът, дали ще успеем да ги отстоим, се решава не от субективното желание, а от конкретните условия; едно от най-важните конкретни условия е политическата мобилизация на цялата армия и на целия народ за беззаветна борба. Без усилия, които да се насочат към завоюване на всички необходими за това условия и дори при липсата макар на едно от тези условия, работата неизбежно ще свърши така, както свърши при Нанкин и другите загубени от нас пунктове. Къде ще

бъде китайският Мадрид? Той ще бъде там, където бъдат създадени същите условия, както в Мадрид. В миналото ние не сме имали нито един Мадрид, а сега трябва да създадем няколко. Обаче възможността за това ще зависи изцяло от условията. А главното от тези условия е широката политическа мобилизация на цялата армия и на целия народ.

117. В цялата работа трябва да се придържаме твърдо към генералната линия на укрепване единния антияпонски национален фронт, защото само тази линия осигурява възможността да се води упорито войната срещу японските завоеватели и да се осъществява курсът на продължителна война, възможността повсеместно да се постига коренно подобряване на взаимоотношенията между офицерите и войниците, между армията и народа, възможността напълно да се разгърне активността на армията и народа за защитата на всички незагубени още територии и за възвръщането на вече загубените и, най-после, възможността да се спечели окончателната победа.

118. Политическата мобилизация на армията и народа е наистина изключително важно нещо. През цялото време ние така настойчиво се връщаме към този въпрос, защото без да го разрешим, ние действително не можем да победим. Разбира се, за победата са необходими и редица други условия, но това е основата на основите на победата. Единният антияпонски национален фронт е единен фронт на цялата армия и на целия народ, а съвсем не единен фронт само на партийните комитети и на членовете на някои малко на брой партии и групи. Основната цел, заради която се създава единен антияпонски национален фронт, е мобилизацията на цялата армия и на целия народ за вземане участие в този фронт.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

119. Какви са изводите? Изводите са следните: „При какви условия Китай може да победи и да унищожи силите на японския империализъм? Необходими са три условия: първо, създаване на единен антияпонски фронт в Китай, второ, създаване на единен международен антияпонски фронт, трето, подем на революционното движе-

ние на японския народ и на народите в японските колонии. За китайския народ главното от тези три условия е великото обединение на самия китайски народ.“

„Колко ще продължи тази война? Това ще зависи от силата на единния антияпонски фронт в Китай, а също и от много други решаващи фактори в Китай и в Япония.“

„А ако тези условия не бъдат осъществени в скоро време, войната ще продължи, но резултатите от нея ще бъдат същите: Япония ще претърпи поражение, а Китай ще победи, само че в този случай жертвите ще бъдат по-големи и ще ни се наложи да изживеем период на тежки страдания.“

„Нашата стратегическа линия трябва да се състои в това, да използваме нашите главни сили в операциите на доста разгърнати и нестабилни фронтове.“ „За да се постигне победа, китайската армия трябва да води във висша степен маневрена война на обширен театър на военните действия.“

„Наред с използването на обучени войски за водене на маневрена война трябва да организираме многобройни партизански отряди от селяни.“ „В хода на войната... техническото снабдяване на китайската армия постепенно ще се подобрява. Ето защо в последния период на войната Китай ще може да премине към позиционни методи на водене на военните действия и да атакува укрепените позиции на японците в окупираната от тях територия. Така че в резултат на продължителното изтощаване на Япония във войната с Китай нейната икономика ще стигне до крах, а духът на японските войници ще бъде сломен в безбройните изтощителни боеве. Що се отнася до Китай, в хода на войната срещу японските завоеватели, неговите потенциални сили все повече и повече ще излизат на повърхността и революционните маси като непрекъснат и мощен поток ще се вливат в редовете на армията, за да се сражават за свобода. Използувайки всички тези фактори в съчетание с другите фактори, ние ще можем в окупираната от Япония територия да нанесем съкрушителен удар по нейните укрепления и опорни бази и да изгоним армията на японските агресори от Китай“ (Из беседата с Е. Сноу през юли 1936 г.)

„Отсега политическата обстановка в Китай навлиза в нов етап... Централната задача в новия етап се състои в това, да мобилизираме всички сили за спечелване на по-

бедата в тази война.“ „Ключът за победата във войната срещу японските завоеватели сега е разгръщането на започнатата вече война във всеобща общонационална война. Само в такава всеобща, общонационална война ще можем да постигнем окончателна победа.“ „В резултат на сериозните недостатъци, които съществуват донякога във воденето на войната срещу японските завоеватели, в по-нататъшния ход на тази война може да има много военни неуспехи, отстъпления, разцепления, измени вътре в страната, временни и частични сговарвания с врага. Ето защо трябва да се има предвид, че тази война ще бъде тежка и продължителна. Но ние сме уверени, че започнатата вече война срещу японските завоеватели благодарение на усилията на нашата партия и на целия народ ще продължава и ще се разгръща, помитайки всички пречки по своя път.“ (Из „Решение за съвременното положение и задачите на партията“, прието от Централния комитет на Китайската комунистическа партия през август 1937 г.).

Такива са изводите. На привържениците на теорията за неизбежното поробване на Китай противникът се струва свръхестествено силен, а Китай им изглежда нищожен като тревичка. Привържениците на теорията за бърза победа, напротив, смятат противника за нищожна тревичка, а Китай смятат за свръхестествено силен. И едните, и другите грешат. Ние коренно се различаваме и от едните, и от другите: войната срещу японските завоеватели ще бъде продължителна война и окончателната победа ще принадлежи на Китай — такъв е нашият извод.

120. С това аз завършвам лекцията си. В настоящия момент, когато се води велика война срещу японските завоеватели, мнозина желаят да бъде обобщен опитът, който имаме, за да се възползуваме от него за спечелване на пълна победа. Тук аз засегнах само в най-общи черти опита от изтеклите десет месеца; ако искате, това може да се разглежда като известно обобщение. Засегнатите от мен въпроси заслужават всеобщо внимание и широко обсъждане. Аз направих само общ преглед на тези въпроси и се надявам, че вие, другари, ще се заемете с тяхното изучаване и обсъждане и ще внесете свои поправки и допълнения.

Б Е Л Е Ж К И

- 1 Теорията за неизбежното поробване на Китай изразяваше възгледите на гоминдана. Гоминданът не искаше да оказва съпротива на японските завоеватели и по-късно започна да оказва такава само под натиск. След събитията при Лугоуцзяо групировката на Чан Кай-ши със свито сърце взе участие в съпротивата срещу Япония и тогава носители на теорията за неизбежното поробване на Китай станаха ванцинвеевци, които имаха намерение да капитулират пред Япония и впоследствие действително капитулираха. Обаче теорията за неизбежното поробване на Китай беше разпространена не само в гоминдана; нейното влияние се проявяваше и в някои средни слоеве на обществото и дори сред част от изостаналите слоеве на трудещите се. Това се обяснява с обстоятелството, че гоминданското правителство е съвсем прогнило и търпеше поражение след поражение във войната, а японската армия непрекъснато напредваше и още в първата година на войната излезе към Ухан; всичко това породило сред изостаналата част на населението дълбоко песимистични настроения.
- 2 Тези възгледи съществуваша в редовете на Китайската комунистическа партия. През първата половина година на войната срещу японските завоеватели в партията съществуваше тенденцията да се подценяват силите на противника; някои хора смятаха, че Япония не ще издържи и един удар. Те изхождаха съвсем не от това, че смятаха силите на ръководените от комунистическата партия войски и на организираните народни маси за много големи; напротив, те знаеха, че по това време тези сили бяха още незначителни; те изхождаха от обстоятелството, че гоминданът се съгласи да вземе участие в съпротивата срещу японските завоеватели и както им се струваше притежаваше големи сили, които можеха съвместно със силите на комунистическата партия успешно да гроят японските завоеватели. Те виждаха само една страна на въпроса — временното участие на гоминдана в съпротивата срещу завоевателите, но забравяха другата страна — реакционността и гнилостта на гоминдана; оттук произлязна и тази погрешна оценка на положението.
- 3 Такова беше гледището на Чан Кай-ши и компания. След като се оказа принуден да води война срещу японските завоеватели, чанкайшисткия гоминдан, като не вярваше в собствените си сили и вече отдавна не вярваше в силите на народа, възлагаше всичките си надежди на скорошно получаване помощ отвън.
- 4 Тайерчжуан се намира в южната част на провинцията Шандун. През март 1938 г. в района на Тайерчжуан стана сражение между китайската армия и армията на японските агресори. На японската армия, която броеше 70—80 хиляди души, противостоеше 400-хилядна китайска армия и благодарение на това Китай одържа победа.
- 5 Това гледище беше изложено в една от уводните статии на вестник „Дагунбао“, който по това време беше орган на гоминдана.

ската клика „Политически науки“. Привържениците на това гледище възлагаха надежди на щастливото стечение на обстоятелствата и предполагаха, че с помощта на няколко победи, като победата при Тайерчжуан, ще бъдат спрени японските войски и по такъв начин ще бъде избягната мобилизацията на силите на народа за продължителна война; такава мобилизация би застрашавала безопасността на тяхната класа. Целият гоминдан по това време беше проникнат от тези настроения на надежда за щастливо стечение на обстоятелствата.

- 6 Има се предвид възникналото в 1898 г. движение за реформи. Това движение представляваше интересите на част от либералната буржоазия и на просветените помешчици; възглавяваха го Кан Ю-вей, Лян Ци-чао, Тан Си-тун и други и беше подкрепено от император Гуан Сюй; обаче на това движение липсваше масова база. Юан Ши-кай, който по това време разполагаше с военни сили, издаде тайните планове на привържениците на реформите на императрица Ци Си, която възглавяваше реакционната клика. Ци Си отново взе властта, лиши от свобода император Гуан Сюй и екзекутира Тан Си-тун и още пет лидери на движението. Така трагично завърши това движение.
- 7 На 16 януари 1938 г. японският кабинет публикува декларация, в която провъзгласи курс на заробване на Китай с въоръжена сила; същевременно японският кабинет провеждаше спрямо гоминданското правителство политика на натиск и уговаряне да капитулира, като заявяваше, че ако гоминданското правителство „както и преди инспирира антияпонската война“, японското правителство ще създаде и ще поддържа в Китай нова, марionетна власт и ще престане да гледа на гоминданското правителство като на страна в по-нататъшните преговори.
- 8 Имат се предвид главно Съединените американски щати.
- 9 Имат се предвид правителствата на империалистическите страни — Англия, САЩ и Франция.
- 10 Предсказаната тук от другаря Мао Цзе-дун възможност за изменение положението на Китай към по-добро на етапа на равновесие на силите във войната срещу японските завоеватели напълно се осъществява в освободените райони, които се намираха под ръководството на Китайската комунистическа партия. А в районите на гоминданското господство вследствие на това, че управляващата клика начело с Чан Кай-ши се отнасяше пасивно към борбата срещу японските завоеватели и активно се бореше срещу комунистите, срещу народа, положението не само не се подобри, а, напротив, влоши се. Обаче това предизвика протеста на широките народни маси и повишаването на тяхната съзнателност. (Анализ на тези факти е направен в произведението на другаря Мао Цзе-дун „За коалиционното правителство“.)
- 11 Привържениците на „теорията за безграничната сила на оръжието“ смятаха, че тъй като Китай отстъпва на Япония по отноше-

- ние на въоръжението, той непременно ще претърпи поражение във войната. Този възглед споделяха всички главатари на реакционната клика на гоминдана (включително и Чан Кай-ши).
- 12 Буда (Сака-Муни) е основател на будийската религия. Сун У-кун, герой на фантастичния китайски роман от XVI в. „Си ю цзи“ („Пътешествие на запад“), е маймуна, която притежавала способността, като се преобърне, да прелети на 108 хиляди ли; обаче когато Сун У-кун попаднал на дланта на Буда, колкото и да се преобръщал, не можал да се отскубне от нея. Нещо повече, Буда си обърнал ръката надолу и похлупил Сун У-кун. Пръстите на Буда се превърнали в пет свързани помежду си планински вериги, които притиснали Сун У-кун към земята.
- 13 През август 1935 г. на VII конгрес на Комунистическия интернационал другарят Димитров каза: „... фашизмът, това е необуздан шовинизъм и завоевателна война“. (Г. Димитров, „В борбе за единен фронт против фашизма и войны“, Партиздат ЦК ВКП(б), 1937, стр. 9. — Бел. ред. [Бълг. изд., стр. 18. Бълг. ред.]). През 1937 г. другарят Димитров написал статия, озаглавена „Фашизмът — това е война“ (Комунистическия интернационал, бр. 8, август 1937 г. — Бел. ред.).
- 14 Виж В. И. Ленин, „Социализм и война“, глава I (Соч., т. 21, стр. 276. — Бел. ред. [Бълг. изд., стр. 302. Бълг. ред.]) и „Крах II Интернационала“, раздел 3 (Соч., т. 21, стр. 194—195. — Бел. ред. [Бълг. изд., стр. 212. Бълг. ред.]).
- 15 Ченлу — пункт в днешната околия Пусян в провинцията Пинюан. В 632 г. пр. н. е. тук се е водила голяма битка между войските на княжествата Цзин и Чу. В началото на войната армията на Чу имала превъзходство на силите. Армията на Цзин отстъпила на 90 ли и като се насочила към десния и левия флангове като към слаби места на армията на Чу, нанесла им силни удари, в резултат на които армията на Чу претърпяла тежко поражение.
- 16 В 204 г. пр. н. е. ханските войски начело с пълководеца Хан Син дали сражение на армията на Чжао Се в пункта Цзинсин. Армията на Чжао Се, която наброявала около 200 хиляди души, превъзхождала по брой няколко пъти ханските войски. Хан Син разположил своите войски така, че зад гърба им имало река, и армията му се била упорито; същевременно той насочил войската за неочакван удар по слабо охранявания тил на армията на Чжао Се. В резултат армията на Чжао Се претърпяла тежко поражение под ударите от фронта и от тила.
- 17 В края на XVIII и в началото на XIX век Наполеон водил войни с Англия, Прусия, Австрия, Русия и много други държави в Европа. В многобройните кампании армията на Наполеон, отстъпваща по своята обща численост на армиите на неговите врагове, въпреки това, печелела победи.

- 18 В 383 г. от н. е. Фу Цзян — управител на държавата Цин, подценявайки силите на армията на държавата Цзин, предприел поход и нападнал Цзин. Армията на Цзин нанесла поражение на авангарда на армията на Цин при река Лоцзян в днешната околия Шоуян в провинцията Анхуей и след това продължила настъплението по суша и вода. Фу Цзян се изкачил на стената на град Шоуян и погледнал към страната на противника. Той видял, че цзинската армия е построена в пълен боен ред. След това, като погледнал към планината Багуншян, тревите и храстите на планината му се сторили войници; като решил, че пред него има мощен противник, той страшно се изплашил. (Виж също бележка 29 към произведението „Стратегическите въпроси на революционната война в Китай“ в том 1 от настоящото издание.)

Става дума за това, че Чан Кай-ши, Ван Цзин-вей и техните помагачи измениха в 1927 г. на първия единен национален демократически фронт между гоминдана и комунистическата партия и десет години водиха антинародна война, което лиши китайския народ от възможността да се организира широко. Отговорност за това носи реакционната клика на гоминдана, възглавявана от Чан Кай-ши.

- 20 Сян гун е бил управител на княжеството Сун в епохата на Чун-цю в VII в пр. н. е. В 638 г. пр. н. е. княжеството Сун водилс война със силното княжество Чу. Войските на княжеството Сун били вече построени в бойни редици, когато армията на Чу още се прехвърляла през разделящата противниците река. Един от сановниците на Сян-гун, знаейки, че Чу има много войски, а Сун малко, предложил да се възползват от момента и да атакуват войските на Чу, докато още не са завършили прехвърлянето. Но Сян-гун отговорил: „Не трябва, защото благородният мъж не напада човека в момента, когато последният се намира в затруднение“. Когато войските на княжеството Чу преминали реката, но още не се били построили в бойни редици, сановникът на княза пак започнал да му предлага да атакуват армията на Чу. Сян-гун отговорил: „Не трябва, тъй като благородният мъж не напада войски, които не са се построили за бой“. Чак като изчакал войските на Чу да се подготвят напълно за бой, Сян-гун дал заповед за атака. В резултат княжеството Сун претърпяло тежко поражение, а самият Сян-гун бил ранен. (Виж летописа „Цзочжуан“, 22-а година от управлението на Си-гун.)
- 21 В 1937 г. армията на японските агресори, след като завзе Бейпин и Тянцизин, се отправи на юг по продължение на Тянцизин-Пукоуската железопътна линия и започна настъпление срещу провинцията Шандун. Гоминданският милитарист Хан Фу-цзюй, който много години властвуваше в провинцията Шандун, избяга в провинцията Хенан, без да даде бой.
- 22 В 1812 г. Наполеон нападна Русия с 500-хилядна армия. Руската армия изостави Москва, обрече армията на Наполеон на

глад, студ и всевъзможни лишения, наруши тиловите комуникации на завоевателите и ги постави в безизходното положение на обкръжени войски, тъй че Наполеон трябваше да върне своята армия обратно. Използвайки момента, руската армия премина в контранастъпление и едва малко повече от 20 х. войници от цялата армия на Наполеон успяха да избягат.

- 23 Гоминданът попълняше своята армия по следния начин: на всички страни изпращаше войска и полиция, които хващаха хората и насила ги изпращаха в армията. Заловените по такъв начин завързваха с въжета като престъпници. Които имаха средства, подкупваха гоминданските чиновници и наемаха новобранци вместо себе си.

МЯСТОТО НА КИТАЙСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ В НАЦИОНАЛНАТА ВОЙНА*

(Октомври 1938 година)

* Този труд е доклад на другаря Мао Цзедун пред шестия пленум на Централния комитет на ККП от 6-то свикване. Значението на този пленум беше много голямо: на него беше одобрена и утвърдена линията на Политбюро на Централния комитет на ККП, възглавяван от

другаря Мао Цзе-дун. Другарят Мао Цзе-дун постави в своя доклад въпроса за мястото на Китайската комунистическа партия в националната война, за да могат всички членове на партията точно да си изяснят огромната историческа задача, която лягаше върху нашата партия, за ръководенето на войната срещу японските завоеватели и да се заемат сериозно за нейното изпълнение. пленумът потвърди курса на неотклонно провеждане политиката на единния антияпонски фронт, като същевременно изтъкна, че единният фронт предполага и сплотяване, и борба и че формулата „всичко чрез единния фронт“ не отговаря на обстановката в Китай. По такъв начин пленумът осъди приспособленческите грешки по въпроса за единния фронт. На тази страна на въпроса другарят Мао Цзе-дун посвети раздела на своето заключително слово, озаглавен: „Въпросът за независимостта и самостоятелността в единния фронт“. Наред с това пленумът подчерта изключителното значение на дейността на партията по организацията на въоръжената борба на народа срещу японските завоеватели, установи, че главен участък на работата на партията трябва да бъде работата във фронтните райони и в тила на врага, като осъди погрешните възгледи на онези, които свързваха всичките си надежди за победата над японските бандити с гоминданските войски, а съдбините на народа поверяваха на легалното движение, което съществуващо в условията на господството на гоминданската реакция. На тази страна на въпроса другарят Мао Цзе-дун посвети в своето заключително слово раздела, озаглавен: „Войната и въпросите на стратегията“.

Другари! Пред нас е светлото бъдеще. Ние трябва да одържим победа над японския империализъм, трябва да изградим нов Китай и ние безусловно ще можем да направим това. Обаче за да стигнем до това светло бъдеще, трябва да изминем тежък път. Комунистическата партия и целият китайски народ, които се борят за светлото бъдеще на Китай, трябва да водят планомерна борба срещу японските бандити; те могат да бъдат победени само в продължителна война. Ние вече много говорихме за тази война, засягайки различните страни на въпроса: ние и обобщихме опита, натрупан през време на войната срещу японските завоеватели, и дадохме оценка на сегашното положение, и формулирахме неотложните задачи, които стоят пред цялата нация, и обяснихме защо за да издържим една продължителна война, трябва да се опрем на единния антияпонски национален фронт, който трябва да съществува дълго време; обяснихме също как ще се постигне това; и, най-после, анализирахме международната обстановка. И така, какви въпроси остават още? Остава, другари, още един въпрос — това е въпросът, какво място заема Китайската комунистическа партия в националната война, т. е. въпросът, как трябва комунистите да разбират своята роля, да укрепват своите сили и да сплотяват своите редици, за да бъдат в състояние да ръководят тази война и да стигнат до победа, а не до поражение.

ПАТРИОТИЗЪМ И ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗЪМ

Може ли комунистът като интернационалист да бъде едновременно и патриот? Ние смятаме, че не само може, но и трябва. Конкретното съдържание на патриотизма се определя от историческите условия. Има „патриотизъм“ на японските агресори и на Хитлер, има и наш патриотизъм. Комунистите трябва решително да се обявяват против така наречения „патриотизъм“ на японските агресори и на Хитлер. Японските и германските комунисти са пораженици във войните, които техните страни водят; всестранното съдействие, за да могат войните на японските агресори и на Хитлер да завършат с поражение, отговаря на интересите както на японския, така и на немския народ; колкото по-пълно бъде това поражение, толкова по-добре. Именно така трябва да постъпват комунистите в Япония и Германия и именно така те постъпват, защото войните, които японските агресори и Хитлер водят, са пагубни не само за другите народи в света, но и за народите на техните собствени страни. Друго е положението в Китай. Китай е жертва на агресията. Ето защо китайските комунисти трябва да съчетават патриотизма с интернационализма. Ние сме интернационалисти и същевременно патриоти; нашият лозунг е да се сражаваме за родината срещу агресора. За нас поражение е престъпление; наш пръв дълг е да се борим за победа във войната срещу японските завоеватели, защото само като водим война в защита на родината, можем да разгромим агресора и да извоюваме националното си освобождение, а само освобождението на цялата нация може да доведе до освобождението на пролетариата и на целия трудов народ. Победата на Китай, разгромът на империалистите, които започнаха агресията в Китай, ще помогне и на народите от другите страни. Затова патриотизмът в националноосвободителната война е осъществяване на интернационализма на практика. Ето защо всеки комунист трябва да прояви максимална активност, мъжествено и решително да излезе на полесражението в националноосвободителната война и да насочи своето оръжие срещу японските завоеватели. Ето защо нашата партия веднага след събитията от 18 септември 1931 г. издигна лозунга — да отговорим на япон-

ската агресия с война за национална самоотбрана. След това нашата партия предложи да се създаде единен анти-японски национален фронт, даде нареждане на Червената армия да се реорганизира в антияпонска Националнореволюционна армия и се отправи към предните позиции, нареди на своите членове да излязат на предната линия на войната срещу японските завоеватели и да защищават родината до последна капка кръв. Всички тези патриотични действия са правилни, те представляват осъществяване на интернационализма в Китай и ни най-малко не противоречат на интернационализма. Само политическите невежи или хората, които преследват свои специални цели, могат да дрънкат, че нашите действия били неправилни, че ние сме се отказали от интернационализма.

АВАНГАРДНАТА РОЛЯ НА КОМУНИСТИТЕ В НАЦИОНАЛНАТА ВОЙНА

От казаното по-горе следва, че комунистите трябва да проявяват в националната война висока активност и тази активност трябва да се проявява конкретно във всички области; с други думи, във всяко отношение комунистите трябва да играят авангардна роля и да служат за пример. Ние водим тази война в трудна обстановка. Тази трудна обстановка се създаде в резултат на това, че широките народни маси още недостатъчно проявяват национално самосъзнание, още не са се проникнали достатъчно с чувството за своето национално достойнство и с вяра в своите сили; че в мнозинството си народните маси не са организирани; че нашата страна е слаба във военно отношение, има изостанала икономика и няма демократична система на управление; че в страната има явления на разложение и песимистични настроения; че единният фронт не е сплотен, не е укрепнал и т. н.

Ето защо комунистите трябва съзнателно да поемат сериозната задача — да сплотят целия народ за преодоляване на всевъзможните нездравни явления. Тук авангардната роля и примерът на комунистите имат изключително значение. В 8 и Новата 4 армия комунистите трябва да дават пример на доблест в боя, на точно изпълнение на запо-

ведите, на дисциплинираност, водене на политическа работа, на вътрешно сплотяване и единство. В своите отношения с дружеските партии и армии комунистите трябва твърдо да провеждат курс на сплотяване във войната срещу японските завоеватели, неотклонно да осъществяват програмата на единния фронт и по такъв начин да служат за пример при изпълнението на задачите, които войната поставя. Между техните думи и дела не трябва да има разлика, те не трябва да проявяват високомерие, трябва честно и искрено да съгласуват въпросите с дружеските партии и армии, да сътрудничат тясно с тях и така да показват пример на правилни взаимоотношения между различните партии, които влизат в единния фронт. Комунистът, който работи в органите на властта, трябва да дава пример на честност в работата, да не допуска хората да се подбират по роднинство, да работи повече от другите, да получава по-малко възнаграждение от другите. Работейки сред народните маси, комунистът трябва да се държи не като началник, а като приятел на масите, той трябва да бъде техен неуморен учител, а не бюрократ-политикан. Комунистът никъде и никога не трябва да поставя личните интереси на първо място, а трябва да ги подчинява на интересите на нацията, на интересите на народните маси. Ето защо користолюбието, пасивността, бягането от работа, корупцията, разложението, стремежът към лична слава и т. н. заслужават най-дълбоко презрение. Единствено самоотверженото служене на обществените интереси, активността и усърдието, всеотдайното изпълнение на собствените задължения и добросъвестният, упорит труд са достойни за уважение. Комунистът трябва тясно да сътрудничи с всички прогресивни елементи във отпартията, като полага всички усилия за сплотяване на целия китайски народ за преодоляване на всякакъв род нездравни явления. Трябва да се разбира, че комунистите са само малка част от народа и че във отпартията има още широки кръгове прогресивни и активни хора, с които ние трябва да работим дружно. Съвсем неправилно е да смяташ, че добър си само ти, а всички останали нищо не струват. Към изостаналите хора комунистите не трябва да се отнасят с пренебрежение или презрение, а трябва да се сближават с тях, да укрепват връзките си с тях, да ги

убеждават и вдъхновяват за движение напред. Комунистът трябва да въздействува върху онези, които са направили грешки в работата си — с изключение само на непоправимите хора, — не чрез отсичане, а чрез убеждение, за да могат тези хора да осъзнаят грешките си и да се поправят. В работата си комунистите трябва да служат за пример на деловитост и далновидност, тъй като само деловитостта може да осигури изпълнението на поставената задача и само далновидността ни помага да не загубваме посоката при движението напред. Ето защо комунистите трябва да дават пример и в учението: те трябва всекидневно да учат масите и да се учат от тях. Само като се учиш от масите, като се учиш от това, което става около теб, като се учиш от приятелските партии и приятелските армии и осмисляш всичко, което си научил, можеш да си изработиш деловитост и да се научиш да гледаш далеч напред. В продължителната война и в тежките условия само комунистите съвместно с дружеските партии и армии и с всички прогресивни елементи от народа, като изпълняват всемерно своя дълг — да служат за авангард и пример, — могат да мобилизират всички живи сили на нацията на борба за преодоляване трудностите, за победа над врага и за изграждане на нов Китай.

ДА СПЛОТИМ ЦЯЛАТА НАЦИЯ И ДА СЕ БОРИМ ПРОТИВ ВРАЖЕСКАТА АГЕНТУРА В НЕЙНАТА СРЕДА

Има само един път да преодолеем трудностите, да одържим победа над врага и да изградим нов Китай — да укрепваме и разширяваме единния антияпонски национален фронт и да мобилизираме всички живи сили на нацията. Обаче в редовете на нашия единен национален фронт има вражеска агентура, която води подривна дейност. Това са националните предатели, троцкистите и прояпонските елементи. Комунистите трябва винаги да бъдат нащрек спрямо тези провокатори, да разобличават с факти в ръка техните престъпления и да предпазват народа от тях.

Комунистите трябва да повишават своята политическа бдителност спрямо вражеската агентура всред нацията. Комунистите трябва да разбират, че разширяването и

укрепването на единния национален фронт е невъзможно без разобличаването и изкореняването на вражеската агентура. Би било съвсем погрешно да помним само за едната страна на въпроса и да забравяме другата.

ДА РАЗШИРЯВАМЕ РЕДОВЕТЕ НА ПАРТИЯТА И ДА НЕ ДОПУСКАМЕ ПРОНИКВАНЕ НА ВРАЖЕСКА АГЕНТУРА В НЕЯ

За да преодолеем трудностите, за да спечелим победа над врага и да изградим нов Китай, комунистическата партия трябва да разширява своите организации, да отваря вратите пред широките маси на работниците, селяните и активната младеж, които са настроени истински революционно, вярват в принципите на партията, поддържат политиката на партията, готови са да се подчиняват на партийната дисциплина и да работят усърдно. Това ще направи нашата партия голяма, масова партия. Сектантската затвореност по този въпрос е недопустима. Същевременно абсолютно необходимо е да проявяваме бдителност, за да не допуснем проникването в нашата партия на вражеска агентура. Разузнавателните органи на японските империалисти постоянно се опитват да подкопаят нашата партия, опитват се да използват прикритите предатели на родината, троцкистите, прояпонските елементи, разложилите се хора и политическите спекуланти, които проникват в нашата партия под маската на активисти. Ние не можем нито за минута да отслабваме своята бдителност, да отслабваме предпазните мерки срещу таква хора.

Не бива да затваряме вратите на партията от страх, че в нея ще проникне вражеска агентура. Да разширяваме смело редовете на нашата партия — такава е нашата линия. Обаче разширявайки смело редовете на партията, не трябва да проявяваме безгрижност, да даваме възможност на вражеската агентура и политическите спекуланти да проникват в нейните редове. Ако помним само за едната страна на въпроса и забравяме другата, можем да направим грешки. „Да разширяваме смело редовете на нашата партия, но да не допускаме в нея нито един негодяй“ — само тази линия е правилна.

ТВЪРДО ДА ПРОВЕЖДАМЕ ПОЛИТИКАТА НА ЕДИННИЯ ФРОНТ И ТВЪРДО ДА ОТСТОЯВАМЕ НЕЗАВИСИМОСТТА НА ПАРТИЯТА

Само като провеждаме твърдо политиката на единния национален фронт, можем да преодолеем трудностите, да победим врага и да изградим нов Китай. Това не подлежи на никакво съмнение. При това обаче необходимо е да запазим идеологическата, политическата и организационната независимост на всяка партия, която влиза в единния фронт; това се отнася еднакво и за гоминдана, и за комунистическата партия, и за всички други партии. Принципът на народовластието — един от трите народни принципа — означава, ако става дума за партии, че се допуска съюз между тях, но в същото време допуска се и независимото съществуване на всяка една от тях. Да говорим само за единство и да отричаме независимостта — значи да се откажем от принципа на народовластието, а с това не може да се съгласи не само нашата комунистическа партия, но и никоя друга партия или група. Безспорно, независимостта в единния фронт може да бъде само относителна, а не абсолютна; ако я разглеждаме като абсолютна, това може да провали общия курс на сплотяване против външния враг. Обаче тази относителна независимост съвсем не може да се свежда до нула; и в идеологическо, и в политическо, и в организационно отношение всяка партия трябва да се ползува с относителна независимост, т. е. с правото на относителна свобода. А ако тази относителна свобода бъде накърнявана от някого или ако самите партии се откажат от нея, това също може да подкопае общия курс на сплотяване срещу външния враг. Всеки комунист и всеки член на дружеските партии трябва да разбере това.

Също такава връзка съществува и между класовата и национална борба. През време на войната срещу японските завоеватели всичко трябва да бъде подчинено на интересите на войната. Това е неотменим принцип. Ето защо интересите на класовата борба трябва да бъдат подчинени на интересите на войната и не могат да им противоречат. Обаче съществуването на класите и класовата борба е факт. Някои го отричат, отричат съществуването на класовата борба, но това е неправилно. Теориите, които се

опитват да отричат съществуването на класовата борба, са абсолютно погрешни. Ние не отричаме класовата борба; а я регулираме. Издигнатата от нас политика на взаимна помощ и на взаимни отстъпки е приложима не само в отношенията между партиите, но и в отношенията между класите. За да се сплотим за борба срещу японските завоеватели; трябва да провеждаме както се следва политиката на регулиране взаимоотношенията между класите. От една страна, не бива да се допуска широките маси на трудещите се да бъдат лишени от всякакви политически права и да бъдат съвсем неосигурени в материално отношение, а от друга — необходимо е да се съобразяваме и с интересите на имотните кръгове. Такава политика именно ще отговаря на изискването за сплотяване за борба срещу външния враг. Да вземаме под внимание интересите само на едната страна и да не вземаме под внимание интересите на другата, значи да нанасяме вреда на делото на борбата срещу японските завоеватели.

**ДА СЕ СЪОБРАЗЯВАМЕ С ИНТЕРЕСИТЕ НА ЦЯЛОТО, ДА СЕ
СЪОБРАЗЯВАМЕ С МНОЗИНСТВОТО, ДА РАБОТИМ ОБЩО
СЪС СЪЮЗНИЦИТЕ**

Ръководейки народните маси в борбата срещу врага, комунистите трябва да се съобразяват с интересите на цялото, да се съобразяват с мнозинството и да работят общо със съюзниците. Комунистите трябва да разберат истината, че е необходимо интересите на частното да се подчиняват на интересите на цялото. Ако някое съображение е приемливо от гледна точка на частното, но е неприемливо от гледна точка на цялото, частното трябва да бъде подчинено на цялото. И обратно, ако някое съображение е неприемливо от гледна точка на частното, но зато ва пък е приемливо от гледна точка на цялото и в този случай частното трябва да се подчини на цялото. Това именно значи да се съобразяваме с интересите на цялото.

Комунистите никога не трябва да се откъсват от мнозинството на народа, не трябва да забягват напред, без да се съобразяват със състоянието на мнозинството, и като водят след себе си само напредничавото малцинство. Необходимо е да полагаме грижи за установява-

нето на тесни връзки между напредничавите елементи и широките народни маси. Това именно значи да се съобразяваме с мнозинството.

Навсякъде, където има демократични партии или групи и демократични дейци, готови да сътрудничат с нас, комунистите трябва да се съветват с тях и да работят общо с тях. Би било неправилно във всичко да действваме само по собствено усмотрение, като съвсем не се съобразяваме със съюзниците.

Добрият комунист трябва да умее да се съобразява с интересите на цялото, да умее да се съобразява с мнозинството, да умее да работи общо със съюзниците. В това отношение в миналото ние имяхме съществени недостатъци и трябва да се стремим да ги поправим.

ПОЛИТИКАТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КАДРИТЕ

Китайската комунистическа партия е такава партия, която ръководи великата революционна борба, като работи в недрата на великия многомилionen народ. Без многобройните ръководни кадри, които притежават високи делови и морални качества, тя не ще може да изпълни своята историческа задача. За 17 години нашата партия създаде не малко ръководни кадри. Във военната, политическата, културната, партийната и масовата работа ние вече имаме свои кадри, свой гръбнак. Това е гордост за нашата партия и гордост за целия китайски народ. Обаче този гръбнак още е недостатъчен, за да се осигури твърда опора за величественото здание на нашата борба. За това е необходимо да се създават в широки мащаби нови кадри. Великата борба на китайския народ вече издигна и продължава да издига многоброен актив. Наш дълг е да го организираме, да го възпитаваме, да го пазим и умело да го използваме. След като е определена политическата линия, решаващ фактор стават кадрите¹. Ето защо планомерното създаване на многобройни нови кадри е наша бойна задача.

Трябва да се полагат грижи не само за партийните кадри, но и за безпартийните кадри. И вън от партията има много способни хора и комунистите не могат да ги оставят извън своето зрително поле. Като отхвърлим

всяко високомерие, умело да работим с безпартийните, искрено да им помагаме, да се държим с тях топло, другарски, да насочваме тяхната активност за великото дело на войната срещу японските завоеватели и изграждането на държавата — такъв е дългът на всеки комунист.

Необходимо е да умеем да ценим хората. За качеството на един или друг работник трябва да съдим не по един какъв да е период от неговата дейност, не по отделни факти, но по цялото му минало, по цялата му работа. Това е главният метод за оценяване на кадрите.

Необходимо е да умеем да използваме кадрите. Задълженията на ръководителя се свеждат общо взето до две задачи: да дава идеи и да използва правилно кадрите. Всички планове, резолюции, заповеди, указания и т. н. — всичко това влиза в понятието „да даваме идеи“. А за да осъществим някаква идея в живота, необходимо е да сплотим кадрите и да ги приведем в движение, а това влиза в понятието „да използваме кадрите“. По въпроса за използването на кадрите в историята на нашия народ от много отдавна са съществували две диаметрално противоположни линии: „да се назначават само по лични качества“ и „да се назначават само по роднинство“. Първата линия е линия на честните хора, а втората — на нечестните хора. Критерий в политиката по отношение на кадрите за комунистическата партия трябва да служи способността неотклонно да се провежда линията на партията, подчиняването на партийната дисциплина, тясната връзка с масите и способността към самостоятелна работа, активността в работата и безкористното. Това е именно линията на „назначаване само по лични качества“. Съвсем противоположна политика по отношение на кадрите провеждаше в миналото Чжан Го-тао — политика на „назначаване само по роднинство“. Той събираше около себе си свои хора, създаде своя групичка и в края на краищата предаде партията и избяга при врага. Това е твърде поучителен урок. Задължение на Централния комитет и на ръководните работници от всички степени е да вземат под внимание историческия урок от измяната на Чжан Го-тао и подобните на него и твърдо да прилагат в политиката по отношение на кадрите правилния и справедлив подход към хората, да

водят борба против неправилния и несправедлив подход и така да укрепват единството и сплотяването на партията.

Трябва да умеем да пазим кадрите. Да пазим кадрите, това значи, първо, да насочваме тяхната работа, иначе казано, да им даваме възможност да проявяват инициатива в работата, за да не се страхуват да поемат отговорност, и успоредно с това своевременно да им даваме указания, за да разгръщат своите творчески способности, като се ръководят от политическата линия на партията. Второ, това значи да издигаме равнището на кадрите, иначе казано, да им даваме възможност да се учат, да ги възпитаваме, да повишаваме тяхната теоретическа подготовка и тяхното умение да работят. Трето, да проверяваме работата на кадрите, да им помагаме да обобщават опита от своята работа, да умножават успехите и да поправят грешките си. Ако се даде поръчение на един човек, но изпълнението на това поръчение не се проверява и за него си спомнят едва когато е направена сериозна грешка, то такава практика не отговаря на изискването за грижливо отношение към кадрите. Четвърто, по отношение на онези работници, които са извършили грешки, като правило трябва да се прилага методът на убеждаването, като им се помага да поправят тези грешки. Към суровите мерки на партийното въздействие трябва да се прибегва само по отношение на онези, които са извършили сериозни грешки и не приемат указанията за тяхното поправяне. И тук е необходимо да се проявява търпение; би било неправилно лекомислено да се слага етикетът „опортюнист“ и лекомислено да се прилагат методите на „разгърнатата борба“. Пето, да се отнасяме грижливо към нуждите на работниците. Когато човек заболее, или у него се появят други трудности от битов или семеен характер, необходимо е да му се оказва всякаква помощ, която е възможна. Така трябва да се пазят кадрите.

ПАРТИЙНА ДИСЦИПЛИНА

Във връзка с тежките нарушения на партийната дисциплина, които направи Чжаң Го-тао, необходимо е отново да припомним основните изисквания на партийната дисциплина: 1) подчинение от страна на партийния член

на партийната организация; 2) подчинение на малцинството на мнозинството; 3) подчинение на низшите инстанции на висшите; 4) подчинение на цялата партия на Централния комитет. Който нарушава тези изисквания на партийната дисциплина, той подкопава единството на партията. Опитът показва, че известни нарушения на партийната дисциплина се обясняват с неразбирането какво представлява партийната дисциплина. Някои съзнателни и злостни нейни нарушители като например Чжан Го-тао спекулираха с това невежество на редица партийни членове. Ето защо необходимо е да провеждаме сред партийните членове възпитателна работа по въпроса за партийната дисциплина, за да могат всички партийни членове, от една страна, сами съзнателно да спазват дисциплината, а, от друга страна, за да се избегне повтарянето на историята с Чжан Го-тао, да могат да контролират и партийните ръководители, за които спазването на партийната дисциплина е също така задължително.

За да могат вътрешно-партийните отношения да бъдат насочени в правилно русло, необходимо е в допълнение на посочените по-горе четири извънредно важни изисквания на партийната дисциплина да се изработят по-подробни закони, регламентиращи вътрешния живот на партията, и по този начин да се осигури единен подход към тези въпроси от страна на ръководните партийни органи от всички степени.

ВЪТРЕШНО-ПАРТИЙНА ДЕМОКРАЦИЯ

Във великата борба, която се води, Китайската комунистическа партия ще може да победи само в случай че всички ръководни органи на партията, нейните редовни членове и ръководни партийни работници проявяват висока активност. Тази висока активност трябва да намира своя конкретен израз в творческата дейност на ръководните органи, на ръководните работници и на всички партийни членове, в проявяването от тяхна страна на чувството на отговорност и оперативност в работата, в смелата и умела постановка на въпроса, в изказването на своите възгледи, в критиката на недостатъците, а също и в контрола над работата на по-горестоящите органи и

ръководни работници — контрол, основан на внимателното отношение към хората. Иначе това, което наричаме активност, ще си остане празна дума. А разгръщането на тази активност зависи от демократизацията на вътрешно-партийния живот. Без вътрешно-партийна демокрация е невъзможно да се разгърне активността. Създаването на многобройни опитни кадри е също възможно само при наличието на вътрешно-партийна демокрация. В нашата страна в отношенията между хората преобладава патриархалщината, свойствена на дребното производство, при това ние досега още нямаме демокрация в общодържавен мащаб; тези обстоятелства намират отражение и вътре в нашата партия като недостатъчна демократизация на вътрешно-партийния живот. Това положение пречи за пълното разгръщане на активността на цялата партия. То се проявява, и в недостатъчното разгръщане на демокрацията в единния фронт и в масовото движение. Ето защо необходимо е в партията да се води възпитателна работа по въпросите за вътрешно-партийната демокрация, за да разберат партийните членове какво представлява демокрацията, каква връзка има между демокрацията и централизма и как се осъществява демократическият централизъм. Само така ще може, от една страна, истински да се разгърне вътрешно-партийната демокрация, а, от друга страна, да се избегне извънредно голямата демократизация, да не се тръгне по пътя на либералната разпуснатост, подкопаваща дисциплината.

Партийните организации в нашите войскове части също трябва да разширят в необходимата степен вътрешно-партийната демокрация, за да се повиши активността на партийните членове и се повдигне боеспособността на армията. Обаче вътрешно-партийната демокрация в армейските партийни организации трябва да бъде по-малко широка, отколкото в местните партийни организации. Както в армейските, така и в местните партийни организации вътрешно-партийната демокрация трябва да служи за укрепване на партийната дисциплина и за повишаване боеспособността на партията, а не обратно.

Разширяването на вътрешно-партийната демокрация трябва да се разглежда като необходима крачка за укреп-

ване на партията и за разширяване на нейните редове, като важно оръжие, служейки си, с което, партията ще живее пълнокръвен живот във великата борба, ще се справя лесно със своите задачи, ще набира нови сили и ще издържи тежкото изпитание, каквото представлява сегашната война.

НАШАТА ПАРТИЯ ИЗРАСНА И УКРЕПНА В БОРБА НА ДВА ФРОНТА

За 17 години нашата партия общо взето се научи да си служи с марксистко-ленинското оръжие на идеологическата борба за водене на борба на два фронта против погрешните възгледи в партията: от една страна, против десния, а от друга — против „левия“ опортюнизъм.

До петия пленум на Централния комитет от 6-то свикване² нашата партия водеше борба против десния опортюнизъм на Чен Ду-сю и против „левия“ опортюнизъм на др. Ли Ли-сан. Победите, одържани в тази борба на два фронта, позволиха на партията да направи голяма крачка напред. След петия пленум на Централния комитет имаше още два случая, когато в партията се водеше борба с историческа важност: става дума за борбата, която се разгърна на съвещанието в Цзуни* и за борбата във връзка с изключването на Чжан Го-тао от партията.

Благодарение на това, че съвещанието в Цзуни прави сериозните принципиални грешки от „лево“-опортюнистически характер, допуснати по време на борбата против гоминданския пети „поход“, то сплоти партията и Червената армия, а Централният комитет на партията и главните сили на Червената армия получиха възможност да завършат победоносно Великия поход, да минат в предните позиции на войната срещу японските завоеватели и да провеждат новата политика — политиката на единния антияпонски национален фронт. Благодарение на това, че съвещанията в Баси³ и Янан⁴ осъдиха десния опортюнизъм на Чжан Го-тао (разгромването на линията на Чжан Го-тао беше започнато на съвеща-

* Виж бележка 5 към произведението „Стратегическите въпроси на революционната война в Китай“ в т. I на настоящото издание.

нието в Баси и завършено на съвещанието в Янан), всички части на Червената армия се съединиха и партията, като се сплоти още по-здраво, поведе героична борба срещу японските завоеватели. Посочените опортюнистически грешки от двата вида се появиха в хода на гражданската революционна война. Тяхната особеност се състои в това, че това бяха грешки, свързани с войната.

Какви поуки извлякохме от тази вътрешно-партийна борба на два фронта? Тези поуки са следните: 1. Сериозните, принципни грешки, появили се в резултат на неразбиране особеностите на революционната война в Китай и проявили се в хода на борбата против гоминданския пети „поход“, бяха израз на левичарска нетърпеливост, която не се съобразява нито със субективните, нито с обективните условия. Този уклон нанася изключителна вреда и на воденето на революционната война, и на всяко друго революционно движение. 2. Опортюнизмът на Чжан Го-тао представляваше десен опортюнизъм в революционната война, който по своето съдържание беше съчетание на линията на Чжан Го-тао на отстъпление, на неговия милитаристки уклон и антипартийно поведение. Само след като се преодолееше този опортюнизъм, беше възможно да се освободят широките маси от прекрасни по своите качества и изминали дълъг път на героична борба ръководни работници и обикновени членове на партията от 4-и фронт на Червената армия от натиска на опортюнизма на Чжан Го-тао и да бъдат върнати към правилната линия на Централния комитет. 3. В хода на колосалната организационна работа, извършена от нас през време на 10-годишната революционна аграрна война, ние постигнахме големи успехи както в областта на военното строителство и гражданското управление, така и в областта на масовата работа и партийното строителство. Без съчетаването на тази организационна работа с героичните бойни действия на фронтите би било невъзможно да се издържи жестоката борба, която се водеше по това време срещу Чан Кай-ши. Но в последния период на революционната аграрна война бяха извършени сериозни, принципни грешки в политиката по отношение на кадрите и по организационните въпроси. Тези грешки намираха израз в сектантство-

то, в злоупотребата с дисциплинарните наказания и в изкривяванията, допуснати в хода на идеологическата борба. Това беше резултат от неизкоренените още остатъци от лилисаневската линия, а също и от принципните политически грешки от онова време. Всички тези грешки също бяха поправени от съвещанието в Цзуни, което именно даде възможност на партията да се върне на правилния път по отношение политиката спрямо кадрите и към правилните организационни принципи. Що се отнася до линията на Чжан Го-тао по организационните въпроси, тя означаваше пълно отстъпление от всички принципи на комунистическата партия и подкопаване на партийната дисциплина; почнал с фракционна дейност, Чжан Го-тао стигна дотам, че започна да се обявява против партията, против нейния Централен комитет, против Коминтерна. Централният комитет направи всичко, което беше по силите му, за да изправи престъпните грешки в линията на Чжан Го-тао и неговото антипартийно поведение, а също направи опит да спаси и самия него. Но тъй като Чжан Го-тао не само упорито не желаше да поправи своите грешки и се държеше двулично, но и нещо повече, токъсно предаде партията и се хвърли в обятията на го-миндана, партията беше принудена да действа решително и го изключи от своите редове. Тази мярка беше одобрена не само от цялата партия, но и от всички, които бяха предани на делото на националното освобождение. Коминтернът вече утвърди тази мярка и констатира, че Чжан Го-тао е дезертьор и изменник.

Всички тези поуки и всички наши успехи са необходими предпоставки за по-нататъшното сплотяване на партията, за укрепването на нейното идейно, политическо и организационно единство, а също и за победоносното водене на войната срещу японските завоеватели. Нашата партия израсна и укрепна в борбата на два фронта.

ПО-НАТАТЪШНАТА БОРБА НА ДВА ФРОНТА

В по-нататъшния ход на войната срещу японските завоеватели борбата срещу песимизма в областта на политиката като срещу проява на десен опортюнизъм ще бъде от първостепенна важност. Същевременно обаче,

както и преди, не трябва да отслабваме вниманието и към борбата срещу левичарската нетърпеливост. Що се отнася до въпросите за единния фронт и за партийните и масовите организации, тук е необходимо да продължаваме борбата срещу „лявата“ сектантска затвореност, за да осъществяваме сътрудничеството с всички партии и групи, които са за войната срещу японските завоеватели, и да разширяваме редовете на партията и масовите организации. Същевременно обаче не трябва да отслабваме вниманието и към борбата срещу десноопортюнистическата тенденция, която се изразява в стремежа към безотговорно сътрудничество и безотговорно разширяване. Отслабването на вниманието към тази борба би могло да попречи на сътрудничеството и разширяването и би заплашвало да превърне сътрудничеството в капитулантско сътрудничество, а разширяването — в безпринципно разширяване.

Водейки идеологическа борба на два фронта, при всеки конкретен случай трябва да пристъпваме към хората диференцирано. Субективният подход е съвсем недопустим. Не трябва да се продължава лошата практика от миналото — произволното „лепване на етикети“.

Водейки борба против уклоните, сериозно внимание трябва да отделяме на борбата с двуличието, тъй като двуличието е особено опасно е това, че то може да прерасне във фракционна дейност. Като свидетелство за това може да служи историята с Чжан Го-тао. Формално да се подчиняваш, а всъщност да се противиш, на думи да одобряваш, а в душата си да отхвърляш, в очите да говориш приятни неща, а зад гърба да вършиш подлости — такива са проявите на двуличието. Партийната дисциплина може да се укрепи само като се повиши напрегнатото внимание на ръководните работници и обикновените членове на партията към проявите на двуличие.

ПРОСВЕТАТА

Изобщо казано, всички комунисти, които имат съответно равнище на подготовка, трябва да изучават теорията на Маркс—Енгелс—Ленин—Сталин, да изучават

историята на нашия народ, да изучават състоянието и тенденциите на развитие на нашето сегашно движение. Успоредно с това чрез тях трябва да се организира обучаването на онези комунисти, културното равнище на които е сравнително ниско. Особено трябва да се подчертае, че с просвета усилено трябва да се занимават всички ръководни партийни работници и особено усърдно — членовете на Централния комитет и висшият ръководен състав. Партията, която ръководи великото революционно движение, не може да спечели победата без знанието на революционната теория, без знанието на историята, без дълбокото разбиране на практическото движение.

Теорията на Маркс—Енгелс—Ленин—Сталин е вярна за целия свят. Но тази теория не трябва да се разглежда като догма, тя трябва да се разглежда като ръководство за действие. Изучаването на марксизма-ленинизма не трябва да се свежда до заучаването на голи формули; той трябва да се изучава като наука за революцията. Трябва не само да разбираме изводите относно общите закономерности, направени от Маркс, Енгелс, Ленин и Сталин в резултат на всестранното изучаване от тях на действителния живот и революционния опит, но и да овладяваме техния подход и метод на анализ и разрешаване на въпросите. Марксистко-ленинската подготовка на нашата партия днес е направила известна крачка напред в сравнение с миналото, обаче тя далеч още не е обхванала цялата партия, а равнището на тази подготовка съвсем не е високо. Върху нас лежи мисията да възглавим великия многомилionen народ в небивалата в историята велика борба. Ето защо задълбоченото изучаване на марксистко-ленинската теория от всички партийни членове е за нас на същна задача, която ние ще можем да разрешим само в случай че положим за това сериозни усилия.

Аз се надявам, че след настоящия пленум на Централния комитет в цялата партия ще се разгърне съревнование в просветата и ние ще видим кой какво действително е научил, кой има повече знания, на кого знанията са по-дълбоки.

От една точка на осигуряването на нашата партия с кадри, способни да възглавят основните участъци на работа, може да се каже, че ако в партията имаше 100—

200 комунисти, които да притежават системни, а не откъслечни знания в областта на марксистко-ленинската теория, които да я владеят както трябва, а не схоластично, това в огромна степен би издигнало бойната мощ на нашата партия и би ускорило нашата победа над японския империализъм.

Другата задача на нашата просвета се състои в това, да изучаваме нашето историческо наследство и да го обобщаваме критично, като прилагаме за това марксисткия метод. Нашият народ има многохилядна история; той има свои особености, създал е много ценности. В овладяването на всичко това засега ние още не сме нищо повече от ученици в началното училище. Съвременен Китай е продукт от цялото минало развитие на Китай. Ние сме привърженици на марксисткия подход към историята, ние не можем да се абстрахираме от нашето историческо минало. Ние трябва да обобщим цялото наше минало — от Конфуций до Сун Ят-сен, — трябва да овладеем тези ценности. Това ще бъде голяма помощ за ръководенето на днешното велико движение. Комунистите са привърженици на интернационалното учение — марксизма, обаче ние ще можем да приложим марксизма в живота само като вземаме под внимание конкретните особености на нашата страна и чрез определена национална форма. Великата сила на марксизма-ленинизма се състои именно в това, че е неразривно свързан с конкретната революционна практика на всяка дадена страна. За Китайската комунистическа партия това значи, че трябва да се научи да прилага марксистко-ленинската теория към конкретните условия на Китай. Ако комунистите, които са част от великия китайски народ, плът от плътта на този народ, разглеждат марксизма откъснато от особеностите на Китай, това ще бъде абстрактен, лишен от жизненост марксизъм. Ето защо задачата, която цялата партия трябва без отлагане да разбере и реши, е да приложи марксизма към конкретните условия на Китай, за да отразява той непременно във всички свои прояви китайската специфика, с други думи, да се научи да прилага марксизма в съответствие с особеностите на Китай. Трябва да се сложи край на задморските шаблони⁵ и по-малко да се занимаваме с празни и абстрактни приказки.

Догматизмът трябва да се предаде в архивата и да се усвои свеж и жив, приятен за слуха и радостен за окоето на китайския народ, китайски стил и китайски маниер. Откъсването на интернационалното съдържание от националната форма е присъщо на хората, които нищо не разбират от интернационализъм. Що се отнася до нас, ние сме за тясно свързване и на едното, и на другото. По този въпрос ние имаме сериозни грешки, които трябва решително да преодолеем.

В какво се състоят особеностите на нашето сегашно движение? Какви са неговите закономерности? Как да ръководим това движение? Всичко това са практически въпроси. До ден днешен ние още не познаваме напълно японския империализъм, още не познаваме напълно и Китай. Нашето движение е в процес на развитие, напред е новото и новото възниква непрекъснато. Изучаването на това движение всеотранно, изучаването му в развитие е важна задача, на която ние трябва постоянно да отделяме голямо внимание. Който се отказва да изучава всичко това сериозно и внимателно, той не е марксист.

Враг на просветата е самодоволството. За да изучим нещо както трябва, трябва преди всичко да изоставим самодоволството. Както се казва, „да се учим сами, без да знаем насита, да учим другите — без да знаем умора“ — ето как трябва да постъпваме.

СПЛОТЯВАНЕТО И ПОБЕДАТА

Вътрешното сплотяване на Китайската комунистическа партия е основно условие за сплотяването на целия народ за спечелване победата във войната срещу японските завоеватели и за изграждането на нов Китай. Китайската комунистическа партия, закалена в 17-годишната борба, вече в значителна степен се научи да постига сплотяване на своите редове и стана много по-опитна. Това ни позволява да станем онова здраво ядро на китайския народ, което ще осигури спечелването на победата във войната срещу японските завоеватели и изграждането на нов Китай. Другари, ние без съмнение ще постигнем тази цел — нужно е само да се сплотим!

Б Е Л Е Ж К И

- ¹ През януари 1934 г. в отчетния доклад пред XVII конгрес на ВКП(б) И. В. Сталин каза: „... след като е дадена правилна политическа линия, организационната работа решава всичко, включително и съдбата на самата политическа линия — нейното изпълнение или нейното проваляне“ (Соч., т. 13, стр. 365—366 — *Бел. ред.* [Бълг. изд., стр. 305. *Бълг. ред.*]). В този доклад И. В. Сталин постави въпроса за „правилния подбор на хората“ (Соч., т. 13, стр. 365 — *Бел. ред.* [Бълг. изд., стр. 305. *Бълг. ред.*]). През май 1935 г. в речта си пред свършилите академици от Червената армия в Кремъл И. В. Сталин издигна и разясни лозунга „кадрите решават всичко“ (Вопросы ленинизма, изд. 11, стр. 491 — *Бел. ред.* [Бълг. изд., 1952, стр. 631. *Бълг. ред.*]). Виж също отчетния доклад на И. В. Сталин на XVIII конгрес на ВКП(б) през март 1939 г. В този доклад И. В. Сталин изтъкваше: „След изработването на правилна, проверена в практиката политическа линия, партийните кадри стават решаващата сила в партийното и държавно ръководство“ (Вопросы ленинизма, изд. 11, стр. 595. — *Бел. ред.* [Бълг. изд., 1952, стр. 756. *Бълг. ред.*]).
- ² Има се предвид периодът между извънредното съвещание на Политбюро на Централния комитет на ККП от 5-то свикване през август 1927 г. и петия пленум на Централния комитет на ККП от 6-то свикване през януари 1934 г.
- ³ Има се предвид съвещанието на Политбюро на Централния комитет на ККП, състояло се в Баси през август 1935 г. (Баси се намира на границата на северозападната част на провинцията Сичуан и югоизточната част на провинцията Гаңсу, на северозапад от околийския център Сунпан в провинцията Сичуан). По това време Чжан Го-тао, възглавявайки част от силите на Червената армия, скъса с Централния комитет на партията, не се подчини на разпорежданията на Централния комитет и се опита даже да се справи с ръководството на ЦК. На съвещанието в Баси Централния комитет реши да напусне този опасен район и поведе останалите верни части на Червената армия в северните райони на провинцията Шенси. А Чжан Го-тао начело на измамените от него части на Червената армия се отправи на юг, в района Тянциоан—Лушан—Голям и Малък Цзинчуан—Аба, и след като организира там свой „централен комитет“, вдигна открит метеж срещу партията.
- ⁴ Има се предвид разширеното съвещание на Политбюро на Централния комитет на ККП, което се състоя в Янън през април 1937 г. Още преди съвещанието основната маса от ръководните работници и бойци от частите на Червената армия, които се намираха под командването на Чжан Го-тао, след като разбра, че Чжан Го-тао ги мамил, тръгна на север, насочвайки се към пограничния район Шенси—Гансу. Обаче част от тези сили, пак в резултат на неправилно ръководство, се върна от средата на пътя

на Запад, в района Ганчжоу—Лянчжоу—Сучжоу и там повече от половината беше унищожена от врага. Малцината останали живи след това стигнаха до провинцията Синцзян, а след това пристигнаха в Пограничния район Шенси—Гансу. Другата част, която не се върна на Запад, още по-рано с мъка се добра до Пограничния район Шенси—Гансу и се съедини там с Червената армия на Централния район. Сам Чжан Го-тао също пристигна в северната част на провинцията Шенси и взе участие в това янанско съвещание. Съвещанието даде всестранна оценка на опортюнистическите възгледи на Чжан Го-тао и на неговите антипартийни действия. Чжан Го-тао формално се подчини на тези решения, но фактически той се готвеше окончателно да предаде партията.

- ⁵ Виж произведението „Против шаблонните схеми в партията“ в 4 том на настоящето издание:

ВЪПРОСЪТ ЗА НЕЗАВИСИМОСТТА И САМОСТОЯТЕЛНОСТТА В ЕДИННИЯ ФРОНТ*

(5 ноември 1938 година)

** Това произведение представлява част от заключителното слово на другаря Мао Цзе-дун на шести пленум на Централния комитет на ККП от 6-то свикване. Въпросът за независимостта и самостоятелността в единния фронт беше един от най-острите въпроси, свързани с проблемите на*

единния антияпонски фронт, по който по това време се проявиха разногласия между другаря Мао Цзе-дун и др. Чен Шао-ю. По същество това беше въпрос за ръководната роля на работническата класа в единния фронт. Тези разногласия другарят Мао Цзе-дун накратко сумира в доклада си през декември 1947 г. („Съвременната обстановка и нашите задачи“): „В периода на войната срещу японските завоеватели нашата партия водеше борба против възгледите, подобни на тези капитулантски възгледи (имат се предвид капитулантските възгледи на Чен Ду-сю в периода на първата гражданска революционна война. — Бел. на ред. комисия), т. е. против възгледите на онези, които правеха отстъпки на противонародната политика на гоминдана, вярваха в гоминдана повече, отколкото в народните маси, не се решаваха смело да разгръщат борбата на масите, не се решаваха да разширяват освободените райони и да увеличават числеността на народните войски в завзетата от японците територия, диваха на гоминдана правото да ръководи войната срещу японските завоеватели. Нашата партия поведе решителна борба срещу тези гнили възгледи, които бяха в разрез с марксизма-ленинизма и отразяваха безпомощността на техните носители, решително провеждаше политическата линия на „разгръщане на прогресивните сили, завоюване на междинните сили и изолиране на твърдоглавите“, решително разширяваше освободените райони и увеличаваше числеността на народно-освободителната армия. Така ние не само осигурихме възможността за нашата партия да печели победи над японските империалисти в периода на тяхната агресия, но също и осигурихме възможността в периода след капитулацията на Япония, когато Чан Кай-ши подналя контрареволуционната война, да премине успешно и без загуби на път на народната революционна война срещу чанкайшистката контрареволуционна война и в кратък срок да постигне огромни победи. Всички членове на партията трябва добре да запомнят този исторически урок.“

ПОМОЩТА И ОТСТЪПКИТЕ ТРЯБВА ДА БЪДАТ АКТИВНИ, А НЕ ПАСИВНИ

За продължителното сътрудничество са необходими взаимна помощ и взаимни отстъпки на всички партии и групи, които влизат в единния фронт, но както тази помощ, така и тези отстъпки трябва да бъдат активни, а не пасивни. Ние трябва да укрепваме и разширяваме нашата партия и нашата армия и същевременно да съдействуваме за укрепването и разширяването на дружеските партии и дружеските армии. Народът трябва да се бори правителството да задоволи неговите политически и икономически искания и същевременно да оказва всемерна помощ на правителството в интереса на борбата срещу японските завоеватели; работниците трябва да се борят фабрикантите да подобрят техните материални условия и същевременно активно да се трудят в интереса на борбата срещу японските завоеватели; помешчиците трябва да намалят арендната такса и лихвата; същевременно селяните трябва да плащат арендната такса и лихвите. Всичко това е необходимо, за да се противопоставим на външния враг сплотено. Такива са принципите, такава е линията за взаимната помощ, линия активна, а не пасивна, не едностранчива. Същото се отнася и до взаимните отстъпки. Не трябва да се подкопаваме едни други, не трябва да създаваме свои тайни ядки в партийните и правителствените органи и в армията на другата страна. Що се отнася до нас, в интереса на съпротивата срещу японските завоеватели ние не създаваме свои тайни ядки в гоминдана, в неговите правителствени органи и армия, за да не предизвикваме безпокойство сред гоминдана. Именно това се и нарича, „въздържайки се от опреде-

лени действия, да получиш възможност да действуваш¹. Ако ние не бяхме реорганизирали Червената армия, не бяхме изменили режима в червените райони, не бяхме се отказали от политиката на въстания, ние не бихме имали сега война срещу японските завоеватели в общо-държавен мащаб. Като отстъпихме в първото, ние спечелихме във второто, т. е. с пасивни мерки постигнахме активна цел. „... най-напред да отстъпим, а след това да се засилим и по-силно да скочим напред“² — това е по ленински. От гледна точка на марксизма-ленинизма недопустимо е отстъпката да се разглежда като чисто пасивен акт. Имало е и чисто пасивни отстъпки, например теорията на II Интернационал за сътрудничеството между труда и капитала³, когато с отстъпките се стигна дотам, че отстъпиха и класата, и революцията. В Китай най-напред Чен Ду-сю, а по-късно Чжан Го-тао се оказаха капитуланти. Ние трябва с всички сили да се борим срещу капитуланството. Отстъпките, оттеглянето от укрепените позиции, отбраната, спирането — било по отношение на съюзника или противника — ние разглеждаме като част от революционната политика като цяло, като необходимо звено от генералната линия на революцията, като зигзаг по пътя. С една дума, това са активни отстъпки.

ЕДИНСТВО НА НАЦИОНАЛНАТА И КЛАСОВАТА БОРБА

Да поддържаме продължителната война с продължително сътрудничество, т. е. да подчиним класовата борба на интересите на сегашната национална борба срещу японските завоеватели — такъв е основният принцип на единния фронт. Осъществявайки този принцип, необходимо е да запазваме независимостта на партиите и класите, да запазваме тяхната независимост и самостоятелност в единния фронт, без да жертвуваме неотнимаемите права на партиите и класите заради сътрудничеството и единството, а, напротив, в определени рамки да отстояваме правата на партиите и класите. Само това ще бъде в интереса на сътрудничеството, само това се и нарича сътрудничество. В противен случай вместо сътрудничество се получава бърканица и единният фронт неизбежно ще бъде принесен в жертва. В периода на националната

борба класовата борба се проявява във формата на национална борба — в тази форма се проявява тяхното единство. От една страна, политическите и икономическите искания на класите в такъв исторически период трябва да бъдат подчинени на условието за запазването на сътрудничеството. От друга страна, всички изисквания, издигани в хода на класовата борба, трябва да изхождат от нуждите на националната борба (борбата срещу японските завоеватели). Така че единството и независимостта в единния фронт, националната борба и класовата борба получават една насоченост.

ЛОЗУНГЪТ „ВСИЧКО ТРЯБВА ДА СЕ ПРОВЕЖДА ЧРЕЗ ЕДИННИЯ ФРОНТ“ Е НЕПРАВИЛЕН

Като управляваща партия гоминданът досега не решава да се придадат на единния фронт организационни форми. Др. Лю Шао-ци съвсем правилно забеляза, че ако лозунгът „Всичко трябва да се провежда чрез единния фронт“ означава, че всичко трябва да се провежда чрез Чан Кай-ши и Ян Си-шан, получава се просто едностранно подчинение, а съвсем не това, което се нарича „провеждане чрез единния фронт“. В тила на врага няма възможност „да се провежда всичко чрез единния фронт“, там ни остава да действваме самостоятелно и независимо, като се основаваме на това, което е вече разрешено от гоминдана (както например „Програма за съпротива срещу Япония и за изграждането на държавата“) или пък да действваме с известяване само като разчитаме на възможно съгласие от страна на гоминдана — както се казва „най-напред да се екзекутира, а след това да се доложи“. Ако такива мероприятия като назначаването на свои административни пълномощници или изпращането на войски в Шандун предварително „се провеждаха чрез“, те така и не биха се провели. Казват, че Френската комунистическа партия издигала такъв лозунг, но това се обяснява по всяка вероятност с обстоятелството, че във Франция при наличието на обединен комитет на всички партии социалистическата партия, без да се съобразява с общата съгласувана програма, продължаваше да действа по своему. Ето защо необходимо

беше комунистическата партия да издигне този лозунг, за да ограничи действията на социалистическата партия, но съвсем не за да си върже сама ръцете.

В Китай обстановката е такава, че гоминданът лиши всички партии от равноправие и се стреми да им натрапи своето ръководство, като иска от тях да се подчиняват на неговите заповеди. Ако ние, издигайки такъв лозунг, поискахме от гоминдана всичко да се провежда с наше съгласие, това би било неизпълнимо и смешно. Ако за „всичко“, което ние смятаме да направим, трябва предварително да получаваме съгласието на гоминдана, как ще заповяdate да постъпваме в онези случаи, когато той не дава своето съгласие? Та нали гоминданът се стреми да ограничи нашето засилване и издигайки посочения лозунг, ние само бихме си вързали ръцете и краката; следователно съвсем не трябва да го издигаме.

В настоящия момент за някои действия трябва предварително да се получи съгласието на гоминдана — както това беше например с разширяването на трите дивизии от 8-а армия в три корпуса и с даването им съответни номера. Това се казва „най-напред да се доложи, а след това да се екзекутира“. В някои случаи гоминданът трябва да се поставя пред свършения факт, а след това вече да му се съобщава — например за увеличаването на нашата армия на повече от 200 хил. души. Това се нарича „най-напред да се екзекутира, след това да се доложи“. А в някои случаи, както например това беше при свикването на консултативните съвети в пограничните райони, трябва „да се екзекутира“, но засега още да не „се докладва“, като се вземе под внимание, че в настоящия момент е невъзможно да получим съгласие за това. А в някои случаи засега не трябва нито „да екзекутираме“, нито да „докладваме“; имам предвид такива мероприятия, провеждането на които би усложнило общата обстановка в страната. С една дума, ние непременно трябва да запазим единния фронт, но едновременно с това в никакъв случай не трябва да си връзваме ръцете и краката; ето защо не трябва да издигаме лозунга: „Всичко трябва да се провежда чрез единния фронт“. Ако лозунга „Всичко да подчиним на единния фронт“ разбираме така, че „да подчиним всичко“ на Чан Кай-ши и Ян Си-шан, това ще

бъде грешка. Нашата линия е самостоятелност и независимост вътре в единния фронт, т. е. единство и в същото време независимост.

Б Е Л Е Ж К И

- 1 Из книгата „Мин-Цзи“, в която се казва: „Само като се въздържат от определени действия, хората получават възможност да действуват“.
- 2 В. И. Ленин, реч на пленума на Московския съвет, произнесена на 20 ноември 1922 г. (Соч., т. 33, стр. 399 — Бел. ред. [Бълг. изд., стр. 436. Бълг. ред.]).
- 3 Теорията за сътрудничество между труда и капитала е реакционна теория, която проповядваше в капиталистическите страни II Интернационал, който беше за сътрудничество между пролетариата и буржоазията и който се обяви против събарянето на капиталистическото господство по революционен път и установяването на диктатурата на пролетариата.

ВОЙНАТА И ВЪПРОСИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА*

(6 ноември 1938 година)

* Настоящият труд е част от заключителното слово на другаря Мао Цзе-дун на шестия пленум на Централния комитет на ККП от 6-то свикване. В две свои произведения — „Въпроси на стратегията на партизанската война срещу японските завоеватели“ и „За продължителната война“ — дру-

гарят Мао Цзе-дун вече разреши въпроса за ръководната роля на партията във войната срещу японските завоеватели. Другарите, които извършиха бесноопортюнистически грешки, отричаха необходимостта от независимостта и самостоятелността на нашата партия в единния фронт; ето защо те поставяха под съмнение и линията на партията по въпросите на войната и стратегията и ѝ противодействаха. За да бъде преодолян този десен опортюнизъм в партията и за да помогне на всички партийни членове да си изяснят още по-точно главенстващата роля на въпросите на войната и стратегията в цялата съвкупност на въпросите на революцията в Китай, а също и да мобилизира цялата партия за водене на военна дейност както трябва, на 6 пленум на Централния комитет на партията другарят Мао Цзе-дун отново се върна на този въпрос, осветли го с пределна яснота въз основа на историческия опит на политическата борба в Китай и същевременно направи анализ на хода на разгръщането на военната работа и на конкретните изменения на стратегическия курс на партията. Благодарение на това беше осигурено единството на цялата партия както по отношение на ръководните принципи, така и в практическата работа.

1. ОСОБЕНОСТИТЕ НА КИТАЙ И РЕВОЛЮЦИОННАТА ВОЙНА

Централна задача на революцията и нейна висша форма е завземането на властта с оръжие, т. е. разрешаването на въпроса с война. Този революционен принцип на марксизма-ленинизма е правилен навсякъде; той е безусловно правилен както за Китай, така и за другите държави.

Обаче докато принципът си остава един и същ, той се осъществява от партията на пролетариата различно в разните условия, съобразно с условията. В капиталистическите държави, ако не говорим за онези периоди, когато там има фашизъм и се водят войни, условията са следните: в страната няма вече феодализъм, а има буржоазнодемократически строй; във външните отношения тези страни не изпитват национално потисничество, а, напротив, сами потискат други нации. Съответно с тези условия задачата на пролетарските партии в капиталистическите държави е чрез продължителна легална борба да възпитават работниците, да натрупват сили и да се готвят за окончателно събаряне на капитализма. Там се води продължителна легална борба, използват се парламентарната трибуна, икономическите и политическите стачки, организацията на профсъюзите и възпитателната работа сред работниците. Формите на организация там са легални, формите на борбата — безкръвни (не военни). По въпросите на войната политиката на комунистическата партия в една такава страна се заключава в това, да води борба против участието на своята страна в империалистическите войни; а в случай на избухване на такава война в своята политика партията се стреми към поражение на реакционното правителство на своята

страна. Такава партия има нужда само от подготвящата се гражданска война¹. Обаче докато буржоазията не се окаже съвсем несъстоятелна, докато мнозинството от пролетариата не се проникне с решителност да започне въоръжено въстание и да води гражданска война, докато селските маси не започнат доброволно да помагат на пролетариата, не трябва да се започва въоръжено въстание и гражданска война. А когато въстанието и войната започнат, най-напред се завземат градовете, а след това вече се води настъпление срещу селото, а не обратно. Така действуваша комунистическите партии в капиталистическите страни; същото се потвърди и от опита на Октомврийската революция в Русия.

По-другояче стои работата в Китай. Особеността на Китай се състои в това, че той не е независима демократическа държава, а полуколониална, полуфеодална държава, в която няма демократически строй, а има феодално потисничество и която във външните отношения не е национално независима, а се намира под гнета на империализма. Ето защо в Китай няма парламент, който би могъл да бъде използван, работниците нямат установено от закона право за организиране и за провеждане на стачки. Задачата на комунистическата партия тук общо взето се състои не в това, да върви към въстание и война чрез продължителна легална борба, и не в това, да завзема отначало градовете, а след това селата. Тя трябва да действува по друго правило.

За Китайската комунистическа партия въпросът стои така: докато империалистите не са извършили въоръжено нападение върху Китай — или гражданска война в съюз с буржоазията срещу милитаристите (лакеи на империализма), както беше през 1924—1927 г. по време на войните в провинцията Гуандун² и на Северния поход, или гражданска война в съюз със селячеството и градската дребна буржоазия срещу помещиците и компрадорската буржоазия (също лакеи на империализма), както беше по време на революционната аграрна война през 1927—1936 г. А по време на въоръжено нападение от страна на империалистите — националноосвободителна война против външния враг в съюз с всички класи и прослойки в страната, които се обявяват против чуждестран-

ните агресори, пример на което е сегашната война срещу японските завоеватели.

Във всичко това се проявява различието между Китай и капиталистическите държави. В Китай главна форма на борба е войната, а главна форма на организация — армията. Всички останали форми като например организирането на народните маси, борбата на народните маси и т. н. имат изключително важно значение, всички те са безусловно необходими и те съвсем не трябва да се пренебрегват, обаче всички те са подчинени на интересите на войната. Преди войната да започне, всички организации и всички форми на борба служат за подготовката на войната, както беше например в периода между „движението от 4 май“ (1919 г.) и „движението от 30 май“ (1925 г.). След започването на войната всички организации и всички форми на борба пряко или косвено съдействуват за воденето на войната, както беше например в периода на Северния поход, когато всички организации и всички форми на борба в тила на революционната армия съдействуваха за воденето на войната непосредствено, а в районите, намиращи се под властта на бейянските милитаристи — косвено, или например в периода на революционната аграрна война, когато всички организации и всички форми на борба в червените райони съдействуваха за воденето на войната непосредствено, а извън червените райони — косвено. И, най-после, сега, в периода на войната срещу японските завоеватели, всички организации и всички форми на борба в тила на китайската армия и в окупираните от противника райони също така непосредствено или косвено съдействуват за воденето на войната.

„В Китай въоръжената революция се бори срещу въоръжената контрареволуция. В това е една от особеностите и едно от предимствата на китайската революция.“³ Това положение, изказано от другаря Сталин, е съвсем правилно. То е правилно и по отношение на Северния поход, и по отношение на революционната аграрна война, и по отношение на сегашната война срещу японските завоеватели. Всички тези войни са революционни войни, насочени против контрареволуцията, а основната сила, която участва в тях, е революционният народ. Разли-

ката се състои само в-това, че това са или граждански войни, или национални войни; или войни, възглавявани самостоятелно от комунистическата партия, или войни, възглавявани съвместно от гоминдана и комунистическата партия. Разбира се, това е съществена разлика. В нея намира израз обстоятелството, че силите, които водят война, по състава си биват или по-ограничени, или по-широки (съюз на работниците и селяните или съюз на работниците, селяните и буржоазията), че врагът бива или вътрешен, или външен (война против вътрешния враг или война против външния враг; от своя страна войната против вътрешния враг беше или война против бейянските милитаристи, или война против гоминдана) и, най-после, обстоятелството, че на различните етапи на историческия път революционните войни в Китай имаха различно съдържание. Обаче всичко това е борба на въоръжената революция против въоръжената контрареволуция, всичко това са революционни войни и в това намират израз особеностите и предимствата на китайската революция. Революционната война е „една от особеностите и едно от предимствата на китайската революция“ — това положение напълно отговаря на обстановката в Китай. Главната задача на партията на китайския пролетариат — задача, към която партията се оказва обърната с лице почти от самото начало на своето съществуване — се заключаваше в това, да обедини колкото е възможно по-голям брой съюзници и да организира въоръжената борба, като се обявява в зависимост от обстоятелствата ту против вътрешната, ту против външната въоръжена контрареволуция, за национално и социално освобождение. В Китай без въоръжена борба пролетариатът и комунистическата партия не биха могли да заемат подобаващото им се място, не биха могли да разрешат никакви революционни задачи.

В продължение на 5—6-те години, които изминаха между основаването на нашата партия в 1921 г. и нейното участие в Северния поход в 1926 г., нашата партия недостатъчно разбираше това положение. Тогава още не разбираха изключителната важност на въоръжената борба в Китай, не се занимаваха сериозно с подготовката за война и с организирането на армията, не обръщаха се

риозно внимание на изучаването на военната стратегия и тактика. По време на Северния поход се игнорираше важното значение на завоюването на армията, и цялото внимание се съсредоточаваше едностранчиво върху масовото движение, в резултат на което, щом гоминданът тръгна по пътя на реакцията, цялото масово движение беше разгромено. След 1927 г. много другари в течение на дълго време както и преди поставяха пред партията като централна задача подготовката на въстания в градовете и работата в белите райони⁴. Коренен обрат по този въпрос настъпи у редица другари през 1931 г., след победата в борбата срещу третия „поход“ на противника. Обаче тогава още не се извърши прелом в цялата партия и някои другари както и по-рано още не мислеха така, както мислим сега.

Опитът показва, че проблемите, които стоят пред Китай, не могат да бъдат решени без въоръжена борба. Разбирането на това ще бъде много полезно за успешното водене на войната срещу японските завоеватели в бъдеще. Конкретният факт на всенародната въоръжена борба срещу японските завоеватели ще научи партията още по-добре да разбира важността на това положение.⁵ Всеки партийен член трябва да бъде готов всяка минута да вземе пушката и да замине за фронта. Със своето решение, че главен участък на партийната работа е работата във фронтовите райони и в тила на врага, настоящият пленум още веднаж даде по този въпрос съвсем ясна установка. Като правилно предписано лекарство това трябва добре да действа върху някои партийни членове, които с желание вършат организационна партийна работа, с желание работят в масовото движение, но не желаят да изучават войната и да участвуват в нея, а също и върху ръководителите на някои учебни заведения, които не поощряват заминаването на учащите се за фронта и т. н. На голяма част от територията на Китай организационната работа на партията и нейната работа сред масите е непосредствено свързана с въоръжената борба; тук няма и не може да има партийна работа и масово движение, обособени, откъснати от въоръжената борба. А и в тила, сравнително отдалечен от фронтовите райони (като провинциите Юнан, Гуйчжоу, Сичуан); и в районите, които се на-

мират под контрола на врага (като Бейпин, Тянцин, Нанкин, Шанхай), организационната работа на партията и нейната работа сред масите са също насочени към поддържане на войната, те могат и трябва да бъдат подчинени само на изискванията на фронта. С една дума, цялата партия трябва да съсредоточи своето внимание върху войната, да овладява военното дело, да се готви да воюва.

2. ВОЕННАТА ИСТОРИЯ НА ГОМИНДАНА

За нас ще бъде полезно да хвърлим поглед върху историята на гоминдана и да видим какво внимание отделяше тази партия на войната.

Откакто Сун Ят-сен създаде малка революционна организация, той извърши няколко въоръжени въстания против манчжурската цинска династия⁵. Периодът на съществуването на „Тунминхуей“⁶ беше още по-богат с въоръжени въстания и най-после в революцията от 1911 г. цинската династия беше съборена със силата на оръжието. През периода на съществуването на „Чжунхуа гоминдан“ бяха организирани въоръженото въстание против Юан Ши-кай⁷, след това военно-морският поход на юг⁸, Северният поход от Гуйлин⁹, беше създадена военната академия Вампу¹⁰. Такава беше военната дейност на Сун Ят-сен.

Като зае мястото на Сун Ят-сен, Чан Кай-ши сложи началото на период, в който военното дело започна да играе главна роля в живота на гоминдана. За Чан Кай-ши армията е неговият живот; с нея той преживя периода на Северния поход, периода на гражданската война и периода на започването на войната срещу японските завоеватели. През целите последни 10 години Чан Кай-ши водеше борба против революцията. За борба против революцията той създаде огромна „армия на централното правителство“. „Има ли армия — има и власт“, „войната решава всичко“ — тези истини той здраво усвои. В това отношение ние трябва да се учим от него. В това отношение и Сун Ят-сен, и Чан Кай-ши са наши учители.

След революцията от 1911 г. всички милитаристи винаги скъпяха армията, както своя живот; те винаги уважаваха истината: „има ли армия — има и власт“.

Тан Ян-кай¹¹ беше умен сановник; той неведнаж заемаше ръководни постове в провинцията Хунан, неведнаж и загубваше тези постове, но той никога не искаше да бъде просто граждански губернатор: той се стремеше да бъде военен губернатор, а граждански само по съвместителство. По-късно, като стана председател на националното правителство най-напред в Кантон, след това в Ухан, той по съвместителство заемаше длъжността командир на 2-ри корпус. В Китай има много такива милитаристи, които разбират тази особеност на Китай.

Китай познава и такива партии, които не са се стремили да имат своя армия; между тях една от най-видните беше „Прогресивната партия“¹². Но и тя разбираше, че държавни постове може да получи само като се опира на някой милитарист, и си намираще покровители в лицето на Юан Ши-кай, Дуан Ци-жуй¹³ и Чан Кай-ши (присъединилата се към последния група на „Политическите науки“¹⁴ е част от „Прогресивната партия“).

Няколкото неотдавна появили се на бял свят малки партии като например младокитайската партия¹⁵ и др. нямат войски, а затова от тях и нищо не излиза.

В чуждите държави буржоазните партии нямат нужда всяка една да има на свое непосредствено разположение войски. Иначе стои работата в Китай: вследствие на неговата феодална раздробеност власт получават онези групировки или партии на помещиците или буржоазията, които имат щикове, и по-голяма власт получава онзи, който има повече щикове. Действайки при такива условия, партията на пролетариата трябва ясно да си представя същността на положението.

Комунистите не се стремят отделни лица да имат армия (те в никакъв случай не трябва да се стремят към това, те не трябва да подражават на Чжан Го-тао), но те трябва да се борят нашата партия да има армия, народът да има армия. Сега по време на националноосвободителната война те трябва да се борят нацията да има армия. Детската болест по въпроса за притежаването на армия, разбира се, няма да доведе до нищо хубаво. За трудовия народ, който в течение на хилядолетия е бил жертва на заблуждаване и заплашване от страна на реакционните управляващи класи, не е лесно да се издигне до разбира-

нето колко важно е за него да има в свои ръце пушка. Потисничеството на японския империализъм и всенародната война срещу японските завоеватели издигнаха трудовия народ на арената на войната и комунистите с пълно съзнание за своята отговорност трябва да станат ръководители на тази война. Всеки комунист трябва да усвои истината, че „пушката ражда властта“. Нашият принцип е — партията командува пушката; съвсем недопустимо е пушката да командува партията. Но същевременно, разполагайки с пушката, може действително да създаваме партийни организации и 8-а армия създаде в Северен Китай мощна партийна организация. Могат да се създават също и кадри, да се създават училища, да се създава култура, да се създава масово движение. Всичко, което има в Янан, е създадено с помощта на пушката; с помощта на пушката се постига всичко. От гледна точка на марксисткото учение за държавата армията е най-важната съставна част от апарата на държавната власт. Който иска да вземе държавната власт и да я задържи, той трябва да има мощна армия. Някои иронизират, като ни наричат привърженици на „теорията за всемогъществото на войната“. Да, ние сме привърженици на теорията за всемогъществото на революционната война. Това не е лошо, това е добре, това е по марксистки. С помощта на пушките руските комунисти завоюваха съветската социалистическа власт; ние искаме да създадем демократическа република. Опитът от класовата борба в епохата на империализма показва, че работническата класа и трудещите се маси могат да победят въоръжената буржоазия и помещиците само с помощта на пушката; в този смисъл може да се каже, че светът може да бъде преустроен само с помощта на пушката. Ние сме за унищожаване на войната, на нас не ни трябва война, но войната може да бъде унищожена само чрез война. Ако искаш да няма пушки, вземи пушката в ръце.

3. ВОЕННАТА ИСТОРИЯ НА КИТАЙСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

Макар нашата партия в течение на три-четири години — от 1921 г. (годината на основаването на Китайската комунистическа партия) до 1924 г. (1-ви Общокитайски

конгрес на гоминдана) — да не разбираше важноста на непосредствената подготовка за война и на организацията на армията; макар от 1924 до 1927 г. и даже в течение на известен по-късен период тя все още недостатъчно да разбираше това, обаче от момента, когато партията в 1924 г. взе участие в организирането и работата на военната академия Вампу, тя навлезе в нов етап, като започна да разбира важноста на военното дело. Оказвайки помощ на гоминдана във воденето на войните в Гуандун и в Северния поход, партията взе в свои ръце част от армията¹⁶. Поражението на революцията послужи за горчив урок на партията и като организира Нанчанското въстание, Въстанието на есенната реколта и Кантонското въстание, тя навлезе в нов период — периода на създаване на Червена армия. В историята на нашата партия това беше изключително важен период: именно тогава тя докрай разбра цялото значение на армията. Ако не беше Червената армия и нейната боева дейност през този период, иначе казано, ако комунистическата партия беше последвала ликвидаторската линия на Чен Ду-сю, сегашната война срещу японските завоеватели би била немислима и толкова по-немислимо би било да издържим една продължителна война.

Извънредното съвещание на Политбюро на Централния комитет от 7 август 1927 г. започна борба против десния опортюнизъм в политиката и това позволи на партията да направи голяма крачка напред. През януари 1931 г. четвъртият пленум на Централния комитет от 6-то свикване се обяви формално против „левия“ опортюнизъм в политиката, но фактически повтори грешките на „левия“ опортюнизъм. Съдържанието и историческата роля на тези две съвещания са различни, обаче и двете тези съвещания не засегнаха сериозно въпросите на войната и стратегията. Това беше отражение на обстоятелството, че центърът на тежестта на работата на партията тогава още не беше пренесен върху въпросите на войната.

През 1933 г., след като Централният комитет на партията се премести в червените райони, положението се измени коренно; обаче по въпроса за войната (а така също и по всички останали най-важни въпроси) отново бяха допуснати грешки от принципен характер, които причиниха

сериозна вреда на революционната война¹⁷. На съвещанието в Цзуни в 1935 г. борбата се водеше главно срещу опортюнизма във воденето на войната и въпросът за войната беше поставен на първо място; това беше отражение на военната обстановка: Сега с увереност можем да кажем, че в хода на 17-годишната борба Китайската комунистическа партия си изкова не само твърда марксистка политическа линия, но и твърда марксистка военна линия. Ние не само се научихме да прилагаме марксизма за разрешаване на политическите въпроси, но се научихме да го прилагаме и за разрешаване на въпросите на войната; ние създадохме не само могъщ скелет, способен да управлява партията и държавата, но и мощен скелет, способен да управлява армията. Това са цветовете на революцията, поникнали на почвата, изобилно полята с горещата кръв на много загинали герои; това е гордост не само за Китайската комунистическа партия и китайския народ, но и за комунистическите партии и народите от целия свят. За сега в света съществуват само три армии, ръководени от комунистически партии — това са армията на Съветския Съюз, на Китай и на Испания; те принадлежат на пролетариата и на трудовия народ. Комунистическите партии на другите страни още нямат военен опит и затова тези армии и военният опит на тези три партии имат особена ценност.

За победоносното водене на сегашната война срещу японските завоеватели изключително важно значение имат увеличаването на числеността и укрепването на 8-а армия, на Новата 4-а армия и на всички партизански отряди, ръководени от нашата партия. Изхождайки от това, партията трябва да изпраща на фронта достатъчен брой най-добри свои членове и ръководни работници. Всичко за победата на фронта! Организационните задачи трябва да бъдат подчинени на политическите задачи.

4. ПОВРАТИТЕ ВЪВ ВОЕННАТА СТРАТЕГИЯ НА ПАРТИЯТА В ГРАЖДАНСКАТА И НАЦИОНАЛНАТА ВОЙНА

Въпросът за повратите във военната стратегия на нашата партия заслужава внимателно изучаване. Ще ги разгледаме поотделно за гражданската война и за националната война.

Ходът на гражданската война общо взето може да бъде разделен на два стратегически периода. В първия период главно място заемаше партизанската война, във втория — „редовната“. Обаче така наречената „редовна“ война беше война от китайски тип: нейният „редовен“ характер се проявяваше само във воденето на маневрени действия със съсредоточени сили, а така също и в известната централизация и плановост в командването на войските и в тяхното организиране; а в останалото военните действия както и преди запазваха партизанския характер, т. е. представляваха най-низша форма на действия, и не бива да ги поставяме под еднакъв знаменател с действията на чуждестранните армии; те се различаваха доста и от действията на гоминданската армия. Ето защо тази „редовна“ война в известен смисъл беше партизанска война, само издигната на по-висока степен.

Разглеждайки хода на войната срещу японските завоеватели от гледище на военните задачи на нашата партия, тази война може да се раздели общо взето на два стратегически периода: първи (който обхваща два етапа — на стратегическата отбрана и на стратегическото равновесие), когато главно място заема партизанската война, и втори (етапът на стратегическо контранастъпление), когато главно място ще заема „редовната“ война. Обаче партизанските действия от първия период на войната срещу японските завоеватели по съдържанието си значително се отличават от партизанските действия от първия период на гражданската война, тъй като сега за воденето на партизанските операции се използва разсредоточено 8-а армия, която (до известна степен) има характер на редовна армия. Действията на редовните войски през втория период на войната срещу японските завоеватели също ще се отличават от действията на редовните войски през втория период на гражданската война. Тук ние изхождаме от предположението, че след снабдяването на армията с оръжие от нов образец както самите войски, така и техните действия ще претърпят големи изменения. Тогава войските ще придобият висока степен на централизация и организираност, техните действия ще имат във висока степен редовен характер, техният партизански характер рязко ще бъде отслабен и ще се извърши преход от низ-

шите форми към висшите. Китайският тип война ще се смени с обикновения за другите страни тип война. Това ще стане на етапа на стратегическото контранастъпление.

Така че в продължение на четири стратегически периода в хода на двете войни — гражданската война и войната срещу японските завоеватели — ние ще направим три поврата в нашата стратегия. Първият беше преминаването от партизанските действия в гражданската война към „редовни“; вторият — преминаването от „редовните“ действия в гражданската война към партизански във войната срещу японските завоеватели; третият ще бъде преминаването от партизанските действия във войната срещу японските завоеватели към „редовни“ действия.

При първия от тези три поврата ние се сблъскахме с много големи трудности. Задачата тук беше двойка; от една страна, трябваше да водим борба против десния уклон — местничеството и партизанщината, които се изразяваха в хващането за партизанските действия, в нежеланието да се преустроим на редовна основа. Този уклон беше предизвикан от това, че ръководните кадри подценяваха измененията, които станаха в състоянието на вражеските сили и техните собствени задачи. Ако говорим за Централния червен район, тук успяхме постепенно да осъществим поврат само след извършването на възпитателна работа, която изискваше много труд. От друга страна, трябваше да водим борба и против „левия“ уклон, който се изразяваше в стремеж към извънредно голяма централизация и в авантюризм, в извънредно форсиране на преминаването към „редовността“. Този уклон беше предизвикан от обстоятелството, че част от ръководните кадри надценяваха измененията в състоянието на вражеските сили, поставяха си твърде обширни задачи и без да се съобразяват с действителното положение, механически приемаха опита на другите страни. Поради този уклон Централният червен район в продължение на три дълги години (до съвещанието в Цзуни) понесе огромни жертви и положението беше поправено едва в резултат на тези кървави уроци. Поправянето на положението беше заслуга на съвещанието в Цзуни¹⁸.

Вторият поврат се извърши между двете различни по своя характер войни през есента на 1937 г. (след съби-

тията при Лугоуцзя). Сега ние имаме нов противник — японския империализъм, съюзник¹ни е гоминданът, нашият бивш противник (който както преди се отнася към нас враждебно); полесражението са обширните простори на Северен Китай (засега това още е наш фронт, който обаче скоро може да стане задълго време тил на врага). Повратът в нашата стратегия, извършен в тази особена обстановка, е изключително важен. В тази особена обстановка беше необходимо нашата в миналото редовна армия да се преустрои на партизанска нога (в смисъл на нейното разсредоточено използване, а съвсем не в смисъл на нейната организираност и дисциплина) и да преминем от маневрената война на редовните войски с нейните методи към партизанската, тъй като само това отговаряше на състоянието на вражеските сили и на нашите задачи. Външно обаче този поврат изглежда като поврат назад, и във връзка с това можеха да се очакват изключителни трудности. Тук можеха да възникнат както уклон към подценяване на противника, така и страх пред японците, при това сред гоминдана имаше и едното, и другото. Когато гоминданът премина от театъра на гражданската война на театъра на националната война, той понесе много ненужни загуби главно в резултат на подценяването на силите на противника, а така също вследствие съществуващия наред с това страх пред японците (например Хан Фу-цзюй и Лю-Чжи¹⁹). А ние, напротив, извършихме този поврат доста успешно и не само не претърпахме неуспехи, но и одържахме големи победи. Това трябва да се отнесе за сметка на факта, че нашите кадри в своята маса своевременно изпълняваха правилните ръководни указания на Централния комитет и гъвкаво пристъпиха към оценката на обстановката — макар между Централния комитет и част от ръководните военни работници да имаше при това сериозни спорове. Този поврат има изключително значение за упоритото водене, за широкото разгръщане и победоносното завършване на цялата война срещу японските завоеватели и за бъдещето на Китайската комунистическа партия. Това ще стане ясно, ако се замислим над историческата роля на партизанската война срещу японските завоеватели за националното освобождение на Китай. Партизанската война в Китай срещу

японските завоеватели по изключителния си размах и продължителност ще бъде небивала не само на Изток, но и може би и в историята на цялото човечество.

Що се отнася до третия поврат — от партизанските действия във войната срещу японските завоеватели към „редовни“, това е въпрос на бъдещето, въпрос на по-нататъшното развитие на войната и тъй като тогава ще се създаде нова обстановка и ще възникнат нови трудности, сега ние можем да не говорим за него.

5. СТРАТЕГИЧЕСКАТА РОЛЯ НА ПАРТИЗАНСКИТЕ ДЕЙСТВИЯ СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ

Във войната срещу японските завоеватели общо взето действията на редовната армия играят главна роля, а партизанските — спомагателна, тъй като окончателният изход на тази война може да бъде решен само с действията на редовната армия. В мащаба на цялата страна от трите стратегически етапа на войната срещу японските завоеватели (отбрана, равновесие на силите и контранастъпление) на първия и третия етап главна роля играят и ще играят действията на редовната армия, а партизанските действия — само спомагателна. На втория етап, поради това, че противникът ще започне да закрепява окупираната територия за себе си, а ние ще се готвим за контранастъпление, но още не ще можем да го осъществим — партизанските действия ще станат главна форма, а действията на редовната армия — спомагателни. Но това ще стане само на един от трите етапа на войната, макар и да е възможно той да бъде най-продължителният. Затова във войната като цяло действията на редовната армия ще играят главна роля, а партизанските действия — спомагателна. Без да разберем това, без да си изясним, че действията на редовната армия са ключът към окончателния изход на войната, без да отделяме достатъчно внимание на изграждането на редовната армия, а така също и на изучаването на действията на редовната армия и на ръководенето ѝ от нас, не можем да спечелим победа над японските завоеватели. Това е първото положение.

Обаче партизанските действия играят важна стратегическа роля през време на цялата война. Ако няма пар-

тизански действия, ако не се отделя внимание на организирането на партизански отряди, на партизанска армия, а също и на изучаването на партизанските действия и на ръководенето им от нас, също ще бъде невъзможно да одържим победа над японските завоеватели. Това се обяснява с обстоятелството, че по-голямата част от Китай ще се превърне в тил на врага; ако ние не водим най-широка и най-упорита партизанска война и позволим на противника да се укрепи здраво на завзетата от него територия, без ни най-малко да се тревожи за своя тил, нашите главни сили на фронта неизбежно ще понесат големи загуби, настъплението на противника неизбежно ще стане още по-ожесточено, трудно ще бъде да се постигне равновесие на силите и по-нататъшната съпротива срещу японските завоеватели може да бъде провалена; ако дори това не се случи, все едно ще възникнат различни неблагоприятни явления: подготвените от нас за контранастъпление сили могат да се окажат недостатъчни, по време на контранастъплението да не получим подкрепа от вражеския тил, противникът може да попълни загубите и разходите си и т. н. Ако в случай че се появят подобни явления и не ги преодолесм чрез своевременно разгърнатата широка и упорита партизанска война, завоеването на победата над японските завоеватели ще се окаже невъзможно. Ето защо, макар партизанските действия да играят спомагателна роля в целия ход на войната, фактически те имат извънредно важно стратегическо значение и без съмнение би било най-груба грешка да пренебрегваме партизанските действия във войната срещу японските завоеватели. Това е второто положение.

За да има възможност да се води партизанска война, достатъчно е едно условие — страната да има обширна територия, и затова партизански войни са се водили и в древността. Обаче упоритото водене на партизанска война е възможно само под ръководството на комунистическата партия. Ето защо партизанските войни в древността винаги са завършвали с поражение. А победоносната партизанска война е възможна само в съвременната голяма държава, където има комунистическа партия, например в такива държави като СССР в епохата на гражданската война или Китай. Във войната срещу японските завоева-

тели — от гледна точка на условията на дадения момент и общите условия — необходимо и целесъобразно е такава разделение на труда между гоминдана и комунистическата партия при воденето на войната, при което гоминданът би поел ръководенето на войната със силите на редовната армия на фронта, а комунистическата партия — партизанските действия в тила на врага; това е необходимо за двете страни, това е именно координиране на действията и взаимна помощ.

Оттук е ясно колко важна и необходима е взетата от нашата партия военно-стратегическа линия на преминаване от „редовните“ действия през втория период на гражданската война към партизански действия през първия период на войната срещу японските завоеватели. Партизанските действия ни дават редица предимства, които се свеждат към следното:

- 1) те довеждат до намаляване на територията, окупирана от противника;
- 2) довеждат до разширяване на опорните бази на нашата армия;
- 3) на етапа на отбраната съдействуват на операциите на фронта като спират напредването на противника;
- 4) на етапа на равновесието — позволяват здраво да се държат опорните бази във вражеския тил, като улесняват редовните войски, действащи на фронта, да се приведат в ред;
- 5) на етапа на контранастъплението — съдействуват на операциите на фронта и спомагат за възвръщането на загубената територия;
- 6) дават възможност най-бързо и най-ефикасно да се увеличава числеността на нашата армия;
- 7) съдействуват за най-широко разгръщане на организациите на комунистическата партия, като позволяват да се създават ядки във всяко село;
- 8) осигуряват най-широко разгръщане на масовото движение и възможността за организиране на цялото население в тила на противника, с изключение на населението от неговите опорни точки;
- 9) позволяват да се създадат органи на антияпонската демократична власт на най-обширна територия;
- 10) позволяват да се разгръща в най-широк мащаб културно-просветната работа, подчинена на задачите на борбата срещу японските завоеватели;
- 11) довеждат до подобряване на жизнените условия на народа на най-обширна територия;
- 12) създават най-благоприятни условия за разлагане на

войските на противника; 13) оказват най-широко и продължително въздействие върху настроението на целия народ и съдействуват за повдигане бойния дух на цялата Китайска армия; 14) оказват най-широко съдействие за прогреса на дружеските армии и дружеските партии; 15) при условия, когато противникът е силен, а ние сме слаби, позволяват ни да сведем до минимум своите загуби и да спечелваме максимален брой победи; 16) при условия, когато войските на противника са малобройни, а нашите войски са многобройни, позволяват ни да нанесем на противника максимални щети и да сведем до минимум неговите успехи; 17) съдействуват за най-бързото и ефективно създаване на многобройни ръководни кадри; 18) създават най-благоприятни условия за разрешаване на въпросите във връзка със снабдяването.

В продължителната борба партизанските отряди и партизанската война не трябва да замръзват в своя първоначален вид. Те трябва да се развиват, преминавайки в по-висока степен, постепенно да се превръщат в редовна армия и в „редовна“ война. Това също не подлежи на никакво съмнение. В хода на партизанската война ние ще натрупаме такива сили, които ще ни превърнат в един от решаващите фактори за разгрома на японския империализъм.

6. ВНИМАНИЕ КЪМ ИЗУЧАВАНЕТО НА ВОЕННИТЕ ВЪПРОСИ

Всички въпроси, заради които две армии се облъскват, се решават на полесражението, и съдбата на Китай — неговото съществуване или гибел — зависи от изхода на войната. Ето защо изучаването на военната теория, изучаването на стратегията и тактиката, изучаването на политическата работа в армията е за нас съвсем неотложна задача. Макар и да изучавахме тактиката недостатъчно, обаче за десет години другарите, които се занимават с военна работа, постигнаха големи успехи и ние вече имаме много ново, разработено въз основа на китайските условия; недостатък в тази област е липсата на обобщение. Досега още много малък брой хора се занимават с изучаването на въпросите на стратегията и тео-

ретическите въпроси на войната. Ние имаме първо-класни постижения в изучаването на въпросите, свързани с политическата работа: ние сме на първо място в света след Съветския Съюз по богатство на опита, по количество и качество на новите начинания. Обаче наши недостатък е недостатъчното обобщение и недостатъчното систематизиране на този опит. В светлината на нуждите на цялата партия и на цялата страна популяризирането на военните знания става неотложна задача. Отсега нататък на това трябва да се отделя необходимото внимание, в центъра на всичко трябва да стоят войната и въпросите на стратегията. Аз смятам за необходимо да се повиши интересът на всички партийни членове към военната теория и да се призове партията да отделя сериозно внимание на изучаването на военното дело.

Б Е Л Е Ж К И

- 1 Виж В. И. Ленин, „Война и российская социал-демократия“, „Конференция заграничных секций РСДРП“, „О поражении своего правительства в империалистской войне“, „Поражение России и революционный кризис“ (Соч., т. 2). — *Бел. ред.*. Тези произведения са написани от Ленин през 1914—1915 г. във връзка с империалистическата война, която се водеше по това време. Виж също „История ВКП(б). Краткий курс“, глава VI, раздел 3. „Теория и тактика большевистской партии по вопросам войны, мира и революции“.
- 2 През 1924 г. Сун Ят-сен в съюз с комунистическата партия и революционните работници и селяни разби „търговските дружини“ — въоръжени отряди на компрадорите, тухао и лешен, които след като се свързаха с английските империалисти, водеха контрреволюционна дейност в Кантон. В началото на 1925 г. революционната армия, в която гоминданът и комунистическата партия си сътрудничеха, тръгнаха от Кантон в поход на изток, нанесоха с подкрепата на селяните поражение на войските на милитариста Чен Цзюн-мин, върнаха се след това в Кантон и унищожиха силите на настанилите се здраво там юанейски и гуансийски милитаристи. През есента на същата година тази революционна армия извърши втори поход на изток и окончателно разгроми армията на Чен Цзюн-мин. В тези кампании членовете на комунистическата партия и членовете на комунистическия съюз на младежта геройски се сражаваха на предните линии. В резултат на операциите провинцията Гуандун беше обединена и така беше създадена база за организиране на Северния поход.

- 3 И. В. Сталин, „О перспективях революций в Китае“ (Соч., т. 8, стр. 363. — Бел. ред.). (Бълг. изд., стр. 297. Бълг. ред.).
- 4 Виж „Решение по някои въпроси от историята на нашата партия“, част 4, в 4-и том на настоящото издание.
- 5 През 1894 г. Сун Ят-сен създаде малка революционна организация в Хонолулу, като я нарече „Синчжунхуей“ („Съюз за възраждането на Китай“). След поражението на правителството на манчжурската цинска династия в китайско-японската война през 1895 г. Сун Ят-сен, опирайки се на съществуващите по това време в народа тайни „сдружения“, организира на територията на провинцията Гуандун две въоръжени въстания срещу манчжурското правителство: през 1895 г. в Кантон и през 1900 г. в Хуейчжоу.
- 6 През 1905 г. съюзът „Синчжунхуей“ се обедини с две други антиманчжурски организации — „Хуасинхуей“ („Съюз за обновяване на Китай“) и „Гуанфухуей“ („Съюз за възстановяването на Китай“). В резултат на сливането се образува „Тунминхуей“ („Съюзна лига“ — организация на обединения фронт на буржоазията, дребната буржоазия и част от обявилите се против манчжурското правителство шенши), която издигна програма за буржоазна революция със следните искания: „Изгонване на чуждестранните пробытели (т. е. на манчжурската цинска династия), възраждане на Китай, установяване на република, изравняване правата върху земята“. През време на съществуването на „Тунминхуей“ Сун Ят-сен, който беше привлякъл на своя страна тайните дружества и част от новата цинска армия, организира редица въоръжени въстания срещу манчжурското правителство. Най-големи от тях бяха: въстанието през 1906 г. в околиците Пинсян, Люян, Лилин; въстанията през 1907 г. в района Чаочжоу—Хуанган, в Цинчжоу и в Чженангуан; въстанието в 1908 г. в Хекоу в провинцията Юан и въстанията през 1911 г. в Кантон и Учан.
- 7 В 1912 г. лигата „Тунминхуей“ беше преобразувана в гоминдан и направи компромис с господстващата тогава на север бейянски милитарист Юан Ши-кай. Когато в 1913 г. войските на Юан Ши-кай се отправиха на юг, за да смажат силите, появили се в провинциите Цзянси, Анхуей и Гуандун в резултат на революцията през 1911 г., Сун Ят-сен организира въоръжена съпротива срещу тези войски, но скоро беше разбит. През 1914 г., вземайки под внимание печалния опит от порочната политика на компромиси, Сун Ят-сен организира в Токио нова партия и я нарече „Чжунхуа геминдан“ („Китайска революционна партия“), за да покаже, че тя се отличава от гоминдана. А фактически новата партия беше съюз на политическите представители на част от дребната буржоазия и на част от националната буржоазия за борба против Юан Ши-кай. Опирайки се на този съюз, Сун Ят-сен организира през 1914 г. малко въстание в Шанхай. През 1915 г., когато Юан Ши-кай се обяви за император, войските под командването на Цай Е и на други политически дейци, които имаха

- враждебно отношение към Юан Ши-кай, предприеха от провинцията Юнан поход срещу Юан Ши-кай. Един от активните вдъхновители и участници на въоръжената борба против Юан Ши-кай беше Сун Ят-сен.
- 8 През 1917 г. Сун Ят-сен начело на намиращата се под негово влияние част от военно-морската флота пристигна от Шанхай в Кантон. Използувайки провинцията Гуандун за своя опорна база и влязъл в съюз с югозападните милитаристи, които в този период водеха борба против бейянския милитарист Дуан Ци-жуй, той организира военно правителство, което се обяви против Дуан Ци-жуй.
- 9 През 1921 г. Сун Ят-сен подготвяше в г. Гуйлин Северния поход, но поради измяната на неговия подчинен Чен Цзюн-мин, който се сговори с бейянските милитаристи, неговите усилия останаха безплодни.
- 10 През 1924 г. след реорганизирането на гоминдана Сун Ят-сен със съдействието на Китайската комунистическа партия, а също и със съдействието на Съветския Съюз създаде на остров Вампу близо до Кантон военна школа, известна под името военна академия Вампу. До контрареволуционния преврат на Чан Кай-ши в 1927 г. работата на тази академия се основаваше на принципа на сътрудничество между гоминдана и комунистическата партия. Комунистите Чжоу Ен-лай, Е Цзян-ин, Юн Дай-ин, Сяо Чу-нюй и много други в различно време заемаха отговорни постове в тази академия. Между слушателите имаше също много комунисти и членове на съюза на социалистическата младеж (който по-късно стана Комунистически младежки съюз). Те образуваха революционния скелет на академията.
- 11 Таң Ян-кай — хунанец, член на императорската академия Хан Лин при манчжурската цинска династия. Отначало се обявява за установяването на конституционна монархия, а след това се присъединява към революцията в 1911 г. (синхайската революция). По-сетнешното му преминаване в лагера на гоминдана се обясняваше с противоречията между местните хунански помещици и бейянските милитаристи.
- 12 „Прогресивната партия“ („Цзибудан“) беше организирана в първите години от съществуването на Китайската република с подкрепата на Юан Ши-кай от група лица начело с Лян Ци-чао.
- 13 Дуан Ци-жуй — от дълги години помаган на Юан Ши-кай, главатар на анхусейската групировка в състава на кликата на бейянските милитаристи. След смъртта на Юан Ши-кай той нееднократно заграбваше властта в пекинското правителство.
- 14 Групата на „Политическите науки“ беше крайно дясна политическа групировка, създадена в 1916 г. от една част от членовете на „Прогресивната партия“ и гоминдана. В надпреварването си за държавни постове нейните лидери лавираха между южните и

северните милитаристи. През периода на Северния поход в 1926—1927 г. част от членовете на групата на „Политическите науки“ като например прояпонските дейци от типа на Хуан Фу, Чжан Цюн, Ян Юн-тай се сговориха с Чан Кай-ши и използвайки своя опит в реакционната политическа дейност, му помогнаха да установи контрреволюционна власт.

- 15 За така наречената Младокитайска партия или за Съюза на националистическата китайска младеж виж бележка 1 към произведението „За класите в китайското общество“ в том 1-и на настоящото издание.
- 16 Тук се има предвид главно отделният полк, възглавяван по време на Северния поход от комуниста генерал Е Тин. Виж бележка 14 към произведението „Борбата на Цзинганшан“ в том 1-и на настоящото издание.
- 17 Виж произведението „Стратегическите въпроси на революционната война в Китай“ в том 1-и на настоящото издание и „Решение по някои въпроси от историята на нашата партия, част 4, в том 4-и.
- 18 Виж „Решение по някои въпроси от историята на нашата партия“, част 3, в том 4-и на настоящото издание.
- 19 Хан Фу-цзюй — гоминдански милитарист, управлявал провинцията Шандун. Милитаристът Лю Чжи, който принадлежеше към кликата на Чан Кай-ши, управляваше провинцията Хенан, а след започването на войната срещу японските завоеватели му беше възложена отбраната на района Баодин в провинцията Хебей. В момента на настъплението на японските завоеватели тези двама милитаристи избягаха, без да приемат боя.

ОТНОСНО ПРОТИВОРЕЧИЕТО*

(Август 1937 година)

** Този философски труд бе написан от другаря Мао Цзе-дун след труда „Относно практиката“ и със същата цел, а именно за преодоляване на сериозните грешки от догматически характер, които тогава съществуваха в партията; на тази тема той прочете лекция в Антияпонския военно-политически университет в Янан. При включването на този труд в избраните произведения на Мао Цзе-дун авторът направи частични допълнения, съкращения и поправки.*

Трудът „Относно противоречието“, който се публикува в този том, се отнася по времето на написването му към периода, обхванат в 1-я том, в който и ще бъде включен при следващите издания.

*Комисия на Централния комитет на
Китайската комунистическа партия по
издаване избраните произведения на
Мао Цзе-дун.*

Законът за противоречието, присъщо на нещата, на явленията, или законът за единството на противоположностите, е основен закон на материалистическата диалектика. Ленин казва: „Диалектиката в точния смисъл на думата е изучаване на противоречието *в самата същност на предметите* . . .“¹. Този закон Ленин често нарича същност на диалектиката или ядро на диалектиката². Поради това, изучавайки този закон, ние не можем да не засегнем широк кръг проблеми, не можем да не засегнем редица философски въпроси. Ако си изясним тези въпроси, ние ще разберем самите основи на материалистическата диалектика. Тези въпроси са: за двата възгледа за света, за всеобщността на противоречието, за специфичността на противоречието, за главното противоречие и за главната страна на противоречието, за тъждеството и борбата на противоположностите, за мястото на антагонизма в редица противоречия.

Разгърнатата през последните години от съветските философи критика на идеализма на школата на Деборин предизвика у нас огромен интерес. Идеализмът на Деборин оказва крайно вредно влияние върху някои членове на Китайската комунистическа партия и трябва да се каже, че догматическите възгледи в нашата партия са свързани с методологията на тази школа. Поради това главната цел на нашата работа по изучаване на философията в настояще време трябва да бъде изкореняването на догматическите възгледи.

1. ДВАТА ВЪЗГЛЕДА ЗА СВЕТА

В историята на човешкото познание открай време съществуват две концепции за законите на развитието на света: едната е метафизическата, другата — диалектичката; те представляват два противоположни един на друг възгледа за света. Ленин казва: „Двете основни (или двете възможни? или двете наблюдавани в историята?) концепции за развитието (еволюцията) са: развитието като намаление и увеличение, като повторение, и развитието като единство на противоположностите (разделение на единното на взаимноизключващи се противоположности и взаимоотношението между тях)³. Ленин говори тук именно за тези два различни възгледа за света.

Както в Китай, така и в Европа метафизическият начин на мислене в течение на твърде продължителен исторически период бе присъщ на идеалистическия мироглед и господствуваше в умовете на хората. В Европа и материализмът в началния период на съществуването на капитализма също така бе метафизически.

В резултат на това, че цяла редица европейски държави в своето социално-икономическо развитие навлязоха във фазата на високоразвития капитализъм, че производителните сили, класовата борба и науката достигнаха небивало в историята равнище на развитие и индустриалният пролетариат стана най-велика движеща сила на историята — възникна марксисткият диалектико-материалистически мироглед. Тогава в лагера на буржоазията покрай явния, съвършено неприкрития реакционен идеализъм се появи вулгарният еволюционизъм, който се обяви против материалистическата диалектика.

Метафизиката или вулгарният еволюционизъм разглежда всички неща в света като изолирани, като намиращи се в състояние на покой, разглежда ги едностранчиво. Всички неща и явления в света, техните форми и категории се разглеждат от привържениците на този възглед за света като вечно изолирани едни от други и като никога неизменящи се. А ако те признават изменението, признават го само като количествено увеличение или намаление и като механическо преместване. При това причините на такова увеличение или намаление и премест-

ване лежат не в самите неща и явления, а вън от тях, т. е. във въздействието на външни сили. Метафизиците смятат, че различните неща и явления в света и техните свойства остават неизменни от началото на тяхното съществуване, а последвалите техни изменения са само количествени увеличения или намаления. Метафизиците смятат, че вещта може само безкрайно да възпроизвежда сама себе си, но не може да се превърне в друга, различна вещ. Според метафизиците капиталистическата експлоатация, капиталистическата конкуренция, индивидуалистичната психология в капиталистическото общество — всичко това може да бъде открито и в древното робовладелско общество, нещо повече, дори в първобитното общество, и ще съществува вечно и неизменно. Говорейки за причините на развитието на обществото, метафизиците го обясняват с външни за обществото условия — с географската среда, с климата и т. п. Те просто се опитват да намерят причините на развитието вън от самите неща и явления, като отричат положението на материалистическата диалектика, което гласи, че развитието се предизвиква от вътрешните противоречия, присъщи на самите неща и явления. Поради това те не са в състояние да обяснят качествено многообразието на предметите и явленията и превръщането на едно качество в друго. В Европа този начин на мислене в XVII и XVIII столетие намери израз в механистичния материализъм, а в края на XIX и началото на XX столетие — във вулгарния еволюционизъм. А в Китай метафизическият начин на мислене, изразен в думите „небето е неизменно, неизменно е и дао“⁴, в течение на дълго време се защищаваше от изцяло прогнилата господстваща, феодална класа. А механистичният материализъм и вулгарният еволюционизъм, импортирани от Европа през последното столетие, се защищаваха от буржоазията.

В противоположност на метафизическия възглед за света диалектико-материалистическият мироглед изисква при изучаване развитието на нещата и явленията да изхождаме от тяхното вътрешно съдържание, от връзката, в която се намира едно нещо с друго, т. е. да разглеждаме развитието на нещата и явленията като тяхно вътрешно, необходимо самодвижение, при което всяко нещо

(явление) при своето движение е взаимно свързано и взаимодействува с другите, заобикалящите го неща или явления. Основната причина на развитието на нещата се намира не вън, а вътре в нещата, в противоречивата природа, вътрешно присъща на самите неща. На всяко нещо и явление са вътрешно присъщи противоречия. Последните именно пораждат движението и развитието на нещата. Противоречията, които са вътрешно присъщи на нещата и явленията, служат като основна причина на тяхното развитие, докато взаимната връзка и взаимодействието на едно нещо или явление с другите неща или явления представляват причини от втори разред. По такъв начин материалистическата диалектика решително отхвърля метафизическата теория за външната причина или за външния тласък, поддържана от привържениците на механистичния материализъм и на вулгарния еволюционизъм. Съвършено ясно е, че чисто външните причини могат да предизвикат само механическо движение на нещата, т. е. изменение на обема и на количеството, но с тях не може да се обясни защо на нещата и явленията са присъщи безкрайното качествено многообразие и преминаването от едно качество в друго. В действителност дори механическото движение, предизвиквано от външен тласък, също се осъществява чрез вътрешните противоречия на нещата. В растителния и животинския свят простият растеж и количественото развитие също се предизвикват главно от вътрешните противоречия. И развитието на обществото също така е обусловено главно не от външни, а от вътрешни причини.

Много страни, намиращи се при почти еднакви географски и климатически условия, рязко се различават една от друга по равнището на своето развитие и се развиват крайно неравномерно. Дори в една и съща страна, непретърпяла никакви географски и климатически изменения, се извършват огромни социални промени: Империалистическа Русия се превърна в социалистически Съветски Съюз, а затворената в себе си феодална Япония стана империалистическа Япония, макар че географията и климатът на тези страни не са се изменили. В Китай, където дълго време господствуваше феодалният строй, през последните сто години се извършиха грамадни про-

мени и сега се извършват изменения за създаването на разкрепостен, свободен, нов Китай, а при това географията и климатът на Китай никак не са се изменили. Наистина географията и климатът на цялото земно кълбо и на неговите отделни части също се изменят, но в сравнение с измененията на обществото тези изменения са съвсем нищожни: за първите единица време, в течение на което се извършват забележими изменения, са десетки и стотици хилядилетия, а за последните — хилядилетия, столетия, десетилетия и дори няколко години или месеца (в период на революция). От гледна точка на материалистическата диалектика измененията в природата се обуславят главно от развитието на нейните вътрешни противоречия, а измененията в обществото се обуславят главно от развитието на противоречията в самото общество, т. е. от противоречието между производителните сили и производствените отношения, от противоречията между класите, от противоречията между новото и старото. Развитието на тези противоречия движи обществото напред, довежда до смяна на старото общество с ново.

Материалистическата диалектика изключва ли външните причини? Не, не изключва. Материалистическата диалектика смята, че външните причини са условие за измененията, а вътрешните причини са основа на измененията, при което външните причини действуват чрез вътрешните. Яйцето, получило съответно количество топлина, се превръща в пиленце, но топлината не може да превърне камъка в пиленце, защото основата им е различна. Влиянието на различните народи един върху друг съществува постоянно. В епохата на капитализма, особено пък в епохата на империализма и на пролетарските революции, взаимното политическо, икономическо и културно влияние и въздействие между различните страни са огромни. Октомврийската социалистическа революция откри нова ера, не само в историята на Русия, но и в историята на целия свят. Тя оказва въздействие върху вътрешните изменения в различните страни и по същия начин, и то с особена сила, оказва въздействие върху вътрешните изменения в Китай. Но тези изменения и в различните други страни, и в Китай се извършиха чрез вътрешните закономерности на самите тези страни и на Китай. В сра-

жение между две армии победата и поражението се определят от вътрешни причини. Победата е резултат от мощта на армията или от нейното правилно командване; поражението се обуславя от слабостта на армията или от грешките в командването; външните причини действуват чрез вътрешните. В 1927 година в Китай поражението, нанесено от буржоазията на пролетариата, бе обусловено от наличието на опортюнизъм вътре в самия китайски пролетариат (вътре в Китайската комунистическа партия). Когато ние се справихме с опортюнизма, китайската революция отново тръгна към подем. След това китайската революция пак сериозно пострада под ударите на врага — вече в резултат на появата на авантюристични тенденции вътре в нашата партия. А когато ние се справихме с авантюризма, нашето дело отново тръгна към подем. Следователно, за да доведе революцията до победа, партията трябва да се опира на правилността на своята политическа линия и на здравината на своята организация.

Диалектическият възглед за света се зароди и в Китай, и в Европа още в древни времена. Но диалектиката на древните носеше стихийен, примитивен характер: по силата на социалните и историческите условия на онова време тя още не можеше да приеме завършен вид. Поради това тя не можеше да обясни всестранно света и впоследствие на нейно място дойде метафизиката. Известният немски философ Хегел, живял в края на XVIII и в началото на XIX век, внесе в диалектиката твърде важен принос, но неговата диалектика бе идеалистическа. Едва след като великите дейци на пролетарското движение Маркс и Енгелс обобщиха положителните резултати, достигнати от човечеството в хода на развитието на познанието, по-специално критически възприеха рационалните елементи от диалектиката на Хегел и създадоха великата теория на диалектиическия и историческия материализъм, в историята на човешкото познание се извърши най-велика революция. Впоследствие тази велика теория бе развита от Ленин и Сталин. Щом тази теория проникна в Китай, тя веднага предизвика тук най-велики изменения в умовете на хората.

Диалектическият възглед за света учи хората преди всичко умело да изучават и анализират движението на

противоречията в различните неща и явления и въз основа на този анализ да определят методите за разрешаването на противоречията. Поради това конкретното разбиране на закона за противоречието, присъщо на нещата, е извънредно важно за нас.

2. ВСЕОБЩНОСТТА НА ПРОТИВОРЕЧИЕТО

За удобство в изложението ще се спра най-напред на всеобщността на противоречието, а след това на неговата специфичност. Работата е в това, че след откриването на диалектико-материалистическия мироглед от великите основоположници на марксизма Маркс и Енгелс и от продължителите на тяхното дело Ленин и Сталин материалистическата диалектика бе приложена с най-голям успех в много области на изследването на историята на човечеството и на историята на природата, в много области на преобразуването на обществото и на преобразуването на природата (например в СССР). Всеобщността на противоречието е призната вече от мнозина и затова за разяснението на този въпрос не е нужно да се говори много; а що се отнася до въпроса за специфичността на противоречието, то по този въпрос много другари, особено догматиците, още не са наясно. Те не разбират, че в противоречията всеобщото съществува в специфичното. Те не разбират също така какво важно значение за нашето ръководство на революционната практика има изучаването на онова, което е специфично в противоречията и е присъщо на конкретните неща и явления в наше време. Поради това, въпросът за специфичното в противоречията изисква сериозно изучаване и на неговото разглеждане трябва да се отдели достатъчно място. Ето защо, изследвайки закона за противоречието, присъщо на нещата и явленията, най-напред ще разгледаме въпроса за всеобщността на противоречието, след това подробно ще проанализираме въпроса за специфичността на противоречието, а след това отново ще се върнем към въпроса за всеобщността.

Въпросът за всеобщия или абсолютния характер на противоречието има две страни: първо, противоречията

съществуват в процесите на развитието на всички неща и явления, второ, в процеса на развитието на всяко нещо и на всяко явление движението на противоречията съществува отначало докрай.

Енгелс казва: „самото движение е противоречие...“⁵ Ленинското определение на закона за единството на противоположностите гласи, че той е „признаване (откриване) на противоречивите, *взаимоизключващите се*, противоположните тенденции във *всички* явления и процеси на природата (и на духа, и на обществото *в това число*)“⁶.

Правилни ли са тези положения? Да, правилни. Взаимната зависимост и борбата на противоположностите, присъщи на всяко явление, определят живота на всички неща и явления, движат развитието на всички неща и явления. Няма неща, които да не съдържат противоречия. Ако нямаше противоречия, нямаше да има и развитие на вселената.

Противоречието е основа на простите форми на движението (например на механичното движение) и още повече то е основа на сложните форми на движението.

Енгелс разяснява всеобщността на противоречието по следния начин: „Щом като и простото механическо преместване съдържа в себе си противоречие, в още по-голяма степен го съдържат по-висшите форми на движението на материята, а особено пък — органическият живот и неговото развитие. ... животът се състои преди всичко тъкмо в това, че дадено същество във всеки момент е същото и все пак друго. Животът значи също така е противоречие, което се съдържа в самите неща и явления и постоянно се създава и разрешава; и щом се прекрати противоречието, прекратява се и животът, настъпва смърт. Ние също така видяхме, че и в сферата на мисленето не можем да избегнем противоречията и че например противоречието между вътрешно неограничената човешка способност към познание и нейното действително съществуване и външно-ограничени и ограничено-опознаващи хора се разрешава в поне за нас практически безкрайната редица от последователни поколения, в безкрайния прогрес. ... една от главните основи на висшата математика е противоречието... Но и низшата математика гъмжи от противоречия.“⁷

И Ленин по същия начин обяснява всеобщността на противоречието:

- „В математиката + и —. Диференциал и интеграл.
- „ механиката действие и противодействие.
- „ физиката положително и отрицателно електричество.
- „ химията съединение и дисоциация на атомите.
- „ обществената наука класовата борба“³.

Във войната настъплението и отбраната, придвижването напред и оттеглянето, победата и поражението — всичко това са взаимно противоречиви явления. Без едната страна не съществува и другата. Борбата и взаимната връзка между тези две страни образуват единното цяло на войната, движат развитието на войната, решават изхода на войната.

Всяко различие в човешките понятия трябва да се разглежда като отражение на обективните противоречия. Обективните противоречия, като се отразяват в субективното мислене, образуват противоречивото движение на понятията, движат развитието на човешката мисъл, непрестанно разрешават въпросите, които се поставят пред човешката мисъл.

Противопоставяне и борба на различни възгледи в партията възникват постоянно и това е отражение в партията на съществуващите в обществото класови противоречия и на противоречията между новото и старото. Ако в партията няма противоречия и борба на възгледи, в хода на която противоречията се преодоляват, животът на партията се прекратява.

По такъв начин ние установихме, че навсякъде, във всички процеси, съществуват противоречия — както в простите, така и в сложните форми на движението, както в обективния свят, така и в човешкото съзнание. Съществува ли обаче противоречие в началния стадий на всеки процес? Процесът на развитието на всеки предмет и явление противоречив ли е отначало докрай?

Както се вижда от статиите, в които съветските философи подлагат на критика школата на Деборин, тази школа се придържа към гледището, че противоречието се появява не в самото начало на процеса, а едва на определен стадий на неговото развитие. Следователно дотогава развитието на процеса се извършва под дей-

ствието на външни, а не на вътрешни причини. Така Деборин 'се смъква до метафизическата теория за външния тласък, до механицизма. Разглеждайки конкретните проблеми от тази гледна точка, деборинци дойдоха до заключението, че между кулаците и селските маси при съветските условия съществуват само различия, но няма противоречия, и напълно се съгласиха с бухаринското гледище. Разглеждайки френската революция, те смятаха, че до революцията в третото съсловие, състоящо се от работници, селяни и буржоазия, също са съществували само различия, но не е имало противоречия. Това схващане на деборинската школа е антима르크сическо. Деборинци не разбираха, че във всяко различие вече е заложено противоречие, че различието е противоречие. Още със самата поява на буржоазията и пролетариата между труда и капитала възникна противоречие; само че то още не бе се изострило. Между работниците и селяните, дори при социалните условия в Съветския Съюз, съществува различие. Различието между тях е противоречие, само че то не може да се изостри и да се превърне в антагонизъм, не може да приеме формата на класова борба, не е равнозначно на противоречието между труда и капитала; работниците и селяните в хода на социалистическото строителство образуваха здрав съюз и посоченото противоречие постепенно се разрешава в процеса на развитието от социализма към комунизма. Тук може да се говори само за различия в характера на противоречията, а не за наличие или отсъствие на противоречия. Противоречието е всеобщо, абсолютно, то съществува във всички процеси на развитието на нещата и явленията и пронизва всички процеси отначало докрай.

Какво означава възникването на нов процес? Това означава, че старото единство и образуващите го противоположности отстъпват място на ново единство и образуващите го нови противоположности и тогава възниква нов процес, който заменя стария. Старият процес завършва, възниква нов процес. Новият процес, съдържащ нови противоречия, започва историята на развитието на своите противоречия.

Ленин сочи, че Маркс в „Капиталът“ е дал образец на анализиране движението на противоречията, премина-

ваши през целия процес на развитието на нещата и явленията отначало докрай. Това е метод, който трябва да се прилага при изучаване процеса на развитието на всяко явление. И самият Ленин правилно прилагаше този метод, който пронизва всички негови трудове.

„У Маркс в „Капиталът“ отначало се анализира най-простото, обикновеното, основното, най-масовидното, най-всекидневното, милиарди пъти срещащото се *отношение* на буржоазното (стоковото) общество: размяната на стоки. Анализът разкрива в това най-просто явление (в тази „клетчица“ на буржоазното общество) *в с и ч к и* противоречия (*respective* зародиша на *в с и ч к и* противоречия) на съвременното общество. По-нататъшното изложение ни показва развитието (*и* растежа, *и* движението) на тези противоречия и на това общество, в Σ на неговите отделни части, от неговото начало до неговия край.“

След това Ленин сочи: „Също такъв трябва да бъде методът на изложението (*respective* на изучаването) на диалектиката изобщо...“⁹

Китайските комунисти трябва да овладеят този метод; само така те ще могат правилно да анализират историята и съвременното положение на китайската революция и да определят нейните перспективи.

3. СПЕЦИФИЧНОСТТА НА ПРОТИВОРЕЧИЕТО

Всеобщият и абсолютен характер на противоречието, както казахме по-горе, се състои в това, че противоречия съществуват в процеса на развитието на всички явления и пронизват процеса на развитието на всяко явление отначало докрай.

Сега ще се спрем на специфичното и относителното в противоречията.

Този въпрос трябва да се разгледа в няколко плана.

Преди всичко противоречията във всички различни форми на движението на материята имат специфичен характер. Познанието на материята от човека е познание на

* Гръцката буква „сигма“, употребява се в математиката за означаване на сумата. *Бълг. ред.*

формите на движението на материята, доколкото в света не съществува нищо друго освен движеща се материя, при което движението на материята винаги приема определени форми. Когато разглеждаме всяка отделна форма на движението, трябва да имаме предвид общото между нея и другите различни форми на движението. Но още по-важно е — и това служи за основа на нашето познание на нещата — да вземем под внимание специфичното, което е свойствено на всяка форма на движението, т. е. да вземем под внимание нейната качествена отлика от другите форми на движението. Само по такъв начин може да се различи едно явление от друго. Всяка форма на движението съдържа свои специфични противоречия, образувачи специфичната същност на явлението, която го отличава от другите явления. В това се състои вътрешната причина или основа на безкрайното многообразие на съществуващите в света неща и явления. В природата съществуват множество форми на движението: механическо движение, звук, светлина, топлина, електричество, разлагане, съединение и т. н. Всички тези форми на движението на материята съществуват във взаимна зависимост, но по своята същност те се различават една от друга. Специфичната същност на всяка форма на движението на материята се определя от присъщите само на нея специфични противоречия. Това положение съществува не само в природата: то в еднаква степен съществува и в обществените, и в идеологическите явления. Всяка обществена форма, всяка форма на съзнанието съдържа свои специфични противоречия и има своя специфична същност.

Разграничаването на сферите в науката се основава именно на специфичните противоречия, съдържащи се в обектите на научното изследване. Именно изследването на определени противоречия, присъщи само на определена сфера от явления, съставя предмета на една или друга наука. Например плюсът и минусът в математиката, действието и противодействието в механиката, отрицателното и положителното електричество във физиката, разлагането и съединението в химията, производителните сили и производствените отношения, класите и класовата борба в обществените науки, настъплението и отбраната

във военната наука, идеализмът и материализмът, мета-физиката и диалектиката във философията и т. н. — всичко това образува предметите на изследване на различните науки именно по силата на наличието на специфични противоречия и на специфична същност. Разбира се, без познаването на всеобщото в противоречията не е възможно да се разкрият общите причини или общите основи на движението, на развитието на явленията. Но без изследването на специфичното в противоречията не е възможно да се определи специфичната същност, която отличава едно явление от другите, не е възможно да се разкрият специфичните причини или специфичните основи на движението, на развитието на явленията, не е възможно да се различат явленията, не е възможно да се разграничат областите на научното изследване.

Ако вземем последователността на движението на човешкото познание, ще видим, че то постепенно се разширява от познанието на единичното и специфичното към познанието на общото. Хората винаги познават преди всичко специфичната същност на много различни явления и едва след това могат да преминат към обобщението, да познаят общата същност на явленията. Едва след като познаем дадена обща същност, като се ръководим от това общо знание и по-нататък, като изследваме различните конкретни неща, които още не са изследвани или са незадълбочено изследвани, и като намерим тяхната специфична същност, ние можем да попълним, да обогатим и развием знанието за дадената обща същност, като не допускаме това знание за общата същност да се превърне в нещо закостеняло и мъртво. Такива са двата етапа на процеса на познанието: първият — от специфичното към общото, вторият — от общото към специфичното. развитието на човешкото познание винаги представлява движение по спирала, при което всеки цикъл издига познанието на по-висока степен, непрекъснато го задълбочава (ако при това строго се слезва научният метод). Грешката на нашите догматици по този въпрос се състои в това, че те, от една страна, не разбират, че едва след като се изследва специфичното в противоречието и се познае специфичната същност на отделните неща, може напълно да се познае всеобщото в противоречието, напълно да се познае

общата същност на нещата; а от друга страна — в това, че те не разбират, че след като познаем общата същност на нещата, ние трябва да продължим изследването на конкретните неща, които още не са изучени задълбочено или пък, които току що са се появили. Нашите догматици са немарливци, които отричат всяка внимателна изследователска работа над конкретните неща, разглеждат общите истини като нещо паднало от небето, превръщат ги в нещо непостижимо, в чисто абстрактни формули, напълно отричат и поставят с главата надолу нормалната последователност на познанието на истината от хората. Те не разбират също така взаимната връзка между двата етапа на познанието: от специфичното към общото и от общото към специфичното. Те съвсем не разбират марксистката теория на познанието.

Необходимо е да се изследват не само специфичните противоречия на всяка голяма система от форми на движението на материята и обусловената от тези противоречия същност, но и специфичните противоречия на всяка от тези форми на движението на материята на всеки отделен етап от продължителния път на нейното развитие и същността на всяка една от тези форми. Всички форми на движението във всеки действителен, а не въображаем процес на развитието са качествено различни и в нашата изследователска работа трябва да обръщаме особено внимание на този момент, като с това именно трябва да започваме.

Качествено различните противоречия могат да се разрешават само с качествено различни методи. Например противоречието между пролетариата и буржоазията се разрешава чрез метода на социалистическата революция. Противоречието между народните маси и феодалния строй се разрешава чрез метода на демократическата революция. Противоречието между колониите и империализма се разрешава чрез метода на националнореволюционната война. Противоречието между работническата класа и селячеството в социалистическото общество се разрешава чрез метода на колективизацията и механизацията на селското стопанство. Противоречията вътре в комунистическата партия се разрешават чрез метода на критиката и самокритиката. Противоречията между об-

шеството и природата се разрешават чрез метода на развитието на производителните сили. Процесът се изменя, старият процес и старите противоречия се ликвидират, раждат се нов процес и нови противоречия и съответно се изменят и методите за разрешаване на противоречията. Противоречията, разрешени от февруарската и от Октомврийската революция в Русия, както и методите, приложени при двете тези революции за разрешение на противоречията, бяха коренно различни. Разрешаването на различните противоречия чрез различни методи — това е принцип, който марксистите-ленинисти трябва строго да спазват. А догматиците не спазват този принцип, те не разбират различията в условията, при които се извършват различните революции, следователно те не разбират, че различните противоречия трябва да се разрешават чрез различни методи, те навсякъде натрапват една шаблонна схема, която според тях не подлежи на изменение; а това може само да доведе революцията до неуспехи или съвсем да провали делото, което дотогава е вървяло добре.

За да се разкрият специфичните черти на противоречията в процеса на развитието на някое явление в тяхната съвкупност и взаимна връзка, т. е. за да се разкрие същността на процеса на развитието на явлението, необходимо е да се разкрият специфичните черти на всички страни на противоречията, които се съдържат в този процес, в противен случай е невъзможно да се разкрие същността на процеса; и на това в нашата изследователска работа трябва да обръщаме особено голямо внимание.

В процеса на развитието на всяко значително явление се съдържат редица противоречия. Например в процеса на китайската буржоазнодемократическа революция съществува противоречие между различните потиснати класи на китайското общество и империализма, противоречие между народните маси и феодалния строй, противоречие между пролетариата и буржоазията, противоречие между селячеството и градската дребна буржоазия, от една страна, и буржоазията — от друга, противоречия между различните реакционни господстващи клики и т. н. — положението тук е извънредно сложно. И не само че всички тези противоречия имат свой специфичен ха-

рактер и не могат да се поставят на една дъска, но и двете страни на всяко противоречие на свой ред имат свои особености и към тях също не може да се подхожда еднакво. Ние, китайските революционери, трябва да разберем специфичността на противоречията не само в тяхната съвкупност, т. е. в тяхната взаимна връзка, но и да изследваме всички отделни страни на противоречията, защото само така можем да разберем тяхната съвкупност. Да разберем двете страни на противоречието — значи да разберем особеното положение, което заема всяка една от неговите страни, да разберем в какви конкретни форми те влизат в отношение на взаимообусловеност и противоположност, какви са конкретните методи на борба, които се прилагат от всяка една от страните в тяхната взаимовръзка и противоположност, а също така и след разкъсването на взаимовръзката. Изучаването на тези въпроси е твърде важно. Именно това е имал предвид Ленин, казвайки, че самата същност, живата душа на марксизма е конкретният анализ на конкретната ситуация.¹⁰ Нашите догматици нарушават указанията на Ленин, никога не си безпокоят главата с конкретен анализ на каквото и да е явление, а техните статии и речи неизменно представляват празни, безпредметни повторения на едни и същи шаблонни схеми и пораждат в нашата партия твърде лош стил.

При изследването на който и да е въпрос са недопустими субективизмът, едностранчивостта и повърхностността. Субективизмът е неумение да се подхожда към въпроса обективно, т. е. материалистически, за което вече говорих в труда си „Относно практиката“. Едностранчивостта се изразява в неумението да се разглеждат въпросите всестранны, в разбирането само на една от противоположностите: например, когато хората разбират само Китай, но не разбират Япония, разбират само комунистическата партия, но не разбират гоминдана, разбират само пролетариата, но не разбират буржоазията, разбират само селячеството, но не разбират помещиците, ориентират се само при благоприятна обстановка, но не могат да се ориентират при трудна обстановка, разбират само миналото, но не разбират бъдещето, разбират само отделното, но не разбират съвкупността, разбират само

недостатъците, но не разбират постиженията, разбират само ищеца, но не разбират ответника, разбират само нелегалната революционна работа, но не разбират легалната революционна работа и т. н. — с една дума, не разбират особеностите на различните страни на противоречията. Това именно означава да се подхожда към въпроса едностранчиво или зад частното да не се вижда цялото, от дърветата да не се вижда гората. При такъв подход не е възможно да се намери методът за разрешаване на противоречията, не е възможно да се осъществят революционните задачи, не е възможно да се изпълни възложената работа, не е възможно правилно да се разгръща борбата между възгледите в партията. Сун-цзи¹¹, разглеждайки въпросите на войната, казва: „Знай противника, знай и себе си, и ти ще бъдеш непобедим“. Той говори за двете воюващи страни. Живелият в Тайската епоха Вей Джен казва: „Ако се вслушаш във всички — ще узнаеш истината; ако се довериш на един — ще останеш в неведение“¹²; той също е разбирал порочността на едностранчивия подход. Но наши другари често подхождат към въпросите едностранчиво и поради това нерядко попадат на тясно. Героят на романа „Шуйхучжуан“¹³ Сун Цзян три пъти е атакувал Чжуцзячжуан, но поради непознаването на обстановката и поради неправилен метод на действие два пъти е претърпял поражение. А когато той изменил метода на действие и започвайки с разузнаване на обстановката, се ориентирал в системата от лабиринти, разстроил съюза между селищата Лицзячжуан, Хуцзячжуан и Чжуцзячжуан, устроил засада в лагера на противника и приложил метод, подобен на използването на троянския кон, за който разказва едно чуждестранно предание — неговата трета атака се увенчала с успех. В романа „Шуйхучжуан“ се съдържат редица примери за прилагане на материалистическата диалектика, между които този за трите атаки срещу Чжуцзячжуан е един от най-добрите. Ленин казва: „За да познаваме действително предмета, трябва да обхванем, да изучим всички негови страни, всички връзки и „опосредствувания“. Ние никога не ще постигнем това напълно, но настояването за всестранно изучаване ще ни предпази от грешки и застои“¹⁴. Ние трябва да помним неговите думи.

Повърхността се състои в това, че хората не вземат под внимание нито особеностите на противоречието като цяло, нито особеностите на различните му страни, отричат необходимостта от дълбоко проникване в същността на нещата и от грижливо изучаване на особеностите на противоречието, правят наблюдение някъде отдалече, забелязват бегло общите черти на противоречието и веднага се опитват да го разрешат (отговарят на въпроси, разрешават спорове, извършват работа, ръководят военни операции). Такъв подход към работата винаги влече след себе си печални последствия.

Причината за това, че нашите другари, страдащи от догматизъм и емпиризъм, допускат грешки, се състои в техния субективен, едностранчив и повърхностен подход към нещата. Едностранчивостта и повърхността — това е също така субективизъм. Доколкото всички обективно съществуващи неща в действителността са взаимно свързани и имат вътрешни закономерности, а хората, вместо правилно да отразят това, разглеждат явленията едностранчиво или повърхностно, не познават тяхната взаимна връзка и вътрешни закономерности, то подходът на тези хора е субективистичен.

Ние трябва да изучаваме не само особеностите на движението на противоречията в общия процес на развитието на явленията — в тяхната взаимна връзка и вземаме под внимание положението на всяка една от страните; различните етапи на този процес на развитието имат свои особености, които също не трябва да се изпускат из предвид.

Основното противоречие в процеса на развитието на явленията и същността на процеса, обусловена от това основно противоречие, не изчезват до момента на завършването на процеса, но положението на различните етапи на продължителния процес на развитието на явленията често бива различно. Това се дължи на обстоятелството, че макар характерът на основното противоречие в процеса на развитието на явленията и същността на този процес да не се изменят, все пак на различните етапи на продължителния процес на развитието основното противоречие приема все по-остри форми. При това от редицата големи и малки противоречия, обусловени от основ-

ното противоречие или намиращи се под негово влияние, някои се изострят, други временно или частично се разрешават или се смекчават, трети наново възникват. Именно поради това в процеса се появяват различни етапи. Който не обръща внимание на етапите на процеса на развитието на явлението, той не е в състояние да разреши по съответния начин присъщите на това явление противоречия.

Например, когато капитализмът от епохата на свободната конкуренция се превърна в империализъм, природата на двете антагонистични класи — пролетариата и буржоазията, — а също така и буржоазната същност на даденото общество съвсем не се измениха, обаче противоречията между тези две класи се изостриха, възникнаха противоречия между монополистическия и немонополистическия капитал, изостриха се противоречията между метрополиите и колониите, особено остро се проявиха противоречията между капиталистическите страни, т. е. противоречията, предизвиквани от неравномерното развитие на различните страни. Така възникна особенният стадий на капитализма — империализмът. Ленинизмът стана марксизъм в епохата на империализма и на пролетарската революция именно поради това, че Ленин и Сталин дадоха правилно обяснение на тези противоречия и изработиха правилна теория и тактика на пролетарската революция, призвана да ги разреши.

Ако вземем процеса на буржоазнодемократическата революция в Китай, която започна с революцията от 1911 година, то тук също има няколко специфични етапа. По-специално, периодът на революцията, когато начело на нея стоеше буржоазията, и периодът, когато начело на революцията застана пролетариатът, представляват два свършено различни исторически етапа. Ръководството на пролетариата коренно измени облика на революцията, доведе до прегрупиране на класовите сили, до широко разгръщане на селската революция, придаде на революцията, насочена против империализма и феодализма, последователен характер, създаде възможност за прерастване на демократическата революция в социалистическа революция и т. н. Всичко това беше невъзможно в онзи период от революцията, когато ръководството принадлежеше на буржоазията. Макар че характерът на главното

противоречие на целия процес, т. е. характерът на този процес като антиимпериалистическа и антифеодална демократическа революция (другата страна на това противоречие е полуколониалният и полуфеодалният характер на страната), никак не се измени, в течение на този продължителен период обаче се извършиха такива големи събития като поражението на революцията от 1911 година и установяването на господството на северните милитаристи, създаването на първия единен национален фронт и революцията от 1924—1927 година, разкъсването на единния фронт и преминаването на буржоазията в лагера на контрареволуцията, междуособните войни на новите милитаристи, революционната аграрна война, създаването на втория единен национален фронт и войната срещу японските завоеватели. С други думи, в течение на повече от двадесет години бяха изминати няколко етапа на развитието, които се характеризират с това, че едни противоречия се изостряха (например революционната аграрна война и нахлуването на Япония в четирите Североизточни китайски провинции), други противоречия частично се разрешаваха временно (например ликвидирането на северните милитаристи, конфискуването на помешчическите земи от нас), а трети противоречия паново възникваха (например борбата между новите милитаристи, завладяването от помешчиците на предишните свои земи, след като революционните бази в Южен Китай бяха изоставени от нас) и т. п.

При изучаването на специфичния характер на противоречията на различните етапи от процеса на развитието на явлението необходимо е не само да ги разглеждаме във взаимна връзка и в съвкупност, но и да подхождаме към тях, като вземаме под внимание всяка една от страните на противоречията на всеки етап от развитието.

Да вземем например гоминдана и комунистическата партия: доколкото гоминданът (едната страна) през периода на първия единен фронт осъществяваше трите основни политически установки на Сун Ят-сен — съюз със Съветска Русия, съюз с комунистическата партия и поддържане на работниците и селяните, — дотолкава той бе революционен, жизнеспособен и олицетворяваше съюза

между различните класи в демократическата революция. След 1927 година гоминданът се превърна в свята пряка противоположност, в реакционен блок на помещиците и едрата буржоазия. След сианските събития през декември 1936 година в гоминдана отново започна поврат към прекратяване на гражданската война и съюз с комунистическата партия за съвместна борба срещу японския империализъм. Такива са особеностите на гоминдана на трите етапа. Възникването на тези особености, разбира се, беше предизвикано от редица причини. Що се отнася до Китайската комунистическа партия (другага страна), то в периода на първия единен фронт тя бе още млада и макар че героично възглавяваше революцията от 1924—1927 година, тя прояви незрелост в разбирането на характера, задачите и методите на революцията. Поради това именно появилият се през последния период на тази революция чендусюизъм има възможност да изиграе своята роля и доведе революцията до поражение. След 1927 година комунистическата партия героично възглави революционната аграрна война, създаде революционна армия и революционни бази, но допусна грешки от авантюристичен характер, в резултат на което на армията и на базите бяха нанесени твърде сериозни щети. След 1935 година комунистическата партия преодоля тези грешки, възглави новия единен антияпонски фронт и неговата велика борба се разгръща в настояще време. Надаления етап комунистическата партия е вече партия, преминала изпитанието на две революции, притежаваща богат опит. Такива са особеностите на Китайската комунистическа партия на трите етапа. Възникването на тези особености също бе предизвикано от редица причини. Без да изучим тези особености, не е възможно да разберем особеностите на взаимоотношенията между гоминдана и комунистическата партия на различните етапи на развитието: създаването на единния фронт, разкъсването на единния фронт и отново създаването на единен фронт.

За да се изучат всички особености на двете партии, необходимо е да се пристъпи към този въпрос още по-дълбоко — да се изучи класовата основа на двете партии и онези противоречия, които възникваха върху тази основа

в различните периоди между всяка една от тези партии и другите страни. Например гоминданът в периода на първия съюз с комунистическата партия се намираше в противоречие, от една страна, с чуждестранните империалисти, вследствие на което той се обяви против империализма, а от друга страна — в противоречие с народните маси вътре в страната: на думи той обещавахе на трудещите се множество блага, а на дело им даде нищожно малко или буквално нищо не им даде. А в периода на воденето на войната против комунистите гоминданът в съюз с империализма и феодализма се бореше против народните маси, ликвидира с едно драскване на перото всички права, завоювани от народните маси в революцията, и изостри по този начин противоречието между себе си и народните маси. Сега, в периода на борбата срещу японските завоеватели, предвид на наличието на противоречия между гоминдана и японския империализъм, гоминданът, от една страна, е заинтересован от съюза с комунистическата партия, но, от друга страна, съвсем не отслабва своята борба и репресии против комунистическата партия и китайския народ. А комунистическата партия неизменно вървеше и върви заедно с народните маси в борбата против империализма и феодализма. Но в сегашния период на борбата срещу японските завоеватели поради това, че гоминданът се изказа за отпор срещу японските завоеватели, комунистическата партия започна да провежда умерена политика по отношение на гоминдана и феодалните сили в страната. По силата на всички тези обстоятелства между двете партии ту се създава съюз, ту се разгаря борба, при което дори в периоди на съюз се създава сложна обстановка, когато едновременно съществуват и съюз, и борба. Без изучаване особеностите на тези противоположни страни ние не ще можем да разберем не само взаимоотношенията на всяка една от тези две партии с другите страни, но и взаимоотношенията между самите тези партии.

Оттук следва, че при изучаване особеностите на разните противоречия — на противоречията в различните форми на движението на материята, на противоречията във формите на движението при различните процеси на развитието, на различните страни на противоречията в

едни или други процеси на развитието, на противоречията в процесите на развитието на различните етапи на тези процеси, а също и на различните страни на противоречията на различните етапи на развитието — при изучаването на всички тези особености на противоречията са недопустими субективни волности — тук е необходим конкретен анализ. Без конкретен анализ е невъзможно да се познаят каквито и да било особености на противоречията. Ние трябва винаги да помним думите на Ленин: конкретен анализ на конкретната ситуация.

Прекрасни образци на такъв конкретен анализ първи ни дадоха Маркс и Енгелс.

Когато Маркс и Енгелс приложиха закона за противоречието, присъщо на явленията, към изучаването на общественосторическия процес, те видяха противоречието между производителните сили и производствените отношения, противоречието между класата на експлоататорите и класата на експлоатираните, а също така и породеното от тези противоречия противоречие между икономическата база и политическата, идеологическата и т. н. надстройка. Те видяха, че тези противоречия неминуемо ще предизвикат в различните класови общества различни по своя характер социални революции.

Когато Маркс приложи този закон към изучаването на икономическата структура на капиталистическото общество, той видя, че основното противоречие на това общество е противоречието между обществения характер на производството и частната форма на присвояването. Това противоречие се проявява в противоречието между организирания характер на производството в отделните предприятия и неорганизирания характер на производството в цялото общество. А в класовите отношения това противоречие се проявява в противоречието между капиталистическата класа и пролетарската класа.

Поради огромното разнообразие на явленията и безграничността на развитието онова, което в един случай е общо, в друг определен случай може да се превърне в специфично. И обратно, онова, което в даден случай е специфично, в друг определен случай може да се превърне в общо. Присъщото на капиталистическия строй противоречие между обществения характер на производ-

ството и частната собственост върху средствата за производство е общо за всички страни, където съществува и се развива капитализмът. За капитализма това противоречие има всеобщ характер. Но това противоречие, свойствено на капитализма, представлява явление, присъщо на определен исторически етап в развитието на класовото общество изобщо, и от гледна точка на противоречието между производителните сили и производствените отношения в класовото общество изобщо това противоречие се явява специфично. Но като разкри специфичния характер на всички противоречия на капиталистическото общество, Маркс с това още по-дълбоко, още по-пълно, още по-всестранно разкри всеобщия характер на противоречието между производителните сили и производствените отношения в класовото общество изобщо.

Поради това, че специфичното е свързано с общото, поради това, че на всяко явление е вътрешно присъщо не само онова, което е специфично в противоречието, но и онова, което е общо в него, общото съществува в специфичното. Затова при изучаването на дадено явление е необходимо да разкрием тези две страни и тяхната взаимна връзка, да разкрием онова специфично и онова общо, което е вътрешно присъщо на дадено явление, и взаимната връзка между тях, да разкрием взаимната връзка на дадено явление с многото други явления извън него. Сталин в своя забележителен труд „За основите на ленинизма“, разяснявайки историческите корени на ленинизма, анализира международната обстановка, при която се роди ленинизмът, анализира противоречията на капитализма, стигнали при империализма до последен предел, показва как тези противоречия доведоха до това, че пролетарската революция стана въпрос на непосредствената практика и се създадоха благоприятни условия за пряк щурм срещу капитализма; нещо повече, той подлага на анализ причините защо Русия стана огнище на ленинизма, защо царска Русия бе тогава възлов пункт на всички противоречия на империализма и защо именно руският пролетариат можа да стане авангард на международния революционен пролетариат.

По такъв начин Сталин, като подложи на анализ общото, което съществува в противоречията, свойствени

на империализма, посочи, че ленинизмът е марксизъм в епохата на империализма и на пролетарската революция; като подложи на анализ специфичното в тези общи противоречия, което бе свойствено на империализма в царска Русия, той обясни защо именно Русия стана родина на теорията и тактиката на пролетарската революция, при което това специфично съдържаше в себе си и онова, което в дадените противоречия бе общо. Този сталински анализ е за нас образец за познание на специфичното и общото в противоречията и на взаимната връзка между едното и другото.

Маркс и Енгелс, а също Ленин и Сталин, засягайки въпроса за прилагането на диалектиката към изучаването на обективните явления, винаги са изтъквали недопустимостта на каквито и да било субективни волности, необходимостта, изхождайки от конкретните условия, присъщи на движението на обективната действителност, да разпознаваме конкретните противоречия в тези явления, да изучаваме конкретното положение на страните на противоречието и конкретната взаимна връзка на противоположностите. Нашите догматици неизменно търпят неуспехи именно поради това, че им липсва такъв подход. Ние трябва да извлечем поука от банкрутството на догматиците и да овладеем научния подход, защото друг метод на изследване не съществува.

Отношението между всеобщността и специфичността на противоречието — това е отношението между общото и единичното. Всеобщността се състои в съществуването на противоречия във всички процеси, в това, че противоречията пронизват всички процеси отначало докрай: противоречиви са и движението, и предметът, и процесът, и мисленето. Да се отрича противоречието в явленията, значи да се отрича всичко. Това е всеобщ закон, който важи за всички без изключение времена и страни. Поради това противоречието е общо, абсолютно. Обаче това общо съществува чрез единичното и без единичното не може да има общо. Може ли да съществува общото, ако се изключи всичко единично? Единичното възниква по силата на това, че всяко противоречие си има свои особености. Всичко единично е обусловено, временно и поради това относително.

Това положение за общото и единичното, абсолютното и относителното е квинтесенцията на въпроса за противоречията, присъщи на явленията; неразбирането на това положение е равносилно на отказване от диалектиката.

4. ГЛАВНОТО ПРОТИВОРЕЧИЕ И ГЛАВНАТА СТРАНА НА ПРОТИВОРЕЧИЕТО

Във въпроса за специфичността на противоречията има още два момента, които е необходимо да бъдат специално разгледани: това са главното противоречие и главната страна на противоречието.

Във всеки сложен процес на развитието на явленията съществува цяла редица противоречия, между които винаги има главно противоречие; неговото съществуване и развитие определят съществуването и развитието на останалите противоречия и въздействуват върху тях.

Например в капиталистическото общество двете прогивоположни сили — пролетариатът и буржоазията — образуват главното противоречие. А другите противоречия, като например противоречието между остатъците от феодалната класа и буржоазията, противоречието между селяните — дребни собственици — и буржоазията, противоречието между пролетариата и селяните — дребни собственици, противоречието между монополистическата буржоазия и монополистическата буржоазия, противоречието между буржоазната демокрация и фашизма, противоречията между капиталистическите страни, противоречията между империализма и колонните и другите противоречия — всички те се определят от главното противоречие и се намират под негово въздействие.

В полуколониалните страни, като например в Китай, отношенията между главното противоречие и неглавните противоречия представляват твърде сложна картина.

В случай на агресивна война на империалистите против такава страна нейните различни класи с изключение на неголяма група национални предатели могат временно да се сплотят за водене на национална война против империализма. В такъв случай противоречието между империализма и дадената страна става главно противоречие, а

всички противоречия между различните класи вътре в тази страна (включително и главното противоречие — между феодалния строй и народните маси) временно отстъпват на второстепенно място и заемат подчинено положение. Такава ситуация бе характерна за опиумната война в 1840 година в Китай, за китайско-японската война в 1894 година, за войната, която водиха „боксерите“ в 1900 година, а също и за сегашната китайско-японска война.

Обаче при друга ситуация противоречията менят своите места. Когато империализмът не прибегва към въоръжено потискане, а използва по-умерени форми на потискане — натиск в политическата, икономическата, културната и другите области, — господстващата класа в полуколониалната страна може да капитулира пред империализма и тогава между тях възниква съюз за съвместно потискане на народните маси. В такъв случай народните маси рядко прибегват към гражданска война като форма на борбата против блока на империалистите и феодалната класа, а империализмът, без да прибегва към непосредствени действия, често използва козвени пътища за поддръжка на реакционните сили в полуколониалната страна за потискане на народа. При тези случаи особено се изострят вътрешните противоречия. Такава ситуация бе характерна за революционната война в 1911 година, за революционната война през 1924—1927 години, за десетгодишната революционна аграрна война след 1927 г. в Китай. Аналогично положение се наблюдава и при вътрешните войни между различните реакционни управляващи клики в полуколониите, например при войните между милитаристите в Китай.

Когато пък революционната война в страната вземе такива мащаби, че започва да заплашва самото съществуване на империализма и на неговата агентура — вътрешната реакция, империализмът, опитвайки се да запази своето господство, рядко прибегва освен към посочените средства и към други средства: това са или предизвикване на разкол в лагера на революцията, или непосредствено нахлуване на чуждестранни въоръжени сили за оказване помощ на вътрешната реакция. При тези случаи между чуждестранния империализъм и вътрешната

реакция на страната, които съвсем открито се групират на единия полюс, и народните маси, стоящи на другия полюс, възниква главното противоречие, което определя развитието или въздейства върху развитието на другите противоречия. Примерна такава въоръжена интервенция е помощта, която различните капиталистически страни оказаха на реакционерите в Русия след Октомврийската революция. Пример на разкол в революционния фронт е предателството на Чан Кай-ши в 1927 година.

Във всеки случай съвършено несъмнено е, че на всеки един от различните етапи на развитието на процеса съществува само едно главно противоречие, което играе ръководна роля.

Оттук следва, че във всеки процес, в който съществуват много противоречия, винаги има едно главно, което играе ръководна, решаваща роля, докато останалите заемат второстепенно и подчинено положение. Следователно при изучаването на всеки процес, ако това е сложен процес, съдържащ повече от две противоречия, е необходимо да се стремим да открием главното противоречие. Като определим това главно противоречие, лесно е да разрешим всички проблеми. Такъв е методът, посочен ни от Маркс при изучаването от него на капиталистическото общество. Същия този метод ни посочват Ленин и Сталин при изследването от тях на империализма и на общата криза на капитализма, при изследването на икономиката на Съветския Съюз. Хиляди и хиляди учени и практики не разбират този метод; в резултат на това те се лутат като в мрак, не могат да намерят главното звено и затова не могат да намерят и метода за разрешаване на противоречията.

По-горе бе казано, че не може да подхождаме еднакво към всички противоречия, които съществуват в процеса, че е нужно да разграничим в тях главното противоречие и второстепенните, при което най-важно е да се хванем за главното. Но може ли да подхождаме еднакво и към двете страни на различните противоречия, било то в главното противоречие или във второстепенното? Не, също не може. Страните на всяко противоречие се развиват неравномерно. Понякога изглежда, че между тях съществува равновесие, обаче това е само временно и относително

положение; а основното положение е неравномерното развитие. От двете страни на противоречието едната непременно е главна, а другата — второстепенна. Главната е онази, която играе ръководна роля в противоречието. Характерът на нещата и явленията в основата си се определя от главната страна на противоречието, която заема доминиращо положение.

Но такова положение на страните на противоречието не е неизменно — главната и неглавната страни на противоречието се превръщат една в друга и съответно се изменя и характерът на явленията. Ако в определен процес или на определен етап от развитието на противоречието главната негова страна е А, а неглавната — Б, то на друг етап от развитието или в друг процес на развитието положението на страните взаимно се изменя — изменя се в зависимост от степента на изменението на съотношението на силите на двете борещи се страни на противоречието в процеса на развитието на явлението.

Ние често казваме, че „новото сменя старото“. Смяната на старото от новото е всеобщ и непреодолим закон на вселената. Превръщането на едно явление в друго чрез скок, който се извършва в различни форми в съответствие с характера на самото явление и с условията, в които то се намира — това именно е процесът на смяната на старото от новото. Във всяко явление се съдържа противоречие между новото и старото, което поражда многообразна и сложна борба. В резултат на тази борба новото расте и става първенстващо, а старото се намалява и става отмиращо; а щом като новото вземе връх над старото, старото явление с неговото качество се превръща в ново явление с негово собствено ново качество. Оттук следва, че качеството на нещата или явленията в основата си се определя от главната страна на противоречието, което заема доминиращо положение. Когато главната страна на противоречието, заемаща доминиращо положение, претърпява изменение, съответно се изменя и качеството на явлението.

Капитализмът, заемащ подчинено положение в старото, феодалното общество, се превръща в капиталистическото общество в господстваща сила; съответно се изменя и характерът на обществото — то се превръща от фео-

дално в капиталистическо. А феодализмът в новото, капиталистическото общество се превръща от господстваща в миналото сила в подчинена и след това постепенно загиба. Така стана например в Англия и Франция. С развитието на производителните сили буржоазията от нова класа, играеща прогресивна роля, се превръща в стара класа, играеща реакционна роля, и в края на краищата бива смъкната от пролетариата и се превръща в експроприирана и лишена от власт класа. Тази класа също така след време ще загине. Пролетариатът числено много превзхожда буржоазията, расте едновременно с буржоазията, но намирайки се под нейно господство, представлява нова сила; заемайки в началния период зависимо от буржоазията положение, той постепенно расте, крепне и се превръща в независима класа, играеща ръководна роля в историята, в класа, която в края на краищата идва на власт и става господстваща. При това характерът на обществото се изменя — то се превръща от старо, капиталистическо, в ново, социалистическо. Такъв е пътят, който вече измина Съветският Съюз и по който неминуемо ще тръгнат всички други страни.

Що се отнася до Китай, то в противоречивия процес на неговото превръщане в полуколония първенстващо положение заема империализмът. Империализмът потиска китайския народ, а Китай от независима страна се превърна в полуколония. Но положението неизбежно ще се измени: в условията на борбата онези сили, които израгнаха в китайския народ под ръководството на пролетариата, неминуемо ще превърнат Китай от полуколония в независима държава, а империализмът ще бъде съборен. Старият Китай неминуемо ще се превърне в нов Китай.

Превръщането на стария Китай в нов включва в себе си и промяна в положението на старите, феодалните сили и новите, народните сили. Старата, феодалната помещическа класа ще бъде съборена, тя ще се превърне от господстваща в подчинена и също постепенно ще загине. А народът под ръководството на пролетариата ще се превърне от подчинен в господстващ. При това характерът на китайското общество ще се измени, т. е. старото, полуколониалното, полуфеодалното общество ще се превърне в ново, демократическо.

Подобен род превръщания вече са ставали в миналото. Манчжурската династия, господствувала в Китай почти 300 години, бе съборена през време на революцията в 1911 година и революционният „Тунминхуей“, ръководен от Сун Ят-сен, извоюва победа. В революционната война през 1924—1927 години обединените революционни сили на гоминдана и на комунистическата партия в Южен Китай от слаби се превърнаха в могъщи и извоюваха победа в Северния поход, а някога страшните северни милитаристи се оказаха съборени. В 1927 година народните сили, ръководени от комунистическата партия, под ударите на гоминданската реакция рязко намалеха, но очистили своите редове от опортюнизма, те отново постепенно израснаха и укрепнаха. На територията на революционните бази, ръководени от комунистическата партия, селяните от подвластни се превърнаха във властващи, а помешчиците претърпяха обратно превръщане. Така в света постоянно се извършва смяна на старото от новото, постоянно се извършва ликвидиране на старото и възникване на новото, загиване на старото и раждане на новото или отмиране на старото и развитие на новото.

Понякога в революционната борба трудностите преобладават над благоприятните условия; в такъв случай трудностите са главната страна на противоречието, а благоприятните условия — второстепенната. Но чрез усилията на революционерите се постига постепенно преодоляване на трудностите, създава се нова, благоприятна обстановка и тогава неблагоприятното положение отстъпва място на благоприятното. Така бе след поражението на революцията в Китай в 1927 година, така бе и с китайската червена армия по време на Великия поход. И в сегашната китайско-японска война Китай пак се намира в трудно положение, но ние можем да го изменим, да постигнем коренно изменение в положението на китайската и японската страни. При обратни условия благоприятното положение може да се превърне в неблагоприятно, ако революционерите допускат грешки. Победата, извоювана в революцията от 1924—1927 години, се обърна в поражение. В 1934 година бяха напълно загубени революционните бази, създадени в редица провинции в Южен Китай след 1927 година.

Така стои работата и с противоречието в движението от незнанието към знанието при овладяване на науките. В самото начало, когато ние едва пристъпваме към изучаването на марксизма, съществува противоречие между нашето незнание или ограничено знание на марксизма и знанието на марксизма. Но, занимавайки се усърдно, ние можем да превърнем незнанието в знание, незначителните знания — в дълбоки, безпомощността в прилагането на марксизма — в свободно негово прилагане.

Някои предполагат, че съществуват такива противоречия, върху които това положение съвсем не се разпростира; например ако в противоречието между производителните сили и производствените отношения главната страна са производителните сили, в противоречието между теорията и практиката главната страна е практиката, в противоречието между икономическата база и надстройката главната страна е икономическата база, то страните като че ли не менят взаимно положението си. Това е разбиране, свойствено на механистичния, а не на диалектичския материализъм. Разбира се, производителните сили, практиката и икономическата база изобщо играят главна, решаваща роля и който не признава това, той не е материалист. Необходимо е също така да се признае обаче, че при определени условия и производствените отношения, теорията и надстройката на свой ред играят главна, решаваща роля. Когато без изменението на производствените отношения производителните сили не могат да се развият по-нататък, изменението на производствените отношения започва да играе главна, решаваща роля. Когато, изразявайки се с думите на Ленин, „без революционна теория не може да има революционно движение“¹⁶, тогава създаването и разпространението на революционната теория започва да играе главна, решаваща роля. Когато е нужно да се извърши някаква работа (безразлично каква), но за това няма определена насока, метод, план или установка, тогава изработването на насока, метод, план или установка става главно, решаващо. Когато политическата, културната и т. н. надстройка пречи на развитието на икономическата база, политическите и културните преобразования се превръщат в главно, решаващо. Не противоречат ли тези положения на материализма? Не, не проти-

воречат. Защото ние признаваме, че в общия ход на историческото развитие материалното начало определя духовното, общественото битие определя общественото съзнание, но същевременно ние признаваме и трябва да признаваме обратното въздействие на духовното начало върху материалното, обратното въздействие на общественото съзнание върху общественото битие, обратното въздействие на надстройката върху икономическата база. С това ние не изпадаме в противоречие с материализма, а като отхвърляме механистическия материализъм, защитаваме диалектическия материализъм.

При изучаването на въпроси за специфичността на противоречията да се откажем от разглеждането на такива две проблеми като главното и неглавните противоречия в даден процес и главната и неглавната страни в противоречието, т. е. да се откажем от разглеждането на тези различия, които съществуват в противоречията — значи да изпаднем в абстракция и да не бъдем в състояние конкретно да разберем какво става с противоречията, а значи и да не бъдем в състояние да намерим правилния метод за разрешаването на противоречията. Тези различия, които съществуват в противоречията, тези техни особени черти се обясняват с неравномерността на развитието на страните на противоречието. В света нищо не се развива абсолютно равномерно и ние трябва да се борим против теорията на равномерността, или теорията на равновесието. Заедно с това именно в неравномерността на развитието на страните на противоречието и в измененията, на които се подлагат главната и неглавната страни на противоречието в процеса на развитието, се проявява силата на новото, което идва да смени старото. Изучаването на различните състояния на неравномерността в развитието на противоречията, изучаването на главното и неглавните противоречия, на главната и неглавната страни в противоречието е един от най-важните методи за правилното определяне от революционната партия на нейната политическа и военна стратегия и тактика и трябва да бъде предмет на най-съсредоточено внимание на всички комунисти.

5. ТЪЖДЕСТВОТО И БОРБАТА НА ПРОТИВОПОЛОЖНОСТИТЕ

След като изяснихме въпроса за всеобщността и специфичността на противоречието, ние трябва да преминем към изучаването на въпроса за тъждеството и борбата на противоположностите.

Тъждество, единство, съвпадение, взаимопроникване, взаимопроизване, взаимозависимост (или взаимообусловеност), взаимовръзка или взаимодействие — всичко това са различни термини за едно и също понятие, което се свежда към две положения:

1) всяка една от двете страни на всяко противоречие в процеса на развитието на явленията предполага съществуването на другата, противоположната ѝ страна, при което двете страни съществуват заедно в единство;

2) всяка една от противоположните страни при определени условия се превръща в своята противоположност.

Това именно се нарича тъждество.

Ленин казва: „*Диалектиката* е учение за това, как могат да бъдат и как биват (как стават) *тъждествени противоположностите* — при какви условия те биват тъждествени, превръщат се една в друга, — защо човешкият ум не трябва да взема тези противоположности за мъртви, застинали, а за живи, условни, подвижни, превръщащи се една в друга“¹⁰.

Какъв е смисълът на тези Ленинови думи?

Противоположностите във всички процеси винаги са взаимно изключващи се, взаимно бореци се, взаимно противостоящи. И в процесите на развитието на всички явления в света, и в човешкото мислене се съдържат подобен род противоречиви страни; изключения тук няма. В простия процес съществува само една двойка противоположности, а в сложните те биват повече. Тези двойки противоположности на свой ред влизат в противоречие помежду си. Такава е природата на всички явления на обективния свят и на човешкото мислене, така възниква тяхното движение.

Излиза, че противоположностите са крайно нетъждествени, далеч не единни; защо тогава ние говорим за тяхното тъждество или единство?

Работата е в това, че противоречивите страни не могат да съществуват изолирано една от друга. Ако липсва едната от двете противостоящи, противоречиви страни, то изчезват условията за съществуването и на другата страна. Помислете: може ли да съществува отделно което и да е от противоположните едно на друго явления или от противоположните по значение понятия, възникващи в човешкото съзнание? Без живот няма смърт; без смърт няма живот. Без горе няма долу; без долу няма горе. Без беда няма щастие; без щастие няма беда. Без лесно няма трудно; без трудно няма лесно. Без помещик няма арендатор; без арендатор няма помещик. Без буржоазия няма пролетариат; без пролетариат няма буржоазия. Без империалистически национален гнет няма колонии и полуколонии; без колонии и полуколонии няма империалистически национален гнет. Така стои работата с всички противоположности. При определени условия те, от една страна, противостоят една на друга, а от друга — са взаимно свързани, взаимно се пронизват, взаимно се проникват, взаимно зависят. Това именно се нарича тъждество. На всички противоречиви страни при определени условия е свойствено не-тъждеството, затова те се и наричат противоположности. Но заедно с това между тях съществува и тъждество и затова те са взаимно свързани. Именно към това се отнасят думите на Ленин, че диалектиката изучава „как могат да бъдат и как биват (как стават) *тъждествени противоположностите*...“ Как могат да бъдат? Именно по силата на това, че тяхното съществуване е взаимно обусловено. Такова е първото значение на понятието „тъждество“.

Но достатъчно ли е да се каже, че съществуването на двете страни на противоречието е взаимно обусловено, че между тях съществува тъждество и затова те съществуват заедно в единство? Не, не е достатъчно. Работата не се ограничава с това, че двете страни на противоречието са взаимно обусловени: още по-важно е обстоятелството, че противоположностите се превръщат една в друга. Това значи, че всяка една от присъщите на явлениято две противоречиви страни при определени условия се превръща в своята противоположност, преминава в положението, което заема противостоящата ѝ страна. Такова

е второто значение на понятието „тъждество на противоположностите“.

А защо и тук съществува тъждество? Вижте: чрез революцията пролетариатът от подчинена класа се превръща в господстваща, а господствувалата дотогава буржоазия се превръща в подчинена класа, преминава в положението, което заемаше нейният антипод. В Съветския Съюз това вече се извърши, така ще бъде и в целия свят. Пита се: как биха могли да се извършват такива изменения, ако между тези противоположности не съществуваше при определени условия връзка и тъждество?

Гоминданът, който на определен етап от новата история на Китай изигра известна положителна роля, вследствие на присъщата му класова природа и на обещанията на империализма (това са условия) след 1927 година премина на пътя на контрареволуцията, а по силата на изострянето на китайско-японските противоречия и на провежданата от комунистическата партия политика на единен фронт (това са условия) бе принуден да се изкаже за съпротива срещу Япония. Между противоположностите, превръщащи се една в друга, съществува определено тъждество:

В това се състои и ще се състои процесът на провежданата от нас аграрна революция: помещическата класа, която владее земята, се превръща в класа, лишена от земя, а лишените от земя селяни стават дребни собственици, получили земя. Наличието и липсата, придобиването и лишаването при определени условия са взаимно свързани, между тях има тъждество. В условията на социализма частната собственост на селяните на свой ред ще се превърне в обществена собственост в социалистическото селско стопанство; това вече се извърши в Съветския Съюз и ще бъде извършено в целия свят. Между частната и обществената собственост съществува мост, който води от единия бряг към другия; във философията това се нарича тъждество, взаимно превръщане, взаимно проникване.

Укрепването на диктатурата на пролетариата или на диктатурата на народа — това е подготовка на условията за ликвидирането на тази диктатура и за премина-

ването към по-висока степен, когато държавата като такава ще изчезне. Създаването и развитието на комунистическата партия — това е подготовка на условията за изчезването на комунистическата партия и на всички политически партии изобщо. Създаването на революционна армия, ръководена от комунистическа партия, и воденето на революционна война — това е подготовка на условията, за да се премахне завинаги войната. Това са цяла редица противоположности, които заедно с това се обуславят една друга.

Известно е, че войната и мирът са явления, които се превръщат едно в друго. Войната се сменя от мира; например Първата световна война се превърна в следвоенен мир; гражданската война в Китай сега се прекрати и в страната се установи мир. Мирът се сменя от войната; например в 1927 година сътрудничеството между гоминдана и комунистическата партия се превърна във война; възможно е и сегашното състояние на мир в международните отношения да се превърне във втора световна война. Защо става това? Защото в класовото общество такива противоречиви явления като войната и мира при определени условия са взаимосвързани.

Всички противоположности се намират във взаимна връзка и те не само че при определени условия съществуват заедно в единство, но при други определени условия се превръщат една в друга — такава е значението на понятието „тъждество на противоположностите“ в пълния му обем. Именно за това говори Ленин: „... как могат да бъдат и как биват (как стават) *тъждествени противоположностите* — при какви условия те биват тъждествени, превръщат се една в друга ...“

„... Защо човешкият ум не трябва да взема тези противоположности за мъртви, застинали, а за живи, условни, подвижни, превръщащи се една в друга“? Защото всъщност такива са обективно съществуващите неща и явления. Единството или тъждеството на противоречивите страни на обективно съществуващото явление никога не е мъртво, застинало, а е живо, условно; подвижно, временно, относително; всички противоположности при определени условия се превръщат една в друга; и отражението на това положение в човешкото мислене съставлява марк-

систкият диалектико-материалистически ми­роглед. Само реакционните господстващи класи, които съществуват сега и са съществували в миналото, а също и намиращата се на служба при тях метафизика разглеждат противоположностите не като живи, условни, подвижни, превръщащи се една в друга, а като мъртви и застинали, пропагандират навсякъде този порочен възглед и въвеждат в заблудение народните маси с цел да продължат своето господство. Задачата на комунистите е да разобличават порочните идеи на реакционерите и метафизиците, да пропагандират присъщата на явленията диалектика, да съдействуват за превръщането на едно явление в друго, в ново — в името на постигането на революционните цели.

Когато казваме, че при определени условия съществува единство на противоположностите, ние имаме предвид, че тези противоположности са реални, конкретни и превръщането на едната от тях в другата също е реално и конкретно. Ако вземем многообразните превръщания в митовете, като например в мита за гоненето на слънцето от Куа Фу от книгата „Шан хай цзин“¹⁸, в мита за унищожението с лък на деветте слънца от героя И от книгата „Хуайнан-цзи“¹⁸, за 72-те превръщания на Сун У-кун от книгата „Си ю цзи“¹⁹ и за превръщането на духовете и на лисиците в човек от книгата „Ляо Чжай чжи“²⁰ и т. н., то взаимните превръщания на противоположностите в тези митове са наивни, фантастични превръщания, плод на субективното въображение на хората, внушен от превръщанията на безбройните и многообразни реални противоположности — това съвсем не са реални изменения, извършващи се с конкретни противоположности. Маркс казва: „Всяка митология превъзмогва природните сили, господства над тях и ги формира във въображението и чрез въображението; значи изчезва заедно с действителното господство над тях“²¹. Макар че тези разкази за безбройни превръщания, фигуриращи в митовете (и в приказките), могат да доставят на хората удоволствие, доколкото те изобразяват преодоляване от хората силите на природата, а при това най-хубавите от тях притежават „вечна прелест“ (Маркс), всички митове са се създавали не върху основата на определени конкретни ситуации,

възникващи от единството и борбата на противоположностите, и поради това те не са научно отражение на действителността. Това значи, че страните, които образуват противоречието в митовете или в приказките, не са се намирили в реално единство, това са само въображаеми единства. А марксистката диалектика научно отразява единствата в реалните превръщания.

Защо яйцето може да се превърне в пиленце, а камъкът не може да се превърне в пиленце? Защо между войната и мира съществува взаимовръзка, а между войната и камъка няма такава взаимовръзка? Защо човекът може да роди само човек, а не нещо друго? Работата тук е само в това, че единството на противоположностите е възможно само при определени, необходими условия. Без определени, необходими условия не може да има никакво единство.

Защо февруарската буржоазнодемократическа революция през 1917 година в Русия непосредствено прерасна в Октомврийската пролетарска социалистическа революция, а Френската буржоазна революция не прерасна непосредствено в социалистическа и Парижката комуна в 1871 година в крайна сметка претърпя поражение? Защо Монголия и Средна Азия с техния чергарски строй извършват непосредствено преминаване към социализма? Защо китайската революция може да избегне капиталистическия път и непосредствено да премине към социализма, без да тръгне по стария исторически път на западните страни, без да премине етапа на буржоазната диктатура? Всичко това се обяснява не с друго, а с конкретните условия на всеки даден период. Ако в процеса на развитието на явлението вече са налезли определени, необходими условия, то възникват определени противоположности, при което тези (двойка или повече) противоположности са взаимообусловени и се превръщат една в друга. Иначе всичко това би било невъзможно.

Така стои работата с въпроса за тъждеството. А що е борба? Какво е съотношението между тъждеството и борбата?

Ленин казва: „Единството (съвпадението, тъждеството, равнодействието) на противоположностите е условно, временно, преходно, релативно. Борбата на взаимо-

изключващите се противоположности е абсолютна, както е абсолютно развитието, движението.“²²

За какво говори тук Ленин?

За това, че всички процеси имат начало и край, всички те се превръщат в своите противоположности. Постоянството на всички процеси е относително, докато изменчивостта, която се изразява в превръщането на един процес в друг, е абсолютна.

На всяко явление в неговото движение са свойствени две състояния — състояние на относителен покой и състояние на абсолютно изменение. Тези две състояния се предизвикват от взаимната борба на двете противоположни начала, които се съдържат в самото явление. Когато явлението в своето движение се намира в първото състояние, то претърпява само количествени, а не качествени изменения и това се проявява в привидния покой. А когато явлението в своето движение се намира във второто състояние, то поради това, че през времето, когато се е намирало в първото състояние, количествените изменения вече са стигнали до известна висша точка, в него се извършва разчленяване на единното, възниква качествено изменение и това се проявява в явните изменения. Наблюдаваните от нас във всекидневния живот единство, сплотяване, съюз, хармония, устойчивост, равновесие, застой, покой, постоянство, равномерност, кондензация, притегляне и т. н. — всичко това са прояви на нещата, намиращи се в състояние на количествени изменения, докато разчленяването на единното и нарушаването на състоянието на сплотяване, съюз, хармония, устойчивост, равновесие, застой, покой, постоянство, равномерност; кондензация, притегляне и преминаването им в противоположно състояние представляват от себе си прояви на нещата, които се намират в състояние на качествени изменения, на изменения, извършващи се при преминаването на един процес в друг. Нещата, явленията неизменно преминават от първото състояние във второто, при което борбата на противоположностите съществува при двете състояния, а разрешението на противоречието се извършва чрез второто състояние. Ето защо единството на противоположностите е условно, временно, относително, а борбата на взаимноизключващите се противоположности е абсолютна.

По-горе ние казахме, че между противоположностите съществува тъждество и поради това те могат да съществуват заедно в единство и да се превръщат една в друга; цялата работа е в условията, т. е. при определени условия противоположностите могат да дойдат в единство и да се превръщат една в друга; без тези определени условия не е възможно образуването на противоположностите, не е възможно тяхното съвместно съществуване и не е възможно превръщането им една в друга. Единството на противоположностите се образува само при определени условия и поради това единството е условно, относително. Заедно с това ние казваме, че борбата на противоположностите пронизва целия процес отначало докрай и води до превръщането на един процес в друг; борбата на противоположностите съществува навсякъде без изключение и поради това тя е безусловна, абсолютна.

Съединението на условното и относително единство с безусловната и абсолютна борба образува противоречивото движение на всички явления.

Ние, китайците, често казваме: „Противоположни са, а една друга се поражда“²³. Това значи, че между противоположностите съществува единство. В тези думи се съдържа диалектика, те са в разрез с метафизиката. „Противоположни“ означава, че противоположностите се изключват една друга или се борят една с друга; „една друга се поражда“ означава, че при определени условия противоположностите са взаимно свързани и образуват единство. При това вътре в единството протича борба и без борба единството не съществува.

В единството има борба, в специфичното — всеобщо, в единичното — общо; изразявайки се с думите на Ленин, „... в релативното има абсолютно“²⁴.

6. МЯСТОТО НА АНТАГОНИЗМА В РЕДИЦА ПРОТИВОРЕЧИЯ

При разглеждането на проблемата за борбата на противоположностите възниква въпросът — що е антагонизъм. На този въпрос ние отговаряме: антагонизмът е една от формите на борбата на противоположностите, а не всеобща нейна форма.

Историята на човечеството познава антагонизма между класите, който представлява специфична проява на борбата на противоположностите. Ако говорим за противоречието между класата на експлоататорите и класата на експлоатираните, то и в робовладелското, и във феодалното, и в капиталистическото общество двете тези взаимно-противостоящи класи в течение на дълго време съществуват заедно в единното общество. Те водят борба помежду си; но едва когато развитието на противоречието между тях достигне определен стадий, тази борба приема формата на открит антагонизъм, който в процеса на своето развитие се излива в революция. По подобен начин в класовото общество се извършва превръщането на мира във война.

В бомбата — преди нейното избухване — противоположностите, по силата на определени условия временно съществуват заедно в единство. И само при появата на нови условия (възпламеняването) се извършва избухването. Аналогично положение имаме и при всички ония природни явления, при които в крайна сметка разрешението на старото противоречие и раждането на новото противоречие се извършва във формата на открито стълкновение. Усвояването на това положение е извънредно важно. То ни помага да разберем, че в класовото общество революциите и революционните войни са неизбежни, че без това не е възможно да се извърши скокът в развитието на обществото, не е възможно да се смъкне реакционната господстваща класа, за да вземе народът властта в свои ръце. Комунистите трябва да разобличават лъжливата пропаганда на реакционерите, които твърдят, че социалната революция не е необходима и е невъзможна; комунистите трябва твърдо да се придържат към марксистко-ленинската теория за социалната революция, като помагат на Народа да разбере, че социалната революция е не само свършено необходима, но и напълно възможна; историята на цялото човечество и победата, извоювана в Съветския Съюз, потвърждават тази научна истина.

Ние обаче трябва конкретно да изучаваме различните прояви на борбата на противоположностите, като не допускаме неуместното прилагане на гореприведената формула към всички явления. Противоречията и борбата са

всеобщи, абсолютни, но методите за разрешаване на противоречията, т. е. формите на борбата, са различни поради различния характер на противоречията; едни противоречия имат характер на открит антагонизъм, други — не. В съответствие с конкретното развитие на явленията някои първоначално неантагонистични противоречия се развиват в антагонистични, а някои първоначално антагонистични се развиват в неантагонистични.

В условията на класовото общество противоречията между правилните и погрешните възгледи в редовете на комунистическата партия, както за това стана дума по-горе, са отражение в партията на класовите противоречия в обществото. В първоначалния период или по отделни въпроси тези противоречия не винаги се проявяват изведнаж като антагонистични. Но с развитието на класовата борба тези противоречия могат да се развият в антагонистични. Историята на ВКП(б) ни показва, че противоречията между правилните възгледи на Ленин и Сталин и порочните възгледи на Троцки, Бухарин и други в началния период още не се проявяваха в антагонистична форма, но по-нататък се развиха в антагонистични. Подобни обстоятелства имаше и в историята на Китайската комунистическа партия. Противоречията между правилните възгледи на мнозина другари в нашата партия и порочните възгледи на Чен Ду-сю, Чжан Го-тао и други в началния период също така не се проявяваха в антагонистична форма, но по-нататък се развиха в антагонистични. В настояще време противоречията между правилните и погрешните възгледи в нашата партия не се проявяват в антагонистична форма и ако другарите, допуснали грешки, съумеят да ги поправят, тези противоречия не ще се развият в антагонистични. Поради това партията, от една страна, трябва да води сурова борба против погрешните възгледи, но, от друга страна, да даде пълна възможност на другарите, допуснали грешки, да ги осъзнаят. При такова положение ненужно сурова борба, разбира се, е явно нецелесъобразна. Ако обаче лицата, допуснали грешки, ги защищават и задълбочават, тези противоречия могат да се развият в антагонистични.

Икономическите противоречия между града и селото в капиталистическото общество (където градът, контроли-

ран от буржоазията, безпощадно ограбва селото) и в районите, където господствува гоминданът (където градът, контролиран от чуждестранния империализъм и от едрата китайска компрадорска буржоазия, варварски ограбва селото), са крайно антагонистични. Но в страната на социализма и в нашите революционни бази тези антагонистични противоречия станаха неантагонистични и те ще изчезнат в комунистическото общество.

Ленин казва: „Антагонизмът и противоречието съвсем не са едно и също. Първият ще изчезне, второто ще остане при социализма.“²⁵ Това значи, че антагонизмът е само една от формите на борбата на противоположностите, а не е всеобща нейна форма; и поради това даденият термин не бива да се прилага навсякъде безразборно.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Сега ние можем да направим кратко обобщение. Законът за противоречието, присъщо на нещата, на явленията, или законът за единството на противоположностите, е основен закон на природата и обществото и следователно основен закон на мисленето. Той е прямо противоположен на метафизическия възглед за света. Неговото откриване бе велика революция в историята на познанието. От гледна точка на диалектическия материализъм противоречията съществуват във всички процеси, които се извършват в обективните явления и в субективното мислене, противоречията произват всички процеси отначало докрай. — в това се състои всеобщността и абсолютността на противоречията. Противоречивите явления и всяка една от страните на противоречието имат свои особености — в това се състои специфичността и относителността на противоречията. На противоположностите при определени условия е присъщо тъждеството, вследствие на което е възможно тяхното съвместно съществуване в единство, а също и превръщането им в тяхната противоположност. В това също така се състои специфичността и относителността на противоречията. Но борбата на противоположностите е непрекъсната, тя продължава както във време на съвместното съществуване на

противоположностите, така и във време на тяхното превръщане една в друга, при което борбата се проявява особено нагледно във време на превръщането на едната противоположност в друга — в това също така се състои всеобщността и абсолютността на противоречията. Когато изучаваме специфичността и относителността на противоречията, необходимо е да имаме предвид различието между главното и неглавните противоречия, между главната и неглавната страна на противоречието. Когато изучаваме всеобщия характер на противоречията и борбата на противоположностите, необходимо е да имаме предвид различията между многообразните форми на борбата на противоположностите, в противен случай грешките са неизбежни.

Ако в резултат на изучаването ние правилно си изясним гореизложените основни положения, ние ще можем да разбием догматичните възгледи, които са в разрез с основните принципи на марксизма-ленинизма и нанасят вреда на нашето революционно дело; тогава ние ще можем да помогнем на другарите, които имат опит; да приведат своя опит в система, да го издигнат на принципна висота и да избягнат повтарянето на грешките на емпиризма. Такъв е краткият извод, който произтича от нашето разглеждане на закона за противоречието.

Б Е Л Е Ж К И

- ¹ В. И. Ленин, „Конспект книги Гегеля „Лекции по истории философии““, т. I, Элеатская школа (Философские тетради, М., 1947, стр. 237. — Бел. ред.).
- ² Виж В. И. Ленин, „К вопросу о диалектике“: „Раздвоението на единното и познанието на неговите противоречиви части (виж цитата из Филон за Хераклит в началото на III част („За познанието“) на Ласаловия Хераклит) е същността (една от „същностите“, една от основните, ако не основната, особености или черти) на диалектиката“ (Философские тетради, стр. 327. — Бел. ред.). Виж също така В. И. Ленин, „Конспект книги Гегеля „Наука логики““: „Накратко диалектиката може да се определи като учение за единството на противоположностите. С това ще бъде схванато ядрото на диалектиката, но това се нуждае от пояснения и развитие“ (Философские тетради, М., 1947, стр. 194. — Бел. ред.).
- ³ В. И. Ленин, „К вопросу о диалектике“ (Философские тетради, М., 1947, стр. 327—328. — Бел. ред.).

- 4 В епохата на Хан известният представител на конфуцианската школа Дун Чжун-шу (179—104 г. преди н. е.) е казал на императора У-ди: „Дао е от небето. Небето е неизменно, неизменно е и дао.“ Думата „дао“ е била широко употребявана от древнокитайските философи. Тя означава „път“, „принцип“, а също и „закон“, „закономерност“.
- 5 Ф. *Енгелс*, „Анти-Дюринг“, Отдел первый. Философия, XII. Диалектика. Количество и качество (М., 1951, стр. 113. — *Бел. ред.* [Бълг. изд. на Издателството на БКП от 1950, стр. 139. *Бълг. ред.*]).
- 6 В. И. *Ленин*, „К вопросу о диалектике“ (Философские тетради, стр. 327).
- 7 Ф. *Енгелс*, „Анти-Дюринг“, Отдел первый. Философия, XII. Диалектика. Количество и качество (М., 1951, стр. 114 [Бълг. изд. на Издателството на БКП от 1950, стр. 139—140]).
- 8 В. И. *Ленин*, „К вопросу о диалектике“ (Философские тетради, М., 1947, стр. 327. — *Бел. ред.*).
- 9 В. И. *Ленин*, „К вопросу о диалектике“ (Философские тетради, М., 1947, стр. 328. — *Бел. ред.*).
- 10 Виж В. И. *Ленин*, „Коммунизм“. В тази статия В. И. *Ленин*, критикувайки Бела Кун, който бе член на Унгарската комунистическа партия, а впоследствие бе разобличен като предател на делото на работническата класа, пише, че Бела Кун заобикаля „онова, в което е самата същност, в което е живата душа на марксизма: конкретния анализ на конкретната ситуация“ (Соч., т. 31, стр. 143. — *Бел. ред.* [Бълг. изд., стр. 156. *Бълг. ред.*]).
- 11 Сун-цизи (или Сун У) (наричали са го още Сун У-цизи) е знаменит китайски полководец и военен теоретик от V век преди н. е., автор на трактата „Сун-цизи“, състоящ се от 13 глави. Този цитат е взет от третата глава на книгата „Сун-цизи“ — „Подготовката на настъплението“.
- 12 Вей Чжен (580—643 г. от н. е.) е политически, деец и историк живял в първия период от епохата на Тан. Този цитат е взет от 192-я том на летописа „Цзинжи тунцзян“.
- 13 „Шуйхучжуан“ е най-голямо литературно произведение на XIV век, създадено в края на управлението на династията Юан и в началото на управлението на династията Мин. Автор на този роман е прието да се смята Ши Най-аня. В него е описана селската война през последните години на Северната династия Сун. Сун Цзян е главният герой на романа. Селището Чжуцзячжуан се е намирало недалеч от Ляншанбо — базата на селската война. Господар на това селище е бил едрият помещик-деспот Чжу

- 14 В. И. Ленин, „Еще раз о профсоюзах, о текущем моменте и об ошибках Троцкого и Бухарина“ (Соч., т. 32, стр. 72. — Бел. ред. [Бълг. изд., стр. 83. Бълг. ред.]).
- 15 В. И. Ленин, „Что делать?“ (Соч., т. 5, стр. 341. — Бел. ред. [Бълг. изд., стр. 384. Бълг. ред.]).
- 16 В. И. Ленин, „Конспект книги Гегеля „Наука логики““ (Философские тетради, М., 1947, стр. 83. — Бел. ред.).
- 17 „Шан хай цзин“ е произведение от епохата на Чжао (V—III векове преди н. е.) Куа Фу е божествено същество, описано в книгата „Шан хай цзин“. В нея се казва: „Куа Фу подгонил слънцето. По пътя той почувствувал жажда и пил вода от две реки — Хуанхе и Вейхе. Водата на тези реки не му стигнала и той хукнал на север, за да се напие там от Голямото море. Но не стигнал мястото, той умрял на половината път от жажда. Оставената от него тояга се превърнала в гора“ (разделът „Хай вай бей цзин“).

- 18 И — герой от древнокитайско предание. В известния мит как героят И стрелял в слънцата се говори за неговата точност в стрелбата с лък. В книгата „Хуайнан-цзи“, написана от Лю Ан (представител на аристокрацията от епохата на Хан — II век преди н. е.), се казва: „Във времето на Яо изгрели едновременно десет слънца, изгорели всички треви, загинали всички растения и народът нямал с какво да се храни. Бързоноги хищни зверове с глави на дракон, които ядели хора, чудовища с дълги зъби, чудовища, които предизвиквали пожари и наводнения, птици-урагани, които разрушавали жилища, диви глигани с чудовищни размери, огромни отровни змии причинявали бедствия на народа. Яо заповядал на И да застреля десетте слънца на небето и чудовищата на земята... Целият народ ликувал.“

Писателят Ван И от епохата на Източната Хан (II век от н. е.) в бележките си към стиховете на древния поет Цюй Юан „Тяньвен“ също пише: „Във времето на Яо изгрели едновременно десет слънца и изгорели всички растения. Яо заповядал на И да застреля десетте слънца. Той свалил девет слънца... а едно останало.“

- 19 „Си ю цзи“ е фантастичен роман, написан в XVI век от н. е. Главният герой на романа Сун У-кун е маймуна-вълшебник. Тя притежавала тайната на 72 превръщания и по свое желание можела да се превръща в звяр, птица, риба, насекомо, трева, дърво, в разни предмети, в човек и др.
- 20 „Ляо Чжай чжи и“ е сборник приказки, съставен от Пу Сун-лин в епохата на династията Цин (XVII век) въз основа на събраните от него народни предания. Сборникът съдържа 431 разказа в по-голямата си част за чудеса, извършвани от тайнствени отшелници и от хитроумни лисици.

- 4 В епохата на Хан известният представител на конфуцианската школа Дун Чжун-шу (179—104 г. преди н. е.) е казал на императора У-ди: „Дао е от небето. Небето е неизменно, неизменно е и дао.“ Думата „дао“ е била широко употребявана от древнокитайските философи. Тя означава „път“, „принцип“, а също и „закон“, „закономерност“.
- 5 Ф. Энгельс, „Анти-Дюринг“, Отдел первый. Философия, XII. Диалектика. Количество и качество (М., 1951, стр. 113. — Бел. ред. [Бълг. изд. на Издателството на БКП от 1950, стр. 139. Бълг. ред.]).
- 6 В. И. Ленин, „К вопросу о диалектике“ (Философские тетради, стр. 327).
- 7 Ф. Энгельс, „Анти-Дюринг“, Отдел первый. Философия, XII. Диалектика. Количество и качество (М., 1951, стр. 114 [Бълг. изд. на Издателството на БКП от 1950, стр. 139—140]).
- 8 В. И. Ленин, „К вопросу о диалектике“ (Философские тетради, М., 1947, стр. 327. — Бел. ред.).
- 9 В. И. Ленин, „К вопросу о диалектике“ (Философские тетради, М., 1947, стр. 328. — Бел. ред.).
- 10 Виж В. И. Ленин, „Коммунизм“. В тази статия В. И. Ленин, критикувайки Бела Кун, който бе член на Унгарската комунистическа партия, а впоследствие бе разобличен като предател на делото на работническата класа, пише, че Бела Кун заобикаля „онова, в което е самата същност, в което е живата душа на марксизма: конкретния анализ на конкретната ситуация“ (Соч., т. 31, стр. 143. — Бел. ред. [Бълг. изд., стр. 156. Бълг. ред.]).
- 11 Сун-цизи (или Сун У) (наричали са го още Сун У-цизи) е знаменит китайски пълководец и военен теоретик от V век преди н. е., автор на трактата „Сун-цизи“, състоящ се от 13 глави. Този цитат е взет от третата глава на книгата „Сун-цизи“ — „Подготовката на настъплението“.
- 12 Вей Чжен (580—643 г. от н. е.) е политически, деец и историк живял в първия период от епохата на Тан. Този цитат е взет от 192-я том на летописа „Цзинжи тунцзян“.
- 13 „Шуйхучжуан“ е най-голямо литературно произведение на XIV век, създадено в края на управлението на династията Юан и в началото на управлението на династията Мин. Автор на този роман е прието да се смята Ши Най-аня. В него е описана селската война през последните години на Северната династия Сун. Сун Цзян е главният герой на романа. Селището Чжуцзячжуан се е намирало недалеч от Ляншанбо — базата на селската война. Господар на това селище е бил едрият помешник-деспот Чжу Чао-фин.

- 14 В. И. Ленин, „Еще раз о профсоюзах, о текущем моменте и об ошибках Троцкого и Бухарина“ (Соч., т. 32, стр. 72. — Бел. ред. [Бълг. изд., стр. 83. Бълг. ред.]).
- 15 В. И. Ленин, „Что делать?“ (Соч., т. 5, стр. 341. — Бел. ред. [Бълг. изд., стр. 384. Бълг. ред.]).
- 16 В. И. Ленин, „Конспект книги Гегеля „Наука логики““ (Философские тетради, М., 1947, стр. 83. — Бел. ред.).
- 17 „Шан хай цзин“ е произведение от епохата на Чжао (V—III векове преди н. е.) Куа Фу е божествено същество, описано в книгата „Шан хай цзин“. В нея се казва: „Куа Фу подгонил слънцето. По пътя той почувствувал жажда и пил вода от две реки — Хуанхе и Вейхе. Водата на тези реки не му стигнала и той хукнал на север, за да се напие там от Голямото море. Но не стигнал мястото, той умрял на половината път от жажда. Оставената от него тояга се превърнала в гора“ (разделът „Хай вай бей цзин“).
- 18 И — герой от древнокитайско предание. В известния мит как героят И стрелял в слънцата се говори за неговата точност в стрелбата с лък. В книгата „Хуайнан-цзи“, написана от Лю Ан (представител на аристокрацията от епохата на Хан — II век преди н. е.), се казва: „Във времето на Яо изгрели едновременно десет слънца, изгорели всички треви, загинали всички растения и народът нямал с какво да се храни. Бързоноги хищни зверове с глави на дракон, които ядели хора, чудовища с дълги зъби, чудовища, които предизвиквали пожари и наводнения, птици-урагани, които разрушавали жилища, диви глигани с чудовищни размери, огромни отровни змии причинявали бедствия на народа. Яо заповядал на И да застреля десетте слънца на небето и чудовищата на земята... Целият народ ликувал.“
- Писателят Ван И от епохата на Източната Хан (II век от н. е.) в бележките си към стиховете на древния поет Цюй Юан „Тяньвен“ също пише: „Във времето на Яо изгрели едновременно десет слънца и изгорели всички растения. Яо заповядал на И да застреля десетте слънца. Той свалил девет слънца... а едно останало.“
- 19 „Си ю цзи“ е фантастичен роман, написан в XVI век от н. е. Главният герой на романа Сун У-кун е маймуна-вълшебник. Тя притежавала тайната на 72 превръщания и по свое желание можела да се превръща в звяр, птица, риба, насекомо, трева, дърво, в разни предмети, в човек и др.
- 20 „Ляо Чжай чжи и“ е сборник приказки, съставен от Пу Сун-лин в епохата на династията Цин (XVII век) въз основа на събраните от него народни предания. Сборникът съдържа 431 разказа в по-голямата си част за чудеса, извършвани от тайнствени отшелници и от хитроумни лисици.

- ²¹ *К. Маркс*, „К критике политической экономии“ (М., 1949, стр. 225. — *Бел. ред.* [Бълг. изд., 1949, стр. 257. *Бълг. ред.*]).
- ²² *В. И. Ленин*, „К вопросу о диалектике“ (Философские тетради, М., 1947, стр. 328. — *Бел. ред.*).
- ²³ Тази фраза за пръв път се среща в летописа „Цян хан шу“ (том XXX, раздел „И вен чжи“), съставен от известния китайски историк от I век от н. е. Бан Гу. Впоследствие тя е получила широко разпространение. В текста на Бан Гу е казано следното: „От десетте философски школи заслужават внимание само девет. Всички те са възникнали в периода, когато властта на законния владетел била в упадък и местните управници започнали да се борят помежду си, при което всеки от тях започнал да управлява по своену. При тези условия се появили една след друга многобройни школи и всяка от тях, издигайки свои собствени положения, превъзнасяла окова, което смятала за правилно. Всяка една усилено проповядвала своето учение, като се домогвала то да бъде прието от някой от местните управници. Техните възгледи, въпреки различията, подобно на огъня и водата, взаимно се унищожавали и взаимно се пораждали един друг. Милосърдието и чувството за дълг, почитанието и дружбата са противоположни, но едно друго се пораждат.“
- ²⁴ *В. И. Ленин*, „К вопросу о диалектике“ (Философские тетради, М., 1947, стр. 328. — *Бел. ред.*).
- ²⁵ *В. И. Ленин*, „Замечания на книгу Н. И. Бухарина: „Экономика переходного периода““ (Ленинский сборник XI, изд. 2-ое, М.—Л., 1931, стр. 357. — *Бел. ред.*).

СЪДЪРЖАНИЕ

ПЕРИОДЪТ НА ВОЙНАТА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ АГРЕСОРИ I	Стр.
ПОЛИТИЧЕСКАТА ЛИНИЯ, ПРАКТИЧЕСКИТЕ МЕРОПРИЯТИЯ И ПЕРСПЕКТИВИТЕ НА БОРБАТА СРЕЩУ НАСТЪПЛЕНИЕТО НА ЯПОНИЯ (23 юли 1937 година)	7
1. Две линии	9
2. Две системи от практически мероприятия	12
3. Две перспективи	17
4. Изводи	18
Бележки	18
ЗА МОБИЛИЗИРАНЕ НА ВСИЧКИ СИЛИ ЗА ЗАВОЮВАНЕ ПОБЕДАТА ВЪВ ВОЙНАТА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ (25 август 1937 година)	21
I	23
II	24
III	26
IV	30
Бележки	31
ПРОТИВ ЛИБЕРАЛИЗМА (7 септември 1937 година)	38
НАСЪЩНИТЕ ЗАДАЧИ, ВЪЗНИКНАЛИ СЛЕД УСТАНОВЯВАНЕТО НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО МЕЖДУ ГОМИНДАНА И КОМУНИСТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ (29 септември 1937 година)	39
Бележки	55
БЕСЕДА С АНГЛИЙСКИЯ КОРЕСПОНДЕНТ ДЖЕМС БЕРТРАМ (25 октомври 1937 година)	57
Китайската комунистическа партия и войната срещу японските завоеватели	59

Обстановката и уроците на войната срещу японските завоеватели	60
8-та армия във войната срещу японските завоеватели	65
Капитуланството във войната срещу японските завоеватели	70
Демократическият режим и войната срещу японските завоеватели	72
ОБСТАНОВКАТА, КОЯТО СЕ СЪЗДАДЕ ВЪВ ВОЙНАТА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ СЛЕД ПАДАНЕТО НА ШАНХАЙ И ТАЙЮАН, И ПРОИЗТИЧАЩИТЕ ОТ НЕЯ ЗАДАЧИ (12 ноември 1937 година)	77
I. Съвременното положение — периодът на преминаване от едностранчивата война към всеобща война срещу японските завоеватели	79
II. Необходимо е да се борим против капитуланството както в партията, така и в страната	84
В партията — да водим борба против класовото капитуланство	84
В страната — да водим борба против националното капитуланство	89
Връзката между класовото капитуланство и националното капитуланство	91
Бележки	91
ОБЯВЛЕНИЕ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО НА ПОГРАНИЧНИЯ РАЙОН ШЕНСИ—ГАНСУ—НИННЯ И НА ТИЛОВОТО УПРАВЛЕНИЕ НА 8-А АРМИЯ (15 май 1938 година)	97
Бележки	102
ВЪПРОСИ НА СТРАТЕГИЯТА НА ПАРТИЗАНСКАТА ВОЙНА СРЕЩУ ЯПОНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ (Май 1938 година)	103
Глава I. Защо поставяме въпроса за стратегията на партизанската война?	105
Глава II. Основният принцип на войната — запазване на собствените сили и унищожаване силите на противника	107
Глава III. Шестте конкретни въпроса на стратегията на партизанската война срещу японските завоеватели	109
Глава IV. Инициативно, гъвкаво и планово водене на настъпателните действия в хода на отбранителната война.	

на стремителните действия в хода на продължителната война, на сраженията и боевете на външните линии в хода на войната на вътрешните линии	110
Глава V. Взаимодействие с операциите на редовните войски	121
Глава VI. Създаване на опорни бази	125
1. Видове опорни бази	127
2. Партизански райони и опорни бази	129
3. Условия за създаване на опорни бази	132
4. Укрепване и разширяване на опорните бази	135
5. Видове обкръжения, прилагани от нас и противника	136
Глава VII. Стратегическата отбрана и стратегическото настъпление в партизанската война	138
1. Стратегическата отбрана в партизанската война	139
2. Стратегическото настъпление в партизанската война	143
Глава VIII. Развитие на партизанската война в маневрени действия на редовни войски	144
Глава IX. Правилни взаимоотношения в командването Бележки	148 151
ВА ПРОДЪЛЖИТЕЛНАТА ВОЙНА (Май 1938 година)	153
Постановката на въпроса	155
Нашата аргументация по този въпрос	165
Опровержение на теорията за неизбежното поробване на Китай	169
Съгласителство или война? Загиване или прогрес?	175
Теорията за неизбежното поробване на Китай е погрешна, но погрешна е и теорията за бърза победа	179
Защо войната ще бъде продължителна?	182
Трите етапа на продължителната война	186
Насрещно вклиняване в разположението на противника	199
Войната за вечен мир	204
Съзнателната дейност във войната	207
Война и политика	209
Политическата мобилизация във войната срещу японските завоеватели	211
Целите на войната	213
Настъпателни действия при отбранителната война, стремителни действия при продължителната война и дей-	

ствия на външните линии при войната на вътрешните линии	216
Инициатива, гъвкавост и плановост	221
Маневрени действия на редовните войски, партизанска война, позиционна война	235
Война за изтощаване и война за унищожаване	241
Възможността за използване грешките на противника .	246
Въпросът за решителните сражения във войната срещу японските завоеватели	249
Армията и народът са основата на победата	254
Заклучение	259
Бележки	262
МЯСТОТО НА КИТАЙСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ В НАЦИОНАЛНАТА ВОЙНА (Октомври 1938 година)	
Патриотизъм и интернационализъм	270
Авангардната роля на комунистите в националната война	271
Да сплотим цялата нация и да се борим против вражеската агентура в нейната среда	273
Да разширяваме редозете на партията и да не допускаме проникване на вражеска агентура в нея	274
Твърдо да провеждаме политиката на единния фронт и твърдо да отстояваме независимостта на партията	275
Да се съобразяваме с интересите на цялото, да се съобразяваме с мнозинството, да работим общо със съюзниците	276
Политиката по отношение на кадрите	277
Партийна дисциплина	279
Вътрешно-партийна демокрация	280
Нашата партия израсна и укрепна в борба на два фронта	282
По-нататъшната борба на два фронта	284
Просветата	285
Сплотяването и победата	288
Бележки	289
ВЪПРОСЪТ ЗА НЕЗАВИСИМОСТТА И САМОСТОЯТЕЛНОСТТА В ЕДИННИЯ ФРОНТ (5 ноември 1938 година)	
Помощта и отстъпките трябва да бъдат активни, а не пасивни	293
Единство на националната и класовата борба	294
Лозунгът „всичко трябва да се провежда чрез единния фронт“ е неправилен	295
Бележки	297

ВОЙНАТА И ВЪПРОСИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА (6 ноември 1938 година) I	299
1. Особеностите на Китай и революционната война	301
2. Военната история на гоминдана	306
3. Военната история на Китайската комунистическа партия	308
4. Повратите във военната стратегия на партията в гражданската и националната война	310
5. Стратегическата роля на партизанските действия срещу японските завоеватели	314
6. Внимание към изучаването на военните въпроси	317
Бележки	318
ОТНОСНО ПРОТИВОРЕЧИЕТО (Август 1937 година)	323
1. Двамата възгледа за света	326
2. Всеобщността на противоречието	331
3. Специфичността на противоречието	335
4. Главното противоречие и главната страна на противоречието	350
5. Тъждеството и борбата на противоположностите	358
6. Мястото на антагонизма в редица противоречия	365
7. Заключение	368
Бележки	369

Редактор : *Теодора Калинкова*

Художествени редактори: Борис Ангелушев
Милка Пейкова

Техн. редактор : Иван Янков

Коректор : Аспарух Димитров

Корица : Борис Ангелушев

* * *

Дадена за печат на 18. II. 1954 г.

Тираж : 10,000

Формат : $\frac{1}{32}$ $8\frac{4}{108}$ -

Печатни коли 23 $\frac{5}{8}$. Авторски коли 33·45. Изд. коли 18·26.

* * *

Печатница на Българската комунистическа партия
София № 1752 1954